SCHUSTERŮV

BIBLICKÝ DĚJEPIS STARÉHO I NOVÉHO ZÁKONA PRO ŠKOLY OBECNÉ.

VZDĚLAL

P. FRANTIŠEK SRDÍNKO.

V PRAZE.
STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ.

Č. km. 157. Cena Kč 15·—

Starý zákon.
I
II
III
IV
V

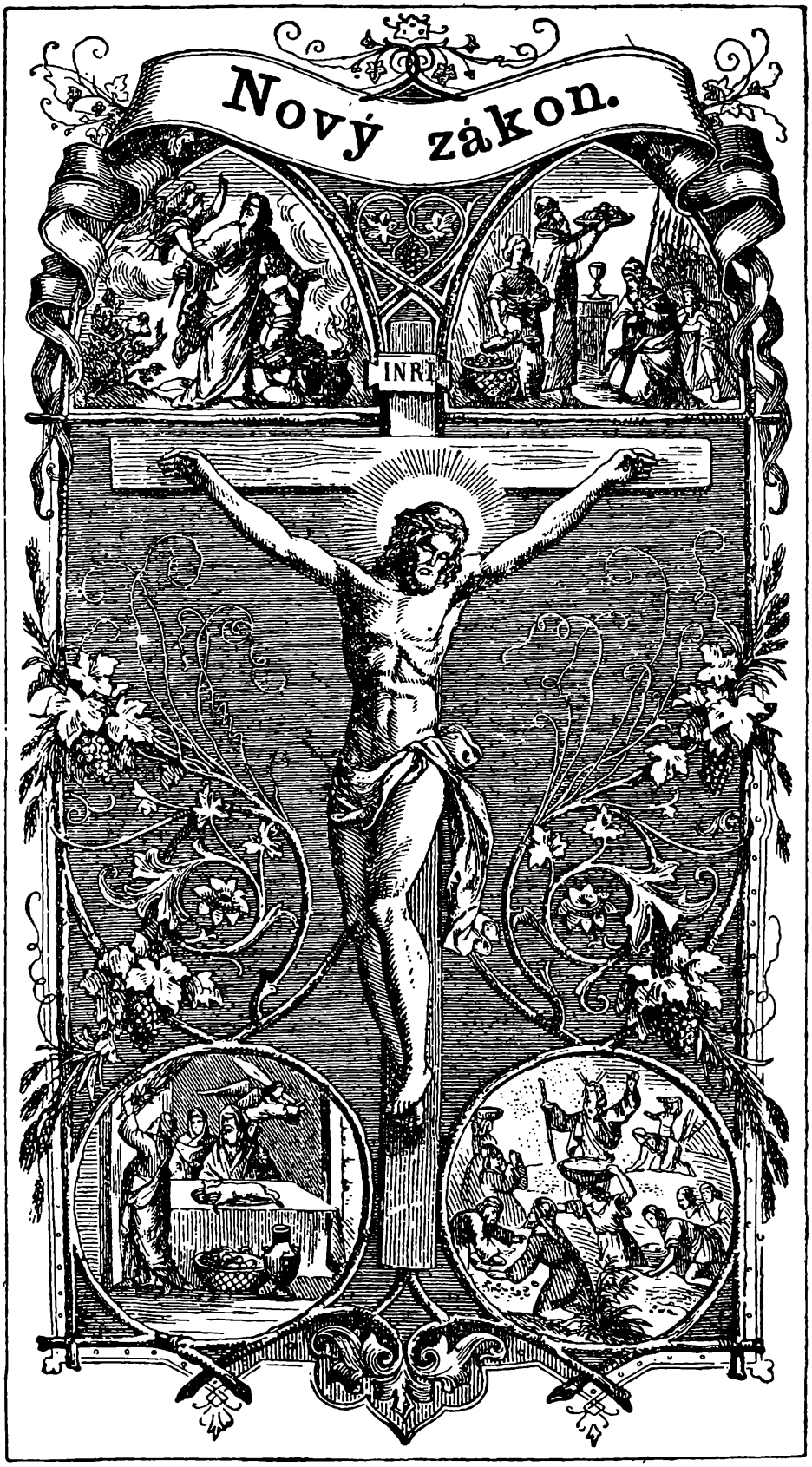
Nový zákon.
INRI

SCHUSTERŮV

BIBLICKÝ DĚJEPIS

STARÉHO I NOVÉHO ZÁKONA

PRO ŠKOLY OBECNÉ.

S 52 OBRÁZKY.

Vzdělal

P. FRANTIŠEK SRDÍNKO.

Schvál. minist. škol. a nár. osvěty (výnosem č. 130.275/I-26 ze dne 9. listopadu 1926) a nejdůstojnějšími ordinariáty v Praze, v Olomouci, v Brně, v Budějovicích, v Hradci Králové a v Litoměřicích.

Cena Kč 15·—.

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ V PRAZE.

1927.

Školní knihy, vydané Státním nakladatelstvím, nesmějí se prodávati dráže nežli za cenu, která jest udána na titulním listě.

Všecka práva vyhrazena.

Knihtiskárna Státního nakladatelství v Praze.

Z knihy této má se biblickému dějepisu učiti veškeré žákovstvo všech tříd neb oddělení obecných škol. Za tou příčinou vytištěny jsou některé oddíly b e z e v š e c h z n a m e n í, u jiných vidíme d v ě h v ě z d i č k y (**), u jiných jednu h v ě z d i č k u (*) a jinde opět k ř í ž e k (†). Někteří pak příběhové tištěni jsou p í s m e m l e ž a t ý m.

Již rozdělením tímto vytknuta jest míra vyučování samého pro rozličný věk dětský v obecných školách. Nejmladším podá se toliko jádro biblických dějin, pokud možná, ve spojení; na každém pak následujícím stupni opakuje se to, čemu se již byli učili, a ke známým přidávají se věci nové. Takovou měrou rozšiřuje se látka vyučovací postupně na veškeré dítky, takže se v jednom roce Starý, v druhém pak Nový zákon vyloží.

K tomu cíli má se obsah této knihy takto rozděliti:

Pro dítky od 6—8 let vybeř učitel z odstávek žádného znaménka nemajících, čeho jim věděti třeba; to pak jim vypravuj, s nimi i čti a s použitím větších obrázků do paměti i do srdce jim vštěpuj.

Ve škole o j e d n é t ř í d ě, jakož i v těch, jež dítky toliko do 12 let navštěvují, čtou žáci od 8—10 let hned všecky odstávky žádných znamének nemající; žáci pak desítiletí a starší opakují tuto úlohu a přibírají k ní všecky příběhy dvěma hvězdičkami znamenané.

Ve škole d v o u- a v í c e t ř í d n í uloží se žákům od 8—10 let tolikéž části bez znamének, žákům od 10—12 let tyto a části s dvěma hvězdičkami, žákům pak od 12—14 let mimo to části jednou hvězdičkou vyznačené.

Z toho již vidno, že každému věku co možná nejméně uloženo jest. Ovšem že poměry škol našich jsou rozmanité, pročež učitel žákům vycvičenějším úlohu sám rozšířiti dovede.

K ř í ž k e m vyznačené a l e ž a t ý m p í s m e m tištěné příběhy podáváme mládeži dospělejší.

Obsah.

Letopočet před Kristem:

Díl první.

Dějepis Starého zákona.

Doba první.

Prazjevení.

Od stvoření světa až k obecnému modlářství aneb od Adama až po Abrahama (asi od r. 4000—2000 př. Kr.).

		Strana
asi 4000 let	1. Stvoření světa v šesti dnech a posvěcení dne sedmého	13
	2. Stvoření andělů a pád některých	14
	3. Stvoření prvního člověka. Ráj. První přikázání. Stvoření Evy . . .	—
	4. Pád prvních lidí	15
	5. Trest prvního hříchu a zaslíbení Vykupitele	16
	6. Kain a Abel	17
asi 2400	7. Rozmnožení prvních lidí a zkáza mravů. Potopa světa	19
	8. Noemova obět. Synové jeho	21
	9. Stavění věže Babylonské. Všeobecná modloslužebnost.	22

Doba druhá.

Vyvolení a sláva národu Israelského.

I. Vyvolení lidu israelského aneb od Abrahama až po Mojžíše (2000—1500 před Kristem).

2000	10. Povolání arciotce Abrahama a jeho poslušnost . .	22
	11. Abraham příklad svornosti a nezištnosti. Melchisedech	23
	12. Ustanovení obřízky. Abrahamova víra a hostinost	24
	13. Zkáza Sodomy a Gomorrhy	25
	14. Narození a obětování Isáka .	27
	15. Isák si béře Rebeku za manželku	28
	16. Esau a Jakob	30
	17. Útěk Jakobův a bydlení jeho u Lábana	32
	18. Jakobovo navrácení a smíření se s Esauem	33
	19. Josef do cizí země prodán	34
	20. Josef v domě Putifarově	36
	21. Josef v žaláři	—
	22. Josefovo povýšení . . .	37
	23. Cesta bratří Josefových do Egypta	39
	24. Benjaminova cesta do Egypta	40
	25. Josefův stříbrný koflík	41

Letopočet před Kristem:		Strana
	26. Josef oznámil se bratřím	42
	27. Jakobova cesta do Egypta . . .	43
	28. Jakobova a Josefova poslední slova	44
	29. Jobova trpělivost	45
	II. Podivné vychování a vedení lidu israelského anebo od Mojžíše až po Davida krále (1500—1055 před Kristem).	
	30. Mojžíšovo narození	47
	31. Mojžíšův útěk	48
	32. Hořící keř	—
1500	33. Strašlivé zázraky v Egyptě . .	50
	34. Beránek velikonoční a odchod z Egypta	51
	35. Přechod mořem Rudým	52
	36. Zázraky Boží na poušti	54
	37. Bůh dává desatero přikázání na hoře Sinai	55
	38. Zlaté tele . . .	57
	39. Zdělání svatého stánku .	58
	40. Ustanovení služeb Božích	—
	41. Vyzvědači .	60
	42. Vzbouření a trest	—
	43. Mojžíšova pochybnost. Měděný had	61
	44. Balaamovo proroctví . . .	62
	45. Poslední řeči Mojžíšovy a jeho smrt	—
asi 1450	46. Příchod do země zaslíbené	63
	47. Vzbuzení soudců. Gedeon	65
	48. Ruth	66
	49. Samuel. Heli. Jeho zlí synové	67
1095	50. Zřízení království. Saul	70
	51. David na království pomazán .	71
	52. Davidův boj s obrem Goliášem	72
	53. Jonathova láska a Saulova k Davidovi nenávist	74
1055	54. Davidova šlechetná mysl	75
	III. Sláva národu Israelského aneb od Davida až po Roboama (1055—975 před nar. Páně).	
	55. Nábožný král David. Jeho péče o služby Boží	76
	56. Davidova proroctví o Spasiteli	77
	57. Absolonova vzpoura a pokuta . . .	78
1015	58. Poslední napomenutí Davidova a jeho smrt	80
	59. Šalomounova modlitba a moudrost	81
	60. Přísloví Šalomounova .	82
	61. Stavění a posvěcení chrámu	83
	62. Šalomounova sláva a smrt	84
	Doba třetí.	
	Ponenáhlé klesání národu Israelského aneb od Roboama až po Krista Pána (975 před nar. Páně až do léta 1.).	
975	63. Rozdělení říše	85
	I. Ponenáhlé klesání říše Israelské.	
912	64. Vzbuzení proroků. Eliáš od Boha poslán	86
	65. Eliášova obět	88
	66. Achabův a Jezabelin hřích a trest	89
896	67. Prorok Eliseus od Boha poslán	90
826	68. Prorok Jonáš káže pokání pohanskému městu Ninive	91

Letopočet před Kristem:		Strana
	69. Vyvrácení říše Israelské. Tobiáš v zajetí assyrském	93
	70. Loučení se starého a cesta mladého Tobiáše	95
	71. Návrat Tobiášův	96
	II. Ponenáhlé klesání říše Judské.	
790 až asi 730	72. Proroci Joel a Micheáš	98
asi 770	73. Král Oziáš sahá do úřadu kněžského a malomocenstvím raněn jest . . .	99
760 až asi 700	74. Proroctví Isaiášova .	—
728—699	75. Nábožný král Ezechiáš	100
	76. Judith	101
588	77. Vyvrácení říše Judské. Daniel v zajetí babylonském	103
	78. Daniel ochránce šlechetné Susanny	105
	79. Tři mládenci v peci ohnivé . .	106
	80. Král Baltasar a modla Bél (Bál)	107
	81. Daniel v jámě lvové	108
536	82. Navrácení se ze zajetí babylonského. Proroci Aggeus a Zachariáš. Kněz Ezdráš	110
	83. Esther	111
asi 300	84. Překlad Písma svatého do jazyka řeckého. Pravidla	
asi 280	moudrosti Jesusa, syna Sirachova	113
168	85. Mučednická smrt Eleazarova	115
	86. Mučednická smrt sedmera bratří machabejských	116
166—160	87. Obět a hrdinské činy Judy Makabejského	117
	88. Poslední čas před Kristem Pánem	118

Díl druhý.

Dějepis Nového zákona.

Část první.

Život Pána Ježíše.

Narození a mladost Páně.

Letopočet po Kr. Pánu:		
	1. Zvěstování Janova narození	120
	2. Zvěstování narození Ježíšova	121
	3. Navštívení Marie Panny	122
	4. Narození Janovo	123
1	5. Narození Páně	—
	6. Pastýřové u jeslí a obřezání Páně	124
	7. Obětování Pána Ježíše v chrámě	125
	8. Příchod mudrců od východu . . .	—
	9. Útěk do Egypta a návrat do Nazareta	126
12	10. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě	127
	Příprava a veřejné vystoupení Ježíšovo.	
29	11. Jan, předchůdce Páně . .	128
30	12. Pokřtění a pokušení Ježíšovo	129
	13. První učedníci Ježíšovi .	131
	14. Ježíšův první zázrak v Káni	132

Letopočet po Kr. Pánu:		Strana
	První slavnost velikonoční.	
	15. Vyčištění chrámu a rozmluva s Nikodémem	133
	16. Ježíš u studnice Jakobovy .	134
	17. Kázání Ježíšovo v Nazaretě .	135
	18. Divové Ježíšovi v Kafarnaum	136
	19. Zahrnutí ryb	—
	20. Šlakem poražený (dnou sklíčený)	137
	21. Kázání na hoře	138
	22. Malomocný. Služebník setníkův	141
	23. Mládenec Naimský	142
	24. Vyslanci Janovi .	143
	25. Kající Magdalena .	—
	Druhá slavnost velikonoční.	
31	26. Člověk třicet osm let nemocný	144
	27. Hřích proti Duchu svatému. Blahoslavení Marie Panny	145
	28. Kázání na jezeře: sedmero podobenství o království nebeském .	146
	29. Bouře na moři	148
	30. Dcera Jairova a nemocná žena . .	149
	31. Vyvolení a první rozeslání apoštolů	150
	32. Stětí sv. Jana	152
	33. Nasycení pěti tisíců mužů . .	—
	34. Přislíbení Nejsvětější Svátosti	154
	Třetí slavnost velikonoční.	
	35. Žena kananejská	155
	36. Ježíš přislibuje Petrovi nejvyšší moc svazovací a rozvazovací . . .	—
	37. Proměnění Krista Pána	156
	38. Daň chrámová	157
	39. Ježíš přítel dítek. O pohoršování	—
	40. Moc svazovací a rozvazovací apoštolů. Podobenství o služebníku nemilosrdném . .	158
	41. Rozeslání sedmdesáti a dvou učedníků	159
	42. Přikázání lásky. Milosrdný Samaritán	—
	43. Maria a Marta	161
	44. Ježíš dobrý pastýř. Ztracená ovce	—
	45. Marnotratný syn	162
	46. Bohatec a chudý Lazar	163
	47. Slepý od narození .	164
	48. Otče náš. Nezbytný přítel .	166
	49. Podobenství o bohatém muži	—
	50. O neúrodném stromě fikovém	167
	51. Deset malomocných . . .	—
	52. Fariseus a publikán (celný) . .	—
	53. Ježíš na slavnosti posvěcení chrámu	168
	54. Bohatý mládenec . . .	—
	55. Odplata věčná. Dělníci na vinici	169
	56. Vzkříšení Lazarovo	170
33	57. Ježíš předpovídá umučení své a smrt svou. Zachéus	171
	58. Ježíš od Marie pomazán . .	172
	59. Slavný vjezd Ježíšův do Jerusalema	—
	60. Královská svatba a peníz daně	173
	61. Obět vdovina. Proroctví o zkáze Jerusalema a o skonání světa	174
	62. O desíti pannách a o hřivnách . .	175
	63. O posledním soudu a věčném oddělení	176

Letopočet po Kr. Pánu:		Strana
	Poslední slavnost velikonoční. Utrpení a smrt Páně.	
	64. Beránek velikonoční a umývání nohou	177
	65. Ježíš ustanovuje Nejsvětější Svátost oltářní a předpovídá zradu Jidášovu	178
	66. Ježíš předpovídá, že ho Petr zapře, a loučí se s apoštoly svými	180
	67. Smrtelná úzkost Ježíšova na hoře Olivetské	181
	68. Ježíš jat	182
	69. Ježíš před Annášem a Kaifášem	183
	70. Petrovo zapření. Jidášovo zoufání	184
	71. Ježíš před Pilátem a Herodem .	185
	72. Ježíš bičován, trním korunován a na smrt vydán	—
	73. Ježíš nese těžký kříž. Ukřižován jest .	187
	74. Posledních sedm slov Páně a smrt jeho	188
	75. Ježíš do hrobu položen	189
	Oslavení Ježíšovo.	
	76. Ježíšovo zmrtvýchvstání	191
	77. Ježíš se zjevuje Marii Magdaleně a Petrovi . .	192
	78. Ježíš se zjevuje dvěma učedníkům do Emaus jdoucím	—
	79. Ježíš zjevuje se všechněm apoštolům a ustanovuje svátost pokání	193
	80. Ježíš odevzdává Petrovi nejvyšší úřad pastýřský .	194
	81. Zaslíbení Ducha svatého. Druhé rozeslání apoštolů. Nanebevstoupení Páně	195
	Část druhá.	
	Skutkové apoštolští a děje prvotné církve.	
	82. Volba apoštola Matěje. Seslání Ducha svatého . .	197
	83. Uzdravení chromého od narození. Petr a Jan před nejvyšší radou	198
	84. Ananiáš a Safira	199
	85. Dvanácte apoštolů v žaláři. Rada Gamalielova	200
	86. Vyvolení jáhnů. Štěpán, první mučedník .	201
	87. Svaté biřmování. Komorník královny mouřenínské	203
asi 37	88. Šavlovo na víru obrácení	204
asi 39	89. Cesta knížete apoštolův Petra. Eneáš a Tabitha . .	205
asi 40	90. Obrácení pohana Kornelia. Křesťanská obec v Antiochii	206
asi 42	91. Petr v žaláři	207
45—48	92. První apoštolská cesta svatého Pavla	208
asi 50	93. Církevní sněm v Jerusalemě . .	209
51—54	94. Druhá apoštolská cesta svatého Pavla	210
55—58	95. Třetí apoštolská cesta svatého Pavla	212
	96. Poslední osudy svatých apoštolův	214
	Přídavek	215

Díl první.

Dějepis Starého zákona.

Doba první.

Prazjevení.

Od stvoření světa až k obecnému modlářství anebo od Adama až po Abrahama. (Doba prazjevení zahrnuje v sobě věk okolo 2000 let, asi od r. 4000—2000 před narozením Krista Pána.)

1. Stvoření světa v šesti dnech a posvěcení dne sedmého.

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země pak byla pustá a prázdná. Tma byla nad propastí a Duch Boží vznášel se nad vodami. I řekl Bůh: „Buď světlo!“ A učiněno jest světlo, i nastal první den.

Druhého dne řekl Bůh: „Buď obloha!“ A hned se sklenula nad zemí jasná, modrá obloha. I nazval Bůh oblohu nebem.

Třetího dne řekl Bůh: „Shromažďte se vody, kteréž pod nebem jsou, v místo jedno a ukaž se sucho!“ Stalo se. Bůh nazval sucho zemí, shromáždění vod nazval mořem. Pak řekl Bůh: „Zploď země byliny, křoviny a ovocné stromy.“ I zazelenala se země a tisícero květin a kvetoucích keřů a stromů zdobilo ji.

Čtvrtého dne řekl Bůh: „Buďte světla na obloze nebeské, aby osvěcovala zemi a ať jsou na znamení dnů i let.“ I stalo se tak. Na obloze vzplanulo světlo veliké, aby panovalo nade dnem, a světlo menší, aby panovalo nad nocí, a množství hvězd.

Pátého dne řekl Bůh: „Ať jsou ryby u vodách a ptáci v povětří.“ A již se hemžily ryby u vodách a ptáci poletovali nad zemí.

Šestého dne konečně řekl Bůh: „Vydej země zvířata všeho druhu.“ I to se stalo. Nejposléze stvořil Bůh ještě člověka. (Viz čl. 3.!)

A viděl Bůh vše, což byl učinil, a bylo velmi dobré.

Sedmého dne odpočinul Bůh ode všeho díla. I požehnal dni sedmému a posvětil ho.

2. Stvoření andělů a pád některých.

Mimo viditelný svět stvořil Bůh též svět neviditelný, totiž nebeské duchy, anděly. Všickni andělé byli dobří a nad míru blažení, ale ne všickni setrvali v dobrém, nýbrž mnozí z nich stali se zlými.

† Ve svém velikém štěstí zpyšněli a pozdvihli se proti Bohu, řkouce: „Nejvyššímu chceme podobni býti; nad hvězdy Boží vyvýšíme stolici svou.“

I stal se boj veliký na nebi. Michael a ostatní dobří andělé bojovali se zlými duchy, jejichž vůdce ďábel neb satan se zove. Tito zlí andělé byli přemoženi a s nebe do pekla svrženi.

3. Stvoření prvního člověka. Ráj. První přikázání. Stvoření Evy.

Když všecko pro člověka již připraveno bylo, řekl Hospodin Bůh: „Učiňme člověka k obrazu a podobenství svému: a ať panuje nade všemi zvířaty i nade vší zemí.“ A Bůh učinil z hlíny země tělo člověka a vdechl v tvář jeho nesmrtelnou duši. Tak učiněn jest první člověk; a Bůh dal mu jméno Adam, t. j. muž ze země.

Štípil pak byl Hospodin Bůh z obzvláštní milosti pro člověka rozkošnou zahradu, jejíž jméno bylo ráj. A v zahradě té vyvedl Bůh ze země všeliké stromy na pohledění pěkné a nesoucí ovoce k jídlu chutné. Prostřed ráje stál zvláštní strom, strom vědění dobrého a zlého. A pramen vycházel z místa rozkoše k svlažování ráje a dělil se odtud na čtyři řeky. A Hospodin Bůh pojal člověka a postavil jej v ráji rozkoše, aby jej zdělával; a při-

kázal mu, řka: „Se všelikého stromu rajského jez, ale se stromu prostřed ráje ať nejíš; nebo v který by koli den s něho jedl, smrtí umřeš.“ Potom přivedl Bůh k Adamovi všecka zvířata. Adam radoval se z nich a dal každému zvláštní jméno.

Adam byl však ještě samoten na zemi. Proto pravil Hospodin Bůh: „Není dobré člověku býti samotnému. Učiňmež mu pomocnici podobnou jemu.“ Uvedl tedy tvrdý sen na Adama; a když usnul, vyňal jedno z žeber jeho a zdělal z žebra ženu. Když procitl Adam ze sna, přivedl Bůh ženu k němu. Adam radoval se a nazval jméno ženy své Eva, t. j. matka všech živých.

* Adam a Eva byli v ráji nevýslovně šťastni. O zlém ani nevěděli a zvláštní milostí, kterouž je Bůh obdařil, byli spravedliví a svatí. Bůh s nimi obcoval tak laskavě jako otec se svými milými dětmi. Bolesti neznali žádné a umříti neměli nikdy.

4. Pád prvních lidí.

Mezi všemi živočichy zemskými, kteréž byl učinil Hospodin Bůh, nebylo chytřejšího nad hada. Hada použil

lstivý ďábel, aby lidi svedl. Jednoho dne šla Eva blíže k zapověděnému stromu. I uzřela na něm hada, kterýž mluviti počal, řka: „Proč přikázal vám Bůh, abyste nejedli s každého stromu rajského?“ Eva odpověděla: „Z ovoce všeho stromoví v ráji jíme; ale z ovoce tohoto stromu, kterýž jest prostřed ráje, přikázal nám Bůh, abychom nejedli. O něm řekl Bůh: V kterýkoli den byste s něho jedli, umřete!“ Řekl pak had k Evě: „Nikoli, nezemřete když s něho jísti budete; nýbrž otevrou se vám oči vaše a budete jako Bůh, vědouce dobré i zlé.“ Po té řeči pohlížela Eva zvědavě na strom. Čím déle naň hleděla, tím více líbilo se jí ovoce stromu. Žádostivě vzala pak z ovoce a jedla. I dala muži svému, kterýž také jedl. Tak byl spáchán první hřích.

Po hříchu otevřeny jsou oči obou dvou, ovšem nikoli tak, jak byli po slovech ďáblových očekávali. Nebylit jako Bůh, ale s hrůzou poznali, že jsou nazí, čehož dříve nepozorovali, pokud jsou hříchu prosti, nevinni byli. Stydíce se, navázali listí fíkového a udělali sobě zástěry. A když byli zaslechli hlas Hospodina Boha, skryli se strachem prostřed stromoví rajského. Avšak Bůh zvolal: „Adame, kdež jsi?“ Adam odpověděl: „Hlas tvůj slyšel jsem v ráji, a bál jsem se, proto že jsem nahý, i skryl jsem se.“ I řekl jemu Bůh: „I kdož oznámil tobě, že jsi nahý? Jedl jsi se zapověděného stromu?“ Adam odpověděl: „Eva dala mi z ovoce stromu toho jísti, a jedl jsem.“ I řekl Bůh k Evě: „Proč jsi to učinila?“ Kterážto odpověděla: „Had podvedl mne, a jedla jsem.“

5. Trest prvního hříchu a zaslíbení Vykupitele.

Hospodin Bůh obrátil se nejprve k hadu a řekl: „Že jsi to učinil, zlořečený jsi mezi všemi zvířaty země. Po prsech svých polezeš a zemi jísti budeš po všecky dny života svého. Nepřátelství položím mezi tebou a ženou a mezi pokolením tvým a jejím; onať potře hlavu tvou, a ty úklady činiti budeš patě její.“

Evě také řekl: „Budeš míti mnoho starostí a obtíží s dětmi. Pod mocí muže budeš a on panovati bude nad tebou.“

Adamovi pak řekl: „Zlořečená budiž země pro tebe. Trní a hloží tobě ploditi bude. V potu tváři své jísti budeš chléb, dokavadž se nenavrátíš do země, z kteréž vzat jsi: nebo prach jsi a v prach se navrátíš!“

Po vyřknutí těchto pokut dal Hospodin Bůh Adamovi a ženě jeho sukně z koží, a vyhnal je z ráje.

Před rájem pak postavil cherubíny s mečem plamenným, aby ostříhali cesty k stromu života.

6. Kain a Abel.

Adam a Eva obdrželi více synů a dcer. Nejstarší synové byli K a i n a A b e l. Kain, jsa silnější, byl rolník, Abel pak pastýř ovcí. Abel byl spravedlivý, ale skutkové Kainovi byli zlí. Stalo se pak po mnohých dnech, že obětovali oba Hospodinu, aby mu za jeho požehnání poděkovali. Abel obětoval z prvorozených stáda svého

a Kain z úrody zemské. I shlédl se zalíbením Hospodin na Abela a na dary jeho; na Kaina pak a na dary jeho neshlédl. I rozhněval se Kain náramně, takže opadla tvář jeho.

I řekl Hospodin k němu: „Proč jsi se rozhněval? a proč je opadlá tvář tvoje? Budeš-li dobře činiti, budeš mi tak milý, jako bratr tvůj; pakli zle činiti budeš, bude trest ihned přede dveřmi. Přemoz zlou žádost a panuj nad ní!“ Kain však neuposlechl Hospodina, alebrž choval závist a

hněv v srdci svém. Jednoho dne řekl k bratru svému na oko přívětivě: „Pojď, vyjděme ven na pole!“ Dobrý Abel šel, aniž by co zlého tušil. A když byli na poli, povstal Kain proti bratru svému Abelovi a zabil jej.

I řekl Hospodin ku Kainovi: „Kde jest Abel, bratr tvůj?“ Kain odpověděl: „Nevím. Zdaliž jsem já strážným bratra svého?“ Bůh pak řekl k němu: „Co jsi učinil? Krev bratra tvého volá ke mně ze země. Protož nyní zlořečený budeš na zemi, kteráž otevřela ústa svá a k pití přijala z ruky t v é krev bratra tvého. Když ji budeš zdělávati, nebude dávati tobě užitků svých. Tulákem a poběhlým budeš na zemi.“

† Pln jsa úzkosti zvolal Kain k Hospodinu: „Větší jest nepravost má, nežli abych odpuštění zasloužil. Před tváří tvou skrývati se budu a každý, kdož mne koli nalezne, zabije mne.“ Ale Hospodin mu odpověděl: „Nikoli, tak nebude; ale každý, kdož by koli zabil Kaina, sedmnásobně trestán bude.“ A položil Hospodin znamení na Kaina, aby ho žádný nezabíjel. I odešel Kain od tváři Hospodina a bydlil poběhlý po zemi.

(Abel od bratra svého nevinně zabitý jest obrazem Pána Ježíše, jejž bratří jeho Židé bez viny na smrt vydali.)

7. Rozmnožení prvních lidí a zkáza mravů. Potopa světa. (Asi 2400 l. před nar. Kr. P.)

† Adam žil 930 let. Též jeho nejbližší potomci dosáhli vysokého věku. Nejstarší z nich, Methusalem, byl živ 969 let. — Mezi potomky Adamovými rozeznáváme syny Boží od synů tohoto světa. Synové Boží zovou se v Písmě svatém obzvláště potomci nábožného Setha, kteréhož Bůh Adamovi místo zavražděného Abela byl daroval. Synové tohoto světa pak slovou nejvíce potomci Kainovi. Synové Boží obcovali — bohužel — se syny tohoto světa a pokazili se, takže posléze tak nešlechetní byli, jako tito. I řekl Hospodin Bůh: „Nebudou lidé již tak dlouho žíti, neboť jsou zlí i tělesně smýšlející; ale dám jim ještě času k polepšení 120 let.“

Nešlechetnost lidská na zemi rostla však víc a více, a všeliké myšlení obráceno bylo ke zlému. Vida to Bůh, řekl: „Vyhladím člověka ze země.“ Avšak prostřed bezbožných žil nábožný a spravedlivý muž, Noe. A ten nalezl milost před Hospodinem, a Bůh řekl k němu: „Učiň sobě z dříví otesaného koráb, archu, a vysmol ji vnitř i vně. Tři sta loktů budiž dlouhá, padesát loktů široká a třiceti loktů vysoká. Svrchu uděláš do archy okno, v boku pak dveře a vnitř učiníš spodní, druhé i třetí ponebí. Neb hle, já uvedu potopu na zemi a zahubím všecko, což na zemi jest. S tebou však učiním úmluvu svou. Ty vejdeš do archy i všickni tvoji. A ze všech živočichů po dvém uvedeš do korábu i ze všech pokrmů nabéřeš s sebou, abyste potravy měli.“

Noe učinil všecko, což byl rozkázal jemu Bůh. Sto let stavěl na korábu před očima všech lidí, hlásal jim spravedlnost a napomínal k pokání. Avšak lidé nedbali na hlas jeho, nýbrž jedli a pili, ženili se a vdávali. I řekl

Hospodin k Noemovi: „Vejdiž ty a všickni tvoji do archy! Nebo ještě sedm dní shovím, a po sedmi dnech pustím déšť na zemi po čtyřiceti dnů a čtyřiceti nocí, a vyhladím všecky živé tvory, jež jsem učinil, se svrchu země.“ I všel Noe se všemi svými i s živočichy do korábu.

Když pak pominulo sedm dní, protrženy jsou všecky studnice propasti veliké, totiž moře, a průduchové nebeští otevříni jsou, i stal se příval na zemi čtyřiceti dní a čtyřiceti nocí. Vody se náramně rozmnožily a vyzdvihly

koráb vzhůru od země. Koráb pak vzplýval pod ochranou nebeskou pokojně a bezpečně na vodách. Lidé utíkali v úzkosti a zoufalosti na střechy, stromy a hory. Však nadarmo. Vod přibývalo vždy více, a přikryty jsou všecky hory převysoké, a posléz patnácte loktů vyšší byla voda nežli hory nejvyšší.

I zhynula všeliká bytost živá, kteráž byla na zemi, od člověka až do hovada, od ptáka až do červa v prachu. Zůstal pak sám Noe a kteříž s ním byli v korábu.

(Archa byla obrazem katolické církve.)

8. Noemova obět. Synové jeho.

Sto padesáte dnů trvaly vody na zemi. I rozpomenul se Bůh na Noe a uvedl teplý vítr na zemi. Vody počalo ubývati. Posléze odpočinul koráb na horách arménských, a již vystupovali nejvyšší vrchové hor z vody.

S radostí převelikou pozoroval to Noe, nebo od začátku potopy bylo již 350 dní uplynulo. Aby se přesvědčil, odešla-li voda i se země, otevřev okno, vypustil krkavce. Ten vyletěl, ale více se nevrátil. Za ním vypustil Noe holubici. Kterážto, když nenašla, kde by odpočinula noha její, navrátila se k němu do korábu. Po sedmi dnech opět vypustil holubici. Ta přiletěla k němu teprv k večeru, nesouc ratolest olivovou se zeleným listím v ústech svých. Tedy porozuměl Noe, že opadly vody na zemi. Nicméně čekal pro jistotu ještě sedm jiných dní a opět vypustil holubici, kterážto se k němu více nevrátila, protože již osušen byl svrchek země.

Mluvil pak Bůh k Noe: „Vyjdi z korábu ty i všickni tvoji se všemi živočichy!“ I vyšel Noe a s ním i rodina jeho a všecka zvířata. Na poděkování za své podivné zachování zdělal Noe Hospodinu oltář z kamenů a obětoval na něm oběti zápalné ze všech čistých zvířat. Hospodinu líbila se ta obět. I postavil duhu svou na oblacích, požehnal Noemovi a synům jeho a řekl k nim: „Hle, já ustanovím úmluvu svou s vámi, i s potomky vašimi. Nebude více potopy k zkažení země. Dokud země bude, nepřestane setí a žeň, léto a zima, den a noc. Duha, kterou jsem postavil na oblacích, budiž znamením úmluvy mezi mnou a mezi vámi!“

** Synové Noemovi, kteříž vyšli z archy, jmenovali se Sém, Chám a Jafet. Noe zdělával s nimi zase zemi a štípil též vinici. Pije pak první víno a neznaje síly jeho, pil více a opil se. Obnažen ležel v stanu svém. Což když viděl Chám, pověděl to, posmívaje se otci, dvěma bratřím svým vně. Ale Sém a Jafet šli, kráčejíce s očima odvrácenýma, a přikryli otce pláštěm. Procitnuv pak Noe, když zvěděl, co mu učinil syn jeho Chám, řekl: „Zlořečený budiž Chám! Ale požehnaní buďtež Sém a Jafet!“

9. Stavění věže Babylonské. Všeobecná modloslužebnost.

Potomci Noemovi ponenáhlu se velmi rozmnožili a byli zase tak zlí, jako lidé před potopou. I nemohli déle na témž místě přebývati. Dříve však, než se rozešli, řekli v hrdosti své: „Pojďte, nadělejme cihel a učiňme sobě město a věži, jejíž vrch by dosahoval k nebi, a oslavme jméno své.“ Avšak Bůh zmařil nemoudré počínání jejich I řekl: „Zmatu jazyk jejich, aby žádný nerozuměl bližnímu svému.“ Byla totiž až po tu dobu jedinā toliko řeč na zemi. I přestali stavěti město, kteréž pak nazváno jest Babel, t. j. zmatení, proto, že tam zmaten jest jazyk vší země. Odtud rozptýlil je Bůh po všech krajinách.

* Potomci Sémovi zůstali v Asii a z nich vyšel od Boha vyvolený národ israelský. Potomci Chámovi odebrali se nejvíce do Afriky. Potomci pak Jafetovi šli do Evropy.

† Čím více se lidé rozmnožovali a po zemi rozšiřovali, tím horšími a nešlechetnějšími se stávali. Přestali se klaněti jediné pravému Bohu a oddali se modloslužebnosti. Jedni měli slunce, měsíc a hvězdy za bohy. Druzí klaněli se lidem a zvířatům, ano i pouhým jejich obrazům, kteréž si byli sami udělali ze dřeva, z kamene, stříbra aneb zlata. Při tom se dopouštěli bez ostýchání všech nepravostí, jako: podvodu, loupeže, smilstva a t. d. Domnívaliť se, že takovými nepravostmi bůžkům svým službu prokazují, a nastojte, i lidi zabíjeli a obětovali je modlám. Zvláště pak rádi obětovali nevinné dítky, kteréž často v strašlivých mukách dlouho se trápily, než skonaly.

Doba druhá.

Vyvolení a sláva národu Israelského.

I. Vyvolení lidu israelského aneb od Abrahama až po Mojžíše (2000—1500 l. př. Kr.).

10. Povolání arciotce Abrahama a jeho poslušnost.

Mezi množstvím bezbožných žil muž velmi nábožný a ctnostný. Toho si ze všech vyvolil Bůh, aby se skrze něj a jeho potomky zachovala a rozšířila pravá víra a naděje v příštího Vykupitele. Muž ten jmenoval se Abraham. Otec jeho přišel s rodinou svou z Ur do Háran v zemi Chaldejské a bydlil tam. Když pak se i v rodině té modlo-

služebnost rozmohla, řekl Hospodin k Abrahamovi: „Vyjdi ze země své a z příbuzenstva svého i z domu otce svého, a pojď do země, kterouž ukáži tobě. Učiním tě arci-otcem národa velikého a požehnám tobě. A v tobě požehnána budou všecka pokolení země.“ I vyšel Abraham hned z Háran a vzal s sebou Sáru, manželku svou, a Lota, bratrovce svého (syna bratra svého), čeleď svou a stáda. Po dlouhé cestě přišli do krásné země Kananejské.

† Země tato nazývá se pro velikou úrodnost obyčejně zemí mlékem a medem tekoucí. Tam se opět ukázal Hospodin Abrahamovi a řekl jemu: „Tuto zemi dám tobě a potomkům tvým.“ A pro toto zaslíbení nazývá se země ta též zemí zaslíbenou. Na poděkování zdělal tu Abraham Hospodinu oltář.

11. Abraham příklad svornosti a nezištnosti. Melchisedech.

** Abraham měl mnoho služebníků a služek, stáda velbloudů a oslů, volů a ovec. Ale i Lot měl veliká stáda, takže krajina ta neměla dostatečných pastvin. I stal se svár mezi pastýři stád Abrahamových a Lotových, což hnětlo a bolelo Abrahama pokoje milovného. Řekl tedy k Lotovi: „Nechť, prosím, není sváru mezi mnou a tebou, mezi pastýři mými a tvými, nebo bratří jsme. Hle, všecka země před tebou jest; odděl se, prosím, ode mne. Půjdeš-li na levou stranu, já pravou držeti budu; jestliže ty pravou stranu zvolíš, já na levou půjdu.“ I zvolil sobě Lot krásnou, vodami hojně zvlažovanou krajinu okolo řeky Jordánu; i rozloučili se. Lot bydlil v Sodomě, Abraham pak u Hebronu.

* Po čase stalo se, že cizí králové válečně vpadli do země, a poplenivše města Sodomu a Gomorrhu, všecken statek pobrali; též i Lota, manželku, čeleď a stáda jeho zajali. Když Abraham uslyšel, že Lot zajat jest: hnal se se třemi sty a osmnácti služebníky za vítěznými nepřáteli, připadl na ně v noci, i porazil je, a přivedl zase všecken odňatý statek a zajatý lid, Lota také i ženu jeho se vším statkem a zbožím. Když se Abraham z boje navracoval, vyšli mu vstříc Melchisedech, král sálemský, s králem sodomským. Melchisedech obětoval za Abrahama a slu-

žebníky jeho Hospodinu Bohu chléb a víno; nebo byl spolu knězem Nejvyššího. I požehnal Abrahamovi a řekl mu: „Požehnaný budiž Abraham od Boha nejvyššího, kterýž stvořil nebe i zemi: a oslaven budiž Bůh, kterýž dal nepřátele v ruce tvé.“ Král sodomský pak řekl k Abrahamovi: „Dej mi lidi, kteréž jsi ze zajetí vysvo-

bodil, a ostatní věci vezmi sobě.“ Ale Abraham nechtěl sobě ani nejmenšího podržeti; i vydal mu všecko.

(Melchisedech byl obrazem věčného kněze Ježíše Krista, a obět jeho byla obrazem mše svaté.)

12. Ustanovení obřízky. Abrahamova víra a hostinost.

† Po nějakém čase řekl Hospodin k Abrahamovi: „Neboj se! Jáť jsem obránce tvůj a odplata tvá velmi veliká.“ I vyvedl jej v noci ven a řekl jemu: „Vzhlédniž k nebi a sečti hvězdy, můžeš-li. Tak rozmnožím potomky tvé.“ I uvěřil Abraham Bohu, a počteno jest mu to i se skutky jeho za spravedlnost.

† Když byl Abraham v devadesáti a devíti letech, ukázal se mu Hospodin a řekl k němu: „Jáť Bůh všemohoucí, chodiž přede mnou a budiž dokonalým! Nebudeš více slouti Abram — neb to bylo posavad jeho jméno — ale nazván budeš Abraham, t. j. otec množství (potomků). Zavírám s tebou úmluvu tuto: způsobím, že budeš míti potomků mnoho.

a budu s tebou a s nimi; ale za to vy mi věrni budete. Na znamení této úmluvy obřezán bude každý pacholík osmého dne po narození. Na důkaz, že úmluvu splním, obdrží Sára, manželka tvá, ještě syna, a nazveš jméno jeho Isák.“ Abraham uvěřil Hospodinu.

Jednou seděl Abraham o polednách, v největším horku, u dveří stanu svého pod stromem. A když pozdvihl očí, uzřel tři cizí muže přicházeti k sobě. I běžel jim vstříc a poklonu učiniv až k zemi, řekl k nejvzácnějšímu: „Pane, našel-li jsem milost před očima tvýma, nepomíjej stanu mého! Odpočiňte — pravil pak ke všem třem — zatím tuto pod stromem. Přinesu vody a umyji nohy vaše, i chleba přinesu, abyste se posilnili; potom můžete dále jíti.“ Pospíšil tedy Abraham do stanu k Sáře a řekl jí, by napekla podpopelných chlebů z nejlepší mouky; sám pak k stádu běžel, vzal odtud tele nejlepší a velel je spěšně k jídlu připraviti. I přinesl máslo a mléko i chléb a tele připravené. Mezi jídlem stál pod stromem a posluhoval jim. Když byli pojedli a se loučili, řekl nejvzácnější ze tří mužů k Abrahamovi: „Přes rok k tobě opět přijdu. Pak bude míti Sára syna.“ I poznal Abraham, že Hospodin sám v podobě cizince s dvěma anděly k němu přišel a u něho pohostinu byl.

(Obřízka byla obrazem sv. křtu.)

13. Zkáza Sodomy a Gomorrhy.

† Abraham vyprovázel tři cizince kus cesty k Sodomě. I řekl Hospodin: „Hříchy Sodomských a Gomorrhských jsou příliš těžké a volají ke mně o pomstu.“ I ulekl se Abraham, kterýž i nešlechetné bližní své upřímně miloval, a v zaražení svém stál dlouhou chvíli před Hospodinem. Pak osmělil se blíže přistoupiti k Hospodinu a řekl: „Zdali zahubíš spravedlivého s bezbožnými? Bude-li padesáte spravedlivých v Sodomě, neodpustíš-li městu pro padesáte spravedlivých?“ Hospodin odpověděl: „Jestliže naleznu v Sodomě padesáte spravedlivých, odpustím pro ně všemu městu.“ I řekl Abraham: „Že jsem jednou počal, budu dále mluviti k Pánu svému, ačkoli jsem prach a popel. Což, kdyby bylo bez pěti padesáte spravedlivých, zkazíš-li všecko město?“ I odpověděl Hospodin: „Nezkazím, jestliže tam najdu čtyřiceti pět spravedlivých.“ A tak prosil Abraham dále, až pak už jen deset spravedlivých jmenoval. I slíbil mu Hospodin, řka: „Nezahladím města pro těch deset spravedlivých.“ Po té rozmluvě odšel Hospodin a Abraham navrátil se k stanu svému.

† Avšak ani deset spravedlivých nebylo nalezeno v Sodomě. Proto se odebrali ti dva andělé, kteří jsou s Hospodinem u Abrahama byli, do Sodomy k Lotovi spravedlivému a řekli jemu: „Všecky, kteříž jsou tvoji, vyveď z města tohoto, neb zahladíme místo toto.“ I mluvil Lot ještě té noci k mužům, kteříž měli pojmouti dvě dcery jeho, a řekl: „Vstaňte, vyjděte z místa tohoto: nebo zahladí Hospodin město toto.“ Jim pak

zdálo se, jako by žertem mluvil. A když bylo ráno, nutili andělé Lota, říkouce: „Vstaň, vezmi ženu svou a dvě dcery své, abyste vy spolu nezahynuli s nešlechetným městem.“ A když Lot ještě prodléval, chopili ruku jeho a ruku ženy i dvou dcer jeho, a vedli jej za město, říkouce: „Neohlédej se zpět, ale spěchaje kupředu, zachovej život svůj!“

† Slunce právě vzešlo nad zemí, když Lot pospíchaje všel do blízkého města Ségor.*) A touž dobou dštil Hospodin na Sodomu a Gomorrhu sírou a ohněm a spálil ta města s bezbožnými obyvateli i všecku vůkol krajinu na prach a popel. Žena Lotova, ohlédši se za sebe, z trestu obrácena jest v sloup solný.

(Tam, kde někdy stávala bohaprázdná města, je nyní Mrtvé moře, t. j. solné a sirnaté jezero, z něhož pára vystupuje a v celém okolí povětří kazí, takže každý živočich odtud úzkostlivě se vzdaluje. — Jestiť to strašlivý památník kletby Boží, kterouž na sebe uvalují hříchové do nebe volající.)

---

*) Viz na mapě po pravé straně Mrtvého moře!

14. Narození a obětování Isáka.

Po roce obdržela Sára, jakož byl zaslíbil Hospodin, syna. I nazval Abraham jméno jeho Isák, jakož byl přikázal jemu Bůh, a měl ho velmi rád.

* * Bůh však chtěl Abrahama zkoušeti, zdali jej miluje více, nežli syna. Když tedy pacholík odrostl, řekl

Bůh jednou v noci k Abrahamovi: „Abrahame! Vezmi syna svého jednorozeného, kteréhož miluješ, a jdi na horu Moria a tam mi ho obětuj v obět zápalnou!“ Tedy Abraham, v noci vstav, nasekal dříví k oběti zápalné i naložil na osla svého, a vzal s sebou dva služebníky a Isáka, syna svého. Když pak třetího dne z daleka uzřel cíl cesty své, řekl k služebníkům svým: „Počekejtež tuto s oslem; já a pachole tamto na hoře klaněti se budeme.“ Pak vzal dříví a vložil je na Isáka, syna svého. Sám pak nesl v rukou nádobu s ohněm a meč. A když sami dva šli spolu na horu, řekl Isák: „Otče můj!“ Abraham odpověděl: „Co chceš, synu?“ „Hle,“ — pravil Isák — „zde je sice oheň a dříví, ale kdež jest obět zápalná?“

I odpověděl Abraham: „Bůh opatří sobě zápalnou oběť, synu můj!“

** A když přišli na vrch hory, zdělal Abraham z kamenů oltář, narovnal svrchu dříví, svázal Isáka, syna svého, a položil ho na oltář na hranici. I uchopil meč a vztáhl ruku, aby obětoval syna svého. A hle, anděl s nebe přišed, volal: „Abrahame! nevztahuj ruky své na pachole, aniž mu co čiň! Nyníť jsem poznal, že se bojíš Boha, a že bys byl z lásky a poslušnosti k němu ani jednorozeného syna svého neušetřil.“ I pozdvihl Abraham při těch slovech očí svých a uzřel za sebou skopce vězícího v trní za rohy. Toho vzav obětoval v oběť zápalnou místo syna. Anděl pak Hospodinův volal po druhé s nebe: „Skrze sebe samého přisahal jsem, praví Hospodin. Že jsi to učinil a neušetřil jsi syna svého jednorozeného pro mne: požehnám tobě a rozmnožím potomky tvé jako hvězdy nebeské a jako písek na břehu mořském: a v jednom z potomků tvých požehnáni budou všickni národové země.“

(Obětování Isáka bylo obrazem Pána Ježíše.)

15. Isák si béře Rebeku za manželku.

† Abraham byl již starý, a Hospodin požehnal mu ve všech věcech. I chtěl ještě před svou smrtí dáti synu svému bohabojnou manželku. Řekl tedy k Eliézerovi, nejstaršímu služebníku svému: „Jdi do otčiny mé k příbuzenstvu mému a hledej manželku Isákovi, synu mému, však nikoliv z bohaprázdných dcer kananejských!“ Služebník to slíbil, vzal dary ze všeho zboží pána svého, naložil je na deset velbloudů a bral se k městu Háran, kde žil Náchor, Abrahamův bratr. Přišed tam, nechal velbloudů odpočinouti u studnice před městem. Bylo večer toho času, kteréhož dcerky městské vycházívaly vážit vody. I modlil se v duchu, řka: „Ó, Bože, učiň dnes milosrdenství s pánem mým! Hle, dcery obyvatelů tohoto města vycházeti budou vážit vody. Budu prositi, aby mi daly píti. Protož odpoví-li děvečka na mou prosbu: Pij, ano i velbloudy tvé napojím, z toho porozumím, že taťjest, kterouž jsi připravil služebníku svému Isákovi.“

† Ještě modlitby nedokonal a hle, vycházela Rebeka, panna počestná a velmi sličná. Majíc věderce na rameni svém, sestoupila k studnici a naplnivši věderce, navracovala se. I běžel proti ní služebník ten a řekl: „Dej mi píti maličko vody

z věderce svého.“ „Napij se,“ odpověděla přívětivě a rychle složila věderce na loket svůj a dala mu píti. Když se napil, dopověděla: „I velbloudům tvým navážím vody, dokudž se všickni nenapijí.“ Rychle vylila z věderce svého do koryt a běžela zase k studnici a naválila vody všechněm velbloudům. Služebník pak díval se na ni s podivením, mlče. Potom pak, když se napili velbloudové, daroval jí z vděčnosti zlaté náušnice a dvě skvostné náramnice i řekl k ní: „Čí jsi dcera? Pověz mi, jest-li v domě otce tvého místa k zůstání?“ Ona

odpověděla: „Dcera jsem Batuele, syna Náchorova. Slámy také a sena hojně jest u nás, a místo prostrané k zůstání.“ I sklonil se služebník a kořil se Hospodinu, řka: „Požehnaný budiž Bůh, kterýž přímou cestou mne přivedl do domu bratra pána mého!“

† Pak uvedl velbloudy své do domu, ale nechtěl jísti, dokudž nevypraví poselství svého. Pověděl tedy rozkaz pána svého a dodal: „Učiníte-li milosrdenství a pravdu s pánem mým, oznamte mi; pakli se co jiného vám líbí, i to mi povězte, abych dále šel.“ I odpověděl Lában, bratr Rebečin, a Batuel: „Od Hospodina vyšla věc tato. Aj, Rebeka před tebou jest, vezmi ji a jdiž.“ Což když uslyšel služebník, padna poklonil se až k zemi a velebil Hospodina. A vyňav nádoby stříbrné a zlaté a oděv, dal je Rebece za dar, bratrům také jejím a matce

dary dal. Pak se, plni jsouce radosti, posadili za stůl, a jedli i pili. Druhého dne z rána požehnali rodiče a bratří Rebece a ona šla i byla manželkou Isákovou.

16. Esau a Jakob.

Isák a Rebeka zůstali dvaceti let bez dětí. Posléze vyslyšel Bůh modlitbu Isákovu a daroval mu dva syny. Prvorozený slul Esau a druhý Jakob. Esau byl ryšavý a všecken jako kožišina chlupatý, a byl později též divokých mravů. Jakob pak byl na těle hladký a mírné i tiché povahy. Když dorostli, učiněn jest Esau lovec zvěře a rolník, Jakob pak pastýř a bydlili pokojně v stanech. Isák miloval více divého Esaua a rád jídal pokrmy z lovu jeho; Rebeka pak milovala více mírného a přívětivého Jakoba. Byl jí tím milejší, poněvadž jí Bůh řekl, že bude mladší nad staršího povýšen.

** Jakob uvařil jedenkráte krmi z čočky (šošovici), an právě Esau přicházel zemdlený z pole. „Dej mi“ — pravil Esau — „vaření toho ryšavého; nebo jsem náramně zemdlený.“ Ale Jakob řekl jemu: „Dej mi za to prvorozenství své!“ Esau odpověděl: „Hle, umírám hladem, k čemu mi bude prvorozenství moje?“ Jakob žádal: „Přisáhni mi tedy!“ I přisáhl jemu Esau, jedl a pil a odešel, málo sobě toho váže, že tak lehkomyslně prvorozenství prodal.

* Isák se po letech sestaral a ztratil zrak. I povolal jednoho dne Esaua k sobě do stanu i řekl k němu: „Synu můj. vidíš. že jsem se sestaral a nevím dne smrti své. Vezmi zbraň svou, toul a lučiště, a vyjdi ven; a když něco ulovíš, udělej mi z toho krmi, jakou víš, že já rád jídám, a přines, ať pojím a ať požehnám tobě, prve než umru.“ Esau odšel na pole. Rebeka však slyšela slova muže svého. Ze strachu, aby Jakob nyní proti vůli Boží pod Esaua snížen nebyl, dopustila se hříšného skutku. Přemluvila totiž Jakoba, aby se za Esaua vydával. I připravila dva kozelce na způsob zvěřiny, pak oblékla Jakoba v nejlepší šaty Esauovy, obvinula ruce a hrdlo jeho kožkami kozelčími, a tak ho poslala k otci s krmí

připravenou. Isák řekl: „Kdož jsi ty, synu můj?“ Jakob odpověděl: „Já jsem Esau, prvorozený tvůj; učinil jsem, jakož jsi mi rozkázal. Jez tedy z lovu mého a požehnej mi.“ Isák řekl: „Přistup sem, ať se tebe dotknu a zkusím, jsi-li ty syn můj Esau čili ne.“ Jakob přistoupil a Isák, omakav ho, řekl: „Hlas jistě hlas Jakobův jest, ale ruce tyto jsou ruce Esauovy.“ Nepoznal ho tedy otec a jedl i požehnal Jakobovi, řka: „Dejž tobě Bůh z rosy nebeské

a z tučnosti zemské hojnost obilí a vína. Ať tobě slouží národové a klanějí se tobě pokolení. Kdo by zlořečil tobě, ten budiž zlořečený, a kdo by dobrořečil tobě, požehnáním naplněn buď!“

*Sotva Jakob byl ven vyšel, přišel Esau, zvěřinu nesa, a řekl: „Vstaň, otče, můj, a jez!“ Zaraziv se Isák, zvolal: „I kdo jsi ty?“ On odpověděl: „Já jsem syn tvůj prvorozený Esau.“ Lekl se Isák náramně a poznal, že ho Jakob obelstil. Esau pak zařval křikem velikým a řekl: „Ó, toho podvodníka! Hle, dříve prvorozenství mé odjal a nyní uchvátil lstivě i požehnání mé. Zdaliž jsi nezachoval i mně požehnání, otče můj?“ A když hlasitě a hořce plakal, hnut jsa Isák, řekl k němu:

„V tučnosti země a v rose nebeské s hůry budiž požehnání tvé. Živ budeš od meče a bratru svému sloužiti budeš; ale přijde čas, kdy svržeš a sejmeš jho jeho s šíje své.“

17. Útěk Jakobův a bydlení jeho u Lábana.

* Od té doby nenáviděl Esau Jakoba pro požehnání otcovo a řekl v srdci svém: „Přijdou dnové smutku otce mého, a zabiji Jakoba, bratra svého.“ Znamenala to Rebeka a s úzkostí pravila k Jakobovi: „Utec, synu můj, k Lábanovi, bratru mému, do Háran a pobuď tam, až by se upokojila prchlivost bratra tvého.“ Jakob, rozžehnav se s rodiči svými, šel do Háran.

* I stalo se na cestě, že v širém poli připadla naň noc. Umdlen jsa cestou, vzal kámen, podložil si jej pod hlavu i usnul na témž místě. I viděl ve snách žebřík, an stojí na zemi, jehožto vrch dotýkal se nebes; anděly také Boží vzestupující a sestupující po něm. Nejvýše byl Hospodin, kterýž řekl jemu: „Já jsem Hospodin, Bůh Abrahamův a Bůh Isákův. Zemi, na kteréž spíš, dám tobě a potomkům tvým. Budou jako prach země, a v jednom z potomků tvých budou požehnána všecka pokolení země.“ Když procitl Jakob ze sna, lekaje se, zvolal: „V pravdě Hospodin jest na místě tomto, a já jsem nevěděl. Jak hrozné jest místo toto! Není tu jiného, jedině dům Boží a brána nebeská.“ Při svítání vstav, vzal kámen, vyzdvihl jej na znamení památné a naliv naň oleje na znamení, že Bohu zasvěcen býti má, nazval to místo Bethel, t. j. dům Boží.

* Jakob šel svou cestou dále i uzřel posléz na poli studnici, jejíž svrchek velikým kamenem zakryt byl. Tři stáda ovec ležela podle ní. I řekl Jakob k pastýřům: „Bratří, odkud jste?“ Kteříž odpověděli: „Z Háran.“ Táže se dále, řekl: „Znáte-li Lábana, syna Batuelova?“ Řekli: „Známe. Však hle, tu přichází Ráchel, dcera jeho, se stádem svým.“ Když ji Jakob uzřel, odvalil rychle kámen, kterýmž se studnice zavírala, aby napojil stádo její, i pozdravil ji srdečně. I plakal radostí a oznámil jí, že jest syn Rebeky, sestry otce jejího. Ráchel pospíchajíc odešla a oznámila to otci svému.

On pak běžel Jakobovi vstříc a objav ho, líbal a vedl jej do domu svého.

* U Lábana pobyl Jakob dvaceti let a pásl ovce jeho bedlivě a věrně. Lában však se zdráhal dáti mu umluvenou mzdu. Ale Bůh požehnal Jakobovi tak, že byl nad míru bohatý. Oženil se a měl mnohé služebníky a děvečky, měl i stáda ovec a koz, velbloudů a oslů.

(Žebřík nebe se dotýkající, a místo, kdež se byl Hospodin Jakobovi ukázal, byly prvním obrazem našich křesťanských chrámů. Každý náš chrám jestiť posvěcený dům Boží a žebřík nebe se dotýkající. V chrámích jsou andělé, kteříž s modlitbou naší k Bohu vzestupují a s milostí jeho k nám sestupují.)

18. Jakobovo navrácení a smíření se s Esau-em.

* Když Lában viděl, že Jakob tak zbohatl, počal mu záviděti statku jeho, což i zasmušilá tvář jeho jevila. I řekl Hospodin k Jakobovi: „Navrať se do země otců svých. Já budu s tebou.“ A hned se vydal Jakob na cestu se vším, což bylo jeho.

* Po mnohých dnech dorazil šťastně k řece Jordánu, k hranicím země Kanaan. Tu se počal báti bratra svého Esaua. Poslal pak posly před sebou, aby Esauovi řekli: „Kéž bych našel milost před obličejem tvým!“ I navrátili se poslové, řkouce: „Hle, Esau pospíchá proti tobě se čtyřmi sty mužů.“ I bál se Jakob velmi a modlil se: „Bože otcův mých, kterýž jsi mi řekl: Navrať se do země své, já budu s tebou, nejsem hoden slitování tvých, ani milosti, kterouž jsi učinil se mnou. Neměl jsem než tuto hůl, když jsem přešel Jordán tento, a nyní bohat se dvěma stády velkými zas se vracuji. Vytrhni mne z ruky bratra mého.“

* V noci ukázal se mu anděl Hospodinův. Jakob zápasil s ním v modlitbě a řekl: „Nepustím tebe, leč mi požehnání dáš.“ I řekl anděl: „Nebudeš slouti více Jakob, ale Israel, t. j. bojovník Boží.“ A požehnal jemu.

* Když slunce vzešlo, uzřel Jakob, an Esau jde a s ním čtyři sta mužů. I rozdělil děti své, služebníky a děvečky i stáda na rozličné houfy. Sám pak, napřed jda, poklonil se až k zemi po sedmkrát. A Esau běžel mu vstříc, objal

ho, líbal a radostí plakal. Když pak dítky uzřel, řekl: „Čí jsou tyto?“ Jakob odpověděl: „Jsou dítky, kteréž dal mi Bůh.“ Na pokynutí Jakobovo přistoupili všickni a poklonili se před Esauem. Pak mu podával Jakob dvě menší stáda. Ale Esau nechtěl jich přijmouti a řekl: „Mám sám dostatek, bratře můj, nech sobě svého.“ I řekl Jakob: „Prosím, přijmi požehnání, kterýmž mne obdařil Bůh.“ Na jeho prosbu přijal Esau ten dar. Jakob pak táhl dále a díky vzdávaje Bohu za jeho milostivou ochranu, přišel zase do Kanaan k starému otci svému, kterýž nyní rád umřel, když se byl zase shledal se synem svým.

19. Josef do cizí země prodán.

Jakob měl dvanácte synů. Nejlepší z nich byl Josef. Pro jeho nevinnost a poslušnost miloval ho otec více než ostatní syny své, a dal mu udělati pěknou sukni rozličných barev. Té mu záviděli bratří jeho. Když s nimi jednou pásl stáda otce svého, učinili bratří něco velmi zlého. Josef zhrozil se toho a pověděl to otci, aby se to více nestalo. Proto ho však bratří jeho nenáviděli, takže s ním laskavě už ani nepromluvili.

** Josef měl jednou podivný sen, kterýž vypravoval bratřím svým. „Slyšte,“ pravil, „sen můj! Zdálo se mi, že jsme vázali snopy na poli. Snop můj povstal a stál, a vaši snopové, vůkol stojíce, klaněli se snopu mému.“ I odpověděli bratří jeho: „Zdaliž králem naším býti chceš?“ A záviděli mu a nenáviděli ho tím více. Josef měl ještě jiný sen, kterýž vypravoval otci svému a bratřím: „Zdálo se mi,“ pravil, „jako by slunce, měsíc a jedenácte hvězd klanělo se mi.“ Pro tento sen domlouval mu otec jeho, řka: „Co má znamenati tento sen? Zdaliž já a matka tvá a bratří tvoji máme se tobě k zemi klaněti?“ Později otec věc tu rozjímal i myslil, že snad Bůh jeho milého Josefa vyvýšiti a oslaviti chce.

Brzy potom bratří Josefovi odešli se stády svými daleko od stanu otcova, ale Josef zůstal u otce. I řekl k němu otec: „Jdi a viz, dobře-li se daří bratřím tvým a jejich stádům.“ Šel tedy Josef za bratřími. Kteřížto, jak ho uzřeli

z daleka, pravili vespolek: „Hle, snář přichází! Pojďtež, zabijme jej a vrzme do jámy staré, a díme, dravá zvěř sežrala jej. Tehdáž se ukáže, co mu prospívají snové jeho.“ Uslyšev pak to Ruben, nejstarší bratr, řekl: „Nezabíjejte ho, ale uvrzte jej do jámy této.“ To pak pravil, chtěje ho vytáhnouti a navrátiti otci.

Protož hned, jak přišel Josef k bratřím svým, svlekli ho z barevné sukně a spustili jej do jámy, bývalé to stud-

nice, která však na štěstí vody neměla. Potom usadili se, aby jedli. I uzřeli přicházející cizí kupce a velbloudy jejich, nesoucí rozličné zboží do Egypta. I řekl Juda bratřím svým: „Což nám prospěje, zabijeme-li bratra svého? Lépe jest, aby byl prodán, a ruce naše nebyly poskvrněny krví jeho; vždyť pak je on bratr náš.“ I přisvědčili mu bratří, a vytáhše Josefa z jámy, když mimo šli kupci, prodali jim ho za dvaceti stříbrných. Josef plakal a prosil, ale nadarmo. Cizinci odvedli ho do Egypta.

* Ruben o tom všem nevěděl, nebo byl mezi jídlem odešel. Přišed k jámě, nenalezl v ní pacholete, i roztrhl na znamení smutku roucho své a řekl: „Pacholete tu není, kam já nyní jíti mám?“ Ostatní bratří byli lhostejní. I zabili kozelce,

smočili Josefovu barevnou sukni v krvi, poslali ji otci a vzkázali mu: „Tuto sukni jsme nalezli. Pohleď, jest-li to sukně syna tvého, čili ne?“ Otec ji hned poznal a zvolal: „Sukně syna mého jest, zvěř divoká sežrala mého Josefa!“ Bolestí jsa přemožen, roztrhl pak roucha svá, oblekl se v roucho smutečné a oplakával za dlouhý čas syna svého. I shromáždily se všecky děti jeho, aby ukojily bolest jeho. Jakob však nechtěl se dáti potěšiti, ale řekl: „Sestoupím k synu svému s pláčem do hrobu!“

20. Josef v domě Putifarově.

† Kupci prodali Josefa v Egyptě Putifarovi, správci královského strážného vojska. Bůh pak byl s Josefem a dával požehnání všemu, cožkoliv činil. Proto nalezl Josef milost před pánem svým, kterýž ustanovil ho správcem domu svého. Pro Josefa požehnal Hospodin i domu Egyptského a rozmnožil všecken statek jeho.

† Po nějakém čase přišlo však na Josefa těžké pokušení. Manželka Putifarova přemlouvala ho, aby se pánu svému s ní hanebně zpronevěřil. On však nikoli nepřivolil, nýbrž řekl: „Hle, pán můj všecky věci mně odevzdal. Kterak bych tedy mohl takovou nešlechetnost učiniti a hřešiti proti Bohu svému?“ Ani po této odporné odpovědi nepřestala den po dni ponoukati ho ke hříchu; ale on jí zmužile odpíral. Jednoho dne byl Josef samoten doma a konal dílo své. I chopila ho za plášť a opakovala hanebnou řeč svou. Josef však, nechav pláště v ruce její, utekl ven.

† I rozpálila se zlostí a mstou. Svolala k sobě domácí své a křičíc pravila: „Hle, jak zlého člověka muž můj uvedl nám do domu. Všel ke mně sem a chtěl mi zlého učiniti. A když jsem já zkřikla, zanechav pláště, utekl.“ Když později manžel její domů přišel, ukázala mu plášť a pověděla touž lež. I rozhněval se velmi pán, kterýž příliš věřil slovům manželky své, a hned dal nevinného Josefa zavříti do žaláře.

21. Josef v žaláři.

† Josef trápil se nyní v žaláři mezi zločinci. Bůh ho však neopustil ani tam, ale učinil, že si ho vladař nad žalářem zamiloval, kterýž mu i poručil, aby na všecky vězně dohlížel. Přihodilo se pak, že se provinili nejvyšší číšník a nejvyšší pekař krále Faraona proti pánu svému a do téhož žaláře uvrženi jsou. Po nějakém čase měli oba dva noci jedné sen a byli nad tím velmi smutni. Když k nim ráno Josef všel a uzřel je smutné, tázal se jich: „Proč jste dnes smutnější, nežli jindy?“ Oni odpověděli: „Sen jsme měli a nemáme nikoho, kdo by nám jej

vyložil.“ I řekl k nim Josef: „Nepřichází-li vykládání od Boha? Povězte mi, co se vám zdálo!“

† Tu vypravoval nejprve nejvyšší číšník sen svůj, řekl: „Viděl jsem před sebou vinný kmen, na němž byly tři ratolesti. Vinný kmen poznenáhla rostl, zazelenal se, měl květ a posléze zralé hrozny. Já pak držel jsem koflík králův v ruce své, i vzal jsem hrozny, vytlačil jsem je do koflíka a podal jsem ho králi.“ Josef odpověděl: „Tento jest výklad snu: Ty tři ratolesti jsou ještě tři dnové, po kterých tebe král povolá k úřadu předešlému, a budeš mu podávati koflíku, jakož jsi dříve činíval. Pak vzpomeň i na mne a pros krále, aby mne vysvobodil z tohoto žaláře; neboť bez viny do něho uvržen jsem.“

† Vida nejvyšší pekař, že Josef sen moudře vyložil, řekl: „Sen můj byl tento: Nesl jsem tři koše mouky na hlavě své. V koši svrchním bylo rozličné pečivo. A ptáci přiletěli a jedli z něho.“ I odpověděl Josef: „Tentoť jest výklad snu: Tři koše jsou ještě tři dnové. Po nich odejme král hlavu tvou a dá tebe oběsit, a ptáci budou trhati maso tvé.“

† Třetího dne potom byl památný den narození králova. Při hodování rozpomenul se král na nejvyššího číšníka a na nejvyššího pekaře. Jednoho dosadil zase na místo jeho, aby mu opět podával koflíku, druhého pak dal oběsiti na šibenici. Číšník radoval se ze štěstí svého. Ale na Josefa nevzpomenul.

22. Josefovo povýšení.

Po dvou letech měl král Farao sen. Zdálo se mu, že stojí nad řekou Nilem. Tu vystupovalo sedm krav pěkných a velmi tlustých z vody, a pásly se na břehu v trávě. Potom vycházelo z řeky jiných sedm krav šerednych a hubených, a ty sežraly těch sedm pěkných a tlustých krav. Vtom král procitl. — Usnul opět a měl jiný sen: Sedm plných a pěkných klasů vyrostlo ze stébla jednoho; po nich vyrostlo sedm jiných klasů tenkých a pohltily těch sedm klasů plných. A opět procitl Farao. A když bylo ráno, poslal ke všem hadačům a ke všem mudrcům egyptským, a když byli přišli, vypravoval jim sny své; ale nebylo žádného, kdo by je vyložil.

† Tu teprv rozpomenul se číšník na Josefa i řekl: „V žaláři jest mládenec hebrejský, kterýž velmi dobře vyložil sen můj a sen nejvyššího pekaře.“ Hned rozkázal král, aby přiveden byl Josef.

Když Josefa ze žaláře před krále byli vyvedli, řekl jemu král: „Měl jsem sny, a není, kdo by mi je vyložil.

Slyšel pak jsem, že ty umíš sny dobře vykládati.“ Josef odpověděl: „Nikoliv já, ale Bůh může králi dáti žádoucí odpověď.“ Vypravoval tedy král oba sny své; načež Josef odpověděl: „Bůh oznamuje králi, co učiniti chce. Sedm krav pěkných a sedm klasů plných znamená sedm úrodných let. Sedm pak krav hubených a sedm klasů tenkých znamená sedm neúrodných let. Neúroda přijde po úrodě a stráví všecku hojnost. Hlad zhubí pak všecku zemi. Proto tedy ať vyhledá král nyní muže moudrého a opatrného. Ten pak

ať se stará o to, aby se v čas sedmi úrodných let nadbytek obilí skládal do obilnic a choval k sedmi letům budoucího nedostatku a hladu!“

I líbila se Faraonovi ta rada, pročež řekl: „Zdaliž budeme moci najíti muže, kterýž by ducha Božího pln byl tak jako ty? Hle, ustanovuji tě nade vší zemí Egyptskou, a rozkazů tvých všecken lid poslouchati bude; já tebe toliko stolicí královskou převyšovati budu.“ I sňal prsten s ruky své a dal jej na ruku Josefovu, a oblekl ho v roucho kmentové, a vložil zlatý řetěz na hrdlo jeho. Dal ho pak na svém druhém královském voze veřejně voziti a služebníku svému kázal před ním jíti a volati, aby všickni

před ním koleno klonili a jej ctili, protože ustanoven jest nade vší zemí Egyptskou. Jméno jeho také změnil a nazval ho Zachovatelem země.

23. Cesta bratří Josefových do Egypta.

Jakž byl Josef předpověděl, přišlo sedm úrodných let. Josef dal přebytečné obilí po všech obcích shromažďovati. Bylo ho nad míru mnoho. Ale když pominulo sedm let hojnosti, počalo přicházeti sedm let neúrody a nedostatku. Po všech zemích rozmohl se hlad. Lid v Egyptě volal ke králi o chléb. Jimž on odpověděl: „Jděte k Josefovi, a cokoli on vám řekne, učiňte!“ I otevřel Josef všecky stodoly a opatřil celou zemi Egyptskou chlebem. Přicházeli pak lidé ze všech zemí do Egypta, aby kupovali obilí.

I v zemi kananejské povstal veliký hlad. Proto řekl Jakob synům svým: „Jděte do Egypta a nakupte obilí, abychom nezhynuli hladem.“ I sestoupilo deset bratří Josefových do Egypta. Malého pak Benjamina zdržel otec doma. „Aby se mu,“ pravil, „na cestě něco zlého nepřihodilo.“

Bratří Josefovi vešli šťastně do země Egyptské. A když před Josefa uvedeni byli, poklonili se mu hluboko, až k zemi, ale nepoznali ho. On však poznal hned bratří a rozpomenul se na sny, kteréž byl někdy měl. Prozatím stavěl se k nim jako cizí a řekl: „Odkud jste přišli? Vyzvědači jste a přišli jste, abyste shlédli zemi.“ Uleknuti odpověděli: „Nikoli, pane, ale přišli jsme nakoupit obilí. My, služebníci tvoji, jsme pokojní lidé a neobmýšlíme nic zlého. Dvanácte jest nás bratří z země Kanaan. Nejmladší jest doma s otcem naším a druhého staršího — není více na živě.“ I řekl Josef: „Jste-li pokojní lidé, nechť jeden z vás zůstane svázán v žaláři. Vy pak ostatní odejděte a doneste nakoupené obilí domů a bratra svého nejmladšího přiveďte ke mně, abych mohl zkusiti řeči vaše, jsou-li pravé.“ I mluvili vespolek: „Zasloužili jsme, co trpíme; nebo jsme se provinili proti bratru svému. Viděliť jsme úzkost duše jeho, když nás prosil, a nevyslyšeli jsme ho; proto přišlo na nás soužení toto.“ Domnívali se, že by

jim Josef nerozuměl, protože skrze tlumočníka mluvil k nim. On však rozuměl všemu, i odvrátil se maličko a plakal. N aby viděl, je-li upřímná lítost jejich, navrátil se zas k nim a dal Simeona svázati před očima jejich. Služebníkům svým pak rozkázal, aby naplnili pytle jejich obilím a zase vložili peníze jednoho každého do pytle jeho, a nad to aby jim dali i potravy na cestu. Což když se stalo, vložili bratří obilí na osly své, a brali se domů.

Doma vypravovali otci svému všecko, co se jim přihodilo. Když pak obilí vysypali, nalezl jeden každý při vrchu pytle zavázané peníze své. I ulekli se všickni, a Jakob řekl: „Vy mne připravíte o všecky děti mé. Josefa není na živě; Simeon sedí ve vězení, a nyní i Benjamina odvésti chcete. Nepustím ho s vámi do Egypta. Přihodilo-li by se mu něco zlého, uvedli byste šediny mé s bolestí do hrobu."

24. Benjaminova cesta do Egypta.

Obilí z Egypta přinesené bylo zatím stráveno, a hlad posud trval. I řekl Jakob k synům svým: „Jděte zase a nakupte obilí." Juda odpověděl: „Přísně nám rozkázal muž ten: Neuzříte tváři mé bez bratra svého nejmladšího. Pošli tedy pachole s námi, abychom nezemřeli. Já ručím za pachole; nepřivedu-li ho zase tobě, budu vinen; na mne pak naříkej, co živ budu." I řekl tedy otec: „Jestliže tak býti musí, učiňte, co chcete. Nabeřte z nejlepších užitků naší země dary a doneste je muži tomu. Vezměte také ještě jednou tolik peněz s sebou a mimo to i peníze, kteréž jste našli v pytlích; snad se tam omylem dostaly. Bůh pak všemohoucí učiniž vám muže toho dobrotivého, aby s vámi propustil bratra vašeho, kteréhož v zajetí drží, i tohoto mého milého Benjamina. Já pak zatím, jako osiřalý, bez dětí budu."

Bratří Josefovi přišli s Benjaminem a s dary šťastně do Egypta. Když Josef uzřel Benjamina s nimi, rozkázal správci domu svého, řka: „Uveď tyto muže do domu a přistroj hody; neboť se mnou jísti budou o poledni."

* Správce uvedl je do domu. I ulekše se, řekli mezi sebou: „Pro peníze, kteréž jsme nalezli v pytlích svých, sem uvedeni jsme. Uvalí na nás nepravou žalobu a pohanění, a učiní nás otroky.“ Z té příčiny hned ve dveřích přistoupivše k správci, počali se omlouvati. Ale on odpověděl: „Nebojte se!“ I vyvedl k nim Simeona a dal obrok oslům jejich.

Když pak Josef k nim vešel, sklonivše se až k zemi, podávali mu darů svých. Ale on laskavě jich pozdravil a tázal se jich: „Ještě-li jest živ otec váš starý, o němž jste mi byli pravili? Zdráv-li jest?“ Kteříž odpověděli: „Otec náš, služebník tvůj, ještě jest živ a zdráv.“ Uzřev Benjamina, řekl Josef: „Tento-li jest bratr váš nejmladší? Bůh ti požehnej, synu můj!“ To promluviv, pospíšil ven a plakal tam; neb se bylo pohnulo srdce jeho nad bratrem.

* Umyv pak tvář svou, vešel opět k nim, a přemáhaje se, zdržel se pláče i řekl: „Noste jídla!“ Když jídla na stole byla, posadil Josef bratry své za stůl podle stáří jejich, prvorozeného napřed a nejmladšího naposled. I divili se tomu náramně. Benjamin pak ode všech jídel obdržel pětkrát více, nežli ostatní. I jedli a pili a byli veselí.

25. Josefův stříbrný koflík.

* Josef se chtěl přesvědčiti, zdali se bratři jeho dokonale polepšili, i rozkázal tedy po hostině správci domu svého: „Naplň pytle jejich obilím, jak mnoho do nich může vjíti, a polož peníze jednoho každého s vrchu do pytle; nejmladšímu pak polož do pytle mimo to i můj stříbrný koflík.“ I stalo se tak, a druhého dne ráno zase odešli. Když byli za městem, povolal Josef správce domu a řekl: „Jdi a hoň muže ty, a dohoně jich, rci: Proč jste se odplatili zlým za dobré? Koflík, který jste ukradli, jest ten, z kterého pije pán můj. Velmi zlou věc jste učinili!“

* Správce, dohoniv jich, mluvil k nim tak, jak mu poručeno bylo. I odpověděli uleknuti a ustrašeni: „My že jsme ukradli z domu pána tvého zlato nebo stříbro?

U kteréhož koli nalezen bude koflík, ať umře, a my ostatní budeme otroci pána tvého.“ Správce řekl jim: „Staniž se podle vašeho rozsouzení!“ Protož spěšně složivše s oslů pytle na zem, každý rozvázal pytel svůj. Kteréž správce přehledávaje, počav od nejstaršího až do nejmladšího, našel koflík v pytli Benjaminově. I roztrhli bratří na znamení smutku a hoře roucha svá, a vloživše opět břemena na osly, navrátili se zase do města.

* Juda v čele bratří svých vešel k Josefovi a všickni před ním na zemi padli. I řekl jim Josef: „Proč jste tak učinili?“ Juda odpověděl: „Co máme říci aneb čím spravedlivě se hájiti? Bůh jest našel nepravost na nás; proto nás toto zlé potkalo. Hle, i ten, u něhož nalezen jest koflík, i my všickni jsme otroci tvoji.“ Ale Josef pravil: „Odstup ode mne, abych tak učinil! Kdo ukradl koflík, ten ať jest otrokem mým; vy pak ostatní odejděte svobodně k otci svému!“ Tu Juda, blíže přistoupiv, vypravoval, s jakou těžkostí to na otci vymohl, aby Benjamina s nimi poslal, a doložil: „Protož přijdu-li bez pacholete, umře otec, a na nás bude vina, že jsme uvedli šediny jeho s bolestí do hrobu. Já jsem ho přijal na starost a zaručil jsem se naň. Já tedy zůstanu a budu otrokem tvým místo pacholete; jemu pak dovol, ať se navrátí s bratřími svými.“

26. Josef oznámil se bratřím.

I nemohl se Josef déle zdržeti. Protož rozkázal, aby všickni cizí vyšli ven a plakal hlasitě, takže ho vně slyšeti bylo, i řekl: „Já jsem Josef! — Ještě-li živ jest otec můj?“ I nemohli bratří ani slova odpovědíti, přílišným strachem jsouce přestrašeni.

On však řekl laskavě k nim: „Přistupte ke mně! Já jsem Josef, bratr váš, kteréhož jste prodali do Egypta. Nelekejte se! Nebo pro zachování vaše poslal mne Bůh před vámi do Egypta, abyste pokrmy měli a živi býti mohli. Ne z vaší rady sem poslán jsem, ale z vůle Boží, kterýž učinil mne knížetem po vší zemi Egyptské. Pospěšte nyní k otci mému a rcete jemu: Syn tvůj Josef vzkazuje tobě: Bůh učinil mne pánem vší země Egyptské, sestup ke mně a neprodlévej.

Budeš bydlet v nejkrásnější krajině země blízko mne se všemi svými.“

** „Tam tebe krmiti budu, nebo ještě pět let hladu pozůstává. Zvěstujte otci mému všecku slávu mou i všecko, což jste viděli v Egyptě; pospěštež a přiveďte ho ke mně!“

Objímaje pak Benjamina, padl na šíji jeho a plakal; a i Benjamin plakal. I políbil Josef všech bratří svých a plakal nad každým; potom teprv smělost vzali sobě mluviti k němu.

† Rozhlášeno jest na dvoře královském, že přišli bratří Josefovi. I zradoval se král a všecken dům jeho, a řekl Josefovi, aby přikázal bratřím svým, by přivedli otce i všecko, což jeho jest, do Egypta. Josef tedy dal jim vozy a pokrmy na cestu. Jednomu každému také rozkázal přinésti dvoje roucho; Benjaminovi pak dal tři sta stříbrných a pateré roucho nejlepší. Tolikéž peněz i šatů poslal otci svému a přidal ještě deset oslů, kteříž by vezli dary ze všeho zboží egyptského a tolikéž oslic, nesoucích obilí a pokrmy na cestu.

27. Jakobova cesta do Egypta.

Když se bratří Josefovi navrátili k otci svému, zvěstovali jemu: „Josef, syn tvůj, živ jest a panuje ve vší zemi Egyptské.“ Ale Jakob nechtěl jim uvěřiti. Když mu všecko do podrobna vypravovali a královské vozy i skvostné dary jemu ukázali, bylo mu, jako by byl z těžkého sna procitl. Duch jeho okřál, a on řekl: „Dostiť mi jest, když Josef, syn můj, ještě živ jest; půjdu a uzřím ho, prve než umru.“ I vydal se Jakob se vším, což svého měl, na cestu.

** Na pomezí země kananejské obětoval Bohu obět, a řekl k němu Bůh v noci ve snách: „Neboj se, ale sestup do Egypta! Nebo v lid veliký učiním tam potomky tvé a odtud zase je vyvedu a Josef zatlačí tobě oči.“ I šel dále, až přišel do Egypta.

Juda pak pospíšil napřed, aby oznámil Josefovi, že otec přichází. I dal Josef hned zapřáhnouti do svého vozu a jel vstříc otci svému. Uzřev ho, vyskočil z vozu, padl na šíji jeho a plakal radostí. I řekl otec k Josefovi: „Již rád umru, neboť jsem opět uzřel tváři tvou.“

** Potom oznámil Josef králi příchod otce a bratří svých, i postavil je před králem. Král tázal se Jakoba

mimo jiné: „Kolik jest let života tvého?“ Kterýž odpověděl: „Let putování mého na zemi jest 130, nemnohých a zlých, a nedosáhla léta má let putování otců mých.“ A dobrořečiv králi, vyšel Jakob ven. Josef pak vykázal otci svému a bratřím svým obydlí v nejkrásnější krajině egyptské, v zemi Gessen, a dal jim všeho hojně.

28. Jakobova a Josefova poslední slova.

* Jakob bydlil v Gessen ještě sedmnácte let. Když se přibližoval den smrti jeho, přišel k němu Josef se syny svými, Efraimem a Manassesem. Jakob políbil oba mládence a žehnaje jim, řekl: „Anděl, kterýž ostříhal mne od mladosti mé ode všeho zlého, požehnej vás!“ K Josefovi pak pravil: „Hle, já umírám, ale Bůh bude s vámi a přivede vás zase do země otcův vašich.“ Potom povolal k sobě synů svých a dítek synů svých, i udělil též jim posledního požehnání. Judu pak požehnal požehnáním největším a zvěstoval mu: „Judo, ruka tvá bude na šíjích nepřátel tvých; tobě se klaněti budou synové otce tvého. Nebude odjata berla od Judy, dokavadž nepřijde, kterýž má poslán býti, a on bude očekávání národů.“ Posléze přikázal ještě všechněm, řka: „Pochovejte mne s otci mými v zemi Kananejské!“ A když dokonal řeč svou, umřel.

† To uzřev Josef, padl na tvář otcovu, pláče a líbaje ho. I nařídil lékařům, aby vonnými věcmi pomazali těla otcova. Na králův rozkaz byl v celém Egyptě smutek za sedmdesáte dní. A když pominul čas smutku, provázel Josef s bratřími a královskými dvořany tělo otce svého do Kanaan a pochoval ho v Hebronu.

† Josef byl živ 110 let a viděl dítky synů svých až do třetího kolena. Když se přibližoval konec života jeho, řekl k bratřím svým: „Po smrti mé Bůh navštíví vás a uvede vás do země, kterouž zaslíbil Abrahamovi, Isákovi a Jakobovi; tam vezměte pak odtud kosti mé s sebou.“ Potom umřel; i pomazali ho vonnými věcmi, a vložen jest do rakve.

(Josef byl obzvláštním obrazem Ježíše Krista. Byl nenáviděn od svých bratří — Pán Ježíš od Židů. Josef byl prodán za dvacet stříbrných — Pán Ježíš za 30. Josef se nehájil, jsa nevinně obžalován — Pán Ježíš mlčel před svými soudci. Josef vyšed ze žaláře, byl povýšen — Pán Ježíš, vstav z hrobu, vstoupil na nebesa, a má všelikou moc na nebi i na zemi. Josef vysvobodil mnoho lidí od smrti hladu — Pán Ježíš celý svět od věčné smrti. Josef odpustil bratřím svým — Pán Ježíš na kříži vrahům svým a t. d.)

29. Jobova trpělivost.

† Za času patriarchův žil v Arabii muž, v němž Bůh lidem všech věků ukázati chtěl skvělý případ trpělivosti. Muž ten jmenoval se Job. Narodilo se mu sedm synů a tři dcery, a měl dobytka sedm tisíc ovec a tři tisíce velbloudů, pět set spřežení volů, pět set oslic a velmi mnoho služebné čeledi. Za tou příčinou, však ještě více pro jeho neobyčejnou bohabojnost k chudým, požíval veliké vážnosti u všech lidí. Jednoho pak dne řekl Hospodin k satanovi: „Spatřil-lis služebníka mého Joba, že není jemu rovného na zemi?“ Satan odpověděl: „Zdaliž se Job darmo bojí Boha? Dílům rukou jeho požehnal jsi, a vladařství jeho vzrostlo na zemi. Ale vztáhni maličko ruku svou a dotkni se všeho, což svého má, a uzříš, nebude-li tobě v tvář zlořečiti.“ Tedy řekl Hospodin: „Hle, všecky věci, které má, v ruce tvé jsou; toliko na něj nevztahuj ruky své.“

† Když pak Jobovi synové a dcery slavili den narození bratra svého prvorozeného a v domě jeho jedli a pili: přišel k Jobovi posel, kterýž pravil: „Volové orali a oslice se pásly podle nich. I učinili vpád Sabejští, zajali všecko a služebníky pobili mečem; já jediný utekl jsem, abych to oznámil tobě.“ A když on ještě mluvil, přišel druhý a řekl: „Oheň Boží spadl s nebe, a udeřiv do ovec a služebníků, zabil je, i utekl jsem já sám, abych to oznámil tobě.“ A když i ten ještě mluvil, přišel třetí a řekl: „Chaldejští zšikovali tři houfy i připadli na velbloudy a zajali je, k tomu i služebníky pobili mečem, a utekl jsem já toliko, abych to oznámil tobě.“ Ještě ten mluvil a hle, čtvrtý přišel a řekl: „Když synové tvoji a dcery tvé jedli v domě tvého prvorozeného, strhl se náhle vítr prudký od strany pouště a udeřil na čtyři úhly domu, kterýž padna zasul děti tvé, i zemřely, a utekl jsem já jediný, abych to oznámil tobě.“ Tehdy vstal Job a z bolesti roztrhl roucho své. Ale hned se zase zpamatovav, padl na zem, poklonil se a řekl: „Hospodin dal, Hospodin vzal. Jak se Hospodinu líbilo, tak se stalo. Budiž jméno Hospodinovo požehnáno!“

† Opět řekl satan Hospodinovi: „Všecko, což má člověk, dá za život svůj. Ale vztáhni ruku svou a dotkni se kostí jeho i těla, a tehdáž uzříš, že se tobě v tvář rouhati bude.“ I odpověděl Hospodin: „Aj, v ruce tvé budiž, avšak při životě ho zachovej!“ I ranil satan Joba nežitem nejhorším od paty nohy až do vrchu hlavy. Aby jiných nenakazil, seděl Job, vzdálen jsa od lidí, na hnoji a v nesmírné bolesti ostruhoval střepinou hnis s těla svého. Jeho vlastní manželka ještě se mu posmívala, řkouc: „Ty ještě trváš v sprostnosti své? Dobrořeč Bohu a umři!“ Ale on řekl k ní: „Jako bláznivá žena mluvíš. Jestliže dobré věci brali jsme z ruky Boží, zlých proč bychom nepřijímali?“ A nepromluvil ani jediného hříšného slova.

† Uslyševše tři přátelé Jobovi o všem zlém, kteréž přišlo na něj, navštívili jej. Avšak nepoznali ho; tak strašlivě změnila se tvář jeho. Zděsivše se, zkřikli a plakali, a roztrhše roucha svá, sypali prach na hlavu svou. A dlouho nepromluvil žádný k němu slova; nebo viděli bolest jeho býti náramnou. Když pak posléze Job otevřel ústa svá a na utrpení své naříkati počal, přidali k bolestem jeho novou bolest, řkouce, že si jistě to utrpení hříchy svými zasloužil, jelikož Bůh, jak se neprávě domnívali, jen bezbožné nehodami a neštěstím navštěvuje. Ale Job hájil zmužile nevinnost svou a důvěrně zvolal: „Aj, na nebi jest svědek můj! Dokudž je dýchání ve mně, nebudou mlu-

viti rtové moji nepravosti. Byť mne Bůh také zabil, v něho doufati budu. Neboť v í m, ž e V y k u p i t e l m ů j ž i v j e s t, a ž e v p o s l e d n í d e n z e z e m ě v s t a n u a zase oblečen budu koží svou a v těle svém uzřím Boha svého.“

† Jobova důvěra v Boha nebyla zahanbena, nýbrž ještě na tomto světě hojně odměněna. Nebo brzy potom nabyl zase předešlého zdraví, a Bůh dal mu dvojnásob všeho, cokoli na časných statcích ztratil. I měl opět sedm synů a tři dcery. Žil pak ještě 140 let v štěstí i radosti, a viděl syny synův svých až do čtvrtého pokolení.

(Zmužilý trpitel Job byl pohnutlivým obrazem nebeského trpitele Ježíše Krista, kterýž nevyslovitelné bolesti s podivuhodnou trpělivostí snášel, aby nás vykoupil. Jeho příští sloužilo již Jobovi k dokonalé útěše.)

II. Podivné vychování a vedení lidu israelského, aneb od Mojžíše až po Davida krále (1500—1055 l. př. Kr.).

30. Mojžíšovo narození.

† Hospodin přislíbil patriarchům, Abrahamovi, Isákovi a Jakobovi, že se stanou praotci velikého národa. Přislíbení to se vyplnilo.

Z potomků Jakobových čili Israelových stal se v Egyptě po několika stech letech veliký národ. Mezi tím povstal nový král, kterýž řekl k Egyptským: „Hle, lid israelský

jest mnohý a skoro již silnější nad nás. Pojďte, potlačme jej, aby se nerozmohl, a kdyby povstala proti nám válka, aby se nepřipojil k nepřátelům našim.“ I ustanovil nad nimi uředníky robotničí. Tito je trápili těžkými pracemi v cihelnách a na polích. Avšak čím více Israelské utiskovali, tím více se tito rozmnožovali. Přikázal tedy král Farao lidu svému: „Každé pachole, kteréž se koli Israelským národí, uvrzte do řeky!“

Jistá žena měla velmi krásného pacholíka. Z lásky ukrývala ho po tři měsíce. Když pak ho již déle tajiti nemohla, vzala ošitku ze sítí, omazala ji klím a smolou,

vložila do ní nemluvňátko a vložila je do rákosí u břehu řeky. Sestra dítěte stála zatím z daleka a pozorovala, co se s ním díti bude. I stalo se řízením Božím, že vtom dcera Faraonova sestupovala, aby se myla v řece. Když uzřela ošitku v rákosí, poslala tam jednu ze služebnic svých, a když ona ji přinesši otevřela, spatřila v ní pacholátko, ano pláče, i řekla: „Jedno z dětí hebrejských jest toto.“ Sestra pacholíkova vzchopila se, šla k dceři králově i řekla: „Chceš-li, abych šla a povolala tobě ženy hebrejské, kteráž by odchovati mohla nemluvňátko?“ I odpověděla dcera Faraonova: „Jdi!“ Plna radosti chvátala dívka a zavolala matky své. Dcera Faraonova promluvila k ní takto: „Vezmi pachole toto a odchovej mi je; jáť tobě dám mzdu tvou.“ I přijala matka pachole a chovala je, a když dorostlo, dovedla je k dceři Faraonově. Tato vzala pacholíka za syna a nazvala jméno jeho M o j ž í š, t. j. z vody vzatý.

31. Mojžíšův útěk.

Mojžíš vyučen jest vší moudrosti egyptské a byl mocný ve slovech i v skutcích. Když pak dospěl za muže, viděl trápení Israelitů, bratří svých, což ho velmi hnětlo. I volil raději protivenství trpěti s lidem Božím, nežli požívati radovánek a rozkoší egyptských. Ujímal se tedy beze strachu utiskovaných bratří svých.

Uslyšev to Farao, hledal zabíti Mojžíše, kterýž utekl do země Madianské. Na útěku přišel k studnici, z kteréž právě dcery Jethra, kněze madianského, vážily vodu, aby napájely stáda otce svého. Vtom přišli pastýři a chtěli je odehnati. Mojžíš však obhájil dívky a napojil ovce jejich. Když se dcery navrátily k otci svému a jemu vše pověděly, řekl k nim: „Proč jste pustily člověka toho? Povolejte ho, ať pojí s námi chleba.“ Mojžíš přišel a bydlil u Jethra po čtyřicet let.

32. Hořící keř.

Mojžíš pásl ovce Jethrovy. Když jednoho dne hnal stádo hlouběji na poušť, přišel k hoře Horeb. I ukázal

se mu Hospodin v plameni ohně z prostřed kře vyrážejícího. Mojžíš viděl, že by keř hořel a neshořel, i divil se, proč neshoří a přistoupil blíže. Hospodin pak zvolal naň: „Nepřistupuj sem; szuj obuv s nohou svých; nebo místo, na kterémž stojíš, země svatá jest. Já jsem Bůh otců tvých.“ I zakryl Mojžíš tvář svou; nebo neosmělil se patřiti na Boha. A Hospodin mluvil dále: „Viděl jsem trápení lidu mého v Egyptě, a chci jej vysvoboditi z rukou

Egyptských a vyvésti ze země té do země dobré a prostrané, oplývající mlékem a medem (strdí). Pojď, já pošlu tebe k Faraonovi, abys vyvedl lid můj z Egypta!“ Mojžíš odpověděl: „Kdo jsem já, abych šel k Faraonovi a vyvedl syny israelské z Egypta?“ Hospodin pak řekl jemu: „Já budu s tebou.“

** Mojžíš namítal: „Neuvěří mi, ale řeknou: Neukázal se tobě Hospodin.“ I řekl k němu Hospodin: „Hůl, kterouž držíš v ruce své, vrz na zem!“ Mojžíš učinil tak a hůl obrácena jest v hada, takže Mojžíš strachem utíkal. I řekl Hospodin dále: „Vztáhni ruku svou a chyť hada!“ Učinil tak, i obrácen jest had zase v hůl. „Znamení toto —

pravil Hospodin — učiň před Israelskými a uvěří tobě.“ Mojžíš namítal dále: „Prosím, Pane, nejsem výmluvný, mám neohebný jazyk.“ Hospodin však odpověděl: „Já naučím tebe, co bys mluviti měl. Áron bratr tvůj výmluvný jest. Vlož slova má v ústa jeho a on mluviti bude za tebe k lidu.“

** Nyní uposlechl Mojžíš, i navrátil se do Egypta. Na rozkaz Hospodinův vyšel mu Áron vstříc. Když se na hoře Horeb setkali, vypravoval Mojžíš bratru svému všecka slova Hospodinova. Přišedše pak spolu do Egypta, shromáždili národ Israelský, Áron opakoval všecka slova, kteráž byl mluvil Hospodin k Mojžíšovi, a Mojžíš učinil ono oznámení před lidem. I uvěřil lid a klaněl se Hospodinu.

33. Strašlivé zázraky v Egyptě.

** Mojžíš a Áron vešli k Faraonovi a řekli jemu: „Toto praví Hospodin, Bůh israelský: Propusť lid můj, ať mi obětuje na poušti!“ Ale Farao odpověděl hrdě: „Kdo jest Hospodin, abych poslechl hlasu jeho? Neznámť Hospodina a Israelských nepropustím.“ A toho dne rozkázal úřadníkům nad robotami a dohaněčům lidu, aby Israelští ještě více obtíženi byli robotami, než kdy prve.

† I řekl Hospodin k Mojžíšovi: „Mluv Áronovi: Vezmi hůl svou a vrz ji před Faraonem, i obrátí se v hada.“ Mojžíš a Áron vešli tedy k Faraonovi. I vzal Áron hůl svou a povrhl jí před Faraonem a služebníky jeho, a obrácena jest v h a d a. Farao se sice ulekl, ale tvrdé jeho srdce se neobměkčilo.

† Řekl pak Hospodin k Mojžíšovi: „Ráno se postav s Áronem naproti Faraonovi, když vyjde na břeh řeky.“ Oba učinili, jakž jim poručeno bylo, a z rozkazu Hospodinova Áron zdvihna hůl, udeřil u vodu v řece před Faraonem a služebníky jeho, i obrácena jest voda v k r e v. Ryby pomřely, řeka zesmrádla a krev byla ve všech potocích, v loužích i jezerech, v nádobách dřevěných i kamenných po vší zemi Egyptské. Farao nicméně trval v zatvrzelosti své.

† Po sedmi dnech vztáhl Áron ruku na vody Egyptské. Na znamení to vystoupily ž á b y a přikryly zemi Egyptskou, ano vlezly až do domů, do pecí, na pokrmy i postele Faraonovy a služebníků jeho. Nyní povolal Farao Mojžíše a Árona a řekl jim: „Proste Hospodina, ať odejme žáby; a propustím lid, aby obětoval Hospodinu.“ Mojžíš učinil tak, i vymřely žáby z domů

a ze vsí i s polí. Vida pak Farao, že se stalo ulevení, zatvrdil zase srdce své.

† I udeřil Áron na rozkaz Hospodinův holí svou v prach země, a všecken prach země obrácen jest v s t ě n i c e na lidech i na hovadech po vší zemi Egyptské. Ale Faraonovo srdce zůstalo zatvrzeno.

† Potom přišly m o u c h y přeobtížné do domů Faraonových i služebníků jeho, i nakazila se od nich všecka země. Tím obměkčeno jest Faraonovo srdce. Ale když Bůh na modlitbu Mojžíšovu odjal mouchy, zase zatvrdil Farao srdce své, takže ani tentokrát nepropustil lidu.

† Proto poslal Bůh m o r, i pomřela všecka hovada Egyptských, z hovad pak synův israelských nic dokonce nezahynulo.

† Potom sypal Mojžíš na rozkaz Boží popel k nebi, a učiněni jsou v ř e d o v é, a pryskýřové napuchli na lidech i na hovadech.

† Pak vztáhl Mojžíš hůl svou k nebi a Hospodin dal hřímání i blýskání, a dštil k r u p o b i t í m na zemi Egyptskou. Kroupy pak byly tak veliké, jaké prve v Egyptě nikdy se neukázaly. I potloukly všecku bylinu polní i všeliké stromoví zpřerážely. Toliko v zemi Gessen, kdež bydleli Israelští, kroupy nespadly.

† Po té ráně přinesl žhoucí vítr k o b y l k y, kteréž přikryly veškeren svrchek země a všecko pohubily, takže nic dokonce zeleného nepozůstalo na stromech a na bylinách po všem Egyptě.

† Potom vztáhl Mojžíš ještě jednou ruku svou k nebi, a staly se t m y přehrozné po vší zemi za tři dny, takže nikdo neviděl druhého, aniž se kdo hnouti směl s místa, na kterémž byl.

34. Beránek velikonoční a odchod z Egypta.

† Po těchto hrozných ranách povolal Farao Mojžíše a Árona i řekl jim: „Jděte, obětujte Hospodinu; toliko ovce vaše a skoty ať zde zůstanou.“ Mojžíš odpověděl: „Všecka stáda půjdou s námi, a nezůstane od nich zde ani kopyta.“ I řekl Farao zlostně: „Odejdi ode mne a varuj se, abys více neviděl tváře mé. Nebo umřeš, kteréhož koli dne se mně ukážeš.“ Mojžíš odpověděl: „Stane se tak, jak jsi mluvil; nevstoupím před tvář tvou, leč bych byl k tobě povolán. Věz však, toto praví Hospodin: Po málo dnech o půlnoci pomře všecko prvorozené, a bude křik veliký po vší zemi Egyptské, jakéhož nebylo prve, aniž kdy potom bude. U synů pak israelských ani pes nezaskučí, abyste věděli, jak znamenitým divem Hospodin rozdíl činí mezi Egyptskými a Israelskými. Pak budete, ty a lid tvůj, nás snažně prositi: Vyjděte! A potom vyjdeme!“

† Když byli Mojžíš a Áron z domu Faraonova vyšli, řekl k nim Hospodin: „Kcete všemu lidu israelskému: Desátého dne měsíce tohoto k večeru vezmi jeden každý hospodář beránka bez poskvrny a zabij ho, nezlomě kostí jeho; a pak pomaž krví jeho veřeji a podvojí domu svého. I budete všickni pečené maso jeho jísti téže noci a k tomu přesné (nekvašené) chleby; a bedra svá přepášete a obuv míti budete na nohách, držíce hole v rukou, a jísti budete beránka pospěšně; nebo jest fáse (passah), t. j. přejití Hospodinovo. Pošlu totiž té noci anděla mého a bíti budu všecko prvorozené v zemi Egyptské, ale uzřím-li krev na domech vašich, pominu vás a pak vás vyvedu z Egypta.“ I učinili synové israelští, jakož byl přikázal Hospodin.

** O půlnoci pobil Hospodin všecko prvorozené v zemi Egyptské od prvorozeného Faraonova až do prvorozeného nádeníkova. I vzešel křik veliký v Egyptě; neboť nebylo domu, v němž by neležel mrtvý. V noci ještě povolal Farao Mojžíše a Árona k sobě a prosil: „Vyjděte s celým lidem israelským, a obětujte Hospodinu! Vezměte také ovce své a ostatní dobytek, a dejte mi požehnání, prve než odejdete!“ I nutkali Egyptští Israelity, aby ze země vyšli rychle, „sice,“ pravili, „všickni zemřeme!“ Vyšli tedy Israelští z Egypta. Bylo jich okolo šesti set tisíc mužů, kromě žen a dětí. Vzali s sebou také kosti Josefovy.

(Beránek velikonoční byl obrazem [předznačením] neposkvrněného Beránka Božího, kterýž se na kříži obětoval, aby nás od věčné smrti vykoupil, a kterýž nám v nejsvětější svátosti oltářní tělo své i krev za pokrm dává.)

35. Přechod mořem Rudým.

** Hospodin sám předcházel Israelské za dne v sloupě oblakovém a za noci v sloupě ohnivém, ukazuje jim cestu, kterouž by jíti měli. Tak dorazili až k Rudému moři i rozbili tam stany.*) Nyní litoval Farao, že propustil Israelské. I dal zapřáhnouti do svého vozu, a vzav šest set vozů vojenských, jezdce a celé vojsko své, pustil se za Israelskými. K večeru dohonil je v stanech nad mořem. Když Israelští za sebou uzřeli Egyptské, báli se velmi a volali k Hospodinu. Ale Mojžíš řekl: „Nebojte se; Hospodin bude bojovati za vás!“ Pak vztáhl na rozkaz Boží hůl svou nad moře, a ejhle, pozdvihl se sloup oblakový, kterýž posud předcházel Israelské, a položil se mezi nimi

*) Viz na mapě cestu Israelských až k Rudému moři a jak potom putovali po poušti.

a Egyptskými. Byl pak ke straně Egyptských temný, takže po celou noc k Israelským přistoupiti nemohli, ale k straně Israelských byl jasný a osvěcoval noc. Zároveň rozestoupilo se moře a voda stála jako zeď po pravé straně i po levé, a horký vítr vysušil cestu. I přešli Israelští suchou nohou.

** Za svítání hnali se Egyptští za nimi do prostřed moře. Ale pojednou strhla se nad nimi strašlivá bouře, pla-

menné blesky padaly na ně a zpřerážely vozy jejich i kola. „Utecme“ — volali v poděšení — „utecme před Israelskými; neboť Hospodin bojuje za ně proti nám!“ I řekl Hospodin k Mojžíšovi: „Vztáhni ruku svou na moře!“ Mojžíš učinil tak. Tu srazily se vody s obou stran a přikryly vozy i jezdce a celé vojsko Faraonovo, takže ani jeden z nich nevyvázl. Tak zázračným způsobem vysvobodil Hospodin v ten den Israele z ruky Egyptských. I bál se lid Hospodina a věřili jemu i Mojžíšovi, služebníku jeho.

(Přechod Rudým mořem byl obrazem křtu sv. Jediné skrze vody Rudého moře vedla cesta z otroctví Faraonova do zaslíbené země. Jediné vodou křtu sv. přicházíme z moci ďáblovy do království nebeského. „Nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího.“ Jan. III. 5.)

36. Zázraky Boží na poušti.

* Od Rudého moře hnul se Mojžíš s lidem israelským a přišli na poušť, kdež daleko široko žádné potravy nebylo. I reptali, řkouce: „Ó, bychom byli zemřeli v zemi Egyptské! Tam nám dobře bylo, když jsme sedávali nad hrnci masa, a najídali se chleba do sytosti. Vyvedl jsi nás na poušť tuto jen proto, abys nás všecky zmořil

hladem?“ Bůh jich netrestal, nýbrž shovívavý a dobrotivý jsa, řekl k Mojžíšovi: „Slyšel jsem reptání Israelských, mluv k nim: Večer budete jísti maso a ráno nasyceni budete chleby; a zvíte, že já, Hospodin, jsem Bůh váš.“ U večer přiletěly křepelky v takovém množství, že přikryly všecko ležení, kdež je bez obtíží chytali. Ráno pak, když rosa ustoupila, ukázalo se na poušti cosi drobného a jako v stoupě stlučeného, malá bílá zrnka, kteráž přikryla svrchek země jako jinovatka. To když uzřeli Israelští, pravili vespolek: „Man hu?“ což vyznamenává: „Co jest to?“ Mojžíš řekl jim: „To jest ten chléb, kterýž Hospodin dal vám k jedení. Ať nasbírá jeden každý z něho, kolik potřebuje.“ I učinili tak s radostí. Pokrm ten, manna

nazvaný, měl chut jako bílý chléb s medem. Mannou tou živil Bůh Israelské za čtyřiceti let, dokudž nepřišli k pomezí země Kananejské.

† Po nějakém čase rozbil lid stany na jiném místě v poušti, a tam nebylo vody. I reptali opět proti Mojžíšovi, řkouce: „Proč jsi nás vyvedl z Egypta? Snad jen proto, abys zmořil nás i děti naše i hovada žízní?“ Mojžíš odpověděl: „Co na mne se horšíte? Proč nedoufáte v Hospodina?“ Pak volal k Hospodinu: „Co mám činiti s lidem tímto? Ještě maličko, a ukamenuje mne.“ I řekl Hospodin k němu: „Vezmi hůl do ruky své, jdi na horu Horeb, i udeř ve skálu, a vyjde z ní voda.“ Učinil Mojžíš tak, a hned vyrazil ze skály hojný pramen vody, a pil všecken lid.

(Manna, denně s nebe padající a těla Israelských nasycující, byla obrazem onoho pravého chleba nebeského, kterýž každého dne v oběti mše svaté s nebe sestupuje, duše naše nasycuje a k životu věčnému je živí. Pramen vody ze skály pak ukazuje na hojné milosti, kteréž se nám prýští ze sv. svátostí, od Ježíše Krista ustanovených.)

37. Bůh dává desatero přikázání na hoře Sinai.

Třetího měsíce po vyjití z Egypta přišli Israelští k hoře Sinai a rozbili tam stany. Mojžíš vstoupil na horu. I ukázal se mu Hospodin a řekl k němu:

**„Zvěstuj Israelským: Sami jste viděli, co jsem učinil Egyptským, vás pak kterak jsem starostlivě ošetřoval. Jestliže tedy poslouchati budete hlasu mého a budete-li ostříhati úmluvy mé, budete mým v y v o l e n ý m n á r o d e m.“ Mojžíš předložil lidu slova Hospodinova, a jedním hlasem odpověděl všecken lid: „Všecko, což mluvil Hospodin, budeme činiti.“ A když zase vstoupil Mojžíš na horu, řekl jemu opět Hospodin:

„Jdi k lidu a přikaž jim, ať se posvětí dnes a zejtra, ať vyperou roucha svá a ať jsou hotovi ke dni třetímu. Polož také zábradlí okolo hory, aby nikdo nevstoupil na horu. Ale když počnou troubiti trouby, tehdáž ať oni přistoupí k hoře.“

Když byl přišel den třetí a jitro nastalo, počalo hrozně hřímati a se blýskati. Oblak velmi hustý přikrýval horu Sinai. Všecka pak hora kouřila se, byla jako v plameni a třásla se. Spolu zněl zvuk trub více a více, takže lid v ležení se zhrozil a velmi bál. I vyvedl Mojžíš lid pod samou horu Bohu vstříc. Hospodin pak mluvil:

I. „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj. Nebudeš míti bohů cizích přede mnou. Neučiníš sobě rytiny, ani žádného podobenství, a nebudeš se jim klaněti.

II. Nevezmeš jména Hospodina, Bóha svého, nadarmo.

III. Pomni, abys den sobotní světil.

IV. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.

V. Nezabiješ.

VI. Nesesmilníš.

VII. Nepokradeš.

VIII. Nepromluvíš proti bližnímu svému křivého svědectví.

IX. Nepožádáš manželky bližního svého.

X. Aniž požádáš jeho domu, ani role, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, ani čeho, což jeho jest.“

** Veškeren lid stál dole hrůzou poražen a volal: „Všecko, což mluvil Hospodin, učiníme.“ Aby lid v dobrém předsevzetí ještě více utvrdil: zdělal Mojžíš pod horou oltář a obětoval na něm Hospodinu oběť. Obětní krví pokropil pak lid a řekl: „Tato jest krev úmluvy, kterouž učinil Hospodin s vámi o přikázáních svých.“

38. Zlaté tele.

** Mojžíš vstoupil zase na horu a byl tam čtyřiceti dní a čtyřiceti nocí, rozmlouvaje s Bohem. A když dokonal Hospodin řeči své, dal Mojžíšovi dvě desky kamenné, na nichž psáno bylo desatero přikázání.

* Ale že Mojžíš prodléval na hoře, řekl lid k Áronovi: „Udělej nám bohy, jaké mají Egyptští, aby neseni byli před námi; neb nevíme, co se Mojžíšovi přihodilo.“ Aby lid od bezbožného úmyslu odvrátil, odpověděl Áron: „Vezměte náušnice zlaté vašich žen a dcer, a přineste je ke mně.“ Mimo očekávání přinesli mu zlaté náušnice. Tu se Áron z hříšné bázlivosti neosmělil, odporovati jim. I ulil z náušnic tele a zdělal před ním oltář. Oni pak teleti obětovali oběti, jedli a pili, hráli a tancovali na způsob pohanů.

* Mezitím sestupoval Mojžíš s hory, nesa dvě desky přikázání Božích v ruce své. Když se přiblížil k stanům a uslyšel hluk lidu křičícího a uzřel tele i tance: rozhněval se velmi a udeřil deskami o zem, takže se rozrazily. A uchopiv tele, spálil a setřel je až na prach. Pak vytýkal Áronovi hřích jeho a řekl k synům Lévi: „Vložte meče na bedra svá a jděte od brány až k bráně prostředkem ležení a zabijte, koho ještě na modlářství dopadnete.“ I učinili tak, a padlo v ten den mužů okolo třimezcítma tisíců (23.000).

* Druhého dne vstoupil Mojžíš opět na horu k Hospodinu a prosil vroucně za hříšný lid. Hospodin odpustil lidu na přímluvu Mojžíšovu a rozkázal mu, aby vytesal dvě nové desky. Mojžíš tak učinil a Hospodin napsal na ně desatero přikázání. Když pak sestupoval Mojžíš s hory, drže dvě desky v ruce, skvěla a zářila se tvář jeho, takže se Israelští báli blízko k němu přistoupiti.

39. Zdělání svatého stánku.

† Israelští neměli posud žádné zvláštní svatyně, ve které by se Bohu klaněli, aniž měli zvláštního kněžstva. Nábožní praotcové jejich obětovali Bohu brzo na tom, brzo na onom místě. Později konali otcové rodin úkony kněžské. To vše se nyní zjinačilo.

† Po čas svého čtyřicetidenního prodlévání na hoře obdržel Mojžíš od Hospodina zřejmé rozkazy o svaté bohoslužbě, kterouž zříditi měl. Mojžíš zdělal tedy nejprve svaté obydlí pro Hospodina, jakéhož ustavičné po poušti putování požadovalo. Udělal totiž z desek vzácného dříví svatý stánek, který se skládati dal. Byl pak stánek třicet loktů dlouhý, deset vysoký a deset široký. Desky obložil zlatem a upevnil na stříbrné podstavky. Pak je pokryl čtyřmi skvostnými čalouny. Do čalounu (koberce), jenž vnitř stánku nejvýše byl zavěšen, byli vetkáni cherubíni, palmy a květiny. Vchod zastřel skvostně tkanou oponou. Podobnou oponu zavěsil na místo, kteréž dělilo svatyni od svatyně svatých.

† Do svatyně svatých postavil archu Páně, kterouž vnitř i zevnitř nejčistším zlatem pozlatil. I přidělal k ní čtyři kruhy zlaté ke čtyřem úhlům a sochory k nošení, obložené zlatem. Do archy vložil dvě desky přikázání, kteréž obsahovaly úmluvu s Hospodinem uzavřenou, pročež i archa slula archa úmluvy. Na archu položil pak víko ze zlata nejčistšího a s obou dvou stran jeho dva cherubíny, na sebe hledící a křídly svými víko zastírající.

† Do svatyně udělal stůl obložený zlatem, na který se kladlo dvanácte chlebů předložení, z nejpěknější nekvašené mouky, a nádoba s vínem; též i zlatý svícen sedmiramenný, jehož číše naplněny byly nejčistším olejem, a oltář kadidelný, na němž nejvzácnější kadidlo z vonných věcí se pálilo.

† Okolo svatého stánku udělal Mojžíš velikou síň a zdělal v ní měděný oltář na zápalné oběti, jakož i měděné umyvadlo pro kněze.

† A když všecko dokonáno bylo, a Mojžíš po rozkazu Páně stánek i se vším nářadím olejem byl pomazal: hle, oblak přikryl stánek svatý a sláva Hospodinova naplnila jej. Od té doby sídlil Hospodin ve svatyni svatých nad stánkem úmluvy mezi dvěma cherubíny, a kdykoliv se Mojžíš Hospodina tázati chtěl, vešel tam a uslyšel vůli Boží.

(Archa úmluvy byla obrazem svatostánků [tabernakulů] v našich chrámech Páně, jako vůbec svatý stánek a jeho rozličná bohoslužebná zřízení jsou samé obrazy církve svaté a jejího pokladu milostí.)

40. Ustanovení služeb Božích.

† Mojžíš spořádal pak na rozkaz Hospodinův rozličné oběti. Oběti tyto byly krvavé a nekrvavé. K obětem

krvavým bral se dobytek hovězí i ovce, kozy a holubi. Oběti nekrvavé byly buď s u c h é, z b ě l n é přesné mouky, aneb m o k r é z vína. První i druhé byly zase buď oběti z á p a l n é, když zabitá zvěř celá na oltáři spálena byla, čímž se úplné odevzdání-se Bohu vyobrazovalo, aneb oběti d ě k o v a c í, p r o s e b n é a s m í r n é, při kterých se toliko tuk, jakožto nejlepší díl oběti, na oltáři spálil, ostatní pak se požilo.

† Mojžíš zařídil dále slavnosti Hospodinovy. Neb Hospodin přikázal jemu: „Mluv Israelským: Titoť jsou svatí dnové Hospodinovi: Světiti budete 1. slavnost fáse (passah) aneb v e l i k o n o č n í. K ní zabit bude beránek bez poskvrny, a jísti budete maso jeho, též budete jísti chleby přesné za sedm dní na památku vysvobození z Egypta. Za sedm týdnů po veliké noci světiti budete 2. slavnost l e t n i c, slavnost přikázání vám daného na hoře Sinai. Tu obětovati budete prvotiny úrody zemské. Po dokonané pak žni světiti budete 3. slavnost s t á n k ů. I vezmete ratolesti se stromů a v stanech z větví (v stinidlách, pod zelenou) bydleti budete, aby potomci vaši věděli, že jsem nechal v stanech bydleti vás na poušti. O těchto třech slavnostech ukáže se každý z vás pohlaví mužského před obličejem mým. — Přeslavný a svatý budiž vám též den o č i š ť o v á n í. Toho dne čiňte pokání. Nejvyšší kněz obětuj v ten den tele za hříchy svoje a pak kozla za hříchy lidu. Potom vstup s obětní krví a zlatou kadidelnicí za oponu do svatyně svatých, nakuř víko archy úmluvy a pokrop ji a půdu před ní krví."

† Posléze posvětil Mojžíš po vůli Boží Árona za n e j v y š š í h o, syny jeho za obecné k n ě z e, ostatní pak z pokolení Levi za služebníky při svatyni. I umyl Árona a oblékl jej v rozličná roucha svatá, zvláště v nárameník ze zlata, hedvábí a bílého plátna tkaný a vyšívaný, mající dole vyšitá jablka granátová a zlaté zvonečky. Pak zavěsil na prsa jeho náprsník, na nějž vloženo jest dvanáctero drahých kamenů čtyřmi řadami, v nichžto vryta byla jména dvanáctera pokolení. Hlavu jeho přikryl čepicí, k níž upevněn byl plech z ryzího zlata, na kterémž vyryta byla slova: „Svaté Hospodinu." Posléze vyliv olej na hlavu Áronovu, pomazal ho. Po dokonaném svěcení Árona a synů jeho i levitů přistoupil Áron k oltáři a obětoval; pak vztáhl ruce k lidu, dal mu požehnání. A hle, oheň vyšed ze sloupu oblakového, sehltil oběti. Což když uzřeli zástupové, chválili Hospodina, padše na tváře své.

(Všecky tyto služby Boží byly toliko obrazem toho, co se nyní v zákoně Novém děje. Rozličné krvavé oběti Israelských ukazovaly na krvavou obět na kříži, kteráž jediná rozhněvaného Boha smířiti mohla; nekrvavé pak oběti na nekrvavou obět mše svaté, kteráž nám zásluhy oběti na kříži ustavičně přivlastňuje, jsouc obětí Boha velebící, děkovací, prosebnou i smírnou. Nejvyšší kněz byl obrazem Krista Pána, jenž sám obětoval Otci nebeskému krvavou obět na kříži a nekrvavou obět mše svaté denně obětuje skrze ruce kněžské.)

41. Vyzvědači.

† Druhého léta po odchodu z Egypta hnuli se Israelští od hory Sinai a brali se dále. Mojžíš poslal dvanácte mužů, mezi nimi Josue a Káleba, napřed, aby shlédli zemi Kanaan. Po čtyřiceti dnech navrátili se vyzvědači a ukázali všemu lidu ovoce té země: hrozen, kterýž nesli na sochoře dva muži, jablka granátová a fíky. Takto pak zvěstovali: „Země ta v pravdě teče mlékem a medem, ale obyvatele má velmi silné a města převeliká a ohrazená. Viděli jsme tam i obry, k nimžto my přirovnáni, zdáli jsme se jako kobylky.“ Tu křiče všecken lid reptal proti Mojžíšovi a Áronovi, řka: „Ó, bychom byli zemřeli v Egyptě, aneb na této poušti bychom zhynuli!“ Nadarmo krotili lid Josue a Káleb, kteří též prohlíželi zemi, řkouce: „Země, kterouž jsme obešli, velmi dobrá jest. Nebojte se obyvatelů země té; neboť Hospodin s námi jest!“ Všecko množství křičelo tím více a chtělo je kamením uházeti.

† Tu ukázal se oblak Hospodinův, jenž nad stánkem svatým spočíval, v podobě hrozné a Hospodin řekl k Mojžíšovi: „Dokavadž utrhati mně bude tento lid? Dokavadž nebudou věřiti mně při všech zázracích, které jsem činil před nimi? Raním je morem a zahladím je; tebe pak učiním knížetem nad národem silnějším, nežli jest tento.“ Ale Mojžíš se přimlouval, řka: „Odpusť, prosím, hříchy lidu tohoto podle velikého milosrdenství svého!“ Hospodin odpověděl: „Odpustil jsem na přímluvu tvou. Ale rci Israelským: Jako že živ jsem, dí Hospodin, jak jste si přáli, tak učiním vám. Na poušti této ležeti budou mrtvá těla vaše. Žádný z vás, kteříž jste reptali proti mně, nevejdete do zaslíbené země, krom Josue a Káleba. Ale dítky vaše uvedu tam. Budou však čtyřiceti let tuláci na poušti, dokavadž nevyhynou těla mrtvá otců.“

† V témž okamžení náhle poraženo jest a zemřelo těch deset vyzvědačů, kteříž uvedli lid v reptání proti Hospodinu, utrhajíce zemi.

42. Vzbouření a trest.

† Po nějakém čase povstalo 250 levitů, v jejich čele Kore, Datan a Abiron, z ctižádosti proti Mojžíšovi a Áronovi, i řekli: „Všecko množství lidu jest svaté; proč se vyzdvihujete vy nad lid Hospodinův?“ Když to uslyšel Mojžíš, padl žalostí nad tou bohaprázdnou zpupností na tvář svou a pravil k rotě buřičův: „Proto-li dovolil vám Hospodin posluhovati jemu v stánku svatém, abyste sobě kněžství osobili a proti Hospodinu povstali? Zejtra známo učiní Hospodin, kteří k němu příslušejí. Ať vezme každý kadidelnici a postaví se zároveň s Áronem před Hospodina.“

† Druhého dne, když se oněch 250 s kadidelnicemi svými již bylo odebralo před Hospodina, zůstali tři náčelníci jejich

v stanech svých. I povolal jich Mojžíš k sobě, kteřížto však vzdorovali, řkouce: „Nepřijdeme.“ Šel tedy Mojžíš s Áronem k stanům jejich a řekl všemu lidu: „Odstupte od stanů těchto lidí bezbožných, aniž se čeho dotýkejte, což jejich jest, byste nebyli zapleteni v hříchy jejich. Pozorujte a vizte. Jestliže tito zemrou jako jiní lidé, smrtí přirozenou, vězte, že neposlal mne Hospodin. Pakli Hospodin učiní zázrak, že země, otevrouc ústa svá, pozře jich, poznáte, že se rouhali Hospodinu.“ Sotva že domluvil, rozestoupila se země pod nohami tří buřičů a pozřela je se stany i se vším statkem jejich, i sestoupili za živa do pekla. Ale i oheň vyšed od Hospodina, zabil dvě stě a padesáte mužů, kteříž mu obětovali zápal.

† Aby však takovým vzpourám pojednou konec učiněn byl, řekl Hospodin k Mojžíšovi: „Vezmi od každého knížete dvanáctero pokolení prut a napiš naň jméno jeho. Polož pak dvanácte prutů do svatého stánku. Koho z knížat jsem ku kněžství vyvolil, toho prut se zazelená.“ Mojžíš učinil, jakož byl přikázal Hospodin. Když pak druhého dne vešel do svatého stánku, nalezl, an prut Áronův vyrostl a vypučel květ i ovoce. I vynesl všecky pruty ven ke všechněm Israelským, i uzřeli je a zase vzali jeden každý prut svůj. Hospodin pak řekl k Mojžíšovi: „Vnes prut Áronův zase do svatého stánku a polož ho do archy úmluvy, aby tam chován byl na znamení proti odbojným Israelským.“

43. Mojžíšova pochybnost. Měděný had.

** Ku konci putování po poušti nedostávalo se Israelským opět vody, i reptali znova proti Hospodinu. Hospodin poručil Mojžíšovi, aby zase holí udeřil ve skálu, jakož dříve již jednou byl učinil. Mojžíš uposlechl, vzal hůl ze svatého stánku a shromáždil lid před blízkou skálu. Pochyboval však maličko i řekl Israelským: „Zdali budu moci ze skály této vodu vyvésti vám odbojným?“ Pak pozdvihl ruky a udeřil holí dvakrát ve skálu. Teprv po druhé ráně vyšla voda velmi hojná, takže pil lid i hovada. Hospodinu nelíbilo se, že Mojžíš pochyboval o slově jeho, i řekl k němu: „Že jsi mi úplně neuvěřil, neuvedeš těchto lidí do země, kterouž dám jim.“

† Nedlouho potom počali Israelští tesklivi býti pro nesnáze cesty, že ustavičně po poušti sem tam chodili, i reptali opět proti Bohu a Mojžíšovi. Pročež poslal na ně Hospodin jedovaté hady, jejichžto uštknutí pálilo jako oheň. Přemnozí od nich uštknuti jsou, i umírali v bolestech velikých. I přišel lid k Mojžíšovi a lítostivě prosil, řka: „Zhřešili jsme, že jsme mluvili proti

Hospodinu a proti tobě; pros, ať odejme hady od nás!“ Mojžíš vyhověl ve své neúnavné trpělivosti a lásce prosbám jejich a modlil se za lid. Hospodin pak řekl jemu: „Udělej hada měděného a vyzdvihni ho na kůl; kdož by uštknut jsa, pohleděl na něho, živ bude!“ Mojžíš učinil tak a všickni, kdož uštknuti jsouce, na měděného hada pohlédli, uzdraveni byli.

(Měděný had byl obrazem Spasitele, povýšeného na dřevě kříže. On uzdravuje rány všech, kdož od pekelného hada uštknuti jsouce, s důvěrným a zkroušeným srdcem na něho hledí. Jan III. 14. 15.)

44. Balaamovo proroctví.

Israelští přišli na pomezí Moabských blíže Jordánu. Mezi Moabskými žil muž, jménem Balaam, kterýž se jako pohanští věštci zabýval předpovídáním budoucích věcí, ale při tom pravého Boha znal. K němu tedy poslal král Moabských, jménem Balak, a vzkázal jemu: „Vyšel lid z Egypta, kterýž přikryl svrchek země a rozbil stany proti mně. Přijď tedy a zlořeč lidu tomu!“ I ukázal se Hospodin Balaamovi v noci a řekl k němu: „Jdi tam, ale učiň toliko, co přikáži tobě!“ I odebral se Balaam ku králi.

Král vedl jej na tři rozličné hory, odkud ležení Israelských viděti mohl, a domníval se, že Balaam po rozkazu jeho zlořečiti bude Israelským. Ale Hospodin dal Balaamovi vnuknutí, aby Israelským dobrořečil. Řekl tedy Balaam ku králi Balakovi: „Kterak mohu zlořečiti tomu, komu nezlořečí Bůh? A kterak proklínati, koho neproklíná Hospodin? K dobrořečení přiveden jsem a dobrořečení zabrániti nemohu.“ I požehnal opět a opět synům Israelským a prorokoval řka: „Vidím ho, ale ne nyní, hledím naň, ale ne zblízka. Hvězda vzejde z Jakoba, berla povstane z Israele.“ Na tato slova zvolal Balak nevrle: „Abys zlořečil nepřátelům mým, povolal jsem tebe, ty pak dobrořečils jim. Navrať se tam, odkud jsi přišel.“ I navrátil se Balaam do domu svého.

45. Poslední řeči Mojžíšovy a jeho smrt.

† Přiblížili se dnové, kdež se Mojžíš loučiti měl s lidem svým. I řekl mu Hospodin: „Vezmi Josue a vlož ruku svou na něj před tváří všeho lidu, aby od této doby jeho poslouchali všickni Israelští.“ Mojžíš učinil, jakož byl přikázal Hospodin, a pak promluvil ještě k lidu v tato slova: „Hle, já umru v této zemi a nepřejdu Jordánu. Vy pak přejdete a usadíte se v zemi

výborné. Protož varujte se, abyste nikdy nezapomenuli na úmluvu, kterouž jste učinili s Hospodinem. Milujte Hospodina, Boha svého, z celého srdce svého a ze vší duše své a ze vší síly své! Zpomeňte si na celou cestu, na kteréž vás čtyřiceti let po poušti vodil, nasycoval a choval jako otec syna svého. Podržte všecka slova jeho v srdci svém a rozjímejte je sobě s dětmi svými doma i na cestách, lehajíce a vstávajíce. Jestliže ostříhati budete přikázání Hospodinových a je činiti, požehná on domům a rolím vašim, požehná úrodě země i stádům, požehnáni budete i vy sami, vcházejíce a vycházejíce. Ale jestliže byste neposlouchali přikázání Hospodina Boha svého, zlořečení přijde na vás ve všech těch věcech. Svědky vyzývám dnes nebe i zemi, že jsem vám předložil požehnání i zlořečení, život i smrt. Vyvoltež tedy život sobě i potomkům svým!“

** Potom předpovídal Mojžíš lidu z vnuknutí Božího Spasitele světa, řka: „Proroka, jako mne, vzbudí vám Hospodin, Bůh váš; toho poslouchejte!“ Pak požehnal všem a vstoupil na horu Nebo. Odtud ukázal mu Hospodin všecku zemi Kanaan a řekl k němu: „Tatoť jest země, kterouž jsem přislíbil Abrahamovi, Isákovi a Jakobovi. Viděl jsi ji nyní očima, ale do ní nevejdeš!“ Rozkošný pohled naplnil Mojžíše radostí a plesáním. Děkuje Hospodinu za blaho, kteréž připravil lidu svému, umřel Mojžíš na hoře. I plakali ho všickni Israelští třiceti dní.

(Mojžíš byl, jak sám pravil, obrazem největšího proroka, Ježíše Krista. Jako tento hlásal on vůli Boží a dotvrzoval nebeské své poslání zázraky, proroctvím a svatým životem. Ano i osudy a skutky jeho podobají se v mnohém ohledě životu Krista Pána. Mojžíš totiž ušel v nejútlejším věku svém ukrutnosti Faraonově — Pán Ježíš pronásledování krvežíznivého Heroda. Mojžíš povolán a poslán jest od Hospodina k vysvobození národa Israelského z otroctví Faraonova — Pán Ježíš k vysvobození pokolení lidského z otrocví ďáblova. Mojžíšova tvář proměněna jest — Pán Ježíš proměnil se na hoře. Mojžíš byl prostředníkem úmluvy staré — Pán Ježíš úmluvy nové. Mojžíš uvedl lid pouští do země zaslíbené, mlékem a strdí plynoucí — Pán Ježíš vede nás pouští života tohoto do pravé země zaslíbené, do života věčného; a t. d.)

46. Příchod do země zaslíbené (asi 1450 l. před narozením Krista Pána).

** Po smrti Mojžíšově řekl Hospodin k Josue: „Vstaň a přejdi Jordán! Jakož jsem byl s Mojžíšem, tak budu s tebou.“ I hnul se lid k Jordánu. Napřed šli kněží, nesouce archu úmluvy. Když vešli do Jordánu, tehdá rozvodněného, zastavila se voda s vrchu přicházející a nadula

se jako hora, dolejší pak odtekla do Mrtvého moře, takže veškeren lid po suchém řečišti přecházel. Přišedše, položili se táborem před Jericho. Tu slavili velikonoce a jedli z úrody země. I přestala manna.

* Jericho bylo pevné a ohrazené město. Proto pozbýval lid naděje, že by město dobyl. Však Hospodin řekl k Josue: „Obejděte všickni bojovníci město jednou za den, a tak učiníte po šest dní. Sedmého pak dne

obejděte město sedmkrát, kněží ať jdou před archou úmluvy a troubiti budou v trouby, a všecken lid ať zkřikne křikem převelikým: a zdi města se vyvrátí ze základů svých.“ Josue učinil, jakož byl přikázal Hospodin, i obcházeli město po sedm dní. Když pak sedmého dne v sedmém obcházení kněží troubili v trouby, řekl Josue ke všem Israelským: „Křičte, nebo dal vám Hospodin město.“ Křičel tedy všecken lid a troubilo se v trouby, a hned zdi padly, i vešli Israelští do města.

* Když Josue po mnohých bojích a vítězstvích celou zemi zaslíbenou opanoval, rozdělil ji losem mezi dvanáctero pokolení, v něž se Israelští po dvanácti synech Jakobových

rozestoupili.*) Tak se věrně vyplnilo zaslíbení, kteréž byl Hospodin učinil praotcům Israelských. Bůh zajisté věrný jest v slibech svých.

(Zaslíbená země a její pracné vydobývání je obrazem zaslíbené blaženosti nebeské, do které z pouště života tohoto po mnohých bojích co vítězi vejíti máme.)

47. Vzbuzení soudců. Gedeon.

† Pokud žilo pokolení, kteréž na poušti vyrostlo a za Mojžíše i Josue všecky divy Hospodinovy bylo vidělo, potud sloužili Israelští Bohu. Ti pak vymřeli, a povstalo nové pokolení. I vstupovali vzdor zákazu Hospodinovu v sňatky manželské s národy pohanskými, kteříž okolo bydleli; což divu, že upadali v modlářství a bezbožnost. I vydal je Hospodin v ruce nepřátel jejich a trestal je rozličnými strastmi. Ale když bídou dohánění opět k Bohu svému se obrátili, slitoval se také Hospodin nad nimi a vzbudil jim nábožné a udatné vůdce. Hrdinové tito sluli soudcové, kteříž Israelské z rukou protivníků jejich vysvobozovali a zákonu Božímu učili.

† Takoví rekové byli Barak, Jefte a podivnou silou těla obdařený Samson. Nejznamenitější pak byl Gedeon.

† Gedeon, syn prostého Israelity, žil toho času, když Bůh Israelské pro jejich nepravosti byl vydal v ruce Madianských. Tito přicházeli každého roku v čas žní a zkazili všecko, cokoli bylo zeleného. Když jednou zase přišel čas žní, volali Israelští k Hospodinu o pomoc. I poslal anděla ku Gedeonovi, an v domě otce svého obilí mlátil a očišťoval, chtěje je skrýti před Madianskými. Anděl řekl jemu: „Hospodin s tebou, nejsilnější z mužů! Jdi a vysvoboď Israele z rukou Madianských!“ Gedeon odpověděl: „Prosím, Pane můj, čím vysvobodím Israele? Hle, čeleď (rodina) má nejposlednější jest v Manasse, a já nejmenší v domě otce mého.“ I řekl jemu anděl: „Já budu s tebou, a porazíš Madianské jako muže jednoho.“

† Brzo potom shromáždili Madianští náramné vojsko a přešedše Jordán položili se v prostraném údolí. Tu připadl Duch Hospodinův na Gedeona. Jakmile svolal Israelské, přirazilo k němu 32.000 mužů. Avšak Hospodin řekl ku Gedeonovi: „Mnoho jest lidu s tebou, aniž bude dán Madian v ruce jeho, aby se nechlubili Israelští proti mně, řkouce: Svou silou vysvobozeni jsme. Provolej tedy k vojsku: Kdo jest bázlivý, navrať se zase domů.“ I navrátilo se dvamezcítma tisíc mužů, a toliko deset tisíc zůstalo. A opět řekl Hospodin ku Gedeonovi: „Ještěť

*) Toliko kněžské pokolení Lévi nedostalo žádného dílu, protože kněží z desátků a obětí žili. Za to dostali potomci dvou synů Josefových, pokolení Efraim a Manasses, dva díly. Viz mapu!

jest lidu mnoho; veď je k vodám. Kteříž koli dlaní nabírajíce chlemtati budou vodu, ty odděl obzvláštně, jakož i ty, kteříž kleknouce píti budou.“ Bylo pak toliko tři sta mužů, kteříž, aby času nemařili, rukou k ústum podávajíce, chlemtali vodu; všecko pak ostatní vojsko, klekši na kolena, pilo pohodlně. I řekl Hospodin: „V těchto třech stech mužů vysvobodím vás, všecko pak ostatní množství ať se navrátí domů.“

† Rozkázal tedy Gedeon všem ostatním odejíti do stanů, ty tři sta mužů pak rozdělil na tři zástupy. O půlnoci dal každému troubu a prázdný džbán, v němž hořící pochodeň ukryta byla, a řekl k nim: „Co uzříte mne činiti, to čiňte i vy.“ I vloudili se potichu až k ležení nepřátel, kteříž tvrdě spali, i obstoupili ležení kolem. Gedeon vešel do ležení a v troubu náhle zatroubiv, rozbil džbán, a hořící pochodeň vzhůru drže křičel: „Meč Hospodinův a Gedeonův!“ Rychle učinili totéž lidé jeho. I stal se ve všem ležení nepřátelském zmatek neslýchaný. Madianští křičíce a hlučíce utíkali, a v tísni jeden druhého vraždil. Když pak Israelští vůkol bydlících pokolení uslyšeli o vítězství, povstali jako jeden muž a zastoupili Madianským cestu, takže se navrátilo ze 135.000 mužů toliko 15.000 do země své. Israelští měli pak pokoj po mnoho let.

† Ale když umřel Gedeon, odvrátili se synové Israelští zase od Hospodina. A takovou měrou střídalo se v Israeli za mnoho set let odpadání od Hospodina s voláním k němu a vysvobozováním lidu z rukou nepřátel. Toto se dělo skrze soudce.

48. Ruth.

† Toho času, když soudcové spravovali lid israelský, stal se jednou hlad v zemi. Proto odešel jistý muž z Betlema s manželkou svou a se dvěma syny svými do země Moabské. Muž ten slul Elimelech a manželka jeho slula Noemi. Bydleli tam po delší čas, i umřel Elimelech, a po desíti letech umřeli též oba synové jeho, kteřížto sobě manželky moabské byli pojali. I vstala Noemi, aby se navrátila do vlasti své. Obě nevěsty její, jménem Orfa a Ruth, provázely ji.

† Když již daleko s ní pozašly, řekla k nim Noemi: „Navraťte se do země své, a Hospodin učiniž s vámi milosrdenství, jak jste učinily se syny mými i se mnou.“ I počaly obě hlasitě plakati a řekly jí: „S tebou půjdeme k lidu tvému!“ Ona pak odpověděla: „Navraťte se, dcery mé; proč byste šly se mnou? Jsem chudá a vaše nouze nadělala by mně ještě více starostí.“ I plakaly tím hlasitěji. Orfa pak přece se odhodlala i políbila tchyni svou a navrátila se. Ale Ruth zůstala u ní a řekla: „Kamkoli půjdeš, tam půjdu s tebou, a kdekoli bydleti budeš, tam i já také bydleti budu. Lid tvůj jest lid můj, a Bůh tvůj jest Bůh můj! V které zemi pochována budeš, v té i já

umříti chci.“ Noemi nechtěla více odpírati, i šly tedy spolu a přišly do Betlema.

† Betlemští počali v ten čas žíti ječmeny. Řekla tedy Ruth k tchyni své: „Chceš-li, půjdu na pole a budu sbírati klasy, které by zůstaly po žencích.“ Řízením Božím stalo se, že Ruth sbírala klasy na poli, jež přináleželo Boozovi, muži bohatému z příbuzenstva Elimelechova. On sám přišel toho dne na pole i řekl žencům: „Hospodin budiž s vámi!“ Odpověděli jemu: „Hospodin požehnejž tobě!“ Když pak uzřel Ruth, tázal se: „Čí jest tato žena?“ Odpověděli jemu: „Tato jest Moabská, kteráž přišla s Noemi: i prosila, aby směla sbírati klasy za ženci, a od rána už trvá na poli a ani na okamžení neodešla domů.“

† I řekl Booz k Ruth přívětivě: „Slyš, dcero má! Přidrž se děveček mých a kde budou žíti, tam následuj je; rozkázal jsem služebníkům svým, aby tobě žádný nebyl obtížný. A bude-li se ti chtít píti, jdi jen tamto k nádobám a napij se s lidmi mými.“ Ruth, poklonivši se k zemi, řekla k němu: „Odkudž mi toho štěstí, že nalézám milost před očima tvýma já cizozemka?“ On odpověděl jí: „Oznámeno jest mi všecko, což jsi učinila tchyni své po smrti muže tvého. Odplatiž tobě Hospodin za skutek tvůj!“ I řekl dále: „Když bude čas k jídlu, přijď sem a pojez s námi a smoč skývu svou v octě.“ Posadila se tedy v čas jídla na straně ženců, jedla, co jí předložili, a zbytky si uložila. Pak hned vstala a zase sbírala klasy až do večera. Booz pak přikázal pacholkům svým: „Povrzte ze snopů naschvál tu i tam klasů a ležeti nechejte, aby to bez zahanbení sesbírati mohla.“

† Když pak večer klasy prutem vytloukla, dostala skoro tři měřice ječmene. I donesla je tchyni své a dala jí též, co jí zbylo z pokrmu. Ráno pak připojila se zase k děvečkám Boozovým a každého dne při nich klasy sbírala, dokud ječmene a pšenice do stodol nesklidily.

† Po žních řekl Booz k Ruth: „Dcero, všecken lid města tohoto ví, že jsi žena ctnostná.“ I pojal ji sobě za manželku. Hospodin požehnal jejich sňatku a daroval jim syna, jménem Obéd. Tenť byl otec Isaie, otce Davidova, z jehož pokolení vyšel Spasitel.

49. Samuel. Heli. Jeho zlí synové.

Toho času, když soudcem byl nejvyšší kněz Heli, žili dva nábožní manželé jménem Elkana a Anna. Anna neměla dětí a proto se velice rmoutila. I šla jednou k stánku Hospodinovu do Silo. Tam modlila se k Hospodinu plačíc, a učinila slib, řkouc: „Hospodine

zástupů, jestliže se rozpomeneš na mne a dáš mi syna, oddám jej tobě po všecky dny života jeho.“ I vyslyšel Hospodin prosby její a daroval jí syna, i nazvala jméno jeho Samuel, t. j. na Bohu vyžádaný. Když byl tří let v stáří, přivedla ho k Heli do Silo, aby sloužil Hospodinu ve svatém stánku. I přisluhoval Samuel před Hospodinem, rostl a líbil se jak Hospodinu tak i lidem.

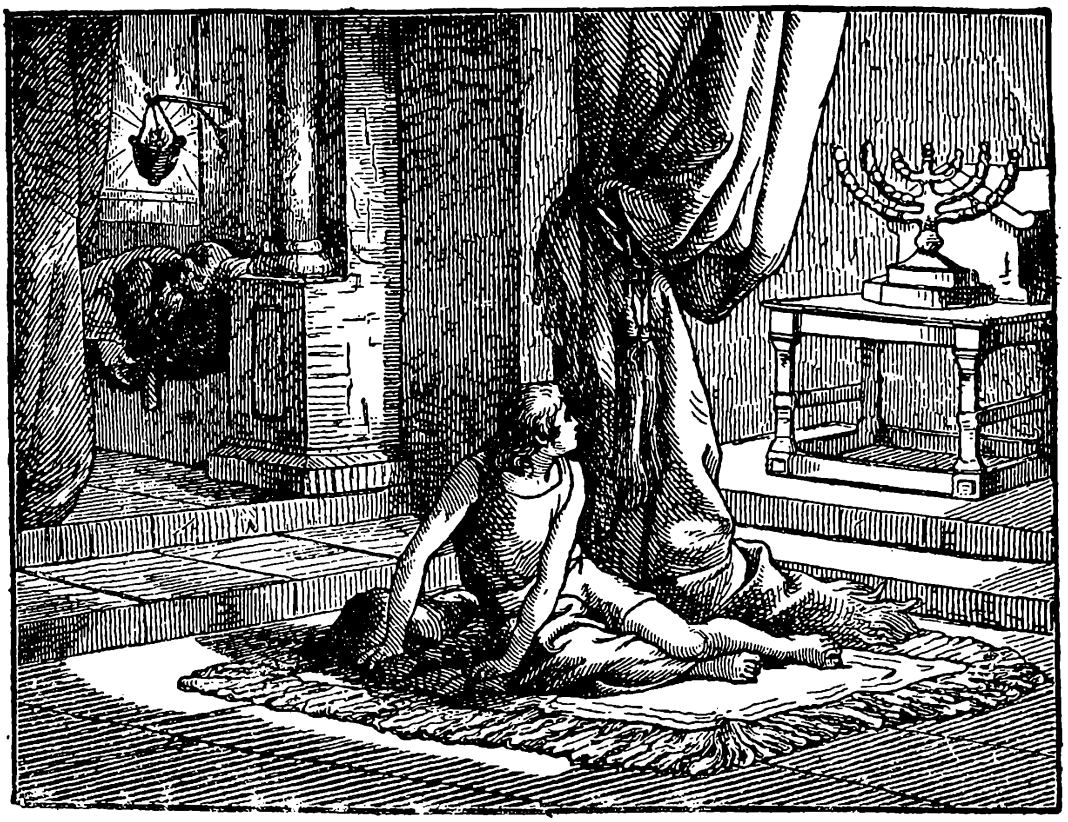

** Heli pak měl dva syny, Ofni a Finees, a ti byli velmi zlí, ano odvraceli lid i od obětování Hospodinu. Nebo přišel-li kdo do Silo a obětoval-li Hospodinu, přicházeli, když se maso k jídlu oddělené ještě vařilo, a majíce vidličky třízubé v rukou, strkali je do kotlíku, a což vyzdvihli, brávali sobě. Ano, prve než se Hospodinu zapálil tuk na oltáři, brávali sobě mocí maso syrové. Heli slyšel všecko to a ještě jiné ohavné skutky, které páchali ve svatyni. Domlouval jim sice vlídnými slovy, ale potrestati jich, jak zasloužili, toho stařec Heli nedovedl.

** Stalo se jedné noci, že Heli spal v síni svatého stánku a Samuel blíže něho. I zavolal Hospodin: „Samueli! Samueli!“ Kterýž domnívaje se, že Heli byl

volal, rychle vstav, běžel k Heli a řekl: „Hle, tu jsem!“ Ale Heli řekl: „Nevolal jsem tebe, jdi zase a spi!“ Samuel odešel a spal. I zavolal Hospodin po druhé. A zase vstal Samuel, šel k Heli a řekl: „Tu jsem, nebo jsi mne volal!“ Kterýž odpověděl: „Nevolal jsem tebe, synu můj, jdi zase a spi.“ A po chvíli zavolal Hospodin Samuela po třetí. Když tedy Samuel, zase vstav, přišel k Heli, porozuměl tento, že by Hospodin volal pacholíka, a řekl: „Jdi a spi, a jestliže ještě potom volání uslyšíš, řekneš: Mluv, Hospodine, neboť slyší služebník tvůj!“ A když Samuel odešel a opět spal na místě svém, zavolal Hospodin jako prve: „Samueli, Samueli!“ Samuel odpověděl: „Mluv, Hospodine, neboť slyší služebník tvůj!“ I řekl Hospodin k Samuelovi: „Není daleký den, v který trestati budu Heli a syny jeho. Věděl zajisté, že nešlechetně činí synové jeho, a netrestal jich.“ Ráno povolav Heli Samuela, řekl: „Co mluvil k tobě Hospodin? Prosím tebe, netaj toho přede mnou.“ I oznámil jemu Samuel všecko. A Heli odpověděl s pokornou oddaností: „Hospodin jest; nechť učiní, což dobrého jest před očima jeho.“

** Po několika letech zase odpadli Israelští od Hospodina a byli od Filistinských potlačováni. Tito vytáhli proti nim do boje. Sotva pak počalo potýkání, utíkali Israelští před Filistinskými do stanů svých, i zbito jich jest takměř čtyři tisíce mužů. I řekli starší z Israele: „Přinesme archu úmluvy sem prostřed nás, aby nás vysvobodila z rukou nepřátel našich!“ Poslali tedy do Silo, a dva synové Heli doprovázeli archu úmluvy do stanů. Filistinští počali boj znova a porazili Israelské na hlavu. Padlo jich třicet tisíc, mezi nimiž i dva synové Heli, a archa úmluvy vzata jest. Když Heli tuto smutnou zprávu uslyšel, upadl se stolice nazpět a zlomiv vaz, umřel.

* Filistinští vzali archu úmluvy a odnesli ji do chrámu modly své Dagona. A když vstali na úsvitě druhého dne, aj Dagon ležel tváří na zemi před archou Hospodinovou. Mimo to sesílal Hospodin na Filistinské rozličná soužení. Pole jejich zpustošil hmyz, a obyvatelé vesnic i měst nemocněli a umírali. Filištinští ulekli se takové rány i řekli: „Nechť nezůstává archa Boha israelského u nás; nebo ruka

jeho bije nás.“ Vložili tedy archu Hospodinovu na vůz a dvě krávy zapřáhli do vozu; krávy pak šly přímou cestou do Bethsames, a tak přivezena jest archa úmluvy zase do země Israelských.

* Mezitím stal se po smrti Heli Samuel soudcem v Israeli. Samuel, svolav lid, vytýkal mu hříchy jeho a řekl: „Jestliže celým srdcem svým obrátíte se k Hospodinu, vytrhne vás z rukou Filistinských.“ I postili se a vyznávali, řkouce: „Zhřešili jsme Hospodinu.“ A Hospodin slitoval se nad nimi a dal jim tak skvělé vítězství nad Filistinskými, že tito po mnohá léta se neopovážili, vkročiti do země Israelských.

50. Zřízení království. Saul (1095 l. před nar. Páně).

Když se Samuel sestaral, řekli jemu starší Israelští: „Ustanov nám krále, jakož všickni národové mají!“ I nelíbila se řeč ta Samuelovi, neboť chtěl, aby jediné Hospodin byl jejich králem. Bůh pak řekl jemu: „Uposlechni hlasu jejich, ale předpověz jim práva, kteráž král míti bude nad nimi.“ Téhož času přišel k Samuelovi muž z pokolení Benjaminova, jménem Saul. Byl pak velmi sličný a muž udatný, a od ramene vzhůru převyšoval veškeren lid. Když naň Samuel pohleděl, řekl jemu Hospodin: „Hle, tenť jest muž, kteréhož pomažeš za kníže nad lidem mým.“ Vzal tedy Samuel nádobku oleje, vylil jej na hlavu Saulovu a řekl: „Aj, pomazal tebe Hospodin za kníže nad lidem svým.“ I svolal Samuel lid a představil jim Saula řka: „Tu vidíte, koho vyvolil Hospodin. Není mu podobného ve všem lidu.“ I zkřikl veškeren lid: „Živ buď král!“

** Hospodin byl se Saulem a dával mu vítězství nad protivníky Israelských. Jednou však řekl Samuel k Saulovi: „Toto praví Hospodin zástupů: Rozpomenul jsem se na to, kterak Amalekitští lstivě přepadli Israelské na cestě, když v největší nesnázi vystupovali z Egypta. Jdi tedy a pobij Amalekitské, ale nevezmi sobě ničeho z věcí jejich.“ I vytáhl Saul s lidem a porazil Amalekitské. Nešetřil však slov Hospodinových, nýbrž vzal sobě nejlepší

stáda a zpyšněv, vyzdvihl sobě vítězné oblouky. Samuel šel Saulovi vstříc a řekl nevrle: „Jaké jest to bečení stád, kteréž zní v uších mých?“ Saul vzal útočiště své ke lži a přetvařování, i vymlouval se řka: „Zachoval jsem nejlepší stáda, abych je obětoval Hospodinu.“ Ale Samuel odpověděl jemu: „Zdaliž chce Hospodin toliko zevnitřní oběti, a ne raději, aby bylo posloucháno hlasu jeho? Proto tedy, že jsi zavrhl řeč Hospodinovu, zavrhl Hospodin i tebe, abys nebyl králem od něho ustanoveným.“

51. David na království pomazán.

** Samuel vroucně miloval krále Saula; proto plakal, že ho Hospodin zavrhl. I řekl k němu Hospodin jednoho dne: „Dokavadž plakati budeš Saula? Naplň roh svůj olejem a jdi do Betlema k Isai; nebo jsem opatřil sobě jednoho z synů jeho za krále.“ Šel tedy Samuel do Betlema, tam obětoval Hospodinu. K oběti povolal tajně i Isai a synů jeho. Nejdříve přišel syn prvorozený, muž krásný a vysoký. Samuel řekl v mysli své: „Zajisté to ten, jenž pomazán býti má za krále.“ Ale Hospodin řekl jemu: „Nehleď na obličej, ani na vysokost postavy jeho; nebo toho jsem nevyvolil, aniž vedle vzezření člověka já soudím.“ I přivedl Isai ostatních šest synů svých, jednoho po druhém před Samuela. Ale Samuel řekl: „Žádného z těchto nevyvolil Hospodin; jsou-li to již všickni synové tvoji?“ Isai odpověděl: „Ještě zbývá nejmladší, David, jenž pase ovce.“ I řekl Samuel: „Pošli pro něho a přiveď jej.“ Když byl David přišel, řekl Hospodin k Samuelovi: „Vstaň, pomaž ho, neboť ten jest to.“ Vzal tedy Samuel roh s olejem a pomazal ho prostřed bratří jeho, a Duch Hospodinův sestoupil na Davida od toho dne.

** Od Saula naproti tomu odstoupil Duch Boží, a duch zlý opanoval ho a trápil jej přečasto velikou těžkomyslností. Když to služebníci Saulovi zpozorovali, řekli k němu: „Vyhledáme člověka, který by uměl hráti na harfu, aby hrál před tebou, a tobě aby lehčeji bylo.“ Jeden ze služebníků doložil: „Znám nejmladšího syna Isaiova v Betlemě, kterýž umí dobře hráti na harfu a mimo

to jest udatný a opatrný.“ Poslal tedy Saul pro Davida, kterýž přišel. Saul pak zamiloval ho velmi a učinil jej svým oděncem. Kdykoli duch zlý napadal Saula, hrával David na harfu, a Saul míval polehčení.

52. Davidův boj s obrem Goliášem.

** Filistinští sebrali opět vojska svá a táhli proti Israelským k boji. Filistinští stáli na jedné hoře, Israelští pak na druhé naproti nim, a údolí bylo mezi nimi. Tu ze stanů Filistinských vyšel obr, jménem Goliáš. Byl nejen větší, než jiní muži, ale i nad míru silný. Měl přílbici měděnou na hlavě a oblečen byl v pancíř šupinatý, kterýž více než centnýř vážil. Na hnátech měl měděné boty, a štít měděný přikrýval ramena jeho; dřevo pak kopí jeho bylo jako vratidlo tkalcovské. Obr ten vystoupiv volal proti vojskům israelským: „Vyberte ze sebe také muže, nechť sestoupí a se potýká se mnou sám a sám. Porazí-li mne, budeme my služebníci vaši: pak-li já porazím jej, vy nám sloužiti budete.“ Když se pak k svým navrátil, chlubíval se: „Dnes jsem zhaněl vojska israelská.“ Takto vycházel a stával Filistinský ráno i večer, po čtyřicet dní. Saul pak a všickni Israelští báli se velmi.

** David se navrátil ode dvora Saulova domů, poněvadž tři nejstarší bratří jeho se Saulem do boje byli odešli. Řekl pak Isai, otec jeho, k němu: „Běž do ležení k bratřím svým a zvěz, dobře-li se mají.“ Šel tedy David a přišel k bratřím svým. A když s nimi ještě mluvil, vystoupil Goliáš z ležení Filistinských a haněl opět Israelské. I zvolal David: „Kdo jest tento Filistinský, že zhaněl vojsko Boha živého?“ I vstoupil před Saula a řekl: „Ať žádný netratí mysli pro něho; já, služebník tvůj, půjdu a budu bojovati proti tomu Filistinskému.“ I řekl mu Saul: „Nemůžeš bojovati proti tomuto Filistinskému; neboť mládeneček jsi, tento pak jest muž bojovný od mladosti své.“ David odpověděl: „Pásal jsem stádo otce svého. A když přicházel lev aneb medvěd a bral skopce ze stáda, honil jsem je a bil a vydíral jsem loupež z hrdla

jejich, a pakli povstali proti mně, já, ujma je za čelist, uškrtil jsem je. Nyní tedy půjdu a odejmu pohanění lidu. Hospodin, kterýž vytrhl mne z moci lva a z moci medvěda, onť vysvobodí mne i z ruky Filistinského tohoto.“ Řekl pak Saul: „Jdi a Hospodin budiž s tebou!“

** I oblekl Saul Davida v odění své a vstavil přílbici měděnou na hlavu jeho a oblekl jej v pancíř. David však nemohl v odění jíti, neboť nebyl tomu zvyklý.

I složil to a vzal hůl svou, a vybral sobě pět kamenů hladkých z potoka, vložil je do své mošny, vzal prak svůj do ruky a šel proti Filistinskému. Když ho Filistinský spatřil, řekl pohrdavě: „Zdali jsem já pes, že přicházíš proti mně s holí? Pojď ke mně, a dám tělo tvé ptákům nebeským a zvířatům zemským.“ David pak odpověděl: „Ty přicházíš ke mně s mečem a s kopím a se štítem; ale já přicházím k tobě ve jménu Hospodina zástupů, kteréhož jsi dnes zhaněl.“ Když tedy Filistinský se přibližoval, vyňal David rychle jeden kámen z mošny, a otočiv hodil jím z praku, i udeřil Filistinského v čelo tak prudce, až padl na tvář svou na zem. I běžel David ke Goliášovi

a dobyv meče jeho z pošvy, sťal mu hlavu. Vidouce Filistinští, že umřel nejsilnější jejich, utíkali; Israelští pak honili je, pobili jich mnoho a zdrancovali ležení jejich.

53. Jonathova láska a Saulova k Davidovi nenávist.

* Když se vracel Saul s Davidem domů, vyšly jim vstříc ženy ze všech měst s bubny a cimbálky, radostně prozpěvujíce: „Zabil jest Saul tisíc, ale David deset

tisíců.“ I rozhněval se Saul náramně a od toho dne nelibě hleděl na Davida. Druhého pak dne napadl Saula opět duch zlý, a když David před ním na harfu hrál, mrštil Saul kopím, které v ruce držel, po Davidovi, chtěje ho přibodnouti ke stěně. Ale David uhnul se. Po nějakém čase učinil ho Saul tisícníkem nad tisíci muži a přislíbil mu dceru svou Michol za manželku, zabije-li sto Filistinských. Takovým způsobem myslil dáti Davida v ruce Filistinských. David pak zabil dvě stě Filistinských, i líbil se všemu lidu.

† To vzbudilo v Saulovi podezření, že David po království baží, i stal se úhlavním nepřítelem jeho. V slepé nenávisti své poručil i synu svému Jonathovi a všem služebníkům svým, aby hleděli zabíti Davida. Jonathas pak, kterýž Davida mi-

loval a s ním slavnou smlouvu nerozdílného přátelství byl učinil, dal výstrahu příteli nevinně pronásledovanému. Mimo to řekl k otci svému, když tento mírnější byl: „Nehřeš, ó králi, proti Davidovi; neboť nic nezavinil proti tobě, a skutkové jeho jsou tobě velmi prospěšní. Život svůj dobrovolně nasadil a zabil Filistinského. Proč bys tedy hřešil proti krvi nevinné?“ Což když uslyšel Saul, ukrocen jsa, přisáhl: „Živ jest Hospodin, že nebude zabit!“ Uvedl tedy Jonathas Davida k otci svému, a David byl zase u Saula, jako prve.

† Vznikla pak opět válka, a vyšed David, porazil Filistinské. I všel duch zlý opět do Saula, a poznovu mrštil kopím po Davidovi, když před ním na harfu hrál. David pak uchýlil se a utekl. Když o něco později Jonathas zase mluvil s otcem svým o Davidovi, rozhněval se Saul na něho a řekl: „Vím, že miluješ syna Isai k své hanbě a škodě; nebo pokavad on živ bude, nedostane se tobě království. Protož hned pošli a přiveď jej ke mně; neb jest syn smrti!“ Jonathas odpověděl: „Proč má umříti? Co jest učinil?“ I uchopil Saul kopí, aby vlastního syna probodl. Ale Jonathas útěkem nebezpečenství ušel. Z toho všeho poznal Jonathas jasně, že si umínil otec jeho, zabíti Davida. Protož vyšel k němu na pole, kdež se byl skryl, a oznámil jemu, že se více navrátiti nesmí. A políbivše se vespolek, plakali spolu, a Jonathas řekl: „Jdi v pokoji! Cokoli jsme sobě obadva přisahali ve jménu Hospodinově, při tom ať zůstane!“

54. Davidova šlechetná mysl.

† David nebyl před Saulem již nikde jist, i utekl do hor Judských. Nebezpečenství smrti hrozilo mu se všech stran. Ale David nezoufal. Těšil se myšlenkou: „Kdo obývá v ochraně Nejvyššího, bezpečen jest, a nemá se čeho báti.“ A jeho důvěra v Boha nebyla zahanbena. Bůh vysvobodil ho nejen ze všech pronásledování Saulových, ale dal i život Saulův v jeho ruce, aby zkusil ctnost jeho. V té zkoušce ukázala se skvěle ctnost Davidova.

† Saulovi bylo vyzrazeno, že se David na jedné hoře skrývá. I vstal Saul a táhl s 3000 mužů, aby ho hledal. Když se to David dověděl, přišel tajně na místo, kdežto se byl položil Saul. A vida, že v ležení všecko spí, vloudil se do něho s Abisai, průvodčím svým, a nalezl Saula v stanu jeho, an leží a spí. Abner pak kníže vojska a lid spali vůkol něho. I řekl Abisai k Davidovi: „Dnes dal Bůh nepřítele tvého v ruce tvé, i probodnu jej tedy nyní kopím jednou ranou do země, takže druhé nebude potřebí.“ Ale David pravil: „Nezabíjej ho! Neboť kdo, vztáhna ruku svou na pomazaného Hospodinova, zůstane bez viny? Vezmi kopí, kteréž jest u hlavy jeho a číši vodní, podej mi je a odejděme.“ Stalo se, aniž to byl kdo pozoroval. A když se byl David navrátil na vrch hory naproti

táboru, zvolal na Abnera, řka: „Proč jsi neostříhal pána svého krále? Pohleď, kde jest kopí královo a číše vodní?“ Volání probudilo i Saula, kterýž řekl: „Není-liž to hlas tvůj, synu můj, Davide?“ David odpověděl: „Ano, pane můj a králi! Proč honíš služebníka svého? Co jsem ti zlého učinil?“ I poznal Saul bezpráví své a řekl: „Zhřešilť jsem! Navratiž se, synu můj, Davide! Více tobě zlého neučiním. Požehnaný budiž, synu můj, Davide!“ Potom odešli v pokoji od sebe.

** Za nedlouhý čas opět povstal boj mezi Israelskými a Filistinskými. Na hoře Gelboe měla svedena býti bitva. Saul s malou myslí šel do boje; věděl zajisté, že opuštěn jest od Boha. Padlo mnoho Israelských, a mezi nimi i Jonathas a jiní dva synové Saulovi. Všecken svízel bitvy obrátil se na Saula, an zoufale bojoval, až posléze i sám od nepřátelských střelců těžce raněn jest. Se všech stran doráželi naň Filistinští, usilujíce ho zajmouti. V zoufalosti nalehl na svůj vlastní meč a probodl se.

† David byl nyní zbaven úhlavního nepřítele svého. Když mu zvěstovali smrt Saulovu, rozpomenul se, jakož pravá láska a šlechetná mysl činívá, toliko na dobré vlastnosti jeho. Pln jsa hoře, roztrhl roucho své, plakal a volal: „Hory Gelboe, ani rosa, ani dešť nepadej na vás! Kterak jsou padli rekové v bitvě! Saul a Jonathas, milí a krásní v životě svém, také při smrti nejsou rozloučeni. Bratře můj, Jonatho, ach! jako matka miluje syna svého jediného, tak jsem já tebe miloval!“

III. Sláva národu Israelského, aneb od Davida až po Roboama. (1055—975 před nar. Páně.)

55. Nábožný král David. Jeho péče o služby Boží.

Po smrti Saulově vyvolil lid Davida za krále, kterýž si obral Jerusalem za sídlo své a nazval jej městem Davidovým. Brzo daleko široko rozhlášeno jest jméno Davidovo; neboť byl velmi udatný a měl při sobě třicet udatných reků, s nimiž mnoho slavných činů vykonal. Ale ještě slavnějším stalo se kralování jeho péčí, kterouž měl o blaho poddaných svých. Boje se Boha, činil právo a spravedlnost všemu lidu svému i zvolil si též rady, kteří mu pomáhali, aby spravedlivě a moudře spravoval lid svůj. Ještě horlivěji pečoval o čest a slávu Boží.

** U samého města Jerusalema stála pěkná hora, jménem Sion. Na hoře té rozbil David skvostný stan pro

archu úmluvy. Tato byla pak přenesena v slavném průvodě, jako u vítězoslávě, do stanu. Mimo nesčíslné množství lidu přišli k průvodu knížata israelští, oděni jsouce v bohatý šat, kněží v slavnostném rouše, a neméně než třiceti tisíc odčnců. Ti, kteří před archou a za archou šli, hráli na harfy a na citary, na trouby a na bubny, na loutny a na cimbálky. Před kněžími kráčel David sám, hraje na harfu.

† Zpíval takto: „Hospodine, kdo bude přebývati v stánku tvém? aneb kdo odpočívati na hoře svaté tvé? Kdo chodí bez poskvrny a činí spravedlnost, kdo mluví pravdu v srdci svém, kdo nečiní lsti jazykem svým, aniž činí zlého bližnímu svému, a pohanění nepřijímá proti bližním svým, kdo neklame bližního svého, kdo peněz svých nedává na lichvu a darů proti nevinnému nepřijímá. Kdo činí to, nebude pohnut na věky."

† Jakmile levité, kteří nesli archu, na šest kroků poodešli, obětoval David po každé vola a skopce. Znamenitější pak dary obětoval, když postavena byla archa Boží v stánku svatém. Rozdělil také kněží na 24 třídy, aby losem se střídajíce, svatou službu bez přestání konali. Podobně rozdělil i levity. Z nich vyvolil 4000 zpěváků, aby na obměnu k chvále Boží svaté písně zpívali a na rozličné nástroje hráli.

56. Davidova proroctví o Spasiteli.

David, jenž od mladosti již Boha zpěvem oslavoval, složil k chvále Boží písně svaté, žalmy nazvané. Ve všech věcech jednal podle vůle Boží. Proto požehnal mu Hospodin a nejen že dal zdar podniknutím jeho, nýbrž přislíbil mu též: „Vzbudím tobě potomka, a upevním trůn království jeho až na věky. Já budu jemu za otce, a on mi bude za syna."

† Hospodin udělil mu dar prorocký. Nejznamenitější proroctví Davidova o božském Vykupiteli a jeho svaté církvi jsou následující:

† Hospodin řekl ke mně: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe. Požádej ode mne, a dám tobě národy v dědictví tvé a u vladařství tvé končiny země!"

„Vzejde za dnů jeho spravedlnost a hojnost pokoje. Před ním padati budou na zemi mouřenínové. Králové Tharsis a z ostrovů dary obětovati budou; králové arabští a sabejští dary přinesou."

„Já červ jsem a ne člověk, pohanění lidí a povrhel obce. Všickni, vidouce mne, posmívají se mi a hýbají

hlavou. Rota zlostníků oblehla mne: zbodli ruce mé a nohy; i sčetli všecky kosti mé, rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los.“

„Ty, ó Pane, nezanecháš duše mé v hrobě, aniž dáš svatému viděti porušení.“

„Vyzdvihněte se, brány věčné, a vejdeť král slávy. Vstoupil jsi na výsost, jal jsi vězně, vzals dary ssebou pro lidi. Zpívejte Bohu, kterýž vstupuje na nebesa nebes, k východu.“

„Řekl Hospodin k Pánu mému: Seď na pravici mé, pokavadž nepoložím nepřátel tvých za podnoží noh tvých. Přisáhl Hospodin a nebude toho želeti: Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedechova.“

(David, praotec Spasitelův, jenž se tudy často synem Davidovým nazývá, byl též obrazem jeho. Narodiltě se v Betlemě, v mladosti živ byl v skrytosti a chudobě, přemohl pak hrozného nepřítele lidu a stal se prorokem i králem.)

57. Absolonova vzpoura a pokuta.

* David, bohužel, nebyl dosti opatrný v ctnosti své, i dopustil se dvou velmi těžkých hříchů. Svedl totiž ženu Uriášovu k cizoložství, Uriáše pak nechal v boji zahynouti. Proto poslal k němu Hospodin proroka Náthana, kterýž mu vytýkal těžká provinění jeho. I vyznal David zkroušeně: „Zhřešilť jsem Hospodinu.“ Na to řekl Náthan k Davidovi: „Hospodin také promíjí hřích tvůj, ale nejmladší syn tvůj tobě smrtí umře.“ K tomuto časnému trestu připojil Hospodin ještě rozličné jiné. David snášel je s oddaností a mimo to dobrovolně činil tuhé pokání.

* Největšího trestu dostalo se mu nezdárným synem Absolonem. Absolon byl nejkrásnější muž v celém Israeli. Od paty až do vrchu hlavy nebylo na něm skvrny. Zvláště měl pěkné, dlouhé vlasy. Chtěje povyk dělati, způsobil sobě vozy a jezdce a padesáť mužů, kteříž před ním chodili. Stával též každého dne ráno u brány domu královského. Šel-li někdo, maje při nějakou, k soudu královu, zavolal ho k sobě a na všecko úlisně se vyptav, říkal: „Řeči tvé zdají se mi dobré a spravedlivé, ale není ustanoven od krále, kdo by tě vyslyšel. Ó, kéž bych já byl soudcem v zemi, abych každému dopomohl ku právu!“ Když mu pak ten, s nímž byl mluvil, dojat jsa takovou srdečnou sdílností, chtěl k nohám padnouti, uchopil ruku

jeho, objal a políbil ho. A činíval to každému, přicházejícímu k soudu, i nachyloval k sobě tak vždy více srdce Israelských.

* Domnívaje se, že si takovým zchytralým jednáním přízeň všeho lidu získal, šel jednoho dne k otci svému, králi, a řekl: „Šel bych rád do Hebronu, abych naplnil slib, kterýž jsem učinil Hospodinu.“ Král odpověděl, nic zlého netuše: „Jdi v pokoji!“ Ale Absolon poslal z Hebronu tajné posly do všech pokolení Israelských a vzkázal jim: „Jakmile uslyšíte zvuk trouby, rcete: Absolon učiněn jest v Hebronu králem.“ Tak stalo se spiknutí veliké, a zaslepený lid sbíhal se odevšad i rozmnožoval se kolem Absolona. David, slyše o zradě syna svého, řekl služebníkům svým: „Utecme, aby snad přijda Absolon nepřepadl nás a nepohubil města.“ Vyšel tedy David se vší čeledí svou pěšky z Jerusalema za potok Cedron. Bosýma nohama a s hlavou zahalenou vstupoval pláče k vrchu hory Olivetské. Když pak odtud dále utíkal, potkal se s ním muž z domu Saulova, jménem Semei, kterýž, házeje po něm kamením a zlořeče mu, řekl: „Vyjdi ze země, vyjdi, muži krve!“ Popuzen jsa touto podlostí, řekl Abisai ku králi: „I proč zlořečí tento nestydatý člověk pánu mému, králi? Půjdu a setnu mu hlavu!“ Ale král odpověděl vlídně a mírně: „Nech ho, ať zlořečí; snad popatří Hospodin na soužení mé a odplatí mi dobrým za toto zlořečení!“

* David šel dále i veškeren lid, kterýž byl s ním, až se přeplavili přes Jordán. Když pak byl Absolon i tam za ním pospíšil, spořádal vojsko své k bitvě a řekl: „Potáhnu i já s vámi do boje.“ I odpověděli vojáci jeho: „Nikoli, ó králi, nepotáhneš s námi! Nebo, byť nás padla i polovice, nebudou toho velmi vážiti; ale tebe samotného za deset tisíců počítají.“ I zůstal tedy král za vojskem, ale přikázal Joabovi a všem vůdcům: „Zachovejte mi syna Absolona!“ V jednom velikém lese stala se bitva. Vojsko Absolonovo bylo poraženo. Absolon sám utíkal na mezku lesem. A když mezek s ním ujížděl pod velikým a hustým dubem, aj tu uvázl Absolon za dlouhé vlasy na větvích a mezek pod ním odběhl. Viděl pak to vojín,

jeden a oznámil Joabovi. Tu vzal Joab tři kopí do ruky své, běžel k dubu a vrazil jedno kopí po druhém v nevděčné srdce Absolonovo. A když se ještě hýbal, vise na dubě, běželo deset oděnců Joabových, a bijíce dobili jej. Pak uvrhli mrtvolu jeho v lese do hluboké jámy a snesli na ni velikou hromadu kamení.

* Rychlý posel přinesl Davidovi zprávu o šťastném výsledku bitvy. David tázal se: „Dobře-li se má i Absolon?“ I odpověděl posel: „Jako jemu, staniž se všem nepřátelům krále mého!“ I zarmoutil se král velmi, plakal a volal: „Synu můj Absolone, Absolone, synu můj! Kéž by byl dal Bůh, abych já byl umřel s tebou! Absolone, synu můj, ó synu můj Absolone!“ Když pak se vracel David do Jerusalema, šel mu vstříc všecken lid a u vítězoslávě vedli jej do města.

(David strastiplnou cestou přes potok Cedron na horu Olivetskou, velikomyslností k protivníkům a posměvačům, a konečně i slavným vjezdem svým do svatého města Božího podobal se Pánu Ježíši.)

58. Poslední napomenutí Davidova a jeho smrt.

† David měl třicet let, když dosedl na trůn v Israeli, a panoval po čtyřicet let. I přišel čas smrti jeho. Tu svolal všecka knížata a všecky mocné a vzácné muže israelské a řekl:

„Slyšte mne, bratří moji a lide můj! Myslil jsem, abych vystavěl Hospodinovi dům, i připravil jsem všecky věci k stavění. Ale Bůh mi řekl: Nebudeš mi stavěti domu, protože jsi v mnohých válkách krev proléval. Ale Šalomoun, syn tvůj, vystaví mi dům, a já utvrdím království jeho, bude-li stálý v ostříhání přikázání mých. Nyní tedy napomínám vás: Ostříhejte všech přikázání Hospodina Boha našeho! Ty pak, Šalomoune, synu můj, znej Boha Otce svého a služ jemu myslí volnou; nebo Hospodin zpytuje všecka srdce a rozumí všem myšlením lidským! Budeš-li ho hledati, nalezneš jej; pakli ho opustíš, zavrhne tě na věky.“

† Dal pak David synu svému zlata i stříbra na všeliké nádoby k službám Božím, jakož i obraz chrámu a všech s ním spojených stavení a síní, i řekl: „Tak mi to do srdce napsáno jest rukou Hospodinovou. Nyní tedy stavěti budeš dům Hospodinův, a Bůh bude s tebou!“

† Potom řekl všechněm: „Dílo toto veliké jest; nebo ne člověku připravuje se příbytek, ale Bohu. Já pak podle vší své možnosti připravil jsem náklady k domu Boha svého: zlato a stříbro k nádobám, měď, železo, dříví, všelijaké drahé kamení a mramoru přehojně. Naplňte tedy i vy ruce své dary a obětujte je Hospodinu.“ I obětovali knížata a lid s veselým srdcem k dílu domu Božího. David radoval se z toho radostí velikou a řekl: „Požehnaný jsi, Hospodine, Bože Israele, od věků na věky! Tvé jest všecko, a co jsme z ruky tvé vzali, tobě jsme zase dali. Hospodine, zachovejž na věky tuto dobrou vůli srdce jejich a dej jim vytrvalosti v službě tvé. Šalomounovi také synu mému dej srdce dokonalé, aby ostříhal tvých přikázání!“ To domluviv, zesnul v pokoji.

59. Šalomounova modlitba a moudrost.

** Po smrti Davidově nastoupil na trůn Šalomoun. Miloval Hospodina a chodil v přikázáních otce svého. I ukázal se mu Hospodin jednou v noci ve snách a řekl: „Žádej, začkoli chceš, abych dal tobě.“ Šalomoun odpověděl: „Hospodine, ty jsi učinil, abych kraloval nad lidem tvým, já pak ještě slabý a nezkušený mládenec jsem. Dejž mi tedy srdce k umění schopné, abych mohl lid tvůj dobře souditi a rozeznati mezi zlým a dobrým.“ I líbila se Hospodinu ta prosba a proto řekl: „Žes žádal za věc tu a neprosils za dlouhý věk, ani o bohatství ani o záhubu nepřátel svých, ale žádal jsi sobě moudrosti: hle. učinil jsem tobě vedle řečí tvých a dal jsem tobě

srdce moudré a rozumné, takže žádného tobě rovného před tebou nebylo, aniž po tobě povstane. Ale i to, začež jsi neprosil, dal jsem tobě, totiž bohatství a slávu. A budeš-li ostříhati přikázání mých, jako otec tvůj, prodloužím i života tvého.“

† Brzo potom přišly dvě ženy k Šalomounovi, aby soudil při, kterou spolu měly; každý zajisté mohl beze strachu k trůnu jíti. Jedna z nich řekla: „Já a žena tato bydlely jsme samotny v jednom domě. Každá měla dítko. Umřel pak chlapeček ženy této v noci, nebo spící udusila jej. I vstala tiše o půlnoci, vzala syna mého od boku mého, když jsem já spala, a položila na jeho místo mrtvého syna svého do lůna mého. A když jsem ráno vstala, byl syn můj mrtev; ale když jsem v jasný den pilněji na něj pohleděla, poznala jsem, že to není dítě moje.“ Druhá žena zvolala: „Není tak, jakž pravíš, ale syn tvůj umřel, můj pak živ jest.“ Naproti tomu tvrdila první: „Lžeš, nebo syn můj živ jest a tvůj syn jest mrtev.“ Tak se hádaly před králem. Tehdy řekl král: „Přineste meč!“ A když se to stalo, rozkázal král: „Rozdělte dítě živé na dvé, a dejte polovici jedné a polovici druhé!“ I ulekla se matka živého dítěte náramně slov těchto a úzkostlivě prosila krále, řkouc: „Prosím, pane, dejtež jí dítě živé a nezabíjejte ho.“ Druhá naproti tomu pravila: „Ať není ani moje ani tvoje, ale buď rozděleno!“ Na to rozsoudil král, řka: „Dejtež první ženě dítě živé, a nebuď zabito; nebo ona jest matka jeho.“ I uslyšel veškeren Israel soud, kterýž vynesl král, a bál se ho; nebo viděli, že moudrost Boží jest v něm.

60. Přísloví Šalomounova.

Šalomoun ukázal moudrost od Boha mu propůjčenou též v překrásných průpovědech čili příslovích, jež nám zanechal. Některé z nejznamenitějších jsou následující:

„Pýcha předchází úraz, a před pádem povyšuje se duch.“

„Kdo chodí s moudrými, moudrý bude; ale přítel bláznů podobný jim učiněn bude. Jestliže by tě lákali hříšníci, nepřivoluj jim, a drž nohu svou od stezek jejich: nebo nohy jejich ke zlému běží. Nebuď jako ptáci, před jejichž oči síť nadarmo se vrže.“

„Kdo ostříhá úst svých a jazyka svého, ostříhá od úzkosti duše své. Mnoho mluvení nebývá bez hříchu, ale slovo v pravý čas jest jako jablko zlaté na míse stříbrné.“

„Ohavností jsou Hospodinu rtové lživí, ale ti, již věrně činí, líbí se jemu.“

„Kdo se skryje s hříchy svými, neostojí, ale kdož by je vyznal a opustil, milosrdenství dojde.“

„Jdi k mravenci, ó lenochu, a zpytuj cesty jeho a uč se moudrosti. Nemaje vůdce, ani přikazatele, ani knížete, připravuje sobě v létě pokrm a shromažďuje ve žni, co by potom jedl.“

„Lepší jest maličko se spravedlností, nežli mnoho užitků s nepravostí.“

„Činiti milosrdenství a soud více se líbí Hospodinu, než oběti. Na úrok půjčuje Hospodinu, kdož se smilovává nad chudým. On odplatí jemu.“

„Spravedlivý stará se i o hovado své, ale srdce bezbožného jest ukrutné.“

„Hněv nemá milosrdenství, ani prudká prchlivost. Muž hněvivý vzbuzuje sváry, ale odpověď měkká zkrocuje hněv.“

„Spravedlnost zvyšuje národ, ale hřích bídné činí národy.“

„Jestliže by lačněl nepřítel tvůj, nakrm jej; žíznil-li by, dej mu vody píti: nebo tak uhlí řeřavé shromáždíš na hlavu jeho, a Hospodin odplatí tobě.“

61. Stavění a posvěcení chrámu.

** Čtvrtého léta kralování svého začal Šalomoun stavěti dům Hospodinův v Jerusalemě na hoře Moria. Měl pak 10.000 dělníků na hoře Libanon k sekání dříví cedrového i jedlového, 70.000 těch, kteříž břemena nosili, a 80.000 kameníků kromě 3.300 úředníků, kteříž rozkazovali dělníkům. Není se tedy co diviti, že takové množství rukou vystavělo Hospodinu chrám veliký a skvostný, kterýž se sice svatému stánku podobal, ale rozsáhlostí a nádherností daleko jej převyšoval. Byl zajisté zdéli šedesáti loktů, a všíři dvaceti loktů, a zvýši třiceti loktů, kromě podloubí kolem něho vedoucích a dvou velikých síní pro kněžstvo a lid. Vnitřní stěny byly z dříví cedrového, takže žádný kámen ve zdi nemohl viděn býti. Z dříví samého pak vyčnívaly řezby cherubínů, palem a květin, tak uměle vyryté, že se zdálo, jako by ze stěny byly vyrostly. Všecko posvátné nádobí a nářadí, mezi ním 10 stolů a svícnů

a 100 misek, zhotoveno bylo z ryzího zlata. Též svatyně svatých byla zlatem vůkol obložena, jakož i svatyně; ano i podlahu přikrýti kázal zlatými plechy, tyto pak přibíti dal zlatými hřeby, takže nic nebylo v chrámě, co by zlatem nebylo obloženo. Když Šalomoun po sedmi letech stavbu chrámovou dokonal, shromáždil starší a knížata všech pokolení, aby v slavném průvodě přenesli archu úmluvy ze Sionu do chrámu.

† I kráčeli v svatém nadšení před archou a obětovali ovce a voly bez čísla a počtu. Levité hráli na cimbály, harfy a citary, a 120 kněží troubilo na trouby. A všickni pozdvihovali vzhůru hlasu, takže zvuk daleko se rozléhal. I zpívali: „Chvalte Hospodina, nebo dobrý jest, a na věky trvá milosrdenství jeho!“ Když pak byli s archou úmluvy až před chrám přišli, vnesli ji toliko kněží do svatyně svatých a hned naplnil oblak dům Hospodinův. I padl Šalomoun před oltářem zápalů na kolena a vztáh ruce své k nebi, modlil se: „Hospodine, Bože israelský, není podobného tobě ani na nebi, ani na zemi. Jestliže nebe i nebesa nebes neobsahují tebe, čím méně dům tento, kterýž jsem vystavěl? Však přece jsem ho vystavěl, doufaje, že tu zvláště vyslyšíš modlitbu lidu svého. Kdož by koli modlil se na místě tomto, vyslyš ho a buď mu milostiv!“

† Když dokonal Šalomoun modlitbu svou, sestoupil oheň s nebe a strávil oběti. I padli všickni Israelští na tváře své a klaněli se Hospodinu. Po tom, radujíce a veselíce se, odešli domů. Šalomounovi pak opět se ukázal Hospodin a řekl jemu: „Uslyšel jsem modlitbu tvou; posvětil jsem domu tohoto a oči mé i srdce mé budou tu po všecky dny, pozorující na toho, kdož by se modlil na místě tomto.“

(Jakkoli veliký a krásný byl chrám Šalomounův, přece jen slabým obrazem byl našich chrámů, v nichžto Bůh a člověk Ježíš Kristus ve viditelné způsobě chleba přítomen jest a bohaté poklady milostí svých nám rozdává. S jakou uctivostí a radostí máme tedy my prodlévati v chrámech našich!)

62. Šalomounova sláva a smrt.

† Kromě chrámu Hospodinova vystavěl Šalomoun i sobě překrásný palác. Trůn jeho byl z kostí slonových a ozdobený zlatem; trůn ten měl šest stupňů, po nichž se s obou stran vstupovalo vzhůru, a na nichž dvanácte zlatých lvů stálo. Tři sta také štítů zlatých dal udělati a složil je v zbrojnici své. Nad to všecky číše, z nichž pil král Šalomoun, byly zlaté; tolikéž i všeliké nádobí hodovné a všecken nábytek v domě jeho. Stříbra zajisté za dnů jeho za nic sobě neváţili; nebo lodě královy přinášely z cizích zemí hojnost drahých kovů a vzácností všeho

druhu. Vystavěl také mnoho nových měst, Jerusalem pak ozdobil a ohradil tak, že sotva bylo tehdá města jemu rovného. Panoval od řeky Eufratu až ku končinám egyptským, i měl mír po celém sousedstvě a každý bydlel beze strachu a šťastně pod vinným kmenem a pod fíkem svým. Králové a národové, z blízka i z daleka, prokazovali mu čest a přinášeli mu dary. Ano, až ze Sáby přijela královna k Šalomounovi, aby uzřela slávu a uslyšela moudrost jeho. Tak vynikal Šalomoun bohatstvím a moudrostí nad veškeré krále zemské.

* Šalomoun slavně sice počal kralovati a slavně i pokračoval, ale ani on nesetrval v dobrém, a smutný byl konec jeho. Když sestárnul, nakaženo jest srdce jeho skrze ženy pohanské. A Šalomoun, moudrý Šalomoun, klesl tak hluboko, že ženám k vůli klaněl se modlám a chrámy jim stavěl. Proto rozhněval se Hospodin na něj a řekl jemu: „Poněvadž jsi to učinil, vezmu království tvé synu tvému a dám je jednomu ze služebníků tvých, však dvě pokolení nechám synu tvému pro Davida, otce tvého.“ I vznikly spiknutí a vzpoury, a rozšiřovaly se víc a více, protože zaslepený Šalomoun utiskoval poddané své. Ale prostřed rozbrojů těch umřel Šalomoun.

Doba třetí.

Ponenáhlé klesání národu Israelského, aneb od Roboama až po Krista Pána. (975 l. před nar. Páně až do r. 1.)

63. Rozdělení říše.

** Po smrti Šalomounově sešel se veškeren Israel k Roboamovi, synu Šalomounovu, a řekl: „Otec tvůj přetěžké jho vložil na nás; protož ty nyní polehči nám jha přetěžkého, a budeme sloužiti tobě.“ Ale Roboam odpověděl jim: „Odejděte a třetího dne navraťte se ke mně!“ Lid odešel. Roboam pak se radil se staršími otce svého a ptal se jich: „Kterak mi radíte, abych odpověděl lidu tomuto?“ Řekli jemu: „Jestliže uposlechneš lidu a budeš-li jim přívětivě mluviti, budouť služebníky tvými po všecky dny.“ Ale on zavrhl radu starcův, a povolav mladíků, kteříž s ním v rozkoši vychováni byli, radil se s nimi. Ti řekli jemu: „Takto mluv k lidu tomu: Otec můj

vložil na vás jho těžké, já pak přidám ještě k němu; otec můj mrskal vás bičíky, ale já mrskati vás budu biči uzlovatými.“

** Když tedy třetího dne lid zase přišel k Roboamovi, mluvil k nim vedle rady lehkomyslných mladíků. Tu lid, uslyšev tvrdou odpověď, řekl: „Co jest nám do Roboama?“ I sebralo se deset pokolení a zvolilo králem Jeroboama, kterýž prve býval služebníkem Šalomounovým. Roboama nepřidržel se nikdo kromě pokolení Judova a Benjaminova. Tak rozdělen jest národ Israelský na dvě říše: Israelskou a Judskou. Hlavním městem říše Judské zůstal Jerusalem. V říši Israelské stalo se později Samaří hlavním městem.

* Smutné následky toho rozdvojení hned se ukázaly. Jeroboam, král říše Israelské, řekl totiž v srdci svém: „Jestliže bude choditi lid tento do Jerusalema k obětování obětí v domě Hospodinově, obrátí se srdce jeho zase k Roboamovi, a říše navrátí se opět k domu Davidovu.“ Aby to zamezil, postavil dvé telat zlatých, jedno v Bethel na jihu a druhé v Dan na severu, a řekl: „Nechoďtež více do Jerusalema! Hle, tito jsou bohové vaši, kteříž vás vyvedli z Egypta!“ A tak zavedl lid k modlářství; nebo lid chodil klaněti se telatům.

* Roboam, král říše Judské, nemohl oželeti odpadnutí desatera pokolení, a proto bojoval až do smrti své s Jeroboamem. Též nástupci těchto dvou králů byli spolu ustavičně téměř v boji, ano volávali i cizí pohanské národy ku pomoci jeden proti druhému. Také se dopouštěli zlého před Hospodinem a sváděli poddané své k rozličným hříchům a nepravostem. I králové judští opouštěli Hospodina a oddávali se modlářství a svádělí příkladem svým též obyvatele říše Judské k ohavné modloslužbě.

I. Ponenáhlé klesání říše Israelské.

64. Vzbuzení proroků. Eliáš od Boha poslán. (912 l. před Kr. P.)

** Aby krále a lid napravil, vzbuzoval Bůh čas po čase svaté muže proroky. Tito napomínali pohnutlivými slovy k pokání a ve jménu Božím divy činili, majíce lidu

dokázati, že od Boha posláni jsou. Předpovídali i budoucí věci, zvláště pak zjevil jim Bůh mnoho o příští Vykupitele, jehož narození, život, utrpení a oslavení zevrubně napřed oznamovali.

** Takový prorok byl Eliáš. Žil za panování Achaba, krále israelského. Žádný z předchůdců Achabových nenatropil tolik zlého, jako tento král. Pojal i pohanku, jménem Jezabel, za manželku, postavil modle Bálovi chrám a povolal 450 kněží Bálových; kněží pak Hospodinovy dal usmrcovati. I přišel k němu Eliáš a řekl: „Živť jest Hospodin, před jehožto obličejem stojím, že nebude za těchto let ani rosy, ani deště, dokavad to neřeknu.“ Achab zuřil, slyše ta slova, a hledal ho tajně zabíti. Proto řekl Hospodin k Eliášovi: „Odejdi odtud a skryj se u potoka Karith, naproti Jordánu a tu z potoka píti budeš, a krkavcům jsem přikázal, aby tě tam krmili.“ Eliáš učinil vedle slova Hospodinova, a krkavci přinášeli mu chléb a maso každého rána i večera, z potoka pak pil.

** Po čase pak vyschl i potok. I řekl Hospodin k Eliášovi: „Vstaň a jdi do Sarefty v zemi Sidonské; nebo jsem tam přikázal ženě vdově, aby tě živila.“ Šel tedy Eliáš do Sarefty. Když přišel k bráně městské, uzřel ženu vdovu, ana sbírá dříví. Žízní jsa trápen, zvolal k ní: „Dej mi trochu vody, abych se napil!“ A když ona šla, aby mu ji přinesla, volal za ní: „Přines mi také, prosím, kousek chleba!“ Ona odpověděla: „Živť jest Hospodin, že nemám chleba, jediné hrstku mouky v nádobě a maličko oleje v lahvici; hle, sbírám několik dřívek, abych z toho mála připravila krmi sobě a synu svému, abychom ji snědli a potom zemřeli.“ I řekl jí Eliáš: „Neboj se! jdi a učiň, jakž jsi řekla; však nejprve udělej mně z té mouky malý podpopelný chléb, sobě pak a synu svému uděláš potom. Toto zajisté praví Hospodin: Neubudeť mouky v nádobě, aniž oleje v lahvici ubude až do dne, když dá Hospodin zase dešť.“ I šla a učinila, jakž jí byl Eliáš řekl; a od toho dne neubývalo mouky v nádobě, aniž umenšeno jest oleje v lahvici.

* Po nějakém čase roznemohl se syn té ženy a umřel. Tehdy zvolal Eliáš k Hospodinu: „Hospodine, Bože můj,

prosím, nechť se navrátí duše pacholete tohoto zase do těla jeho!“ I vyslyšel Hospodin modlitbu jeho a pachole oživlo. Plna jsouc vroucích díků, řekla žena k Eliášovi: „Nyní jsem poznala, že jsi muž Boží, že slovo Hospodinovo v ústech tvých jest.“

65. Eliášova obět.

* Když již po tři léta a šest měsíců nepršelo, rozkázal Hospodin Eliášovi: „Jdi a zase se ukaž Achabovi; nebo chci seslati dešť na zemi.“ Šel tedy Eliáš. Když jej uzřel Achab, řekl k němu hněvivě: „Zdaliž ty nejsi ten, kterýž jsi uvalil tak veliké neštěstí na Israele?“ Eliáš pak odpověděl: „Já jsem nezkormoutil Israele, ale ty a dům otce tvého, kteříž jste opustili přikázání Hospodinova a následovali jste modly. Ale shromažď nyní veškeren lid israelský na horu Karmel a oněch 450 kněží Bálových!“ Achab učinil tak, protože ho hlad zle trápil, a i sám šel na horu.

* Eliáš, přistoupiv k všemu lidu, řekl: „Dokavad kulhati budete na dvě strany? Jest-liť Hospodin Bohem, následujtež jeho samého; pakli Bál jest Bohem, následujtež toho.“ A neodpověděl mu lid ani slova, neboť hluboce cítil výčitku. I řekl opět Eliáš k lidu: „Já jsem sám jediný, kněží pak Bálových jsou čtyři sta a padesáte. Nechť jsou nám dáni dva býci. Oni nechť vyberou sobě býka jednoho, a zsekajíce ho na kusy, nechť jej vloží na dříví, ale ohně ať nepodkládají; já pak připravím býka druhého a vložím na dříví, ohně pak také nepodložím. Pak vzývejte vy jména bohů vašich, a já vzývati budu jméno Hospodina mého. Bůh pak, kterýž sešle oheň na obět, ten ať jest pravým Bohem.“ I zvolal veškeren lid: „Návrh ten velmi dobrý jest.“

* Kněží Bálovi, kteříž se svátečně byli ozdobili a hlavy své listím ověnčili, vzali býka a zabili ho. Potom vystavěli oltář a skákajíce okolo něho, volali od jitra až do poledne: „Bále, vyslyš nás!“ Ale nebylo nikoho, kdo by odpověděl. I posmíval se jim Eliáš, řka: „Křičte hlasem vyšším! Bál jest snad v rozmlouvání, aneb na cestě, aneb snad spí; křičte, aby se probudil!“ Křičeli tedy hlasem velikým, a řezali se vedle obyčeje svého

noži a bodali se špicemi, až krví byli politi. Tak si počínali až k večeru, ale Bál neslyšel modlitby jejich.

* I řekl Eliáš všemu lidu: „Pojďtež ke mně!“ A když přistoupil k němu lid, zdělal z dvanácti kamenů oltář, udělal strouhu kolem něho, narovnal dříví, rozsekal býka na kusy, vkladl tyto na dříví a poručil, aby vše polili vodou. I učinili tak, a tekla voda okolo oltáře a naplnila strouhu. Nyní přistoupil Eliáš k oltáři a modlil se: „Hospodine, ukaž dnes, že jsi ty Bůh v Israeli, a že jsem já, služebník tvůj, všecko toto učinil vedle přikázání tvého! Vyslyš mne, Hospodine, vyslyš mne, aby poznal lid tento, že ty jsi Bůh, a aby se obrátil zase k tobě!“ I spadl oheň s nebe a spálil obět zápalnou i dříví i kamení, ano i vodu, kteráž byla ve strouze, strávil. Což když uzřel veškeren lid, padl na tvář svou a volal: „Hospodin jest Bůh, Hospodin jest Bůh!“

* Pak vstoupil Eliáš na vrch Karmelu, a skloniv se k zemi, modlil se. A hle, nejprve vystupoval obláček z moře. Potom se nebesa zamračila a vydatný dešť napájel zemi.

66. Achabův a Jezabelin hřích a trest.

Achab měl také v Jezraheli palác. Podle paláce měl jistý muž, jménem Náboth, vinici. Jednoho dne řekl Achab k Nábothovi: „Dej mi vinici svou! Udělám sobě z ní zahradu, neboť jest podle domu mého. Dám tobě vinici jinou, anebo, jest-li ti to milejší, tolik peněz, zač stojí.“ Ale Náboth odpověděl: „Uchovejž Bůh! Neprodám tobě dědictví otců mých.“ Nebo podle zákona Mojžíšova nesměl žádný pole (dědictví) otců svých prodati. I rozhněval se Achab a byl nevrlý, takže vrhna sebou na lůžko své, odvrátil tvář svou ke stěně a nejedl.

Jezabel, manželka jeho, vešla k němu a tázala se: „Proč jsi tak smutný a proč nejíš?“ Achab pověděl jí příčinu. I řekla jemu uštěpačně: „To-li všecka tvá královská moc? Vstaň, a pojez a buď dobré mysli! Já tobě dám vinici tu.“ I napsala listy starším a předním města. Obsah pak těch listů byl tento: „Postavte dva nešlechetné muže proti Nábothovi, kteří by vydali křivé svědectví proti němu, řkouce:

Rouhal se Bohu i králi. Na to vyveďte ho a ukamenujte!“ Učinili tak. Nevinný Náboth ukamenován jest a psi lízali krev jeho. Když to uslyšela Jezabel, řekla Achabovi: „Vládni vinicí Nábothovou, nebo již není živ.“ Šel tedy Achab do vinice Nábothovy, ale Eliáš vyšel mu na rozkaz Boží vstříc a řekl jemu: „Toto praví Hospodin: Vraždil jsi a nespravedlivé jmění přivlastnil jsi sobě. Jako lízali psi krev Nábothovu, tak i tvou krev lízati budou. Jezabel pak žráti budou psi u zdí Jezrahelských!“

A tak se také stalo. Tři léta později raněn jest Achab v bitvě nebezpečně. Aby svým mysli dodal, zůstal, ač raněn, na voze svém až do večera, a z rány jeho tekla krev do vozu. Večer pak umřel. A když po jeho smrti myli vůz, lízali psi krev jeho. Po čase pak stal se Jehu králem a jel do Jezrahel. Jezabel, uslyševši o příjezdu jeho, natřela obličej svůj líčidlem, ozdobila hlavu svou a vyhlédala s okna k bráně, kudy Jehu do města vcházel. Uzřev ji Jehu, zvolal k služebníkům, kteříž u ní stáli: „Svrzte ji dolů!“ I svrhli ji, a pokropena jest zeď krví její a koňská kopyta pošlapala ji, psi pak přišli a žrali ji. Po chvíli rozkázal Jehu, aby ji pochovali. Šli, ale nenalezli jediné lebku, ruce a nohy.

67. Prorok Eliseus od Boha poslán.

** Po vůli Boží povolal Eliáš Elisea za nástupce svého. Eliseus viděl, kterak Bůh Eliáše u vichru a ohnivém voze s ohnivými koňmi do nebe vzal, a že tu s Eliáše plášť spadl, zdvihl jej. A od té chvíle přešel na něho duch Eliášův i divotvorčí moc Eliášova.

** Když Eliseus jednou šel do Béthel, kdež se klaněli zlatému teleti, posmívala se mu rozpustilá pacholata, volajíce za ním: „Pojď sem, lysý! pojď sem, lysý!“ Eliseus, ohlédna se, hrozil jim ve jménu Hospodinově. V tom vyšli z lesa medvědi a roztrhali 42 těch nezbedných dětí.

† Po nějakém čase uzdravil Eliseus zázračným způsobem Naamana, bohatého a udatného vůdce vojska krále syrského. Naaman měl totiž malomocenství. Byla pak v službě jeho dívka israelská, kterou loupežníci do Syrie byli přivedli. Ta pravila jednoho dne k manželce Naamanově: „Ó, by byl pán můj u proroka, kterýž jest v Samaří, jistě by ho uzdravil od malomocenství jeho!“ Když to Naamanovi oznámeno bylo, odebral

se tam s koňmi a vozy. Když pak u dveří domu Eliseova stál, vyslal k němu Eliseus služebníka svého a vzkázal mu: „Jdi a umyj se sedmkrát v Jordáně, a čist budeš!“ I rozhněval se Naaman a řekl: „Domníval jsem se, že vyjde ke mně a vzývati bude jméno Boha svého, a uzdraví mne. Proč se v Jordáně mýti mám? Zdaliž nejsou lepší řeky naše v Syrii nade všecky vody israelské?“

† Když v nevrlosti odcházel, přistoupili k němu služebníci jeho a řekli: „Otče, kdyby ti byl prorok něco nesnadného uložil, jistě bys to byl vykonal. Čím více tedy měl bys uposlechnouti slova jeho, an řekl toliko: Umyj se a budeš čist!“ Sestoupil tedy a umyl se v Jordáně sedmkrát a očištěn jest. I navrátil se k muži Božímu se vším komonstvem svým a řekl: „V pravdě, nyní vím, že není jiného Boha, kromě Boha israelského! Protož prosím, přijmiž dar od služebníka svého!“ Ale Eliseus odpověděl: „Živ jest Hospodin, žeť ničeho nevezmu.“ A ač ho Naaman nutil, nikoli nesvolil.

† Naaman odjel. Když pak byl kus cesty urazil, běžel za ním Giezi, služebník Eliseův, a řekl: „Pán můj vzkazuje tobě: Nyní přišli ke mně dva ze synů prorockých, dej jim hřivnu stříbra*) a dvoje roucho svátečné.“ I řekl Naaman: „Lépeť jest, abys vzal dvě hřivny.“ Dal mu tedy dvě hřivny stříbra a dvoje roucho. Když pak Giezi s dary domů přišel, ukryl je a všel k pánu svému. Ale Eliseus řekl: „Odkud přicházíš, Giezi?“ On odpověděl jemu: „Služebník tvůj nikam nešel.“ Popuzen hanebnou lží, řekl Eliseus: „Zdaliž nebyl duch můj při tom, když muž s vozu svého sstoupil a tobě vstříc šel? Nyní máš stříbro a roucha, abys nakoupil vinic, ovcí a volů, služebníků a děvek; ale i malomocenství Naamanovo přichytí se tebe a bude lpěti na tobě.“ I vyšel od něho Giezi, všecek jsa pokryt malomocenstvím.

† Takovými divy a proroctvími ráčil Bůh ještě častěji oslaviti proroka Elisea. Nejvíce pak oslaven jest Eliseus po smrti své. Nedlouho po smrti jeho vpadli cizí loupežníci do země. Tu pochovávali právě tělo člověka zemřelého vedle hrobu Eliseova. Pohřebníci, když z nenadání uzřeli loupežníky, zděsivše se, uvrhli mrtvolu do hrobu Eliseova. A jakž se mrtvý dotkl kostí svatého proroka, ihned ožil a vstal na nohy své.

68. Prorok Jonáš káže pokání pohanskému městu Ninive (826 l. před Kr. P.).

* Po smrti Eliseově vzbudil Bůh proroka Jonáše, aby i pohanům milosrdenství své prokázal. Rozsáhlé město Ninive, hlavní město říše Assyrské, bylo se totiž oddalo

*) Hřivna stříbra bylo asi tolik jako 3.000 korun.

všelikým nepravostem. I stalo se slovo Hospodinovo k Jonášovi: „Jdi do Ninive kaž v něm pokání, nebo nešlechetnost jeho vstoupila přede mne.“ Ale Jonáš nebyl spokojen s tímto rozkazem Božím; byl by zajisté raději viděl, aby Bůh město Ninive pro hříchy jeho zahladil. Šel tedy k moři a vstoupil na loď, ana se plavila do Španěl, aby tak Hospodinu utekl. Hospodin pak poslal bouři velikou na moře, a loď byla v nebezpečenství, aby se neztroskotala. Chtíce ji oblehčiti, metali plavci všecko těžší nářadí do moře. V úzkosti volal jeden každý k bohu svému o pomoc. Ale Jonáš ležel na spodku lodním v tvrdém spaní. I přistoupil k němu správce lodní a řekl: „Jak můžeš tak tvrdě spáti? Vstaň, vzývej Boha svého; snad se rozpomene na nás, abychom nezahynuli.“ Plavci pak pravili vespolek: „Pojďte a vrzme losy, abychom zvěděli, pro koho to neštěstí na nás přišlo!“ Metali tedy losy, a padl los na Jonáše. I vyznal Jonáš mužům hřích svůj a řekl: „Uvrzte mne do moře; vím zajisté, že pro mne bouře tato přišla na vás.“ Plavci, chtíce Jonáše zachovati, veslovali ze vší síly ku břehu, aby Jonáše tam zanechali, ale nemohli, nebo moře se bouřilo proti nim víc a více. I vzali tedy Jonáše a uvrhli ho do moře; a ihned přestalo moře od vření svého. Zároveň poslal Hospodin rybu velikou, aby pohltila Jonáše. Byl pak Jonáš v břiše té ryby tři dny a tři noci, i modlil se tam Hospodinu, aby mu pomohl, a vyslyšen jest. Z rozkazu Hospodinova vyvrhla ryba Jonáše třetího dne na břeh.

* Potom stalo se k Jonášovi po druhé slovo Hospodinovo: „Jdi do Ninive a kaž v něm pokání!“ I vstal Jonáš a šel do města cestou jednoho dne a volal: „Ještě čtyřiceti dní, a Ninive vyvráceno bude!“ Ninivští uvěřili pohrůžce Hospodinově, rozhlásili půst a oblekli se v roucha kajícná, všickni od největšího až do nejmenšího. I sám král oblekl se v roucho kajícné, posypal se popelem a rozhlásil v Ninive: „Jeden každý obrať se od zlé cesty své; kdo ví, neodpustí-li nám Hospodin, takže nezahyneme!“ A vskutku, když viděl Bůh, že se obyvatelé Ninivští odvrátili od zlých cest svých, smiloval se nad nimi i odvrátil zlé, kterýmžto jim byl hrozil.

* Jonáš zatím, vyšed z města, posadil se proti východní straně města, aby viděl, co se městu stane. A když viděl, že Bůh města nezahubil, hněval se v srdci svém. Bůh pak chtěl mu jasně ukázati, jak nemoudře si počíná. I připravil břečťan, kterýž vzrostl nad hlavu Jonášovu, takže tento v stínu jeho seděl. I radoval se z toho Jonáš radostí velikou. Druhého pak jitra nastrojil Bůh červa, kterýž zhlodal břečťan, takže usechl. A když vzešlo slunce, přikázal Bůh větru žhoucímu, aby vál, a slunce udeřilo na hlavu Jonášovu, takže se mořil a v nevrlosti sobě i žádal, aby umřel. Tu řekl Bůh k němu: „Ty žalost máš nad břečťanem, o němž jsi nepracoval, kterýž za jednu noc povstal a jedné noci zahynul; a já bych neměl útrpnost míti s Ninive, městem velikým, v němž jest více nežli 120.000 lidí, kteříž ještě nevědí, jaký jest rozdíl mezi pravicí a levicí jejich, ať již mlčením pominu veliký počet zvířat?“

(Třídenní prodlení Jonášovo v břiše ryby a vyjití jeho třetího dne vypodobňovalo třídenní odpočinutí Krista Pána v hrobě a jeho zmrtvýchvstání třetího dne.)

69. Vyvrácení říše Israelské (722 l. před Kr. P.). Tobiáš v zajetí assyrském.

** Hospodin nepřestal posílati k Israeli svatých proroků, kteříž mu slovem i příkladem hlásali pokání; a přece se stávali Israelští vždy nešlechetnějšími a oddávali se víc a více ohavnostem pohanským. Nadarmo hrozili proroci strašlivými tresty spravedlivého soudce Boha, až se posléze shovívavost Boží unavila. I dostavili se hrozní trestové jeho. Salmanassar, král assyrský, z nenadání vtrhl s velikým vojskem do země, oblehl hlavní město Samaří a ležel u něho tři léta. Dobyv města, odvedl většinu obyvatelstva veškeré říše Israelské do Assyrie v zajetí.

† Na místo odvedených Israelských osadil Salmanassar národy pohanské v zpustošené, osiřelé zemi. Tito smísili se s pozůstalými obyvateli a splynuli s nimi v jediný národ. Kteří na severu bydleli, dostali jméno Galilejských, část pak na jihu bydlící pojmenována jest po Samaří, někdejším hlavním

městě, Samařští (Samaritáni). Všechněm za Jordánem obývajícím dostalo se jména obyvatelů Peréy.*)

† Náboženství Samařských byla směsice pohanských i židovských náhledů a obyčejů; proto byli u obyvatelů říše Judské, kteří se Židé nazývali, u veliké nenávisti, jako oni zase na obrat nenáviděli Židů.

† Israelští, do zajetí assyrského odvedeni, nenavrátili se nikdy více. Nadobro tedy vyvrácena jest a na vždy klesla říše Israelská. Bůh pak dával i těmto nešťastným zajatým mnohé důkazy laskavé prozřetelnosti své. Jeden z nejkrásnějších důkazů těch zavírá v sobě příběh o bohabojném Tobiáši. Již od mladosti své, když ještě živ byl v říši Israelské, varoval se spolku s bezbožnými, věrně ostříhaje přikázání Hospodinových. A že pamatoval na Pána Boha z celého srdce svého, milostí naklonil mu Hospodin Salmanassara krále, kterýž jemu dal svobodu, aby šel, kam by koli chtěl. Chodil tedy ke všem, kteříž s ním v zajetí byli, a napomínal a těšil je. Uděloval také každému ze statku svého, pokudkoli mohl, krmil lačné a nahým oděv dával.

† Než Salmanassar umřel a Sennacherib, syn jeho, stal se králem. Ten Tobiáše nenáviděl, Israelské stíhal a mnohé z nich pohubiti dal. Ale Tobiáš bál se Boha více nežli krále, i ukrýval těla zabitých v domě svém a pochovával je o půlnoci. To když oznámeno bylo králi, rozkázal Tobiáše zabíti a pobral veškeren statek jeho. Tobiáš utekl s manželkou svou i se synem a skryl se. Po 45 dnech pak zabit jest král od svých domácích. I navrátil se Tobiáš do domu svého a veškeren statek jeho navrácen jest jemu.

† Však utiskování Israelských nepřestalo. Tobiáš rozdal již skoro veškeren statek svůj a pochovával zabité nyní jako prve. Jednoho dne přišel domů, jsa pochováváním všecek unaven. I vrhl sebou podle stěny a usnul. Tu se hnízda vlaštovčího spadlo teplé lejno na oči jeho, a on oslepl. Tobiáš nereptal, ani si nenaříkal, ale nepohnutelně trval v bázni Boží, díky vzdávaje Bohu za to soužení po všecky dny života svého.

† Manželka jeho Anna chodila na každý den tkát plátna, a živila ho tím, co rukama svýma vydělala. Jednoho dne přinesla domů kozelce, kteréhož kromě mzdy své darem byla dostala. Svědomitý Tobiáš nevěděl, zdali ho snad dárce sám nepravým způsobem nenabyl, i řekl tedy: „Hleďtež, ať není snad kradený. Navraťtež jej pánu jeho; neboť nesmíme ani jísti, ani dotýkati se ničehož, co by bylo kradeno.“ Tato řeč rozhořčila manželku jeho, jinak dobrou, ale poněkud prchlivou, tak velice, že mu v hněvě svém činila všelijaké výčitky. Ale Tobiáš vzdychal jen a modlil se.

---

*) Viz mapu!

70. Loučení se starého a cesta mladého Tobiáše.

† Rozličným soužením navštíven jsa, myslil Tobiáš, že již umříti musí. I povolal k sobě syna svého a dal mu na rozloučenou mnohé spasitelné napomenutí.

† „Synu můj!“ pravil, „když vezme Bůh duši mou k sobě, pochovej tělo mé. Matku svou měj v uctivosti po všechny dny života jejího; nebo pomni, jaká a jak veliká nebezpečenství trpěla pro tebe! A když i ona umře, pochovej ji podle mne!“

„Pro všecky dny života svého měj Boha v paměti; a varuj se, abys nikdy nesvolil k hříchu a neopustil některého přikázání Božího!“

„Vystříhej se pilně, synu můj, všelikého smilstva, a pýše nikdy nedopouštěj, aby panovala v mysli tvé, aneb v slově tvém; neboť v ní počátek vzalo všeliké zahynutí.“

„Kdož by koli tobě něco dělal, hned zaplať mzdu jemu! Hleď, abys ty nikdy jinému nečinil, čehož nechceš, aby od jiného dálo se tobě.“

„Dávej almužnu ze statku svého! Budeš-li míti mnoho, dávej mnoho; jestliže málo míti budeš, také i z mála rád uděluj!“

„Všelikého času dobrořeč Bohu, a pros od něho aby cesty tvé spravoval. Neboj se, synu můj! Chudý sice život vedeme, ale mnoho dobrého míti budeme, ač jestliže se báti budeme Boha a odstoupíme od všelikého hříchu, a budeme-li dobře činiti.“

† S pohnutým srdcem odpověděl syn: „Otče! všecko, což jsi mi koli přikázal, učiním.“

† Po tomto napomenutí poslal Tobiáš syna svého do vzdáleného města Ráges, aby tam starého dluhu pohledával. Prve než se vydal mladý Tobiáš na dalekou cestu, ohlížel se po nějakém průvodci, kterýž by cesty povědom byl. Za tou příčinou vyšed ven, nalezl sličného mládence, an stojí opásaný a jako hotový na cestu. Byl to anděl Rafael. Ale Tobiáš nevěděl, že by anděl byl. I pozdravil ho a řekl: „Dobrý mládenče, jsi-li povědom cesty, kteráž vede do Ráges?“ On odpověděl: „Jsem povědom té cesty.“ I uvedl mladý Tobiáš mládence k otci svému, kterýžto řekl: „Budeš-li moci dovésti syna mého ke Gabelovi do Ráges?“ Mládenec odpověděl: „Jáť ho ve zdraví povedu a zase ho k tobě přivedu.“ Tu řekl starý otec k nim: „Jděte tedy šťastně! Bůh budiž s vámi na cestě vaší a anděl jeho provodiž vás!“

† U večer prvního dne přišli spolu k řece Tigris. Když Tobiáš k vodě šel, aby sobě nohy umyl, hle, ryba převeliká připlynula, aby ho pozřela. I ulekl se Tobiáš a zkřikl: „Pane, dává se do mne!“ Ale anděl řekl: „Popadni ji jen zmužile za ploutve a táhni ji k sobě!“ Tobiáš učinil tak a vytáhl ji na sucho. Tehdy řekl anděl: „Vykuchej ji; ale srdce její a žluč a játra schovej sobě; nebo ty věci jsou k lékařství užitečné.“

Tobiáš uposlechl rady. Potom upekl rybu, a co nesnědli, nasolili a vzali s sebou na cestu.

† Když přišli na cestě své k jednomu městu, řekl Tobiáš: „Kde chceš, abychom zůstali?“ Anděl odpověděl: „Jestiť zde muž, jménem Raguel, příbuzný tvůj, a ten má dceru jménem Sáru. Prosiž za ni otce jejího, a dá ji tobě za manželku.“ Tobiáš odpověděl: „Slyším, že měla již více mužů, ježto zlý duch zabil. Protož bojím se, aby snad i mně tolikéž se nepřihodilo. Jsa jedinké dítě rodičů svých, uvedl bych je žalostí do hrobu.“ Ale anděl Rafael řekl jemu: „Povím tobě, kteří jsou ti, nad nimiž ďábel moc má. Ti zajisté, kteříž v manželství tak vcházejí, že Boha od srdce svého vylučují a toliko chlípnosti své hovějí. Ale ty, když pojmeš ji za manželku, trvej s ní po tři dny na modlitbě, a tak zahnán bude ďábel.“

† Vešli tedy k Raguelovi, kterýž je v radosti přijal. A když se mu Tobiáš poznati dal, padl s pláčem na hrdlo jeho, políbil ho a řekl: „Požehnání budiž tobě, synu můj; nebo dobrého a výborného muže syn jsi.“ I Anna, manželka jeho, i Sára, dcera jejich, plakaly. Pak rozkázal Raguel připraviti hody. Když pak prosil, aby sedli za stůl k jídlu, řekl Tobiáš: „Nebudu jísti ani píti, leč prve prosbu mou splníš a dáš mi Sáru dceru svou za manželku.“ Raguel počal se zdráhati. I řekl jemu anděl: „Neboj se dáti ji jemu; oni se bojí Boha.“ Tehdy svolil Raguel a ujav pravou ruku dcery své, dal ji v pravou ruku Tobiášovu, řka: „Bůh Abrahamův, Isákův a Jakobův budiž s vámi! On spojiž vás a naplniž požehnání své nad vámi!“ Potom zasedli k jídlu. Tobiáš trval pak se Sárou na modlitbě po tři dny, a zlý duch zahnán jest. Na prosbu Tobiášovu šel anděl do Ráges a přinesl půjčené peníze.

71. Návrat Tobiášův.

† Tobiáš zůstal u Raguela čtrnácte dní. Když ten čas uplynul, řekl jemu Raguel: „Zůstaň u nás ještě nějaký čas!“ Ale Tobiáš odpověděl: „Já vím, že otec můj a matka má nyní počítají dny, a že o mne starost mají.“ Dal tedy Raguel Tobiáši Sáru a polovici všeho statku svého, řka: „Anděl Páně svatý budiž s vámi na cestě vaší a dovediž vás ve zdraví domů.“ Když pak došli na půl cesty, pospíšili Tobiáš s Rafaelem napřed, a Rafael pravil jemu: „Až vejdeš do domu svého, pomaž oči otce svého žlučí rybí, kterouž neseš s sebou, a on zase uzří světlo nebeské, a vida tebe, bude se radovati.“

† Mezitím rmoutili se velmi rodiče Tobiášovi, protože syn jejich dlouho se nevracel. Zvláště matka jeho nad míru truchlela, i plakala bez přestání a říkala: „Ach, synu můj, i proč jsme tě poslali do ciziny, ty světlo očí našich, oporo stáří našeho, potěšení života našeho, naděje potomků našich! Neměli jsme

tebe pustiti od sebe.“ Nadarmo těšil ji Tobiáš; nemohlať se nikterak upokojiti. Každého dne vybíhajíc, sedávala u cesty na vrchu hory, s kteréž daleko vůkol hleděti mohla. Posléze uzřela jednou milého syna z daleka, a hned poznala ho. I běžela k muži svému a řekla: „Syn tvůj už jde.“ Sotva že to vyslovila, tu již přiběhl pes, kterého syn s sebou byl vzal, a ocasem vrtě lichotil se. I povstav slepý otec, dal ruku chlapci, kterýž jej vodil, a vstříc chvátal synu svému, obejmul a políbil ho, a on i manželka jeho jali se radostí plakati. Též syn radoval se

velice, zvláště proto, že milého otce nejen živého, ale i zdravého zase spatřil.

† Když pak Bohu díky vzdali a jemu se poklonili, tu mladý Tobiáš, vyňav žluč rybí, pomazal jí otce svého oči. Za půl hodiny počalo bělmo s očí scházeti, jako mázdra vaječná, a hned zraku zase nabyl. I velebili všickni Boha a Tobiáš zvolal: „Chválím tebe, Pane Bože israelský; neb tys mne potrestal a zase uzdravil, a hle, opět vidím syna svého.“

† Po sedmi dnech přišla také Sára, a všickni se veselili radostí velikou.

† Mladý Tobiáš vypravoval nyní rodičům svým všecka dobrodiní, kteráž mu anděl byl prokázal a doložil pak: „Není sice možné, dobrodiní jeho náležitě odplatiti; ale prosím tě, otče můj, žádej na něm, zdali by snad chtěl vzíti sobě polovici všech věcí, kteréž jsme přinesli.“ Tedy povolavše ho, počali ho prositi, aby

ráčil polovici všech těch věcí za vděk přijmouti. Ale on řekl: „Dobrořečte Bohu nebeskému a děkujte mu, neboť jest učinil s vámi milosrdenství své. Modlitba s postem a almužnou lepší jest, nežli poklady zlata schovávati. Když jsi se modlíval s pláčem a pochovával mrtvé, jáť obětovával jsem modlitby tvé Pánu. A že jsi byl příjemný Bohu, potřebí bylo, aby pokušení zkusilo tebe. Ale nyní Pán poslal mne, abych tebe uzdravil a Sáru od ďábla zbavil; neb já jsem Rafael, jeden z andělů, kteří stojíme před Hospodinem.“ Když to uslyšeli, ulekli se, a třesouce se padli na tvář svou. I řekl jim anděl: „Pokoj vám; nebojte se! Skrze vůli Boží byl jsem s vámi, jemu dobrořečte, jemu zpívejte chválu!“ A to pověděv, zmizel před očima jejich. Oni pak dobrořečili Bohu a vypravovali všecky divné skutky jeho. Otec i syn žili pak ještě mnohá léta v radosti a bázni Boží, a posléze sladce a blaženě zesnuli.

II. Ponenáhlé klesání říše Judské.

72. Proroci Joel a Micheáš. (Od l. 790 až asi 730 před nar. P.)

Také mezi obyvateli říše Judské povstali po vůli Boží mnozí proroci, kteříž krajany své velmi důtklivě napomínali k pokání. A Judští se častěji obraceli myslí zkroušenou k Bohu a zase mu pak sloužili srdcem upřímným. Však, bohužel, obrácení jejich netrvalo obyčejně dlouho. Proto jali se proroci se zarmouceným srdcem i jim oznamovati strašlivé tresty Boží. Jedinou útěchu poskytovalo jim přemýšlení o budoucím Vykupiteli, kteréhož jim Bůh vždy jasněji před oči stavěl.

Tak zvěstoval na př. prorok Joel:

„Slyšte to, starci, a k srdci připusťte všickni obyvatelé zemští; trubte troubou na Sionu a kvělte na Boží svaté hoře! Přichází den Hospodinův a blízký jest den temnosti a bouře. Přichází do země lid mnohý a silný; před ním jest oheň sžírající a po něm žhoucí plamen, a z domu Hospodinova zmizela suchá i mokrá obět. Protož roztrhněte srdce svá a ne roucha svá a obraťte se k Hospodinu, Bohu svému. Kněží ať pláčí a řkou: Odpusť, Hospodine, odpusť lidu svému! I odpovídá Hospodin: Budu zase milostiv lidu svému. I bude potom v posledních dnech, že vyleji Ducha Svého na všeliké tělo.“

Podobně prorokoval prorok Micheáš:

„Slyšte to, knížata domu Israelova, kteříž v ohavnosti máte zákon a Jerusalem prznite prolitou krví! Vaší příčinou bude Jerusalem v hromadu kamení a hora chrámová u výsost lesů. I stane se v nejposlednějším čase: státi bude hora domu Hospodinova na vrchu hor, a pohrnou se k ní národové. A ty, Betleme Efrata, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy, nebo z tebe vyjde, jenž bude panovníkem v Israeli, jehož východ jest od počátku, od věčnosti.“

73. Král Oziáš sahá do úřadu kněžského a malomocenstvím raněn jest. (L. 770 před Kr. P.)

† Mezi dobré vladaře říše Judské náležel král Oziáš, kterýž 52 let kraloval. Dlouho činil to, což pravého bylo před očima Hospodinovýma. Proto spravoval i Hospodin všecky skutky jeho. Pohříchu ho veliké štěstí jeho zavedlo ke zpupnosti, takže se osmělil sahati do svatých práv kněžských. Jednoho dne vešel totiž do chrámu Hospodinova a chtěl zákonem předepsaný zápal na oltáři vonných věcí obětovati ve svatyni svatých, ale kněží, a v čele jejich nejvyšší kněz Azariáš, protivili se tomu, řkouce: „Neníť to věc úřadu tvého, Oziáši, abys zapaloval kadidlo Hospodinovi. To přináleží kněžím, kteříž posvěceni jsou k té službě. Vyjdi ze svatyně a nepotupuj ji, nebo nebudeť to počteno tobě k slávě od Hospodina Boha.“ I rozhněval se Oziáš, a drže v ruce kadidlnici, hrozil kněžím. A hned padlo naň malomocenství a vzešlo, každému jsouc patrné, na čele jeho. S hrůzou uzřeli na něm nejvyšší kněz a ostatní kněží znamení trestu Božího, a spěšně vyhnali jej ze svatyně. On také ulekl se rány, kterouž hned na všem těle ucítil a pospíšil ven. Aby jiných nenakazil, bydlel kromě lidí v osamělém domě. V tom zůstal až do skonání svého, nebo malomocenství neustoupilo od něho.

74. Proroctví Isaiášova. (R. 760 až asi 700 před Kr. P.)

Obyvatelé říše Judské oddávali se zhusta modlářství i toho času, když král Oziáš ještě v pokoře sloužil Hospodinu. Proto poslal k nim nyní Bůh velikého proroka Isaiáše. Isaiáš předpověděl nevěrnému lidu důtklivými slovy mnohé rány, a proroctví jeho se pak strašlivým způsobem na vlas vyplnila. Žádnému z proroků nezjevil Bůh tolik a tak urči-

tých vědomostí o budoucím Vykupiteli, jako jemu. Na sedm set let napřed líčil Vykupitele tak zřetelně a živě, že by, po slovech sv. Jarolima, ne tak prorokem, jako spíše evangelistou slouti měl. Prorokoval na př.:

„Aj, panna počne a porodí syna, a nazváno bude jméno jeho Emmanuel (Bůh s námi).“

„Vyjde prut z kořene Jesse (Isai), a odpočine na něm Duch Hospodinův, duch moudrosti a rozumu, duch rady a síly, duch umění a nábožnosti, a duch bázně Hospodinovy naplní jej.“

„Dítě narodilo se nám, syn dán jest nám, na jehož rameni odpočívá knížetství, a nazváno bude jméno jeho: Podivný, Rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, Kníže pokoje.“

Zaznívá „hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Páně, přímé čiňte stezky Boha našeho. Všeliké údolí budiž povýšeno, a všeliká hora i pahrbek ponížen budiž, křivá místa buďtež v přímá a drsnatá v cesty rovné.“

„Duch Páně nade mnou. Pomazal mne a poslal mne kázat evangelia chudým, uzdravovat zkroušených srdcem, zvěstovat jatým propuštění a slepým vidění a zvěstovat dne odplaty.“

„Bůh sám přijde a spasí vás. Tehdáž otevrou se oči slepých, i uši hluchých otevřeny budou; tehdáž pokročí kulhavý jako jelen a rozvázán bude jazyk němých.“

„Raněn jest pro nepravosti naše a potřín pro hříchy naše, pro pokoj náš (spasení naše) leží kázeň na něm, a zsinalostí jeho uzdraveni jsme.“

„Obětován jest, protože sám chtěl. Jako beránek k zabití veden bude a neotevře úst svých.“

„Se zločinci počten jest a za přestupníky prosil.“

„Jemu národové modliti se budou a hrob jeho bude slavný.“

75. Nábožný král Ezechiáš. (728—699 před nar. P.)

Strašlivá pokuta navštívila obyvatele říše Judské za panování krále Achaza, kterýž i své vlastní dítky modle Molochovi, bohu ohně, obětoval, nádoby všecky z chrámu pobral a dveře jeho zavřel. Proto dal jej Hospodin v ruce

nepřátel jeho, a v jeden den pobito jest 120.000 mužů a zajato jest 200.000 žen, pacholat a děvčat.

Brzo potom zemřel Achaz, a kralovati počal nábožný jeho syn Ezechiáš. On zbořil oltáře model, otevřel pak dveře chrámu Hospodinova a shromáždiv kněží, řekl jim: „Posvěťte se a vyčisťte dům Hospodinův! Otcové naši opustili ho, zavřeli dveře jeho, zhasili lampy, kadidlem nekadili a zápalných obětí neobětovali v svatyni Hospodinově. Proto přišla prchlivost Hospodinova na Judu a na Jerusalem a otcové naši padli mečem.“

Požehnání Hospodinovo provázelo každý krok nábožného krále, a říše Judská zase ožila a kvetla. Stalo se pak po několika letech, že Sennacherib, král assyrský, přitáhl s velikým vojskem a oblehl Jerusalem. I šel Ezechiáš do chrámu a modlil se. Poslal též kněží, oblečené v žíně, k Isaiášovi a žádal na něm, aby i on Boha za pomoc prosil. I vzkázal mu Isaiáš: „Neboj se, Hospodin vyslyšel modlitbu tvou! Král assyrský navrátí se do země své a tam mečem zhyne.“ V téže noci přišel anděl Hospodinův a porazil v ležení assyrském 185.000 mužů. S hrůzou uzřel ráno Sennacherib mrtvoly. I odtrhl bez meškání od města a navrátil se s hanbou do země své, kdež jej vlastní jeho synové zabili mečem.

V těch dnech roznemohl se Ezechiáš až k smrti. Z rozkazu Božího přišel k němu Isaiáš a řekl: „Zřiď dům svůj, neboť umřeš.“ I ulekl se Ezechiáš, a obrátil důvěrně tvář svou k chrámu, s pláčem modle se: „Prosím, Hospodine, rozpomeň se medle, kterak jsem chodil před tebou v srdci dokonalém, a což jest libého před tebou, činil jsem.“ Důvěra jeho nebyla zahanbena. Nebo sotva že byl vyšel Isaiáš z domu královského, stala se k němu řeč Hospodinova, řkoucí: „Navrať se a rci ve jménu mém Ezechiášovi: Viděl jsem slzy tvé a slyšel jsem modlitbu tvou. Aj, třetího dne vstoupíš uzdraven do chrámu, a přidám ke dnům tvým ještě patnácte let.“ A stalo se tak. Ezechiáš zemřel po 15 letech, panovav velmi šťastně.

76. Judith.

† Obyvatelé říše Judské po krátkém pokání opět zapomněli na Hospodina. I seslal na ně Hospodin nové hrozné soužení, kteréž by záhubu bylo přivedlo na veškerou říši. Jen hrdinskou

myslí svaté jedné vdovy dostalo se jí spásy. Holofernes, vůdce vojska assyrského, táhl totiž s náramným množstvím pěších i jezdců a vozů, aby, jako byl mnohým jiným národům již učinil, i říši Judskou podmanil králi assyrskému. I dobyl již všech hrazených měst a tvrzí kolkolem a na nešťastných obyvatelích vylil divokou ukrutnost svou. Holofernes oblehl pak i město Bethulii a přikázal zpřetínati trouby, kterými tekla voda do města. I povstal v městě nedostatek hrozný, takže se Bethulští uradili poddati se dobrovolně, kdyby v pěti dnech odnikud pomoc nepřišla.

† To uslyšela nábožná vdova, jménem Judith, kteráž, ač byla bohatá a krásná, počestný a kajícný život vedla. Z útrpnosti s utrápeným lidem šla k starším městským, napomínala je k zmužilosti a posléze řekla: „Pokořme se před Hospodinem, a on poníží nepřátel našich. Metly Páně přišly k polepšení a ne k zahynutí našemu.“ Odpověděli jí starší: „Všecko, což jsi mluvila, pravé jest. Nyní tedy modli se za nás; nebo žena svatá jsi.“ I šla Judith do pokojíka svého, posypala popelem hlavy své, poklekla před Pánem a volala k němu.

† Hospodin vyslyšel ji a dal jí vnuknutí, kterak by lid svůj vysvoboditi mohla. Odhodlána jsouc dílo to vykonati, povstala, složila roucho kajícné, kteréž obyčejně nosila, okrášlila se všemi šperky svými a šla se služkou svou do ležení Assyrských. A když tam uvedena byla k Holofernovi, nalezla milost v očích jeho i služebníků jeho. Holofernes, domnívaje se, že zradila národ svůj, přikázal komorníkům svým, aby ji nechali z ležení vycházeti a do něho vcházeti, jak by se jí líbilo. Ve čtvrtý pak den učinil Holofernes hody veliké tisícníkům svým, a hodoval vesele a pil vína nad míru, tak sice, že se položil na lůžko své a usnul. Pozdě v noci odešli i hosté do stanů svých. I po malé chvíli všickni vůkol v ležení tvrdě spali. Tuto dobu vyhlídla si Judith ke lsti válečné. I vloudila se k loži Holofernovu a slzíc modlila se potichu, řkouc: „Posilniž mne, Pane Bože, v tuto hodinu!“ Pak přistoupila k sloupu, na němž visel meč Holofernův, i vytrhla jej z pošvy, ujala Holoferna za vlasy, udeřila dvakrát mečem v šíji jeho a sťala mu hlavu. Tuto dala pak děvečce své, venku čekající, i rozkázala, aby ji vložila do tlumoku k tomu uchystaného.

† Potom šla z ležení do města, svolala lid, ukázala hlavu Holofernovu a řekla: „Chvaltež Pána Boha, jenž neopustil těch, kteříž doufají v něho, a nepřítele lidu svého rukou mou zabil! Živť jest Hospodin, že ostříhal mne anděl jeho, když jsem odsud i sem šla, i když jsem v nepřátelském ležení byla, a nedopustil Pán Bůh na mne, děvku svou, abych poskvrněna byla.“ I velebili všickni Hospodina, Oziáš pak, kníže lidu, řekl k ní: „Požehnaná jsi ty, dcero, od Pána nade všecky ženy na zemi.“ Pak se hnali

s velikým křikem na Assyrské. Tito snažili se hřmotem a šumotem probuditi vůdce svého. Když pak to bylo nadarmo, vstoupili do stanu jeho a s úžasem uzřeli jej bezhlavého, an leží na zemi v krvi své. Nevýmluvná bázeň a strach připadl na ně, i dali se úprkem na útěk. Bethulští pak radovali se z podivného zachránění a jedním hlasem dobrořečili Judith, řkouce: „Tys sláva Jerusalema, tys radost Israele, tys čest lidu našeho!“ Slavili pak za tři měsíce radost toho vítězství. A Judith velebena jest po vší zemi Israelské. Když pak stařičká jsouc umřela, plakal ji veškeren lid.

(Judith byla, ovšem že jen slabým obrazem Marie Panny. Neboť tato, Panna nejsvětější, vítězně přemohla skrze Syna svého krutého nepřítele veškerého člověčenstva. Proto ji velebí andělé i lidé nade všecky jejího pohlaví.)

77. Vyvrácení říše Judské (r. 588 př. n. P.). Daniel v zajetí babylonském.

** Metly Boží nepolepšily ani obyvatelů říše Judské. Dopouštěliť se všech ohavností modlářských. Ano v zatvrzelosti své pokročili tak, že posléz i proroky Hospo-

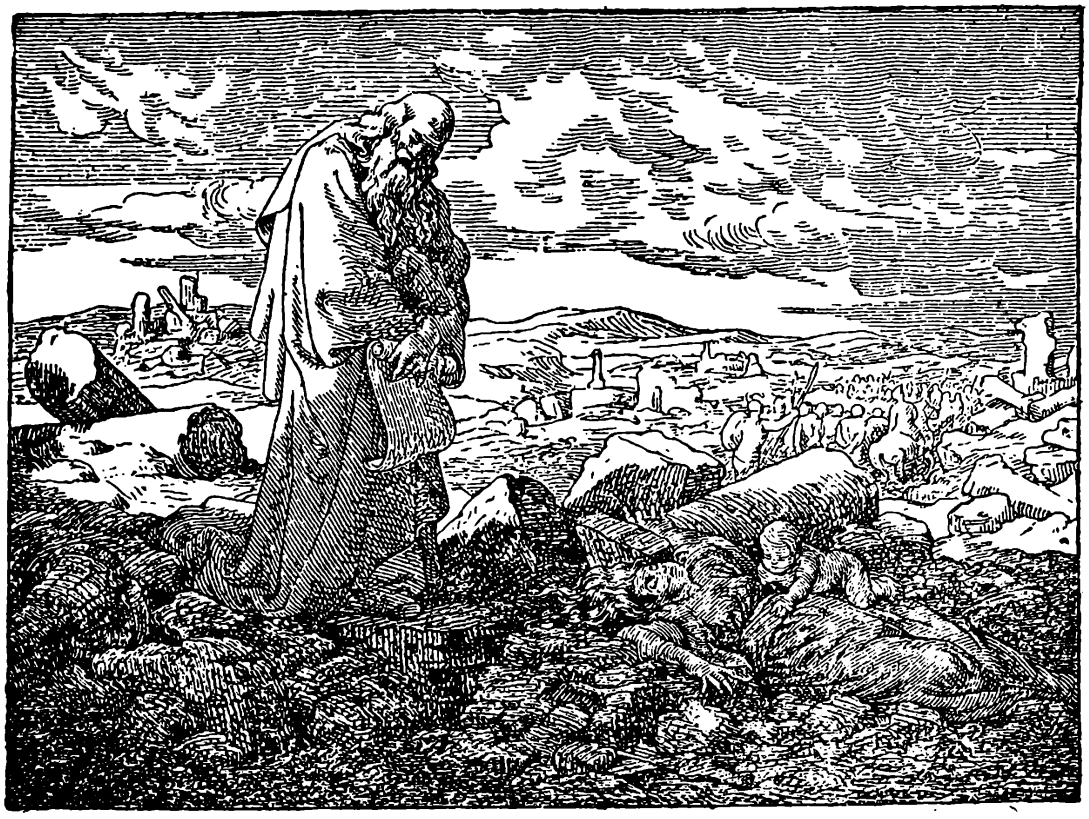

dinovy mnohonásobně pronásledovali a mnohé z nich i zabili. A tak se stalo, že i jim minul čas shovívání Božího. Jakož byl prorok Isaiáš určitě předpověděl, vtrhla

na ně náhle záhuba. Roku 606 před Kristem Pánem přitáhl Nabuchodonosor, král babylonský, s nesčíslným vojskem k Jerusalemu. Dobyv města, odvedl krále a knížata lidu do Babylona v zajetí. Když pak po šestnácti letech ti, kteříž v zemi pozůstali, v zaslepenosti své se pozdvihli proti Nabuchodonosorovi, přitáhl tento se vším vojskem svým k Jerusalemu i obklíčil jej se všech stran. Po půl druhém roce dobyv města, odvedl obyvatele veškeré země kromě nemnohých do zajetí, město pak a chrám, z něhož všecky nádoby byl pobral, ohněm poplenil a ztroskotal. Hrozný byl pohled na zříceniny města ondy tak slavného a krásného. Ještě nyní chvěje se srdce každému, kdo čte žalozpěvy proroka Jeremiáše, jimiž na zříceninách pobořeného města hořkost mysli své vyléval.

† „Ach," volal on, „kterak kvílí cesty k hoře Moria, protože nejsou, kdo by přicházeli k slavnosti! Všecky brány města jsou zkaženy, kněží jeho lkají, panny jeho jsou bez ozdob, a ono samo potlačeno jest hořkostí. Ó vy všickni, volá ono, kteříž jdete cestou, pozorujte a vizte, jest-li která bolest jako bolest má? Všickni, kteříž jdou cestou, tleskají rukama a hýbají hlavou, říkouce: To-li jest to město dokonalé krásy a radost vší země?"

** Jedinou útěchou bylo, že Nabuchodonosor dosti mírně nakládal se zajatými obyvateli. Bylo mezi nimi několik mládenců z rodu královského i knížecího. I nařídil král, aby nejcvičenější a nejzvedenější z nich k jeho službě byli vybráni a z jeho stolu stravováni. Mezi vybranými byl i Daniel, Ananiáš, Misael a Azariáš. Ale tito umínili sobě, nejísti pokrmů královských, protože požívání některých pokrmů Židům zákonem zapověděno bylo. Prosili tedy nejvyššího komorníka, aby jim dal toliko zeleniny k jídlu a vodu k pití. Komorník byl by žádosti jejich vyhověl. „Však," pravil, „bojím se krále; neboť uzří-li, že jsou tváře vaše hubenější, nežli jiných mládenců, dá mne usmrtiti." Daniel prosil ještě jednou: „Zkus nás aspoň po deset dní! Pak učiň s námi, jak se tobě líbiti bude." Komorník vyslyšel prosbu jeho. Po desíti pak dnech bylo líce jejich krásnější a plnější, nežli všech jiných mládenců, kteříž se nebyli odřekli pokrmů králov-

ských. Dával jim tedy komorník i dále toliko vařeniny a vodu. Bůh pak dal jim rozumnost a moudrost.

** A když se dokonali dnové, po kterýchž před krále vstoupiti měli, uvedl je nejvyšší komorník před Nabuchodonosora. Král mluvil s nimi a nenalezl ze všech nikoho tak moudrého a způsobného, jako oni byli. I učinil je král služebníky svými.

78. Daniel ochránce šlechetné Susanny.

Mezi Židy v Babyloně zajatými byl též muž jménem Joakim. Manželka jeho, Susanna, byla velmi krásná, ale také velmi bohabojná. K Joakimovi scházívali se Židé, protože byl nade všecky jiné vzácnější. U něho též dva starší konali soudy. Tito byli nakrátce před tím zvoleni za soudce od lidu, jenž se domníval, že jsou muži poctiví a zachovalí, ač vskutku byli zlosynové. Joakim měl blízko domu svého štěpnici, a když lid o poledni se rozešel, vcházívala tam Susanna a procházela se mezi stromovím. I vídali ji ti dva nešlechetníci. Jednoho dne ukryli se tam. A když Susanna podle obyčeje svého vešla do štěpnice a dveře za sebou byla zavřela, přiběhli k ní a přemlouvali ji k těžkému hříchu. „Jestli nebudeš chtíti," vyhrožovali jí, „vydáme proti tobě svědectví, že jsme tě dopadli ve zlém skutku." I vzdychla Susanna a řekla: „Soužena jsem se všech stran; nebo učiním-li, co na mně žádáte, ztracena jsem u Boha; pak-li neučiním, neujdu rukou vašich. Avšak raději chci bez zlého skutku upadnouti v ruce vaše, nežli hřešiti před obličejem Páně." I vzkřikla Susanna hlasem velikým o pomoc. Ale i ti starší vzkřikli proti ní a jeden běžel ke dveřím štěpnice a otevřel, aby lid přivolal. A když lid přišel, mluvili ti dva muži zlé věci o Susanně. Druhého dne, když se byl lid u Joakima shromáždil, pohnána jest před soud. I přišla s rodiči a příbuznými svými a všickni, kteříž ji znali, plakali. Ona pak vzhlédla plačíc k nebi; nebo srdce její mělo důvěru v Pána. I počal se soud. Ti dva zlosynové vinili ji, pravíce, že ji dopadli ve zlém skutku. I uvěřilo jim shromáždění jakožto starším a soudcům, i odsoudili Susannu na smrt. Susanna pak zvolala hlasem velikým: „Bože věčný, kterýž jsi skrytých věcí poznavatel

a všecko víš, prve nežli se co stane, tebe není tajno, že křivé svědectví vydali proti mně.“ I vyslyšel Pán modlitbu její.

Když vedena byla na smrt, zvolal Daniel z vnuknutí Božího hlasem velikým: „Čist jsem já krve její!“ Tu obrátiv se veškeren lid k němu, řekl: „Jaká jest to řeč, kterouž jsi mluvil?“ Daniel odpověděl: „Suďte poznovu; nebo soudcové mluvili křivé svědectví proti ní.“ Na tato slova vrátil se lid s chvátáním a Daniel řekl: „Oddělte je, jednoho od druhého opodál, a já rozsoudím je!“ Když tedy rozděleni byli jeden od druhého, řekl k prvnímu: „Zlosynu, nyní přijdou hříchové tvoji na tebe. Viděl-lis ji hřešiti, pověz, pod kterým stalo se to stromem?“ On řekl: „Pod lentiškem.“ Daniel odpověděl: „Právěs selhal v hlavu svou!“ I rozkázal tomuto odejíti a přijíti druhému, jemuž řekl: „Pověz mi, pod kterým stromem viděl jsi ji hřešiti?“ On řekl: „Pod svídou.“ Daniel odpověděl jemu: „Právěs selhal i ty v hlavu svou!“ Tu poznal lid z odporných výpovědí těch dvou zlosynů, že žaloba jejich byla vymyšlená. A proto velebilo všecko shromáždění jedním hlasem Boha nejvýš spravedlivého a milosrdného, kterýž osvobozuje ty, kdo doufají v něho. I povstali proti těm dvěma nešlechetníkům a ukamenovali je, Daniel pak byl oslavován ode všeho lidu.

79. Tři mládenci v peci ohnivé.

* Jednou dal Nabuchodonosor udělati vysoký zlatý sloup, na němž modla upevněna byla, a postavil ji na rovině před Babylonem. K posvěcení modly shromáždil všecka knížata říše své a kázal skrze biřice provolati: „Jak náhle uslyšíte zvuk trub a hudby, padnouce klanějte se soše zlaté! Pakli by kdo nepadl a neklaněl se, ihned uvržen bude do peci ohnivé.“ A protož, jakmile zazněl zvuk trub a hudby, všickni padnouce klaněli se soše, jenom Ananiáš, Misael a Azariáš neučinili tak. Daniel nebyl při té slavnosti; byl by se zajisté též neklaněl. Když ti tři mládenci nepadli na zem, přistoupili Babylonští a žalovali na ně u krále.

* I rozkázal král v prchlivosti a hněvu, aby pec na blízku stojící sedmkrát více než obyčejně byla rozpálena. Pak poručil nejsilnějším mužům z vojska, aby ty tři mlá-

dence svázali a oblečené v šaty své uvrhli do peci. A ihned vše se stalo. Však anděl Páně sstoupil k mládencům a vyrazil plamen z peci, takže muže, kteří je tam uvrhli, zachvátil a spálil. V peci pak anděl učinil chládek, jako v čas večerního průvětří. Oheň se mládenců naprosto nedotkl; toliko provazy, jimiž svázáni byli, strávil. I počali všickni tři jako jedněmi ústy chváliti a oslavovati Boha.

* Když král, divě se chvalozpěvu, do peci nahlédnul, ustrnul a řekl dvořanům svým: „Zdaliž jsme neuvrhli tří mužů svázaných do prostřed ohně? Aj, nyní vidím čtyři muže rozvázané, na nichž není žádného porušení, a čtvrtý jest tak krásný, a velebný jako syn některého boha.“ Přistoupiv pak ke dveřím peci, volal: „Služebníci Boha nejvyššího, pojďte ven!“

A ihned vyšli a všickni se přesvědčili, že oheň neměl žádné moci na tělech jejich, a že ani vlas hlavy jejich nebyl opálen. Vida takový div, zděsil se Nabuchodonosor i zvolal: „Požehnán Bůh jejich, kterýž poslal anděla svého a vysvobodil služebníky své. Protož dávám tohoto dne rozkaz, aby každý, kdož by se koli Bohu tomu rouhal, zahynul; nebo není jiného Boha, kterýž by mohl tak vysvoboditi!“ Tři mládence povýšil pak k velikým důstojenstvím.

80. Král Baltasar a modla Bél (Bál).

† Daniel, přicházeje do starších let, obdařen byl i darem prorockým u veliké míře. To patrně dokázal toho času, když vnuk Nabuchodonosorův, jménem Baltasar, dosedl na trůn babylonský. Baltasar učinil hody předním mužům říše své a ženám svým, i opovážil se v opilství rozkázati, aby přinesli zlaté nádobí, kteréž byl odnesl děd jeho z chrámu Jerusalemského. Pil pak z něho král a přední knížata i ženy jeho. V touž dobu ukázala se na stěně ruka, ana nějaká slova píše. S hrůzou hleděli všickni na podivnou ruku. Král sám, zbledna, počal se strachem po všem těle třásti. I povolal mudrců dvorských, aby mu písmo to vyložili. Ale nedovedli toho. Tu uveden jest Daniel před krále a upřímně oznámil jemu, řka: „Ty jsi se pozdvihl, ó králi, proti Panovníku nebeskému. Nebylo tobě dosti, že děd tvůj svaté nádobí z domu Hospodinova pobral. Tys rozkázal je přinésti, abys z nich pil ty i přední tvoji i ženy tvé. Proto dal Hospodin toto na stěnu napsati. Slova jsou tato: Sčetl — království tvé a učiní mu konec. Zvážen — jsi na

váze a nalezen příliš lehký. R o z d ě l e n o — bude království tvé a dáno Medským a Perským.“ Proroctví to naplnilo se již následující noci; neboť v touž noc zabit jest Baltasar, a Medští a Perští rozdělili se o říši jeho.

† Cyrus, král perský, spojil brzo všecko království babylonské pod moc svou. Daniel povýšen jest od něho k nejvyšším hodnostem a stal se i společníkem stolu jeho. Tehdáž měli Babylonští modlu jménem Bél, kteréžto obětovali každého dne dvanácte měr pšeničné mouky, čtyřicet ovec a šest džbánů vína. Ale Daniel nepřestal se klaněti pravému Bohu. I řekl mu jednou král: „Proč se neklaníš Bélovi?“ Odpověděl jemu: „Protože ctím toliko živého Boha, kterýž stvořil nebe i zemi, a má moc nade vším.“ I tázal se král s podivením: „Nezdá-liž se tobě Bél býti bůh živý? Zdaž nevidíš, jak mnoho sní a vypije na každý den?“ Ale Daniel zasmál se a řekl: „Nemyl se, ó králi! Tento Bél jest vnitř hliněný a zevnitř měděný, a nikdy nejí.“ I rozhněval se král a povolal kněží Bélových, jichžto sedmdesáte bylo, a řekl jim: „Nepovíte-li mi, kdo tyto oběti sjídá, zemřete! Pakli ukážete, že Bél ty věci jídá, umře Daniel, protože se rouhal Bélovi.“ Daniel odpověděl králi: „Staň se podle slova tvého.“

† Potom šel král s Danielem do chrámu Bélova. I řekli kněží: „Aj, my vyjdeme ven, a ty, ó králi, sám polož krmě a nalij vína; pak dveře zavři a zapečeť prstenem svým. A když ráno vejdeš a neshledáš, že všecko snědeno jest od Béla, nechať smrtí zemřeme!“ Mluvíli nepoctivě, neboť byli udělali pod stolem obětním skryté dveře, a skrze ty vždycky vcházeli a sjídali oběti. Když tedy vyšli, předložil král Bélovi pokrmy a víno, Daniel pak rozkázal služebníkům svým, aby přinesli popela; kterýž před králem skrze řešeto prosévál po celém chrámě. Pak spolu vyšedše, dveře zavřeli a zapečetili prstenem královským. Ale v noci přišli kněží podle obyčeje svého s ženami i s dětmi svými, a snědli i vypili všecko.

† Na úsvitě vstal král a šel s Danielem k chrámu. Nalezli pečeti neporušené, i otevřeli dveře. Král pohleděl hned na stůl a vzkřikl hlasem velikým: „Veliký jsi, ó Béle, a není na tobě nižádného podvodu!“ I zasmál se Daniel a řekl: „Pohleď na podlahu; čí jsou šlépěje tyto?“ I divil se král, řka: „Vidím šlépěje mužů, žen a dětí.“ Bedlivěji pátrajíce, nalezli pak skrytá dvířka, kterými kněží do chrámu vcházeli. I rozhněval se král náramně, i dal kněží zjímati a usmrtiti, Béla pak dal v moc Danielovu, kterýž jej vyvrátil a chrám ztroskotal.

81. Daniel v jámě lvové.

* Babylonští ctili též velikého draka (hada). Sám král byl tak pošetilý, že se klaněl tomu zvířeti. I řekl jednou Danielovi: „Aj, o tomto nemůžeš říci, že by nebyl

živý bůh.“ Daniel odpověděl: „Dej mi, ó králi, jen moc a zabiji draka bez meče a kyje.“ Král dal mu povolení. I vzal Daniel smolu a tuk a chlupy, a svařiv to, nadělal šišek, a dal je v ústa draku; i rozpukl se drak. Řekl pak Daniel: „Viz to, jakého boha ctíte!“

* Když to uslyšeli Babylonští, shlukli se a pravili: „Židem učinčn jest král: Béla zkazil, draka zabil a kněží povraždil!“ I šli ku králi a řekli: „Vydej nám Daniela,

sice zabijeme tebe i rod tvůj!“ Vida král, s jakou zlostí se naň obořili, ustoupil moci, ovšem že s těžkým srdcem, protože Daniela velice miloval, a vydal jim ho. I uvrhli jej hned do jámy lvové. Bylo pak tam sedm lvů, jimžto dávali na každý den dvě těla lidská a dvě ovce; jen tehdáž nebylo jim nic dáno, aby Daniela sežrali. Ale divoké šelmy neučinily mu nic zlého.

* Šest dní byl Daniel v jámě lvové a lačněl. Téhož času žil blíže zbořeného města Jerusalema prorok, jménem Habakuk. Ten právě uvařil oběd a šel na pole, aby ho donesl žencům svým. I ukázal se mu anděl Páně a řekl jemu: „Nes oběd, jejž v ruce máš, Danielovi, kterýž

jest v Babyloně v jámě lvové.“ Habakuk odpověděl: „Pane, Babylona jsem neviděl a jámy neznám.“ I uchopil ho anděl a přenesl jej v prudkosti ducha do Babylona k jámě.

* Habakuk volal k Danielovi: „Služebníče Boží, vezmi oběd, kterýž poslal tobě Bůh!“ Daniel odpověděl, pln jsa díků: „Přece tedy rozpomenul jsi se na mne, ó Bože, a ukázal jsi, že neopouštíš milujících tebe!“ I vstal a jedl. Anděl pak zanesl Habakuka rychle zase na místo jeho.

* Sedmého dne přišel sám král k jámě lvové, aby kvílel milého Daniela svého. Pohleděl do jámy a — hle, Daniel seděl bez pohromy prostřed lvů. V ustrnutí zvolal hlasem velikým: „Veliký jsi, Pane Bože Danielův!“ A dal hned Daniela vytáhnouti z jámy lvové, ty pak, kteří jej zkaziti chtěli, do ní vmetati rozkázal; i sežráni jsou v okamžení před očima jeho. Poznovu zhrozil se král a zvolal: „Od této doby bojte se všickni Boha Danielova; neboť on jest vysvoboditel, jenž činí znamení a divy na zemi!“

82. Navrácení se ze zajetí babylonského (536 l. před nar. P.). Proroci Aggeus a Zachariáš. Kněz Esdráš.

** Již Jeremiáš předpověděl, že bude zajetí babylonské toliko 70 let trvati; pak že Židé, obráceni byvše v myslech svých, přijdou do vlasti své. Daniel opakoval toto utěšitelné přislíbení a připojil nové proroctví, že totiž od rozkazu, aby Jerusalem zase zdělán byl, až k smrti Spasitelově neuplyne ani zúplna 70 ročních téhodnů, čili 490 let. Přislíbení ono vyplnilo se do slova. Souženi jsouce v zajetí babylonském, spolu pak důtklivě napomínáni k pokání od proroků, zvláště od proroků Daniela a Ezechiela, přišli Židé posléz k poznání sebe. Proto dal nyní, právě 70 let po prvním odvedení lidu, perský král Cyrus z vnuknutí Božího po veškeré říši oznámiti: „Kdo z lidu Božího jest, nechať jde do Jerusalema a staví dům Hospodinův!“ Vydal také nádobí chrámové, kteréž byl pobral Nabuchodonosor.

* Táhli tedy tisícové tisíců s vůdcem svým Zorobabelem do Judey; tak se totiž nazýval okres někdejší říše Judské spolu s pokolením Simeon a Dan, jež se

byla již dříve od říše Israelské odtrhla a s říší Judskou spojila. Za rok po svém návratu položili v Jerusalemě základy chrámu. Kněží a levité stáli při tom v rouše svém s troubami a cimbály i zpívali chválíce a oslavujíce Hospodina, a veškeren lid jásal radostí. Když pak po mnohých letech dostavěli chrám, světili posvěcení jeho obětmi a slavnostmi.

† Mnozí starcové, kteříž prvnější chrám ještě byli viděli, naříkali ovšem, že se nový kráse jeho nerovná. Ale prorok Aggeus těšil je, řka: „Posilněte se! Ještě malá chvíle, a přijde Žádoucí všechněm národům, a větší bude pak sláva domu tohoto, nežli byla prvního.“ V podobném smyslu řekl prorok Zachariáš: „Posilněžte se ruce vaše! Nebo hle, přijdou lidé mnozí a národové silní, aby hledali Hospodina zástupů v Jerusalemě. Plesej, dcero jerusalemská! Aj, král tvůj přijde tobě, spravedlivý a spasitel; sám jest chudý a sedí na oslátku mladém.“ Ale Zachariáš věděl spolu napřed, jaký smutný osud připraven bude Spasiteli a proto ve jménu jeho takto mluvil: „Hospodin řekl ke mně: Pas ovce, kteréž ti, kdož jimi vládli, bez útrpnosti zabíjeli a prodávali. I řekl jsem k nim: Jest-li to dobré před očima vašima, přineste mzdu mou; pakli nic, nechte tak. I odvážili mzdu mou třiceti stříbrných.... Patřiti budou na mne, kteréhož bodli, a kvíliti budou nade mnou jako nad jednorozeným. V ten den bude veliké kvílení v Jerusalemě a kvíliti bude veškerá země.“

* Asi 80 let po návratu svém počali z rozkazu perského krále ze zřícenin zase zdělávati také město Jerusalem. Než Samařští chtěli jim to mocí překaziti. Židé však modlili se k Bohu a postavili strážné proti nim ve dne i v noci. Polovice mládenců pracovalo a polovice jich hotovo bylo k boji, majíce kopí a štíty, lučiště i pancéře. Po 52 dnech dodělány jsou zdi, brány a věže. I poznali Samařští, že dílo toto od Boha učiněno jest, a neobtěžovali více Židů. Tito pak děkovali slavně Bohu a s pláčem slibovali, že budou od té chvíle věrně choditi v zákoně Božím, jejžto jim čítal kněz Esdráš.

83. Esther.

† Jelikož králové perští poddaných přílišně neutlačovali, zůstal velký díl Židů v říši Babylonské. Bůh usoudil tak ve prospěch pohanům, kteříž od Židů těchto, prostřed nich bydlících, víc a více nabývali známosti pravého Boha a zaslíbení

budoucího Vykupitele. Řízením Božím stalo se, že podobně jako prve Daniel a společníci jeho, i jiní někteří ctnostní a moudří Židé u pohanských králů docházeli zvláštní přízně, kteréž pak horlivě užívali k dobrému krajanů svých a k rozšíření pravé víry.

† K této svaté službě ráčil Bůh zvoliti též jistou nábožnou Židovku, jménem Esther. Esther žila za času krále Asvéra u pěstouna svého Mardochéa, kteréhož jako vlastního otce ctila a milovala. Králi, když ji jednou uzřel, velice se zalíbila, i vstavil na hlavu její korunu a učinil ji královnou. Na radu Mardochéovu zamlčela Esther s počátku, že by byla z národu židovského. Mardochéus, velmi jsa starostliv o blaho a zdraví její, býval na každý den u brány domu královského. Tu se dověděl jedenkráte, že dva komorníci zavražditi zamýšlejí krále. I oznámil to Estheře, ona pak králi. Nastalo vyšetřování a odkryto jest spiknutí. Oba komorníci oběšeni jsou na šibenici, a příběh ten zapsán jest do letopisů říšských.

† Po nějakém čase povýšil král jistého Amana k nejvyššímu v zemi důstojenství. A všickni služebníci královští klekali před ním na kolena a klaněli se jemu skoro jako bohu. Toliko Mardochéus neklaněl se jemu; nechtěl zajisté člověku prokazovati poctu, kteráž jediné Bohu samému přísluší. Aman, když to viděl a spolu slyšel, že Mardochéus jest Žid, velmi se rozhněval. Tvrdě, že by Židé spiknutí kuli, přemluvil krále k ukrutnému rozkazu, aby jednoho dne všickni Židé, pacholata i starci, děti i ženy, pobiti byli a statek jejich aby byl pobrán. I byl veliký pláč a nářek u všech Židů. Ale Mardochéus oznámil Estheře, co se přihodilo, aby ku králi šla a za lid svůj prosila. Byl pak tehdáž zákon, že pod trestem smrti nikdo, koho by král nepovolal, před něho vstoupiti nesměl. Esther nicméně Boha vroucně vzývala o pomoc a ke skutku tomu se odhodlala. Oděna jsouc v rouše královském, vstoupila do síně soudní, an král seděl právě na trůně svém, skvěje se zlatem a drahým kamením. Esther padla králi k nohám. A když on pozdvihl tváři své a jiskřícíma očima jí hněv svůj na jevo dal, padla královna leknutím do mdloby. Vida to král pohnut jest, i skočil rychle s trůnu a držel královnu v náručí, dokud neokřála a řekl: „Neboj se, Esthero, neumřeš; nebo zákon ten ustanoven jest pro všecky jiné, ne pak pro tebe. Jaká jest prosba tvá?“ Esther odpověděla: „Líbí-li se králi, prosím, aby přišel dnes ke mně s Amanem na hody.“

† I stalo se. Když pak král při hodech se tázal, co by na něm žádala, řekla: „Jestliže jsem nalezla milost, nechť přijde král i Aman též zejtra ke mně na hody, a zejtra oznámím králi žádost svou.“ Král svolil. Aman vyšel vesel z domu královského. Ale když uzřel Mardochéa sedícího přede dveřmi palácovými, a Mardochéus před ním ani nepovstal, rozhněval se velmi a rozkázal udělati pro Mardochéa šibenici na padesát loket vysokou.

† Tu noc strávil král beze spaní. I dal sobě čísti letopisy říšské a když přišli na to místo, kdež psáno bylo, kterak Mardochéus zjevil spiknutí komorníků, ptal se král: „Jaké cti a odplaty dostal Mardochéus za tu věrnost?“ Služebníci odpověděli: „Pražádné odplaty nevzal.“ Potom se ptal král: „Kdo jest v síni?“ I odpověděli služebníci: „Aman.“ Přišelť tak časně, chtěje mluviti s králem, aby byl Mardochéus oběšen. Král velel, aby vstoupil, a řekl jemu: „Co se má státi muži, kterého chce král uctíti?“ Aman měl za to, že by král nemínil žádného jiného uctíti, jediné jeho, a proto odpověděl: „Muž ten má býti oblečen v roucho královské a má vzíti korunu královskou na hlavu svou; a vsazen býti na koně, na němž jezdí král; přední z královských knížat ať drží koně jeho a po ulici města jda, ať volá: Tak má ctěn býti, koho král ctíti chce!“ I řekl jemu král: „Pospěš a učiň, jakž jsi řekl, Mardochéovi Židu, kterýž sedí přede dveřmi palácovými.“ Aman, ač s nevolí a vztekem, učinil, co král byl rozkázal.

† Minulo několik hodin a čas nutil Amana, aby šel na hody, kteréž královna připravila. I pospíšil tam. Po hodech tázal se král: „Jaká jest žádost tvá, Esthero? By pak i polovici království mého žádala, dostaneš ji.“ Odpověděla jemu: „Jestliže jsem nalezla milost před očima tvýma, ó králi, daruj mně a lidu mému život; nebo vydáni jsme, abychom byli setřeni a pobiti.“ I tázal se král: „Kdož jest ten, jenž by to směl učiniti?“ Esther pravila: „Protivník a nepřítel náš nejhorší jest tento Aman.“ Což když Aman uslyšel, ztrnul leknutím a strachem. Král pak, rozhněvav se, vstal. I prohodil jeden z komorníků: „Hle, u domu Amanova stojí šibenice zvýši padesáti loket, kterouž Mardochéovi připravil.“ I rozkázal král: „Oběste Amana na ní!“ Stalo se. A téhož dne povýšil král Mardochéa na důstojenství Amanovo, a rozkaz o zahlazení Židů ihned odvolán a zrušen jest. I bylo u všech Židů veselí a plesání, a mnozí pohané přistupovali k jejich náboženství.

(Ctnostná královna Esther, kteráž jediná vyjmuta byla od přísného zákona královského, a lidu svému milost vyprosila na rozhněvaném králi, obrazem byla nejsvětější královny nebeské, Marie Panny. Maria Panna jediná prosta jest hříchu prvotného; ona laskavou přímluvou ustavičně ukrocuje hněv Boží a vymáhá nám milost a blaho.)

84. Překlad Písma svatého do jazyka řeckého (asi 300 l. před nar. Páně). Pravidla moudrosti Jesusa, syna Sirachova (asi 280 l. př. nar. P.).

* Židé, do vlasti se navrátivše, žili pod vládou perských králů více než 200 let v pokoji a spokojenosti. A toto blaho jejich nebylo rušeno ani napotom, když Alexandr Veliký, král macedonský, říši Perskou opanoval; neboť

Židům přál. Ale když po jeho smrti veliká říše jeho se rozpadla, nastaly zemi židovské smutné doby. Stalať se příčinou bojů mezi králi egyptskými a syrskými, kteříž zemi bez přestání pustošili a hubili. Války ty zplodily nevědomost a nevázanost hroznou.

† Však i těmito neblahými poměry bylo veliké dílo vykoupení podporováno. Řízením Božím stalo se, že na žádost jednoho egyptského krále Písmo sv. přeloženo bylo od 72 učených Židů z řeči hebrejské do řecké. Ježto pak řeč řecká skoro po všem tehdejším světě známa byla, seznámili se i pohané v zemích vzdálených se slovem Božím v Písmě sv. obsaženým, zejména pak se zaslíbením příštího Vykupitele.

† Ale aby se rostoucí nevědomosti a nevázanosti stala přítrž, vnuknul Bůh nábožnému Židovi, jménem Jesusovi, synu Sirachovu, aby napsal knihu, kteráž krásnými průpovědmi k moudrosti a mravnosti vede. Nejkrásnější jsou tyto:

„Bázeň Páně jest počátek a koruna moudrosti. Ale studnice moudrosti jest slovo Boží a cesty její jsou přikázání. Synu můj, přijímej učení od mladosti své, a až do šedin nalézati budeš moudrost. V díle jejím maličko popracuješ, jako ten, jenž ore a seje; ale brzo jísti budeš z plodů jejích.“

„Sniž srdce své a strp, cožkoli na tě Bůh složí. Nebo zlato a stříbro zkoušeno bývá v ohni, lidé pak Bohu příjemní v peci pokušení.“

„Rozkazů otcových poslouchej a nezarmucuj ho v životě jeho. Požehnání otcovo utvrzuje domy dítek; zlořečení pak matčino vyvrací je ze základů.“

„Nepohrdej člověkem v stáří jeho, nebo i z nás někteří se zestarají. Nepohrdej vypravováním starších moudrých a v příslovích jejich se obírej. Nechval žádného člověka pro krásu jeho, aniž pohrdej člověkem pro pohled jeho. Malá jest sice včela, ale dílo její má přednost mezi sladkými věcmi.“

„Buď živ v pokoji s mnohými, ale rádce měj z tisíce jednoho. K příteli věrnému žádného není přirovnání, a ceny věrnosti jeho nepřeváží zlato a stříbro. Máš-li přítele, v nouzi ho zkus a kvapně se mu nesvěř. Nebo mnohý bývá přítelem, dokud z toho užitek má; ale v den soužení nesetrvá.“

„Ohyzda zlá na člověku jest lež. Neodporuj slovům pravdy nižádným způsobem a styď se, když jsi z neopatrnosti lhal. Jmenování Boha nebuď ustavičné v ústech tvých a jména svatých nepřiměšuj v řeči své. Člověk, kterýž mnoho přisahá, hromadí nepravost a neodejde rána od domu jeho.“

„Neodpovídej prve, nežli poslyšíš, a prostřed mluvení nevskakuj do řeči. Slyšel-lis slovo proti bližnímu svému, nechť

s tebou umře, i věř, že se tím nerozpukneš. Opleť uši své trním a neslyš jazyka bezbožného. Ústům svým udělej dveře a zámky. Slej zlato a stříbro své, a učiň z toho váhu slovům svým.“

„Synu můj, jako před hadem utíkej před hříchem. Všeliká nepravost jest jako meč na obě strany ostrý, jehož rána jest nezhojitelná.“

„Synu můj, použij času a chraň se zlého. Kdo miluje nebezpečenství, zahyne v něm, a kdo se dotýká smoly, zmaže se jí.“

„Ve všech skutcích svých pamětliv buď na poslední věci své, a na věky nezhřešíš.“

85. Mučednická smrt Eleazarova (l. 168. před nar. P.).

** Méně utěšený, anobrž politování hodný byl stav Židů, když po mnohých změnách přišli pod vládu hrdého a ukrutného Antiocha, krále syrského. On dal knihy zákona Božího roztrhati i spáliti, a pod trestem smrti zakázal zachovávání zákona. Bohužel, mnozí v této těžké zkoušce z hříšné bázlivosti byli králi po vůli, i zapřeli víru svou. Ale mnozí jiní zmužile vytrvali a volili raději umříti, než by přestoupili svatý zákon Boží.

† Mezi těmito byl též ctihodný stařec, 99 let starý, jménem Eleazar, jeden z předních zákoníků. Tomu otevřeli násilím ústa a nutili jej, aby jedl vepřové maso. Ale on volil raději slavně umříti, nežli v hanbě živ býti, i trpěl tedy neohroženě rozličná muka, jimiž ho smrtili. Někteří z přistojících přátel lichou útrpností hnuti jsouce, na chvíli jej pojali soukromí, a řekli, že přinesou maso, kteréž by jísti směl. I prosili, aby se jen tak činil, jako by vepřové maso jedl, a tak svůj život zachoval. Než Eleazar odpověděl odhodlaně: „Nesluší se na můj věk, přetvařovati se. Kdybych to učinil, myslila by mládež: Stařec Eleazar stal se pohanem a dal se k zlému svésti. I uvalil bych ohyzdu a opovržení na své stáří. A co by mi z toho bylo, kdybych nyní ušel mukám lidským? Ruky Všemohoucího neušel bych zajisté ani živ ani mrtev. Protož statečně podstoupím pro vzácné a svaté zákony počestnou smrt. Tak ukáži se hodna starého věku a mládencům zůstavím hrdinský příklad.“ Když to pověděl, hned jej k novým mukám táhli. Když pak ztrýzněn jsa a mnohými ranami ubit, smrti byl blízek, tu vzdechl a řekl: „Pane, ty víš, že to rád trpím, protože se tebe bojím.“ A tak dokonal život svůj a všemu národu zůstavil památku smrti své za krásný příklad hrdinské mysli a statečnosti.

*

86. Mučednická smrt sedmera bratří machabejských.

* Antiochus dal také jednu matku a sedm synů jejích popadnouti. Když k němu přivedeni byli, rozkázal jim ihned, aby vepřové maso jedli. Ale oni řekli: „Zákon náš to zapovídá; neučiníme toho.“ Poručil tedy král, aby biči a žilami mrskáni byli. I řekl mu nejstarší z nich odhodlaně: „Hotovi jsme raději zemříti, nežli zákony Boží přestoupiti.“ Tedy rozhněvav se král, rozkázal pánve a kotle měděné rozpáliti. Pak dal nejstaršímu jazyk uřezati, kůži s hlavy stáhnouti, ruce a nohy usekati a takto zmrzačeného a ještě dýchajícího na pánvi smažiti. Mezi tímto dlouhým mučením napomínali se ostatní bratří s matkou vespolek, aby udatně zemřeli.

* Když první dokonal, přivedli druhého. Kůži s vlasy s hlavy mu sedřevše, tázali se, bude-li jísti, prve nežli by na každém údu mučen byl. On pak odpověděl s touž odhodlaností, jako prve jeho starší bratr: „Neučiním toho.“ Protož i on podstoupil táž trápení, jako první, a již duši vypustiti maje, řekl ku králi: „Nešlechetníče, ty nám sice béřeš život vezdejší, avšak král světa nás, pro zákony jeho umrlé, vzkřísí k životu věčnému.“ Třetí podal ochotně rukou svých, řka: „S nebe je mám a doufám, že jich od Boha zase dostanu.“ Prve než ten skonal, hlásil se čtvrtý, že hotov jest, pro Boha zemříti slavnou smrtí jako bratří jeho. Když pak i on skonal, mučili katané pátého a šestého. I oni umřeli s rovnou zmužilostí. Trápení si skoro ani nevšímali, takže i sám král, i kteří u něho byli, velice se divili jejich statečnosti.

* Pozůstal ještě nejmladší syn. Přísahou potvrzoval Antioch, že jej učiní bohatým a šťastným, že jej bude míti za přítele, ač odstoupí-li od zákona otcovského. Když pak se mládenec k tomu nikterak neměl, povolav král matky, radil jí, aby mládenci k jeho vlastnímu dobrému přimlouvala. Ona však řekla synu svému: „Prosím tě, dítě mé, pohlédni vzhůru a pozoruj nebe i zemi i všecko, což v nich jest, a poznej, že Bůh všecko to z ničeho učinil. A protož neboj se tohoto kata, ale hoden jsa bratří svých, podstup smrt, abych tě v životě věčném s bratřími tvými zase nalezla!“ A když ona ještě mluvila,

řekl mládenec: „Nač čekáte? Neposlechnuť rozkazu králova, ale zákona Božího, kterýž dán jest nám skrze Mojžíše.“

* „Ale ty,“ řekl, obrátiv se ku králi, „původce všeho zlého, jež Židy potkalo, ruky Boží neujdeš.“ I rozpálil se král hněvem a rozlítil se na tohoto ukrutněji nad ostatní. Nejposléze pak usmrcena jest i matka.

87. Obět a hrdinské činy Judy Makabejského. (166—160 let před nar. Páně.)

** Toho času, když Antioch strašlivě pronásledoval Židy, žil v Judstvě kněz Mathatiáš s pěti syny svými. Uslyšev, že král Antioch i chrám zneuctil a po veškeré zemi násilně k modlářství nutil, rozhorlil a zarmoutil se velmi. Viděl, že víra brzo potlačena bude od zlých, ač nepovstanou-li dobří jako jeden muž proti nim. A proto zvolal hlasem velikým: „Kdožkoli horlivost má pro zákon, nechť vyjde za mnou!“ I utekl on a synové jeho i mnoho bohabojných na hory, a bořil všude vůkol oltáře modlářské, a brannou rukou chránil zákon proti násilí pohanskému.

** Po smrti Mathatiášově nastoupil Judas na místo jeho. Pro udatnost a neohroženost svou nazván byl Makabejský, t. j. kladivem tlukoucí. V boji byl silný a hrozný jako lev, a v mnohých bitvách porazil rozličné vůdce vojsk krále Antiochových, i dobyl zase Jerusalema a chrámu. Tu uzřel s žalostí svatyni zpustlou, oltář poskvrněný a v síních trávu vyrostlou jako v lese. Vyčistil tedy chrám a slavil slavnost vítězství. Znovu posvěcen jest oltář s chvalozpěvy a hudbou na citary, harfy a cimbály.

* Když Antioch uslyšel o vítězstvích Makabejského, rozlítil se vztekem i chtěl se nyní sám postaviti v čelo vojsk svých. Za tou příčinou hnal se k Jerusalemu, hoře mstivostí. I stalo se, že prudce jeda, spadl s vozu a tak těžce se obrazil, že se na všech údech hrozně trápil. Následek toho byl, že z těla bezbožníka toho červi lezli, a maso s něho za živa padalo po kusech. I nemohl u něho nikdo pro hrozný smrad obstáti. Tu počal od veliké své pýchy přestávati a do sebe přicházeti. Modlil se k Bohu a sliboval, že veliká provinění svá, pokud

možná, zase napraví, od pronásledování ustane, a že končiny země procházeti bude, hlásaje mocnost Boží. Ale Bůh ho nevyslyšel; neboť jenom hrůza smrti vynutila lítost jeho. I nepřestalo trápení jeho, až v hroznych bolestech bídnou smrtí skonal.

* Syn a nástupce krále Antiocha poslal nejlepšího vůdce svého s nesčíslným vojskem, aby Judstvo opět vybojoval. I modlil se Makabejský a kteříž s ním byli, k Hospodinu. Po modlitbě pak vzali zbroj a důvěřujíce se v Boha, vytáhli k boji. A když bitva prudká byla, ukázalo se nepřátelům s nebe pojednou pět skvoucích mužů na koních s uzdami zlatými. Dva z nich stáli obapol Makabejského a zbrojí svou ho chránili. Tři ostatní metali s povětří střely a blesky na nepřátele, takže tito, buď slepotou zmámeni jsouce, padali, buď ustrašeni na útěk se dali. Když potom mrtvoly počítali, nalezeno jest, že nepřátel padlo 20.500 mužů pěších a 600 jízdných.

* Tak přemohl Judas s pomocí Boží nepřátele Israelských ještě ve mnohých krvavých bitvách. V jedné se stalo, že něco málo Židů padlo. Když pak druhého dne Judas se svými přišel, aby těla padlých pochoval, nalezli pod svrchními šaty zabitých kusy z obětných darů modlářských, kteréž bráti zákon Židům zabraňoval. I bylo všechněm zřejmo, proč onino padli. Velebili spravedlivý soud Páně i modlili se, aby spáchaný hřích odpustiti ráčil. Judas pak poslal 12.000 drachem stříbra*) do Jerusalema, aby tam obětována byla oběť za hříchy mrtvých; nebo svaté a spasitelné jest myšlení, za mrtvé se modliti, aby hříchů byli zproštěni.

* Než, nastojte, vítězný Judas pustil se jednou v nerovnou seč. I podlehl strašné přesile a padl. Plakal ho veškeren lid pláčem velikým a řekl: „Ach, padl jest rek, jenž vysvobozoval lid israelský!“

88. Poslední čas před Kristem Pánem.

** Po smrti Judově byli bratří jeho jeden po druhém vůdcové lidu. I oni vyznamenali se slavnými činy. Avšak

*) Asi 4.200 korun.

nástupci jejich páchali mnoho zlého před Hospodinem a zaplétali i lid od pradávna vrtkavý víc a více do svých hříchův a nepravostí. Židé sice vyznávali ještě jednoho pravého Boha, ale více ústy než srdcem. I stali se v obcování svém posléze tak nešlechetnými, že i židovský jeden letopisec Jerusalem rovnal k Sodomě, a Sodomu ještě měl za lepší. Dobré símě, kteréž se až dosud mezi nimi uchovalo, utlačováno bylo sektami licoměrných fariseův a nevěřících saduceů; neboť obě tyto strany panovaly neobmezeně nad lidem, ačkoliv samy nepřátelsky proti sobě brojily. Týmž časem ve všech ostatních říších nejhnusnější byla modloslužba, a za ní kráčela ohyzdná zkáza mravů i bezedná bída. Proto vzdychali všichni lépe smýšlející po veškeré zemi po zaslíbeném Vykupiteli.

† Takovou měrou bylo všecko připraveno na příští Spasitelovo, kteréž podle rozličných znamení již nebylo daleké. Poslední prorok, Malachiáš, zvolal už radostně: „Aj, již *přichází*, kteréhož vy chcete. Tehdáž přestane obětování zvířat. Nemám zalíbení ve vás, praví Hospodin zástupův, a darů nepřijmu z ruky vaší. Nebo od východu slunce až na západ veliké bude jméno mé mezi národy, a na každém místě obětována bude jménu mému obět čistá.“ Jen jednoho se nedostávalo, aby se totiž vyplnilo zaslíbení, jež byl Jakob synu svému Judovi učinil. I to se nyní stalo. Nástupci Makabejských, rozdvojivše se, žili v ustavičných rozepřích. Bratři bojovali proti sobě, vraždili se vespolek a povolali posléze mocných Římanův, aby rozepře jejich rozsoudili. Ti přišli sice, ale zmocnivše se země, opanovali ji a ustanovili cizozemce, jménem Heroda, králem židovským. Nyní, když odjata byla berla od Judy, nastala plnost času, kde poslán býti měl zaslíbený a dlouho očekávaný Spasitel, kterýž slove

Ježíš Kristus,

jemuž čest a sláva budiž na věky věkův!

Díl druhý.

Dějepis Nového zákona.

Část první.

Život Pána Ježíše.

Narození a mladost Páně.

1. Zvěstování Janova narození.

Za panování Heroda krále žil v jednom městečku v horách judských kněz, jménem Zachariáš. Manželka jeho slula Alžběta. Oba byli prostřed hříšného lidu spravedliví před Bohem a chodili bez úhony ve všech přikázáních Páně. Neměli dítek, a to je velmi rmoutilo. A proto se modlívali vroucně o syna. Ale zdálo se, že nadarmo. A toho času byli již u vysokém stáří.

I stalo se, že na Zachariáše zase přišel pořádek, aby v chrámě Jerusalemském konal službu. I vešel do svatyně, maje před zápalným oltářem kadidlo zaněcovati. Lid pak se modlil v síni. I ukázal se jemu anděl, stoje na pravé straně oltáře. Zachariáš ulekl se, uzřev jej. Anděl pak řekl jemu: „Neboj se, Zachariáši! Modlitba tvá vyslyšena jest. Alžběta, manželka tvá, bude míti syna, a nazveš jméno jeho Jan. Budeš z něho míti radost velikou a mnozí se z jeho narození veseliti budou; budeť zajisté veliký před Pánem. Vína a nápoje opojného nebude píti, a již před narozením svým naplněn bude Duchem svatým. Mnohé z dítek israelských obrátí k Pánu, Bohu jejich, on pak sám půjde v duchu a v moci Eliášově před Pánem, aby jemu připravil lid dokonalý.“

I řekl Zachariáš k andělu: „Po čem poznám, že se to stane? Nebo já jsem starý, a i manželka má již se zestarala.“ Anděl odpověděl jemu: „Já jsem Gabriel, kterýž stojím před Bohem, a poslán jsem, abych tobě zvěstoval radostné poselství toto. Ale žes neuvěřil slovům mým, budeš němý až do dne, v kterém se ty věci stanou.“ To dořek, zmizel.

Lid očekával Zachariáše a všickni se divili, že nad obyčej prodléval ve svatyni. Když pak vyšel, nemohl obyčejného požehnání nad lidem říkati. Ale ze znamení, kteráž jim dával, vyrozuměli, že v chrámě měl vidění nějaké. I zůstal němý. A když se vyplnili dnové služby jeho, spěchal s radostí domů.

2. Zvěstování narození Ježíšova.

Šestého měsíce po tom, když narození Janovo bylo zvěstováno, poslán jest anděl Gabriel do Nazareta, měs-

tečka galilejského, k jedné panně. Panna ta byla chudá na statcích vezdejších, ale velmi bohatá ctnostmi. Jméno její bylo Maria. Byla zasnoubena muži svatému, jménem

Josefovi. Josef byl chudý tesař, ale pocházel jako ona z královského rodu Davidova. Anděl vešel k ní, ana právě ve světničce své na modlitbách trvala, i řekl: „Zdrávas Maria! Milosti plná, Pán s tebou, požehnaná jsi mezi ženami!“

Uslyševši to, ulekla se a přemýšlela, co by to pozdravení znamenalo. I řekl jí anděl: „Neboj se, Maria; nebo jsi nalezla milost u Boha! Aj, budeš míti syna, a jméno jeho máš nazvati Ježíš. Tenť bude veliký a Syn Nejvyššího slouti bude, a dá jemu Pán Bůh trůn Davida, otce jeho, a království jeho nebude konce.“ Řekla pak Maria k andělu: „Kterak se to stane, když jsem Bohu ustavičné panenství slíbila?“ Anděl odpověděl: „Duch svatý sstoupí v tě a moc Nejvyššího zastíní tebe: a protož i co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží. A aj, i Alžběta, příbuzná tvá, dostane v starosti své a sice již za tři měsíce syna; neboť u Boha nic není nemožného.“ I řekla Maria: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“

3. Navštívení Marie Panny.

Po zvěstování andělském povstala Maria a odešla chvátajíc na hory k tetě své Alžbětě, aby jí radostné poselství zjevila. Přišedši k ní, pozdravila ji. A v touž dobu naplněna jest Alžběta Duchem svatým, i zvolala hlasem velikým: „Požehnaná ty mezi ženami, a požehnaný plod života tvého! Odkud mi ta veliká milost, že matka Pána mého přišla ke mně? Blahoslavená jsi, žes uvěřila; neboť vykonáno bude, co tobě od Pána povědíno jest.“

Maria pak, plesajíc nad milostí, kteráž se jí od Pána stala, zapěla přerozkošný chvalozpěv.

† Zpívalať: „Velebí duše má Hospodina, a duch můj plesá v Bohu, Spasiteli mém; že shlédl na ponížení děvky své. Aj, od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové; nebo veliké věci učinil mi ten, jenž mocný a jehož jméno svaté jest. On milosrdný jest od pokolení až do pokolení bojícím se jeho. Činí moc ramenem svým a rozptyluje pyšné v mysli srdce jejich. Mocné ssazuje s trůnu a povyšuje ponížených. Lačným dává statky a bohaté pouští prázdné. Ujímá se Israele,

služebníka svého, rozpomenuv se na milosrdenství své, jakož byl mluvil k otcům našim, k Abrahamovi a potomkům jeho na věky.“

Maria zůstala u Alžběty po několik neděl. Pak se zase vrátila do Nazareta, do domova svého.

4. Narození Janovo.

Když zaslíbený čas přišel, dostala Alžběta syna. Sousedé a příbuzní její radovali se spolu s ní srdečně. I chtěli, aby se synáček nazýval podle jména otce svého. Alžběta pak řekla: „Nikoli, ale slouti bude Jan.“ I pravili k ní: „Vždyť pak se žádný v příbuzenstvu tvém takto nejmenuje!“ I tázali se otce, jak by ho chtěl nazývati. On pak byl ještě němý. I požádal deštičky (tabulky), a napsal na ni: „Jan jest jméno jeho.“ A ihned rozvázán jest jazyk jeho a mohl opět mluviti. I divili se všickni a řekli: „Kým medle toto dítě bude? Nebo ruka Páně byla s ním.“

† Srdce Zachariášovo přeplývalo radostí a díky. Pln jsa Ducha svatého, velebil Boha a prorokoval, řka:

† „Požehnaný buď Pán Bůh israelský; neboť navštívil lid svůj a připravil vykoupení jemu, jakož byl skrze ústa svatých proroků svých za všech časů zaslíbil. I chce nás vysvoboditi nyní z moci nepřátel našich a z ruky všech, kteříž nenávidějí nás. I chce učiniti milosrdenství s námi, jako ondy s otci našimi, a rozpomenouti se na svatou smlouvu svou, na přísahu, kterouž přisáhl Abrahámovi, otci našemu. Chce nám dáti, abychom, z ruky nepřátel našich jsouce vysvobozeni, beze strachu sloužili jemu v svatosti a spravedlnosti po všecky dny života svého. A ty, dítě mé!“ — pravil, obrátiv se k malému Janovi — „prorokem Nejvyššího slouti budeš. Nebo půjdeš před tváří Páně připravovat cesty jeho a vést lidu jeho k poznání spasení, na odpuštění hříchů, skrze srdečné milosrdenství Boha našeho, v němžto navštívil nás, vyšed s výsosti, aby posvítil těm, kteříž ve tmě a v stínu smrti sedí, a nohy naše spravoval na cestu pokoje.“

Malý Jan rostl a posiloval se brzo i na duchu. Již za mladosti své vyvolil sobě poušť za stálé obydlí.

5. Narození Páně.

** Josef nevěděl doposud, co se s Marií bylo stalo. Bůh zjevil tedy i jemu tajemství to. Anděl Páně ukázal se mu ve snách a řekl jemu: „Josefe, synu Davidův,

vezmi Marii k sobě! Stalať se působením Ducha svatého matkou Syna Božího. Jméno jeho nazveš Ježíš; on zajisté vysvobodí lid svůj od hříchův jeho.“ Josef učinil, jakož mu přikázal anděl.

Po nějakém čase vyšel rozkaz od římského císaře Augusta, aby všickni poddaní země židovské zapsáni byli. I šel tedy každý do osady, odkud předkové jeho pocházeli, aby se tam zapsati dal. Maria a Josef, jsouce z královského rodu Davidova, šli do Betlema, města Davidova. Pro množství cizích, kteříž se tam byli sešli, nenalezli v městě samém žádného přístřeší, kde by mohli přenocovati. Šli tedy do jednoho chléva za město. A tu přišel na svět *Ježíš Kristus*, Syn Boží. Maria, panenská matka, dítko obvinula plénkami a položila je v jesle, radujíc se radostí nejčistší.

6. Pastýřové u jeslí a obřezání Páně.

Nedaleko Betlema byli chudí pastýři na poli, ponocujíce u stád svých. A aj, anděl Páně ukázal se jim a jasnost nebeská obklíčila je. I báli se velmi. Anděl pak řekl jim: „Nebojte se, nebo aj, zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu. Nebo narodil se vám dnes v městě Davidově Spasitel, jenž jest Kristus Pán. A toto vám bude znamením: Naleznete nemluvňátko plénkami obvinuté a položené v jeslích.“ A v touž dobu bylo s andělem množství duchů nebeských, chválících Boha a řkoucích: „Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“

Jakž byli andělé zase do nebe odstoupili, pravili pastýři v radostném úžase vespolek: „Pospěšme do Betlema a vizme, což Pán zvěstoval nám.“ I odešli chvátajíce a nalezli v chlévě Marii a Josefa i nemluvňátko, plénkami obvinuté a položené v jeslích. I patřili na ně se svatou uctivostí a radovali se z něho srdečně. A poklonivše se jemu, navrátili se k stádům svým, velebíce a chválíce Boha ze všeho toho, což byli slyšeli a viděli.

A když se naplnilo dní osm, bylo dítě obřezáno. Při tom obdrželo nejsvětější jméno Ježíš, jakož anděl již před jeho narozením byl přikázal.

7. Obětování Pána Ježíše v chrámě.

Když bylo Ježíškovi čtyřicet dní, nesli jej Maria a Josef podle zákona do chrámu Jerusalemského, aby hc obětovali Pánu, i aby dali předepsanou obět chudých, totiž dvé holoubátek.

** Toho času žil v Jerusalemě spravedlivý a bohabojný muž, jménem Simeon. Ten s toužeností očekával Spasitele; nebo Duch svatý, kterýž s ním byl, zjevil jemu, že neumře, dokud by neuzřel Pomazaného Páně. Puzen jsa od Ducha svatého, přišel téhož dne do chrámu. A když tam Maria a Josef přinesli dítě Ježíše, poznal v něm hned zaslíbeného Vykupitele i vzal božské dítě na lokty své, chválil Boha a řekl: „Nyní propustíš, Pane, služebníka svého podle slova tvého v pokoji; nebo viděly oči mé spasení tvé, kteréž jsi všem lidem připravil, jako světlo k osvícení pohanů a k slávě lidu svého israelského.“ Pak říkal Marii a Josefovi svaté blahopřání, a obrátiv se k Marii, řekl ještě: „Aj, položen jest tento ku pádu a k povstání mnohým v Israeli a za znamení, jemuž bude odpíráno. A tvou vlastní duši pronikne meč.“

* Byla pak v Jerusalemě také prorokyně, jménem Anna, vdova, mající let osmdesát a čtyři, kterážto nikdy nevycházela z chrámu, a posty a modlitbami Bohu sloužila dnem i nocí. I ta, v touž hodinu přišedši, velebila Pána. I vypravovala potom s radostí jiným nábožným, kteříž očekávali Vykupitele, že jej viděla.

8. Příchod mudrcův od východu.

Když se byl Ježíš s rodiči svými navrátil do Betlema, přijeli mudrci z východních krajin do Jerusalema, řkouce: „Kde jest ten, kterýž se narodil, král židovský? Nebo viděli jsme hvězdu jeho na východě a přijeli jsme klanět se jemu.“ Uslyšev to Herodes král, ulekl se a všickni Jerusalemští s ním. A rychle shromáždiv všecka knížata kněžská a učitele lidu, tázal se jich, kde by se Kristus měl naroditi? Oni pak odpověděli jemu: „V Betlemě, v pokolení Judově. Nebo tak psáno jest u proroka Micheáše: Ty Betleme v zemi judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými;

neboť z tebe vyjde vévoda, kterýž by spravoval lid můj israelský, jehož východ jest od věčnosti.“ I žádal Herodes, aby mudrci tajně přišli k němu, a pilně se jich vyptával na čas, kdy se jim hvězda byla ukázala. A když je propouštěl do Betlema, pravil úskočně: „Jděte a ptejte se pilně po dítěti: a když naleznete, zvěstujtež mi, ať i já přijda, pokloním se jemu.“

Mudrci vydali se bez prodlení na cestu do Betlema. A aj, hvězda, kterouž byli viděli na východě a kteráž

jim na čas byla zmizela, předcházela je zase, z čehož se velice radovali. Hvězda se pak náhle zastavila a stála nad místem, kdež bylo dítě Ježíš. I všedše tam, nalezli dítě s Marií a Josefem, a padše klaněli se jemu. I otevřeli poklady své a obětovali jemu dary: zlato, kadidlo a myrrhu. V noci pak dostali ve snách napomenutí od Boha, aby se nenavracovali k Herodesovi. I uposlechli rozkazu Božího, a velebíce Boha, navrátili se jinou cestou do vlasti své.

9. Útěk do Egypta a návrat do Nazareta.

Herodes netrpělivě očekával návrat mudrcův. Posléze vida, že nadarmo čeká, rozhněval se náramně a vydal

ukrutný rozkaz, aby zavražděna byla v Betlemě a ve vůkolí všecka pacholata, kteráž by byla v stáří do dvou let. Kojil se zajisté nadějí, že také Ježíš zabit bude s nimi.

Ale Bůh bděl nad životem dítěte. Nebo v noci ukázal se anděl Páně Josefovi ve snách a řekl k němu: „Vstaň, vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta, a buď tam, dokavad nepovím tobě; neboť Herodes bude hledati dítěte, aby je zahubil.“ Josef tedy rychle vstal, vzal dítě i matku jeho a odešel do Egypta.

Když byl Ježíš na útěku, přišli vrahové od Heroda vysláni do Betlema. I brali pacholátka z náručí mateřských a usmrcovali je. I bylo tu pláče a kvílení hrozného, a matky plačící synů svých nedaly se potěšiti.

Trest Boží Heroda neminul. Nebo několik let po onom krveprolití navštíven jest šerednou nemocí a zemřel v bolestech hroznych. I ukázal se anděl Páně Josefovi v Egyptě opět ve snách a řekl jemu: „Vstaň, vezmi dítě i matku jeho a navrať se do vlasti své. Neboť zemřeli ti, již hledali bezživotí dítěte.“ Vstal tedy Josef, vzal dítě i matku jeho a navrátil se do Nazareta, města galilejského.

Tam rostl Ježíš v tichosti a skrytosti. Již v mládosti své ukazoval nebeskou moudrost a milost Boží byla v něm.

10. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě.

Maria a Josef chodívali každého roku do Jerusalema na slavnost velikonoční. Když byl Ježíš ve dvanácti letech, vzali ho s sebou. S radostí vydal se na dalekou cestu. Ale větší byla radost jeho, když uzřel svaté město před sebou a ponejprv vstoupil do krásného chrámu. Když se dokonala slavnost, vraceli se Maria a Josef domů. Mládeneček Ježíš zůstal však v Jerusalemě, aniž o tom rodiče jeho věděli. Domnívaliť se s počátku, že by byl v zástupě. I ušli den cesty a hledali ho večer mezi příbuznými a známými. Ale kterak se ulekli, nenalezše ho! V úzkosti své vrátili se do Jerusalema a hledali ho.

Posléze, po třech dnech, nalezli ho v chrámě, an sedí mezi učiteli, poslouchaje a otazuje se jich i odpo-

vídaje jim. Všickni, kdož jej slyšeli, divili se rozumnosti, kterouž na jevo dával v otázkách a v odpovědech svých. Když ho uzřeli rodičové jeho, velmi se zaradovali. Matka pak, pamětliva jsouc veliké úzkosti, kterouž vytrpěla, řekla k němu: „Synu, proč jsi nám tak učinil? Aj, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe.“ I odpověděl Ježíš mírně a vlídně: „Proč jste mne hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já v tom, co jest Otce mého, musím

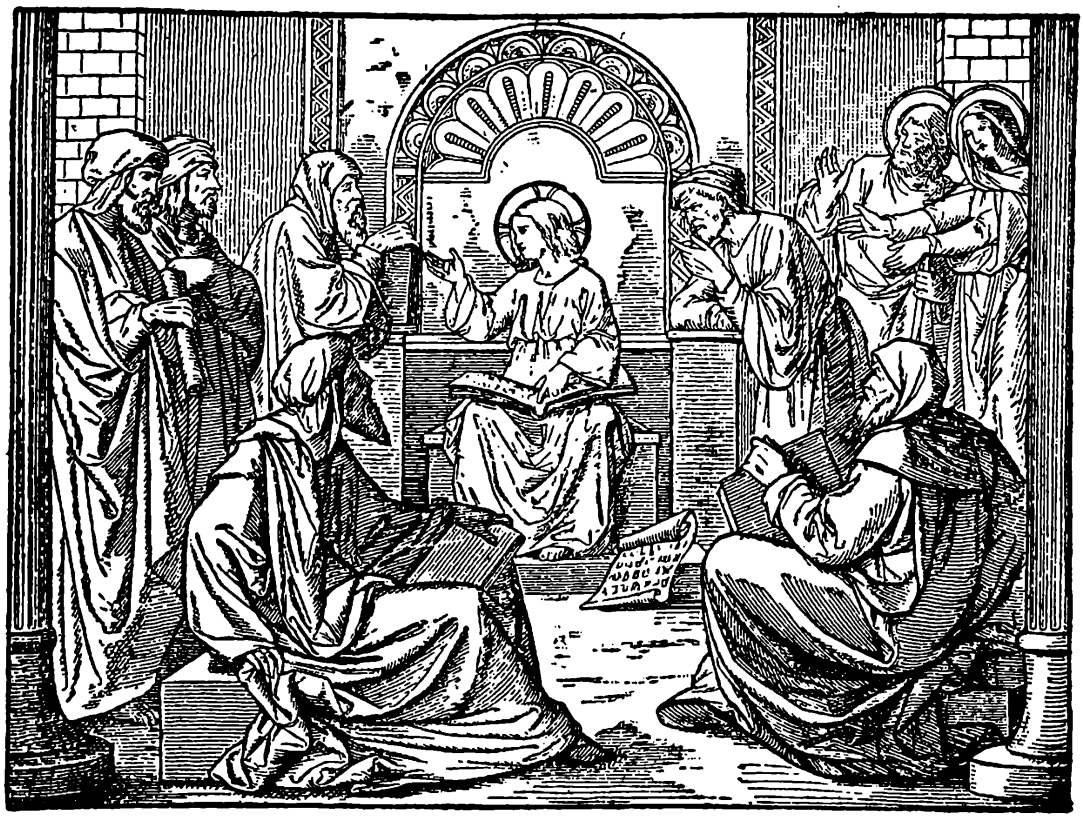

býti?“ Potom navrátil se s rodiči svými do Nazareta. Byl jim poddán, a prospíval jakož věkem tak i moudrostí a milostí u Boha a u lidí.

(Pán Ježíš jakožto Syn Boží věděl všecko od věčnosti. Chtěl pak Božskou moudrost svou jen ponenáhlu zjevovati a proto pilně poslouchal, jako jiné pouze lidské děti, učení jiných, aby byl mládeži též nejkrásnějším vzorem pozornosti při svatém vyučování.)

Příprava a veřejné vystoupení Ježíšovo.

11. Jan, předchůdce Páně.

Přibližovala se doba, v kteréž Ježíš co Spasitel světa veřejně vystoupiti měl. Proto stalo se nyní slovo Páně k Janovi, synu Zachariášovu, na poušti, aby jakožto před-

chůdce Spasitelův cestu jemu připravoval. I vystoupil Jan, poslušen jsa vůle Boží, v krajině jordánské. Nosil roucho ze srsti velbloudí a pás kožený okolo beder svých, a pokrm jeho byly kobylky a med lesní. I volal hlasem velikým: „Čiňte pokání, nebo přiblížilo se království nebeské!“ Aby posluchače ještě více k pokání a polepšení povzbudil a na křest Kristův připravil, křtil ty, kteříž dobré vůle byli, v řece Jordáně. Odevšad přicházeli lidé všech stavů k Janovi, bedlivě poslouchali kázání jeho a byli od něho křtěni, vyznávajíce hříchy své.

* Mimo jiné přicházeli též fariseové a saduceové. Uzřev Jan mnoho z nich, mluvil k nim, řka: „Plemeno ještěrčí, kdo vás učil, abyste utíkali nastávajícímu soudu Božímu? Čiňte hodné ovoce (skutky) pokání a neříkejte: Otce máme Abrahama. Neboť pravím vám: Bůh může z kamení tohoto Abrahamovi dítky vzbuditi. Již sekyra přiložena jest ke kořeni stromův. Každý strom, jenž nenese ovoce dobrého, vyťat a na oheň uvržen bude.“

** Když se lid domníval o Janovi, zdali by nebyl snad Kristus a on to zpozoroval, řekl: „Já nejsem Kristus, ale po mně přijde, kterýž mocnější jest nežli já, jemužto nejsem hoden rozvázati řeménka u obuvi jeho. Já vás křtím toliko vodou, on pak vás křtíti bude Duchem svatým a ohněm. On má věječku v ruce a vyčistí humno své, a shromáždí pšenici do obilnice své, ale plevy páliti bude ohněm neuhasitelným.“

12. Pokřtění a pokušení Ježíšovo.

Jednoho dne přišel také Ježíš, kterýž nyní ve třiceti letech byl, k Janovi na břeh Jordánu, aby též pokřtěn byl od něho. Když pak Ježíš do řeky sestoupiti chtěl, zbraňoval jemu Jan uctivě a pokorně, řka: „Já měl bych od T e b e pokřtěn býti, a Ty jdeš ke mně?“ I odpověděl jemu Ježíš: „Nechej jen tak se státi; nebo sluší nám naplniti všeliké nařízení Boží.“ Tedy dopustil jemu Jan a Ježíš pokřtěn jest od něho v Jordáně. V touž dobu otevřelo se nebe nad Ježíšem a Duch svatý sstoupil v tělesné způsobě jako holubice na něj. A aj, hlas s nebe

stal se, řkoucí: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž se mi dobře zalíbilo.“

** Když byl Pán Ježíš od Jana pokřtěn, odešel z puzení Ducha svatého od Jordánu na poušť. Tu strávil o samotě čtyřiceti dnů a nocí, postě a modle se. Potom zlačněl. I přistoupil k němu ďábel, aby ho pokoušel, a řekl jemu: „Jsi-li Syn Boží, rciž, ať kamení toto chlebové jsou.“ Ale Ježíš odpověděl: „Psánoť jest: Ne samým

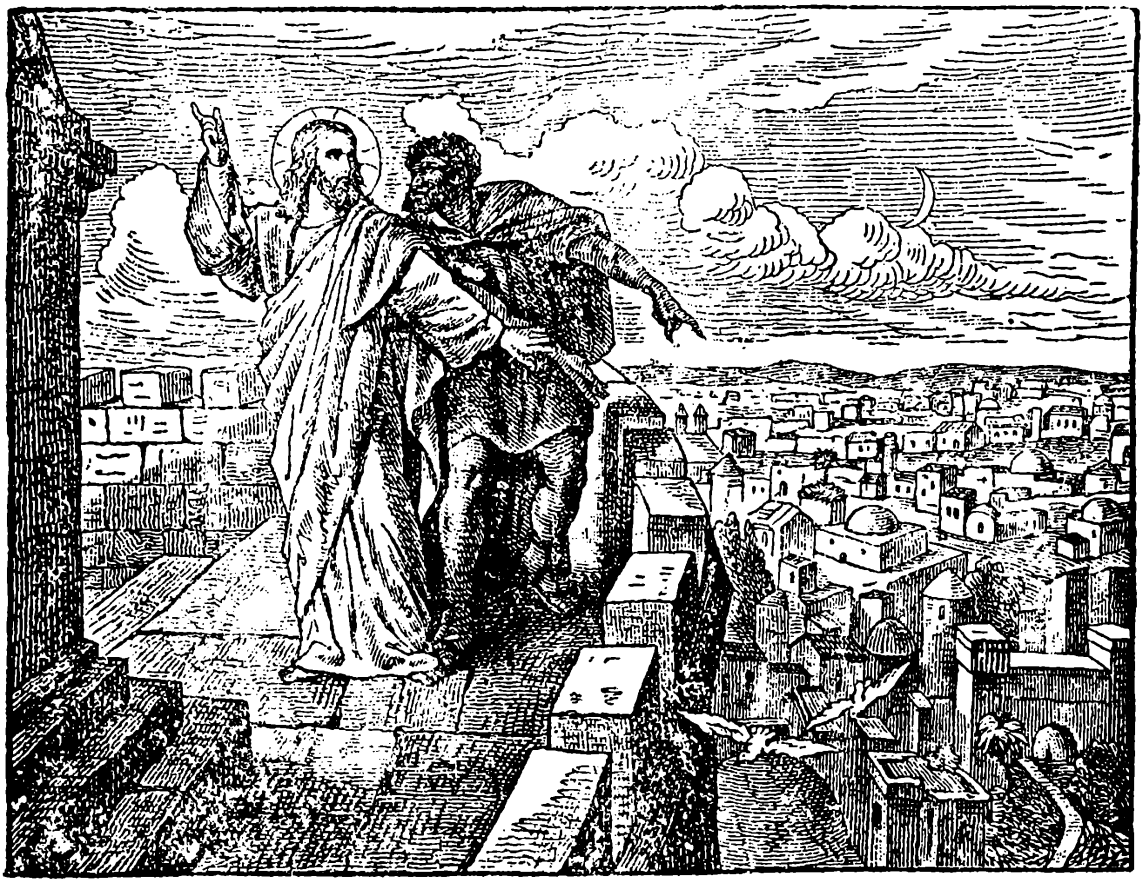

chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, kteréž vychází z úst Božích.“

** Satan odvážil se k druhému pokušení. Vedlť Ježíše do Jerusalema, postavil ho navrch chrámu a řekl: „Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů; nebo psáno jest: Andělům svým přikázal o tobě, a na ruce uchopí tebe, abys snad o kámen nohy své neurazil.“ I odpověděl mu Ježíš: „Zase psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“

** Však ani nyní neustal ďábel. Pojalť Ježíše na horu vysokou velmi, ukázal mu všecka království světa i slávu jejich a řekl jemu: „Toto všecko tobě dám, jestliže padna, budeš mi se klaněti.“ Tehdy řekl Ježíš: „Odejdiž, satane!

neboť psáno jest: Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš!“ Tu opustil ho ďábel, a aj, andělé nebeští přistoupili a sloužili jemu.

13. První učedníci Ježíšovi.

** Z pouště navrátil se Ježíš opět k Jordánu. Když ho Jan uzřel, an jde k němu, zvolal k shromážděnému lidu: „Hle, Beránek Boží, kterýž snímá hříchy světa! Tentoť jest, o němž jsem pravil: Po mně přichází muž, kterýž přede mnou učiněn jest; nebo prvnější byl, nežli já. A já svědectví vydávám, že tento jest Syn Boží.“

Když Jan se dvěma učedníky svými opět stál u Jordánu a znova uzřel Ježíše, an přichází, řekl opět: „Hle, Beránek Boží!“ Uslyševše to ti dva učedníci, šli za Ježíšem. I obrátil se Ježíš a řekl jim přívětivě: „Co hledáte?“ Pravili: „Mistře, kde bydlíš?“ Odpověděl jim: „Pojďte a vizte!“ I šli s radostí s ním na místo, kde bydlil, a zůstali u něho ten den. Ti dva učedníci sluli Ondřej a Jan. Ondřej měl bratra, jménem Šimona, kterýž toužebně hledal Vykupitele. K tomu tedy pospíšil a s radostí řekl jemu: „Nalezli jsme Vykupitele!“ a přivedl ho k Ježíšovi. Pohleděv naň Ježíš, řekl: „Ty jsi Šimon, syn Jonášův; však od té chvíle slouti budeš Petr, t. j. skála.“

* Druhého dne vydal se Ježíš na cestu do Galilee. I nalezl na cestě muže, jménem Filipa, kterýž také už dlouho po Spasiteli toužil, a řekl jemu: „Pojď za mnou!“ Filip měl přítele rovně smýšlejícího, jenž Nathanael čili Bartoloměj se nazýval. I chvátal k němu napřed, nalezl ho pod fíkem a řekl jemu radostně: „Nalezli jsme toho, o kterémž Mojžíš i proroci psali, a ten jest Ježíš z Nazareta. Pojď a viz!“ Vida Ježíš Nathanaele, an jde k němu, řekl: „Aj, pravý Israelita, v němžto lsti není!“ I podivil se Nathanael a tázal se: „Odkud mne znáš?“ Ježíš mu odpověděl: „Prve nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkem, viděl jsem tebe.“ Tu zvolal Nathanael, pln jsa uctivosti: „Mistře, ty jsi Syn Boží, ty jsi král israelský!“ I odpověděl mu Ježíš: „Že jsem tobě řekl: Viděl jsem tě pod fíkem, věříš; větší věci nad tyto uzříš. V pravdě

*

pravím vám: uzříte od této doby nebe otevřené a anděly Boží vzestupující a sestupující na Syna člověka.“

14. Ježíšův první zázrak v Káni.

Třetího dne potom byla svatba v Káni, městečku galilejském, a byla tam matka Ježíšova. Také Ježíš pozván jest na svatbu i učedníci jeho. Při jídle pak nedostávalo se vína. Zpozorovavši to matka Ježíšova, řekla k němu:

„Nemají vína.“ I odpověděl Ježíš: „Ještě nepřišla hodina má.“ Maria srozuměla hned, že pomoci chce a že jenom příhodné doby čeká. Řekla tedy k služebníkům: „Cožkoli vám řekne, učiňte!“

V síni hodovné postaveno bylo šest kamenných stoudví k umývání před jídlem a po jídle, jakž Židé obyčej měli, Každá stoudev pojala v sebe dvě až tři míry. I řekl Ježíš po chvíli služebníkům: „Naplňtež stoudve vodou!“ I naplnili je až dovrchu. Potom řekl jim Ježíš: „Nalévejte již a neste vrchnímu správci svatby!“ I nesli. Vrchní správce svatby okusil vody vínem učiněné a shledal, že víno velmi dobré. Nevěda, odkud by bylo, povolal ženicha a řekl jemu: „Každý člověk nejprve dobré víno staví na

stůl a pak, když se hosté dosti napili, méně dobré, ale tys zachoval víno dobré až naposled.“

Ten počátek divů učinil Ježíš v Káni galilejské a zjevil tím Božskou slávu svou; i uvěřili v něj učedníci jeho.

První slavnost velikonoční.

15. Vyčištění chrámu a rozmluva s Nikodémem.

** Byla blízko Veliká noc. I šel Ježíš do Jerusalema a vstoupil do chrámu. Tu v síni nalezl lid, prodávající voly, ovce a holuby k obětem. a peněžoměnce. V svatém rozhorlení udělal z provázků jako bič, vyhnal prodávající i jejich voly a ovce z chrámu, zpřevracel stoly peněžoměnců a těm, kteříž holuby prodávali, řekl: „Odnestež to odtud a nečiňte domu Otce mého domem kupeckým!“ Tu se rozpomenuli učedníci jeho na proroctví Písma svatého, v němž budoucí Vykupitel k Bohu takto mluví: „Horlivost domu tvého strávila mne.“

** Židé, kteříž byli v chrámě pozůstali, řekli pak k Pánu Ježíši: „Jakým zázrakem se vykážeš, že máš moc to činiti?“ I odpověděl jim Ježíš, ukazuje na sebe: „Zrušte chrám tento, a ve třech dnech jej zase zdělám.“ Židé domnívali se, že o kamenném chrámě mluví, i řekli jemu: „Čtyřiceti a šest let stavěn jest chrám tento, a ty chceš ve třech dnech jej zase zdělati?“

* Chtěje tedy Židy o své Božské moci přesvědčiti, učinil před nimi rozličné divy, a mnozí uvěřili v něj. Mezi těmi byl též jeden člen vysoké rady, jménem Nikodém. Ten žádal toužebně, státi se učedníkem Ježíšovým. Protož přišel, ale boje se Židů, přišel v noci k Ježíšovi, a pravil k němu: „Mistře, víme, že jsi učitel, kterýž od Boha přišel; nebo žádný nemůže těch divů činiti, kteréž ty činíš, leč by Bůh byl s ním.“ I vyložil mu Ježíš, čeho potřebí, aby se stal údem říše jeho, a řekl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího.“

† „Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, takť musí povýšen býti Syn člověka, aby žádný, kdož v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Nebo tak Bůh miloval svět, že Syna svého

jednorozeného dal, aby žádný, kdož v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Neboť neposlal Bůh Syna svého na svět, aby soudil svět, ale aby spasen byl svět skrze něho. Kdo věří v něho, nebude souzen; ale kdo nevěří, již jest odsouzen; neb nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího.“

16. Ježíš u studnice Jakobovy.

* Opustiv Jerusalem, chodil Ježíš po Judsku, hlásaje, že se přiblížilo království Boží. Učedníci jeho křtili. Mnozí uvěřili a stali se učedníky jeho. Pak odešel zase do Nazareta. Bylo mu pak jíti skrze Samařsko. I přišel k městu Sichem. Tu byla studnice, kterouž byl Jakob zřídil, odkudž i studnice Jakobova slula. Unaven jsa cestou, posadil se Ježíš u studnice. Učedníci jeho zatím odešli do města, aby pokrmů nakoupili.

* Když Ježíš u studnice seděl, přišla z města Samaritánka vážit vody. Ježíš řekl jí: „Dej mi píti!“ I podivila se žena, a řekla: „Kterak ty, jsa Žid, žádáš ode mne píti?“ Ježíš odpověděl jí: „Kdybys znala, kdo jest ten, kterýž praví tobě: Dej mi píti, ty bys byla prosila jej, a dal by tobě vodu živou.“ I řekla jemu žena: „Pane, ani nemáš, čím bys navážil, a studnice jest hluboká; odkudž tedy máš vodu živou? Zdali jsi ty větší nežli otec náš Jakob, kterýž nám dal studnici tuto?“ Ježíš odpověděl jí: „Každý, kdo pije z vody této, žízniti bude opět; ale kdo se napije vody, kterouž já dám jemu, bude v něm studánkou tekoucí do života věčného.“ I řekla jemu žena: „Pane, dej mi té vody!“

* Nyní pověděl jí Ježíš tajné hříchy života jejího. I řekla jemu žena, plna jsouc studu a lítosti: „Pane, vidím, že jsi ty prorok!“ Žádostiva jsouc, Bohu od té chvíle pravým způsobem se klaněti, pravila dále: „Otcové naši klaněli se Bohu na této hoře“ — i ukázala při tom na horu Garizim blíže města Sichem — „ale vy pravíte, že v Jerusalemě jest ono místo, kdežto náleží se klaněti.“ Odpověděl jí Ježíš: „Ženo, věř mi, že přichází hodina, kdežto ani na této hoře, ani v Jerusalemě nebudete se klaněti Otci. Ano, přichází hodina a nyníť jest, kdežto praví ctitelé klaněti se budou Otci v duchu a v pravdě. Bůh jest duch, a ti, kteříž se jemu klanějí, v duchu

a v pravdě mají se mu klaněti.“ I srozuměla žena, že Ježíš hodinou vyrozumívá příští Spasitelovo, protož řekla jemu: „Vím, že Messiáš přijde; ten když přijde, oznámí nám všecko.“ I řekl Ježíš: „Já jsem to, kterýž mluvím s tebou.“

* V úžase a radosti nechala tu žena džbánu svého, i běžela do města a řekla lidem: „Pojďte a vizte člověka, kterýž mi pověděl všecko, což jsem koli činila; posuďte sami, není-li on Kristus!“ V tom přišli učedníci s pokrmy z města a prosili Ježíše, řkouce: „Mistře, pojez!“ On pak řekl jim: „Já mám pokrm, o němž vy nevíte. Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, kterýž mne poslal.“ A když ještě mluvil, přišli lidé z města a prosili ho, aby tam zůstal. I pobyl u nich dva dni a vyučoval je. Mnozí pak uvěřili v něj a pravili ženě: „Věříme již ne toliko pro řeč tvou, neb jsme ho sami slyšeli, a víme nyní, že tento jest v pravdě Spasitel světa.“

17. Kázání Ježíšovo v Nazaretě.

† Po těch dvou dnech putoval Ježíš dále do Galilee, hlásal tu evangelium o království Božím a pravil: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské!“ Když se byl vrátil do Nazareta, vešel podle obyčeje svého v den sobotní do školy; i vstal na znamení, že z některé knihy Písma svatého čísti chce. Dána jest mu kniha Isaiáše proroka. A rozvinuv knihu, nalezl následující proroctví: „Duch Páně nade mnou. Pomazal mne a poslal mne kázat evangelium chudým, uzdravovat zkroušených srdcem, zvěstovat jatým propuštění a slepým vidění a zvěstovat dne odplaty.“ Když byl místo toto přečetl, vrátil knihu služebníkovi a posadil se. Oči všech ve škole byly naň obráceny. I počal mluviti k nim: „Dnes se naplnilo písmo toto před vámi.“

† Všickni divili se líbým slovům, kteráž nyní vycházela z úst jeho. Ale neuvěřili tomu, co řekl, nýbrž pravili: „Má sice velikou moudrost a moc divy činiti, ale zdaliž není syn tesařův?“ Pročež řekl jim: „Amen, pravím vám: Žádný prorok není vzácen ve vlasti své. Mnoho vdov bylo zajisté za dnů Eliáše v lidu israelském, když zavřeno bylo nebe tři léta a šest měsíců a nepršelo, takže byl hlad velký po vší zemi; ale k nižádné z nich nebyl poslán Eliáš, než k ženě vdově do Sarepty. A mnoho malomocných bylo v Israeli za Elisea proroka; ale žádný z nich nebyl očištěn než Naaman syrský.“

† I naplněni jsou všickni ve škole hněvem. Povstavše vyvrhli Ježíše z města a vedli ho až navrch hory, na nížto město jejich zděláno bylo, aby jej dolů svrhli. Však nepřišla ještě hodina jeho. A proto odešel, bera se vážně prostředkem jich.

18. Divové Ježíšovi v Kafarnaum.

* Z Nazareta odešel Ježíš do Kafarnaum. Tu učil ve škole. I divili se velice učení jeho; nebo mocná byla řeč jeho a pronikala hlubiny srdce. Ve škole byl také člověk jeden, mající zlého ducha, kterýž náhle vzkřikl: „Co jest tobě do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel-li jsi nás zatratit? Znám tě, kdo jsi: Svatý Boží.“ I rozkázal mu Ježíš, řka: „Umlkni a vyjdi z člověka toho!“ Zlý duch polomcoval člověkem a vyšel z něho ven. I divili se všickni a tázali se vespolek, řkouce: „I co jest to? Rozkazuje v moci a síle i duchům nečistým, a poslouchají ho.“

* Ze školy šel Ježíš do domu Šimona Petra a Ondřeje, bratra jeho. Tchyně pak Petrova ležela, majíc zimnici, i prosili ho za ni. Přistoupiv, ujal ji Ježíš za ruku a pozdvihl ji; a hned přestala jí zimnice, i posluhovala Ježíšovi a učedníkům jeho.

* Večer pak, když zapadlo slunce a chládek nastal, přinášeli ke dveřím domovým všecky nemocné i zlými duchy posedlé, a všecko obyvatelstvo města sběhlo se tam. I vyšel Ježíš z domu, a jedním slovem vyhnal zlé duchy a uzdravil všecky nemocné.

* Druhého dne na úsvitě odešel Ježíš na místo pusté a tam se modlil. Lid šel za ním a když jej nalezli, zdržovali ho, aby od nich neodcházel. Ale on řekl jim: „I jiným městům musím zvěstovati království Boží; nebo na to jsem poslán.“ Potom kázal po vší Galilei, vymítal zlé duchy a uzdravoval všecky nemoce a neduhy v lidu. Pověst o tom rozhlásila se až přes Syrii, a mnoho lidu ze všech krajin šlo za ním.

19. Zahrnutí ryb.

** Když jednoho dne Pán Ježíš přišel k jezeru Genezaretskému, kteréž se též mořem Galilejským zove,

aby tu slovo Boží hlásal, hrnulo se k němu nesčislné množství lidu. Pročež vstoupil na jednu loď, kteráž byla Šimona Petra a Ondřeje, bratra jeho, a prosil jich, aby maličko poodrazili od země. A sedě na lodičce, učil zástupy. Když pak přestal mluviti, řekl k Šimonovi a bratru jeho: „Vezte dále na hlubinu a rozestřete sítě své k lovení!“ Šimon odpověděl jemu: „Mistře, po celou noc pracovavše, nic jsme nepopadli, ale k slovu tvému rozestru síť poznovu.“ A když to učinili, zahrnuli veliké množství ryb, takže se trhala síť jejich. I pokynuli Janovi a bratru jeho Jakobovi, kteříž byli na jiné lodi, aby přišli a pomohli jim. I přišli a naplnili obě lodičky, že se téměř potopovaly.

* Když to Šimon Petr uzřel, ustrnul a hrůza obklíčila jej, i padl k nohám Ježíšovým, řka: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný!“ Ale Ježíš řekl jemu: „Neboj se, již od tohoto času lidi budeš loviti.“ Přivezše loď k zemi, opustili všecko a šli za Ježíšem. A od té chvíle zůstali u něho a provázeli jej, kamkoli šel.

20. Šlakem poražený (dnou sklíčený).

Ježíš byl opět v Kafarnaum a učil v jednom domě. I sešlo se v domě tom nad míru mnoho lidí, již byli žádostivi slyšeti jej. Tu přišli čtyři muži, nesouce na loži člověka šlakem poraženého. Ale nemohouce pro zástup k Ježíši se dostati, vstoupili na střechu, kteráž, jako ve východních krajinách obyčejno, plochá byla, a otvorem v ní udělaným spustili nemocného s ložem k nohám Ježíšovým. Vida Ježíš víru jejich, řekl šlakem poraženému: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchové tvoji!“

Mezi posluchači byli též fariseové a zákonici. Tito myslili u sebe, slyšíce slova Ježíšova: „Tento se rouhá Bohu; nebo kdo může odpustiti hříchy, leč Bůh sám?“ Vida Ježíš myšlení jejich, řekl jim: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých? Co jest snáze, zdali říci: Odpouštějí se tobě hříchové tvoji, čili říci: Vstaň a choď? Ale abyste věděli, že má Syn člověka moc odpouštěti na zemi hříchy, pravím tobě,“ — tu obrátil se k člověku šlakem poraženému — „vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého.“ Nemocný hned vstal, vzal lože

své a odešel do domu svého, velebě Boha. I pojala všecky hrůza a bázeň, a velebili Boha, řkouce: „Nikdy jsme nic takového neviděli!“

21. Kázání na hoře.

Jednou, když Ježíš zase uzřel veliké množství lidí, kteříž byli přišli, aby jej slyšeli, vstoupil na horu. I posadil se s učedníky svými. Zástupové pak stáli a seděli po stráni.

** I otevřev ústa svá, učil je, řka:

A. *O osmeru blahoslavenství.*

** „Blahoslavení chudí duchem; nebo jejich jest království nebeské.

Blahoslavení tiší; nebo oni zemí vládnouti budou.

Blahoslavení lkající; nebo oni potěšeni budou.

Blahoslavení, kteříž lačnějí a žíznějí po spravedlnosti; nebo oni nasyceni budou.

Blahoslavení milosrdní; nebo oni milosrdenství dojdou.

Blahoslavení čistého srdce; nebo oni Boha viděti budou.

Blahoslavení pokojní; nebo oni synové Boží slouti budou.

Blahoslavení, kteříž protivenství trpí pro spravedlnost; nebo jejich jest království nebeské.

Blahoslavení jste, když vám lidé zlořečiti a protivenství činiti, a pro mne všecko zlé o vás lhouce mluviti budou. Radujte se a veselte se; nebo odplata vaše hojná jest v nebesích.“

B. *O důstojnosti a o povinnostech apoštolů a jejich nástupců.*

† Nyní obrátil se Ježíš k učedníkům svým, kteří se státi měli představenými církve jeho, a dával jim napomenutí zvláštní, řka:

† „Vy jste sůl země. Dobráť jest sůl, ale pakli sůl bude zmařena, čím bude soleno? K ničemuž se nehodí více, než aby ven vyvržena a od lidí pošlapána byla. Vy jste světlo světa. Vy se podobáte též městu, na hoře ležícímu. Však město na hoře ležící nemůže skryto býti. Aniž se rozsvěcuje svíce a staví se pod kbelec, ale na svícen, aby svítila všechněm, kteříž jsou v domě. Tak svěť tedy světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích.“

C. *O křesťanské spravedlnosti.*

* Potom obrátil Ježíš zraky své zase k zástupům a pravil jim:

* „Nedomnívejte se, že jsem přišel rušit zákona Mojžíšova anebo výpovědí prorokův: nepřišelť jsem jich rušit, ale naplnit. Amen, pravím vám, nebude-li hojnější spravedlnost vaše nežli zákoníků a fariseů, nevejdete do království nebeského. Slyšeli jste na příklad, že přikázání: „Nezabiješ“ vykládali zákoníci, řkouce: „Jenom jestli by kdo zabil, hoden bude soudu;“ ale já pravím vám, že již každý, kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdož by pak v hněvivosti haněl bratra svého, hoden bude vysoké rady. A kdož by řekl bratru svému: Ty bezbožníku! hoden bude pekelného ohně.“

* „Slyšeli jste dále, že zákoníci ono přikázání: „Milovati budeš bližního svého“ vykládali, řkouce: „Nenáviděti budeš nepřítele svého.“ Ale já pravím vám: Milujte i nepřátele své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteříž vám protivenství činí a utrhají vám: abyste byli dítky Otce svého nebeského, jenž slunci svému velí vzcházeti na dobré i na zlé, a dešť

dává na spravedlivé i na nespravedlivé. Nebo milujete-li toliko ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? Zdaliž i publikáni téhož nečiní? A budete-li pozdravovati toliko bratří svých, což činíte obzvláštního? Zdaliž i pohané toho nečiní? Vy buďtež tedy dokonalí, jakož i Otec váš v nebesích dokonalý jest.“

D. *O dobrém úmyslu při dobrých skutcích.*

* „Pilně se varujte, abyste dobrých skutků svých nečinili před lidmi proto, byste od nich viděni byli; jinak nebudete míti odplaty u Otce svého, jenž jest v nebesích. Protož když dáváš almužnu, netrub před sebou, jako pokrytci činí ve školách a na ulicích, aby ctěni byli od lidí. Amen, pravím vám, tím již vzali odplatu svou. Když tedy ty almužnu dáváš, ať neví levice tvá, co činí pravice tvá, aby almužna tvá byla v skrytě; a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.“

„A když se modlíš, vejdi do pokojíka svého, zavři dveře a modli se Otci svému v skrytě; a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.“

* „Tak i když se postíš, nepochmuřuj tváře své, aby vědomo bylo lidem, že se postíš; a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.“

E. *O péči, která křesťana jediné jest hodna.*

† „Neskládejte sobě pokladů na zemi, jež rez a mol kazí, a zloději vykopávají a kradou; ale skládejte sobě poklady v nebi, kdežto ani rez, ani mol nekazí, a kdež zloději nevykopávají, aniž kradou. Kde jest poklad tvůj, tuť jest i srdce tvé. Žádný nemůže dvěma pánům zároveň sloužiti; nemůžete Bohu sloužiti i mamoně.“

† „Pravím vám: Nepečujte příliš o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali. Zdaliž není život více nežli pokrm, a tělo více nežli oděv? Pohleďte na ptactvo nebeské! Neseje, ani žne, ani shromažďuje do stodol, a Otec váš nebeský krmí je. Zdaliž vy nejste dražší nežli ptactvo? Popatřte i na kvítí polní! Nepracuje, ani přede; pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vší slávě své nebyl tak oděn, jako jedno z nich. Poněvadž tedy Bůh trávu polní, kteráž dnes jest a zejtra do peci vhozena bývá, tak odívá, čím více odívati bude vás, vy malověrní! Nepečujtež tedy úzkostlivě, říkajíce: Co budeme jisti, co budeme píti, aneb čím se budeme odívati? O to

všecko pohané pečují. Víť zajisté Otec váš, že toho všeho potřebujete. Hledejte tedy nejprv království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno.“

F. *O křesťanském chování se k bližnímu.*

* Nesuďte, a nebudete souzeni; nepotupujte, a nebudete potupeni; odpouštějte, a bude vám odpuštěno. Jakou měrou měřiti budete, takovou bude vám zase odměřeno. Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého a břevna v oku svém neznamenáš? Aneb kterak můžeš říci bratru svému: Nechať vyvrhu mrvu z oka tvého, když sám břevno v oku svém máš? Pokrytče, vyvrz nejprv břevno z oka svého a tehdy hleď, kterak bys vyňal i mrvu z oka bratra svého.“

* „Všecko, cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy jim čiňte. Toť zajisté jest rozkaz zákona i proroků.“

* * *

† Po těchto a mnohých jiných napomenutích pravil Ježíš posléze:

† „Vcházejte těsnou branou do života věčného. Nebo široká jest brána a prostranná cesta, kteráž vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteříž vcházejí skrze ni. Ale jak těsná jest brána a jak úzká cesta, kteráž vede k životu, a málo jest těch, kteříž ji nalézají!“

† „Každý, kdož slyší tato slova má a plní je, připodobněn bude muži moudrému, kterýž ustavěl dům svůj na skále. I spadl příval, přišly řeky, váli větrové a obořili se na ten dům; však nerozpadl se, nebo založen byl na skále. Naproti tomu každý, kdož slyší tato slova má a nečiní jich, podoben bude muži bláznivému, kterýž ustavěl dům svůj na písku. I spadl příval, přišly řeky a váli větrové a obořili se na ten dům, i padl, a pád jeho byl strašlivý.“

* Když Ježíš dokonal tuto řeč svou, divili se zástupové učení jeho; nebo učil je, jako moc s nebe maje, a ne jako zákoníci a fariseové.

22. Malomocný. Služebník setníkův.

** Když Ježíš sestupoval s hory, přišel mu vstříc malomocný a klaněl se mu, řka: „Pane, chceš-li, můžeš mne očistiti.“ I vztáhl Ježíš ruku a dotkl se ho, řka: „Chci, buď čist!“ A hned očištěn jest nemocný od malo-

mocenství svého. Ježíš pak řekl jemu: „Viz, abys toho žádnému nepravil, ale jdi bez meškání a ukaž se knězi, aby tě vyhlásil za čistého od malomocenství.“

(Toto kněžské vyhlášení za čistého, kteréž v Starém zákoně přikázáno bylo všem tělesně malomocným, obrazem mělo býti rozhřešení kněžského, jež v Novém zákoně nařízeno jest všem na duši malomocným. Proto žádal Pán Ježíš na malomocném výslovně, aby ke knězi šel a od něho ujištění obdržel, že jest prost malomocenství.)

* Potom odebral se Ježíš zase do Kafarnaum. Tam žil římský setník, jenž Židům velmi přízniv byl a jim na svůj náklad i školu vystavěl. Ten měl služebníka na smrt nemocného, kteréhož velice miloval. Když tedy setník uslyšel, že Ježíš jest na cestě do Kafarnaum, poslal k němu starší městské, prose ho, aby přišel a uzdravil služebníka jeho. I šel Ježíš s nimi. A když byl již nedaleko domu, vyšel mu setník sám vstříc a pravil: „Pane, nejsem hoden, abys všel pod střechu mou; ale toliko rci slovem, a uzdraven bude služebník můj.“ Slyše to Ježíš, obrátil se, a řekl k těm, jižto šli za ním: „Amen, pravím vám, nenalezl jsem tak veliké víry v Israeli. Pravím pak vám: Přijdou mnozí od východu i od západu a stoliti budou s Abrahamem, s Isákem a s Jakobem v království nebeském. Synové pak království vyvrženi budou do temnosti zevnitřní; tamť bude pláč a skřípění zubů.“ Pak řekl setníkovi: „Jdi, a jak jsi uvěřil, staň se tobě!“ A uzdraven jest služebník v touž hodinu.

23. Mládenec Naimský.

Ježíš šel do města, kteréž Naim slulo, i šli s ním učedníci jeho a mnoho lidu. Když pak se přibližoval k bráně městské, aj, mrtvý byl nesen ven. Byl on syn jediný matky své, a ta byla vdova. I šla plačíc a lkajíc za marami. Mnoho lidí z města šlo s ní. Když Pán uzřel matku, útrpností hnut jest i řekl k ní laskavě: „Neplačiž!“ Pak přistoupil a dotkl se mar na znamení, aby se nosiči zastavili. I zastavili se. Ježíš pak řekl k mrtvému: „Mládenče, tobě pravím, vstaň!“ I posadil se, jenž byl mrtvý, a počal mluviti. Ježíš dal jej mateři jeho. Pojala pak všecky, kteříž přítomni byli, bázeň veliká. Hlasitě velebili Boha a pravili: „P r o r o k veliký povstal jest mezi námi, a Bůh navštívil lid svůj.“

24. Vyslanci Janovi.

Herodes, syn onoho, jenž dítky Betlemské povražditi dal, byl knížetem galilejským a peréjským. On pojal Herodiadu, manželku bratra svého, když tento byl ještě na živě, za manželku. Jan pak říkával jemu neohroženě: „Neslušíť tobě míti manželky bratra svého!“ Pro tuto řeč dal Herodes Jana zajmouti a svázaného vsaditi do žaláře.

Jan nepřál sobě ani v žaláři ničeho vřeleji, než aby všickni v Ježíše uvěřili a následovali. Ale poněvadž jeho vlastních učedníků chudoba a nízkost Ježíšova pomátla, chtěl, aby od samého Ježíše o jeho Božském seslání přesvědčeni byli. Proto poslali dva z učedníků svých k Ježíšovi, aby se ho otázali: „Ty-li jsi ten, kterýž přijíti má, čili jiného čekati máme?“ Místo odpovědi poukázal Ježíš na zázraky, jež byl právě na mnohých nemocných a neduživých vykonal, řka: „Jděte a povězte Janovi, co jste slyšeli a viděli. Slepí vidí, chromí chodí, malomocní se očišťují, hluší slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým se zvěstuje evangelium; a blahoslavený jest, kdo se nehorší nade mnou!“

25. Kající Magdalena.

* Jistý fariseus, jménem Šimon, prosil Ježíše, aby jedl s ním. Ježíš vešel do domu fariseova a posadil se za stůl. V témž městě živa byla žena, jménem Maria Magdalena, která co hříšnice byla známa. Poslouchávala však pilně kázání Páně, i obrátila se a milovala nyní Pána Ježíše z celého srdce, a litovala hříchů svých. Jak zvěděla, že Ježíš v domě fariseově pozván jest, pospíšila s nádobou alabastrovou, v kteréž drahý balsám byl, aby pomazala nohou jeho. Přišedši, padla k nohám Ježíšovým a počala lítostí hořce plakati. Slza za slzou stékala na nohy Ježíšovy. Jakž to zpozorovala, utírala nohy jeho vlasy hlavy své, pak je líbala a mastí mazala.

* Uzřev to fariseus, pravil sám u sebe: „Kdyby tento byl prorok, věděl by ovšem, co a jaká jest tato žena: neboť jest hříšnice.“ Ale Ježíš řekl k němu: „Šimone, mám tobě něco povědíti. Jeden věřitel měl dva dlužníky. Jeden byl dlužen pět set peněz a druhý padesát. Ale

když neměli, odkudž by zaplatili, odpustil to oběma. Který z nich ho asi více miloval?“ I odpověděl Šimon: „Mám za to, že ten, kterémuž více odpustil.“ A Ježíš řekl: „Právě jsi rozsoudil.“

* Pak obrátiv se k ženě, řekl Šimonovi: „Vidíš ženu? Vešel jsem do domu tvého, a nepodal jsi vody na nohy mé; ale tato smáčela nohy mé slzami a vlasy svými je utírala. Tys mne nepozdravil políbením, ale tato, jakž vešla, nepřestala líbati nohou mých. Tys nepomazal olejem hlavy mé, ale tato mazala balsámem vzácným nohy mé. Protož pravím tobě: Odpouštějí se jí hříchové mnozí, neboť milovala mnoho; komuž pak méně se odpouští, méně miluje.“ Potom řekl k ženě slova plná milosti: „Odpouštějí se ti hříchové. Víra tvá tebe spasenu učinila. Jdi v pokoji!“

Druhá slavnost velikonoční.

26. Člověk třicet osm let nemocný.

K slavnosti velikonoční vstoupil Ježíš opět do Jerusalema. Tam byl rybník nazvaný bravným, od bravů (ovec), kteréž v něm k obětem bývaly čištěny. Kolem rybníka bylo stavení, mající patero podloubí. V podloubích těch leželo veliké množství slepých, chromých, schnoucích a jinak nemocných, očekávajících hnutí vody. Nebo anděl Páně sestupoval jistým časem do rybníka, i hýbala se voda. Kdož pak první po hnutí vody do rybníka vešel, uzdraven býval od kterékoli nemoci. Mimo jiné ležel tu člověk, jenž už osm a třicet let nemocen byl. Když ho Ježíš uzřel tu ležícího, laskavě řekl k němu: „Chceš-li zdráv býti?“ I odpověděl jemu nemocný: „Pane, nemám člověka, kterýž by mne vpustil do rybníka, když voda se kormoutí; neb když já jíti chci, jiný přede mnou vstupuje do vody.“ I řekl jemu Ježíš: „Vstaň, vezmi lože své a choď!“ A hned učiněn jest zdráv člověk ten, i vzal lože své a odešel, raduje se a díky vzdávaje.

* Byla pak sobota v ten den. Když tedy Židé uzřeli člověka, kterýž byl uzdraven, jdoucího s ložem svým, pravili

k němu: „Sobota jest, nesluší tobě nositi lože svého!“ I odpověděl jim: „Který mne uzdravil, ten mi řekl: Vezmi lože své a choď!“ Tedy otázali se ho: „Kdo jest ten člověk, který takto řekl tobě?“ Nemohl jim povědíti; neboť Ježíš se byl hned zase vzdálil. Brzo potom nalezl ho Ježíš v chrámě a řekl jemu: „Hle, učiněn jsi zdráv, již nehřeš, aby se ti něco horšího nepřihodilo!“ I šel člověk ten a pověděl Židům, že by Ježíš to byl, kterýž ho zdravého učinil. Židé pak zanevřeli na Ježíše, že v sobotu člověka uzdravil.

* Ježíš chtěl je přesvědčiti, že k tomu právo má, a řekl jim: „Otec můj až dosavad dělá, i jáť dělám.“ I hleděli ho Židé zabíti; nebo nazývali to rouháním, že Bohu rovným se činí. Ale Ježíš ujišťoval je tím slavněji, řka: „Amen, pravím vám, cožkoli Otec činí, to činí podobně i Syn. Jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život v samém sobě. A jako Otec mrtvé křísí a obživuje, tak i Syn obživuje. Ještě více, Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud dal Synu, aby všickni ctili Syna, jakož ctí Otce. Amen, pravím vám, že přichází hodina, v kteroužto všickni, kteříž v hrobech jsou, uslyší hlas Syna Božího. Kteříž dobře činili, vyjdou na vzkříšení života; kteří pak zle činili, na vzkříšení soudu.“

27. Hřích proti Duchu svatému. Blahoslavení Marie Panny.

Když se dokonali dnové slavnosti velikonoční, navrátil se Ježíš do Galilee, a chodil uče a zázračně uzdravuje po vší zemi. Jednoho dne přivedli k němu člověka posedlého, jenž byl slepý a němý. Ježíš uzdravil jej, takže viděl i mluvil. I divili se tomu všickni a pravili: „Neni-liž tento syn Davidův?“ Ale uslyševše to fariseové, řekli: „Tento nevymítá zlých duchů jinak, leč Belzebubem, knížetem zlých duchů.“ Ježíš pak, znaje myšlení jejich, řekl jim: „Každé království, rozdvojeno-li samo v sobě, zpustne. Jestliže by ďáblové Belzebubem se vymítali, bylo by rozdvojeno království jeho; kterak by tedy ostáti mohlo? Pakli však já Duchem Božím zlé duchy vymítám, tedy přišlo mezi vás království Boží. Pravím vám: Veliký hřích i rouhání bude lidem od-

puštěno; ale kdož by mluvil proti Duchu svatému, nebude mu odpuštěno, ani v tomto věku, ani v budoucím.“

Ženu jednu ze zástupu tato řeč Ježíšova dojala tak mocně, že pozdvihši hlasu svého, zvolala: „Blahoslavený život, kterýž tebe nosil, a blahoslavená prsa, kterých jsi požíval!“ Ale Ježíš odpověděl: „Ovšem, blahoslavení, kteříž slyší slovo Boží a ostříhají ho.“

28. Kázání na jezeře: sedmero podobenství o království nebeském.

* Jednoho dne šel Ježíš k jezeru Genezaretskému, posadil se na břehu a učil. Když pak se k němu sešli zástupové mnozí, vstoupil na lodičku a mluvil k lidu na břehu stojícímu v podobenstvích, řka:

A. *O rozsevači.*

** „Vyšel rozsevač, aby rozséval. A když rozséval, padla některá zrna vedle pole na cestu a pošlapána jsou, i přiletěli též ptáci nebeští a sezobali je. Jiná zrna padla na místa skalnatá. Vzešla sice, ale když slunce počalo páliti, uvadla i uschla, protože neměla vláhy. Zase jiná zrnka padla mezi trní, i vzrostlo spolu trní a udusilo je. Čtvrtý díl zrn posléze padl v zemi dobrou. Tato zrna vzešla a vydala užitek třicet-, šedesát-, i stonásobný.“

** To pověděv, zvolal Ježíš: „Kdo má uši k slyšení, slyš! Znamená pak podobenství toto: Símě jest slovo Boží. — U kterých símě padlo vedle na cestu, jsou ti, kteříž slovo Boží sice slyší, ale potom přichází hned ďábel a vynímá slovo z srdce jejich, aby neuvěřili a spaseni nebyli. Které padlo na skálu, ti jsou, kteří slovo s radostí přijímají, když je slyší, ale ti nemají kořenů, ježto toliko na čas věří a v čas pokušení odstupují. Které mezi trní padlo, ti jsou, kteří slovo slyší, ale pak po pečování, zboží a rozkošech života jdouce, udušují je tak, že užitku nepřináší. A které posléze v zemi dobrou padlo, ti jsou, kteřížto rádi slyšíce slovo, v srdci dobrém je zachovávají a užitek přinášejí v trpělivosti.“

B. *O koukoli mezi pšenicí.*

* Potom jim pověděl Ježíš jiné podobenství, řka: „Podobno jest kráľovství nebeské člověku, kterýž nasel dobrého semene na poli svém. Když pak lidé jeho zesnuli, přišel nepřítel jeho, nasel koukole mezi pšenici a odešel. Když bylina vzrostla a užitek učinila, ukázal se i koukol. I přistoupili služebníci hospodářovi a řekli jemu: Pane, zdaliž jsi nenasel dobrého semene na poli svém? Odkudž se má tedy koukol? Odpověděl jim: Nepřítel to učinil. Služebníci tázali se: Chceš-li, půjdeme a vytrháme jej? Ale on odpověděl: Ne; abyste snad, trhajíce koukol, nevytrhali spolu s ním i pšenice. Nechte, ať obé spolu roste až do žní. V čas žní řeknu pak žencům: Sebeřte nejprv koukol a svažte jej v snopky k spálení; ale pšenici shromažďte do stodoly mé!“

* Podobenství toto vyložil Pán Ježíš takto: „Rozsevač dobrého semene jestiť Syn člověka. Pole jest svět. Dobré símě jsou dítky království Božího; koukol jsou děti zlého. Nepřítel pak, kterýž jej rozsévá, jest ďábel. Žeň jest skonání světa, a ženci jsou andělé. Jako bývá v čas žní koukol sebrán a ohněm spálen: takť se stane i zlým při skonání světa. Pošleť Syn člověka anděly své, i vyberou všecky, kteříž nyní dávají pohoršení a nepravost činí, a uvrhnou je do ohnivé peci pekelné. Tam bude pláč a skřípění zubů. Spravedliví pak skvíti se budou v království Otce nebeského jako slunce.“

C. *O zrnu hořčičném, o kvase, o pokladě, o perle a síti.*

* Ježíš pravil dále: „Podobno jest království nebeské zrnu hořčičnému, kteréž vzav člověk nasel na poli svém. Toto sice nejmenší jest mezi všemi semeny; ale když vzroste, jest větší všech bylin a bývá jako strom, takže ptáci nebeští přilétajíce, bydlejí na ratolestech jeho.“

* „Podobno jest království nebeské též kvasu, kterýž vzavši žena, zadělala do tří měřic mouky, až zkysalo všecko.“

* „Podobno jest království nebeské dále pokladu skrytému v poli. Když člověk poklad ten nalezne, skrývá

jej a radostí nad ním jde, prodá všecko, což má, a koupí pole to.“

* „Opět podobno jest království nebeské kupci, hledajícímu dobrých perel. Když nalezl jednu drahou perlu, jde, prodá všecko, což má, a koupí ji.“

† „Opět podobno jest království nebeské síti puštěné do moře a všeliké ryby shromažďující. Když naplněna jest, bývá vytažena a pak vybírají ryby dobré v nádoby, zlé pak pryč zamítají. Tak bude i při skonání světa. Vyjdouť andělé a oddělí zlé z prostředka spravedlivých a uvrhnou je do peci ohnivé; tamť bude pláč a skřípění zubů.“

† Takových podobenství pověděl Ježíš ještě více zástupům, takže se naplnilo proroctví, kteréž dí: „Otevru v podobenstvích ústa svá a mluviti budu, což skryto bylo od ustanovení světa.“

29. Bouře na moři.

† Když byl večer, řekl Ježíš k učedníkům svým: „Přeplavme se přes moře!“ Vtom přistoupil k němu jeden zákoník

a řekl jemu: „Mistře, půjdu za tebou, kamkoli půjdeš.“ Ale Ježíš, dobře věda, že zákoníkovi jde jen o to, aby od lidí ctěn a snad i pohodlně živ byl, řekl jemu: „Lišky doupata mají a ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá ani tolik, kde by hlavu sklonil.“ Po těchto slovech zákoník zase odešel.

Potom vstoupil Ježíš s učedníky svými na lodičku a mnoho jiných lodí provázelo jej. Unaven jsa prací celého dne, posadil se a usnul. A aj, bouře veliká stala se náhle na moři, takže se lodička přikrývala vlnami. I přistoupili k němu učedníci jeho, plni jsouce strachu a hrůzy, a zbudili jej, řkouce: „Pane, zachovej nás, hyneme!“ I odpověděl jim Ježíš: „Co se bojíte, malověrní?“ A vstav přikázal větrům a moři, a ihned stalo se ticho. Lidé pak divili se, řkouce: „Kdo jest tento, že ho větrové i moře poslouchají?“

30. Dcera Jairova a nemocná žena.

* Když se byl Pán Ježíš na lodi přes moře zase na druhou stranu přeplavil, přijal ho zástup s radostí. Mimo jiné přistoupil k němu představený školy, jménem Jairus. Ten měl dceru jedinou, dvanáctiletou, kteráž na smrt byla nemocná. I padl k nohám Ježíšovým a prosil ho snažně, řka: „Pane, dcera má skonává. Ó pojď, vlož na ni ruku svou a ozdraví a živa zůstane!“ I šel s ním Ježíš. Učedníci jeho a zástupové mnozí doprovázeli ho. I nastala okolo něho tíseň veliká.

* Toho použila žena, kterážto, dvanácte již let nemocna jsouc, všecken statek svůj byla vynaložila, aniž u lékařů pomoci nalezla. Prodravši se zástupem k Ježíši, dotkla se pozadu roucha jeho, neboť byla řekla sama u sebe: „Dotknu-li se jen roucha jeho, uzdravena budu.“ A vskutku, v témž okamžení, jak se byla dotkla roucha jeho, uzdravena jest od neduhu svého. Ježíš chtěl, aby si lid víru její za příklad vzal a ji následoval. Proto se obrátil a řekl: „Kdo se dotkl roucha mého?“ I přistoupila žena, třesouc se, padla k nohám Ježíšovým a pověděla přede vším lidem, pro kterou příčinu se ho byla dotkla a kterak hned uzdravena jest. Pán Ježíš řekl jí přívětivě: „Dcero, víra tvá tě uzdravila. Jdi v pokoji!“

* Když ještě mluvil, přišel jeden z domácích Jairových a řekl k němu: „Dcera tvá již umřela; netrmácej tedy déle Mistra!“ Otec se zhrozil. Ale Ježíš řekl jemu: „Neboj se; toliko věř, a ona oživne.“ Přišed pak Ježíš

do domu, uzřel množství lidí u dítěte plačících a kvílících, i pištce, kteříž na píšťaly hráli, jakož tehda obyčej býval. Řekl pak jim: „Proč pláčete a hlučíte? Neumřelať dívka, ale spí.“ I posmívali se jemu, vědouce, že umřela. Nepomněliť, že Ježíš přišel, aby ji zase k životu vzkřísil. A když byl vypuštěn zástup, pojal Ježíš otce a matku dívčiny a učedníky, kteříž s ním byli, a všel tam, kdež

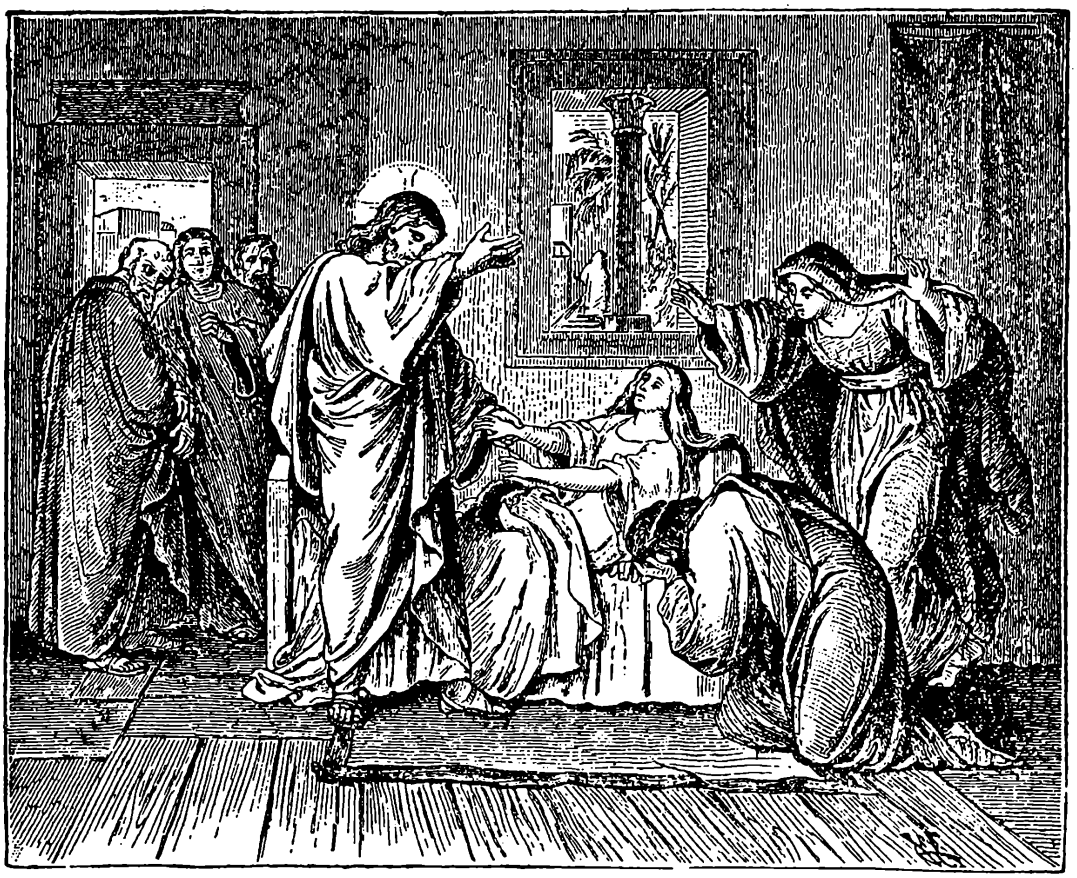

dívka ležela. A přistoupiv k mrtvole, ujal ji za ruku a řekl: „Dívko, vstaň!“ A hned vstala a chodila. Pověst pak o tom roznesla se po vší zemi.

31. Vyvolení a první rozeslání apoštolů.

* Z daleka, až od středozemského moře, přicházeli větší a větší zástupové. Když se jednou zase náramné množství lidu shromáždilo u Pána Ježíše, takže jeden druhému v cestě byl, nemohouce slyšeti slov jeho, měl lítost nad nimi; neboť byli jako ovce nemající pastýře. Proto řekl učedníkům svým: „Žeň zajisté mnohá jest, ale dělníků málo. Protož proste Pána žně, ať pošle dělníky na žeň

svou!“ Pak vyšel na horu a přes noc trval na modlitbě; a když byl den, povolal učedníků svých a rozeslal z nich dvanácte, kteréž i apoštoly, t. j. poslanci nazval. Jména pak dvanácti apoštolů jsou tato: První Šimon Petr a Ondřej, bratr jeho; Jakob a Jan, bratr jeho; Filip a Bartoloměj, Matouš a Tomáš, Jakob menší a Judas Thadéus; Šimon horlitel a Jidáš Iškariotský.

† „Jděte“ — přikazoval jim — „k ztraceným ovcem domu israelského a kažte: Přiblížilo se království nebeské! Nemocné uzdravujte, mrtvé křiste, malomocné čisťte, zlé duchy vymítejte! Nic nebeřte s sebou na cestu; hodenť jest zajisté dělník pokrmu svého. Vcházejíce do domu, rcete: Pokoj buď domu tomuto! A jestliže bude ten dům toho hoden, požehnání vaše přijde naň; pakli nebude hoden, požehnání vaše navrátí se k vám. Kdež by koli, v domě anebo v městě, nepřijali vás, aniž uposlechli řečí vašich, vyjděte ven a vyrazte také prach s nohou svých. Amen, pravím vám: Lehčeji bude zemi Sodomských a Gomorrhských v den soudný, nežli městu takovému.“

† „Aj, já posílám vás jako ovce mezi vlky. Protož buďte opatrní jako hadové a sprostní jako holubice. Střezte pak se lidí; neboť vás budou vydávati do rad, a v shromážděních svých budou vás bičovati, a před vladaře i krále voděni a nenáviděni budete ode všech pro jméno mé. Nenít učedník nad mistra, ani služebník nad pána svého. Dostiť jest učedníku, aby byl jako mistr jeho, a služebníku, aby byl jako pán jeho. Nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo, ale duše zabíti nemohou; bojte se raději toho, kterýž může i duši i tělo zatratiti do pekelného ohně! Zdaliž neprodávají dvou vrabců za penízek? A přece nepadne ani jeden z nich bez vůle a vědomí Otce vašeho na zem. Protož nebojte se: dražší jste vy nad mnoho vrabců. I všickni vlasové vaši na hlavě sečteni jsou.“

† „Vyznávejte mne neohroženě před lidmi! Amen pravím vám: Kdožkoli vyzná mne před lidmi, toho i já vyznám před Otcem svým, jenž jest v nebesích; kdož by pak zapřel mne před lidmi, zapřímť i já ho před Otcem svým, kterýž jest v nebesích. Musíte se odděliti od svých. Ale kdo miluje otce neb matku více nežli mne, není mne hoden; a kdo miluje syna neb dceru více nežli mne, není mne hoden. A kdo nebéře na sebe křížo svého a nenásleduje mne, není mne hoden. Kdo zachovati chce život svůj, ztratí jej; kdo pak ztratí život svůj pro mne, zachová jej. Však mnozí přijmou vás. Kdož pak vás přijímá, mne přijímá, a kdo mne přijímá, přijímá toho, kterýž mne poslal. A kdožkoli podá vám jen číši vody studené k pití ve jménu mém, zajisté, pravim vám, neztratí odplaty své.“

* Vyšli tedy jmenovaní apoštolé po dvou, chodili po městečkách vůkol, kázali pokání a zvěstovali, že se přiblížilo království nebeské. Vymítali též ďábly, a mnoho nemocných pomazali olejem i uzdravili je.

(Pomazání nemocných od svatých apoštolů konané, ač nebylo ještě svátostí posledního pomazání od Ježíše Krista ustanovenou, přece zřejmě poukazovalo na tuto svátost, o kteréž svatý Jakob [5, 14. 15.] tak jasně mluví.)

32. Stětí svatého Jana.

* Herodias chtěla Jana, kterýž pořád ještě v žaláři se mořil, ze msty o hrdlo připraviti. Ale Herodes měl ho v uctivosti, věda, že jest muž spravedlivý a svatý, i vzal jej pod ochranu svou, rád ho poslouchal a činil mnoho podle rady jeho. Také se bál lidu, neboť Jana za proroka měli.

* Po čase učinil Herodes v den svého narození hostinu knížatům a předním říše své. I vešla tam dcera Herodiadina a tancovala, i líbila se velmi všechněm přítomným. Herodes radostí téměř bez sebe, zvolal: „Pros mne, zač chceš, a dám tobě.“ I přisáhl jí: „Byť to bylo polovice mého království, dám tobě.“

* Dívka, vyšedši k mateři své, řekla jí: „Zač budu prositi?“ A ta odpověděla: „Za hlavu Jana Křtitele!“ I vešla dcera hned s chvátáním ku králi a prosila ho, řkouc: „Chci, abys mi dal hned na míse hlavu Jana Křtitele.“ I zarmoutil se král. Ale pro přísahu a pro spoluhodovníky nechtěl jí oslyšeti. Poslal tedy kata do žaláře a rozkázal jemu, aby přinesl hlavu Janovu na míse. Ten šel a sťal Jana Křtitele v žaláři. Bezbožná dívka přijala od kata hlavu světcovu na míse a přinesla ji mateři své, rovněž bezbožné a ukrutné.

* Když to uslyšeli učedníci Janovi, přišli a s hořem pochovali tělo svatého Jana. Potom odešli a oznámili to Ježíšovi.

33. Nasycení pěti tisíců mužů.

** Zase byla blízko Veliká noc. Rozeslaní apoštolé vrátivše se, zvěstovali Ježíši všecko, co byli činili a učili. I řekl jim potom: „Pojďte soukromí na místo

pusté a odpočiňte maličko!“ Vstoupivše tedy s ním na loď, plavili se ke vzdálené poušti. Však i tam přišlo za nimi množství lidu. Uzřev Ježíš zástupy, měl lítost nad nimi. Nedopřáv sobě oddechu, vystoupil na horu, aby jej všickni viděti a slyšeti mohli, posadil se tu s apoštoly a ostatními učedníky svými a počal vyučovati. A když domluvil, šel k nemocným, jež byli přinesli, a uzdravil je.

** Když pak se schylovalo k večeru, přistoupili k němu učedníci jeho, řkouce: „Rozpusť zástupy, ať jdouce

do nejbližších vesnic a městeček, nakoupí sobě pokrmů.“ Ježíš pak řekl jim: „Není jim potřebí odcházeti. Kolik chlebů máte?“ Ondřej odpověděl jemu: „Jestiť zde pacholík jeden, kterýž má pět chlebů ječných a dvě ryby; ale což jest to mezi tak mnohé?“ Řekl pak Ježíš: „Rozkažte lidu, ať se posadí.“ I posadili se, v počtu okolo pěti tisíců mužů, kromě žen a dětí.

** Ježíš vzal tedy těch pět chlebů a ty dvě ryby, vzhlédl k nebi, požehnal je a dal učedníkům, aby je kladli před zástupy. I jedli všickni ti tisícové, a všickni nasyceni jsou. Potom rozkázal Ježíš učedníkům svým: „Sebeřte drobty, kteréž pozůstaly, ať nezhynou!“ Sbírali

tedy a naplnili dvanácte košů pozůstalých drobtů. Uzřevše lidé ten div, pravili vespolek: „Tentoť jest jistě prorok, kterýž má přijíti na svět!“ Ale že zaslíbený Spasitel spolu králem býti měl, chtěli Ježíše do Jerusalema vésti a tam králem učiniti. Věda to Ježíš, vzdálil se od zástupů, a když byl večer, vstoupil na loď a plavil se přes moře do Kafarnaum.

34. Přislíbení Nejsvětější Svátosti.

† Když lid, jejž byl Pán Ježíš zázračně nasytil, druhého dne z rána uzřel, že tu Pána není, pospíšili pěšky do Kafarnaum, hledajíce ho. I nalezli jej tam ve škole. Jakž je spatřil Ježíš, řekl k nim: „Hledáte mne, ne proto, že jste viděli divy, ale že jste jedli z chlebů a nasyceni jste. Pečujte ne o pokrm hynoucí, ale o ten, kterýž zůstává k životu věčnému, jejž vám dá Syn člověka.“ I řekli jemu: „Pane, dávejž nám vždycky chléb ten!“ Ježíš pak řekl jim: „Jáť jsem chléb živý, kterýž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky. Chléb pak, kterýž já dám, tělo mé jest, jež vydám za život světa.“

† I hádali se Židé, kteříž ve škole byli, vespolek, a někteří pravili: „Kterak nám může tento dáti tělo své k jedení?“ Ježíš nechtěl slova svá jinak vykládati, aby snad Židy uchlácholil, nýbrž na svém stoje, řekl tím slavněji: „Amen, amen, pravím vám, nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije krev mou, má život věčný, a já ho vzkřísím v den nejposlednější. Nebo tělo mé právě jest pokrm, a krev má právě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá, a já v něm. Jako mne poslal živý Otec, a já živ jsem pro Otce, tak i ten, kdo jí mne, živ bude pro mne. Toť jest chléb, kterýž s nebe sestoupil. Nenít on jako manna, kterouž otcové vaši na poušti jedli. Nebo oni zemřeli; ale kdo jí chléb tento, živ bude na věky.“

† Po těchto slovech počali i někteří z učedníků Ježíšových reptati a pravili vespolek: „Tvrdá jest tato řeč, i kdož jí může slyšeti?“ Věda to Ježíš, řekl jim: „Toto-li vás pohoršuje? Což pak, až uzříte Syna člověka, an vstupuje, kdež prve byl?“ Jako by řekl: Po mém nanebevstoupení budete přesvědčeni, že mně, jenž jsem s nebe sestoupil, nic není n e m o ž n é h o. Ale aby nemyslili na jedení těla jeho m r t v é h o, řekl dále: „Duch jest, kterýž obživuje; tělo nic neprospívá. Slova, kteráž jsem já mluvil vám, duch jsou a život.“ A dodal ještě, řka: „Jsou někteří z vás, kteříž se zpěčují uvěřiti.“ A v skutku mnozí z učedníků jeho odešli a již s ním nechodili. Ačkoli

zkáza tolika duší bolela Ježíše, setrval přece na tom, aby tajemství toto věřili, a ani dvanácti apoštolům svým neponechal jiného na vůli, než aby buď uvěřili, anebo od něho odešli. Proto se jich tázal: „Zdaliž i vy chcete odejíti?“ I odpověděl Petr ve jménu všech: „Pane, ke komu půjdeme? Tyť máš slova života věčného, a my jsme uvěřili a poznali, že jsi ty Kristus, Syn Boží!“

Třetí slavnost velikonoční.

35. Žena kananejská.

Pro úklady Židů nešel Ježíš toho roku ke slavnosti velikonoční do Jerusalema, nýbrž chodil uče po Galilei. Na všech cestách jeho doprovázeli ho zástupové mnozí, majíce s sebou slepé, němé, hluché, chromé, malomocné a mnohé jiné neduživce. I kladli je k nohám jeho, a uzdravoval je.

Jednoho času přišel Ježíš až do krajin pomořských měst Týru a Sidonu, kdež pohanští potomci Kananejských bydleli. I běžela za ním žena z končin těch a volala: „Pane, synu Davidův, smiluj se nade mnou! Dcera má zle se trápí od ducha zlého.“ Ježíš neodpověděl jí. Ale že neustala volati, přistoupili k němu učedníci jeho a prosili za ni. I řekl jim: „Nejsem poslán, než ke ztraceným ovcem domu israelského.“ Ale žena přistoupila, padla k nohám jeho a klaněla se jemu, řkouc: „Pane, pomoz mi!“ Ježíš chtěl víru její ještě více zkusiti a utvrditi. Protož odpověděl jí: „Popřej nejprv dětem nasycení! Neníť dobré vzíti chléb synů a vrci jej psíkům.“ Žena pak odvětila: „Tak jest, Paně! Ale i štěnátka jedí drobty, kteréž padají se stolů pánů jejich.“ I řekl jí Ježíš: „Ó ženo, veliká jest víra tvá! Staniž se tobě, jak chceš.“ A v touž hodinu uzdravena jest dcera její.

36. Ježíš přislibuje Petrovi nejvyšší moc svazovací a rozvazovací.

** Přišed Ježíš do krajin města Cesaree Filipovy, otázal se na cestě učedníků svých: „Za koho mají lidé Syna člověka?“ I odpověděli jemu: „Někteří za Jana Křtitele, jiní pak za Eliáše a opět jiní za Jeremiáše aneb některého z proroků.“ Ježíš tázal se opět: „Avšak kým vy mne býti pravíte?“ I odpověděl Petr „Ty jsi

Kristus, Syn Boha živého.“ Po tomto vyznání řekl Ježíš k němu: „Blahoslavený jsi, Šimone, synu Jonášův; nebo tělo a krev nezjevilo tobě toho, ale Otec můj, kterýž jest v nebesích. A já pravím tobě: Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského. Cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“

37. Proměnění Krista Pána.

** Za šest dní potom pojal Ježíš Petra, Jakoba a Jana a vstoupil s nimi na horu vysokou, aby se tam modlil. A když se modlil, proměnil se před nimi. I za-

skvěla se tvář jeho jako slunce, a roucho jeho učiněno jest bílé jako sníh. A aj, ukázali se jim Mojžíš a Eliáš, rozmlouvajíce s ním o jeho nastávající smrti, v nížto všickni lidé vykoupení a spasení najíti měli. Přerozkošným pohledem jsa téměř bez sebe, promluvil Petr k Ježíšovi: „Pane, dobře jest nám zde býti! Chceš-li, uděláme tu tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden.“

A když on ještě mluvil, zastínil je oblak světlý, do něhož Mojžíš a Eliáš vešli, a z oblaku pravil hlas: „Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem si dobře zalíbil; toho poslouchejte.“

** Učedníci leknutím padli na tváře své a báli se velmi. Ale Ježíš přistoupil, dotkl se jich a řekl: „Vstaňte, a nebojte se!“ A pozdvihše očí svých, žádného neviděli, než samého Ježíše. Když pak sestupovali s hory, přikázal jim Ježíš, řka: „Žádnému nepravte o tom vidění, dokud by Syn člověka nevstal z mrtvých.“

38. Daň chrámová.

Když Ježíš s učedníky svými zase přišel do Kafarnaum, přistoupili k Petrovi výběrčí platu, kterýž každý Israelský ročně dával ku potřebám chrámu jakožto domu svého nebeského Pána a Krále. I tázali se: „Což mistr váš nedává platu chrámového?“ Petr odpověděl: „Dává.“ I šel, aby to Ježíšovi oznámil. Když pak vstoupil do domu, předešel ho Ježíš, řka: „Co se tobě zdá, Šimone, od koho berou králové zemští daň a plat z hlavy? Od dítek-li svých, čili od cizích?“ Petr odpověděl: „Od cizích.“ I řekl mu Ježíš: „Tedy synové jsou svobodni. Ale abychom jich nepohoršili, jdi k moři a vrz udici. Tu rybu, kteráž nejprve uvázne, vezmi, a otevři ústa její. Nalezneš stříbrný peníz, jenž platí dvojnásobně tolik, co daň obnáší. Ten vezmi a dej jim za mne i za sebe.“ Petr učinil po slovu Páně a nalezl vše tak, jakož on byl pověděl.

39. Ježíš přítel dítek. O pohoršování.

Jednou přinesly nábožné matky k Pánu Ježíši dítky své, aby na ně ruce vzkládal a nad nimi se modlil. Ale že vyučováním unaven byl, přimlouvali jim učedníci, aby neobtěžovaly Pána. Ježíš to nelibě nesl, i řekl učedníkům svým: „Nechtež dítek přijíti ke mně a nebraňte jim; neboť takových jest království nebeské.“ I bral dítky do náručí, objímal je a vzkládaje na ně ruce, dával jim požehnání.

* Pak řekl všem přítomným: „Amen, pravím vám, neobrátíte-li se a nebudete-li jako maličcí, nevejdete do

království nebeského. Kdož pak vždy pokorného ducha jest, jako takovéto dítě, ten jest větší v království nebeském. A kdo by přijal takové dítě ve jménu mém, mneť přijímá. Kdo by pak jedno z maličkých těchto, kteříž ve mne věří, pohoršil (t. j. kterakkoli vinen byl, že by zhřešilo), lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl kámen mlýnský na hrdlo jeho, a on pohřížen byl do hlubokosti mořské. Viztež, abyste nižádného z maličkých těchto nepotupovali! Neboť pravím vám: Andělé jejich v nebesích vždycky hledí na tvář Otce mého, kterýž v nebesích jest."

40. Moc svazovací a rozvazovací apoštolů. Podobenství o služebníku nemilosrdném.

** Ježíš pokračoval v učení, řka: „Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, nemsti se, ale jdi, a domluv mu mezi tebou a jím samým. Uposlechne-li tebe, získal jsi bratra svého; pakli tě neuposlechne, přijmi k sobě ještě jednoho, aneb dva. Pakli ani jich neuposlechne, pověz to církvi. Jestliže pak ani církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a veřejný hříšník. Amen, amen pravím vám" — řekl Ježíš obrátiv se k apoštolům — „cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi."

* Po těchto slovech přistoupil Petr k Ježíšovi a řekl: „Pane, kolikrát odpustím bratru svému, když zhřeší proti mně? Zdali do sedmikrát?" Domnívalť se, to že by už mnoho bylo. Ale Ježíš odpověděl jemu: „Ne do sedmikrát; ale do sedmdesátikrát sedmkrát. Království nebeské podobno jest králi, kterýž chtěl počet klásti se služebníky svými. Když počal počet klásti, podán jest mu jeden, kterýž mu byl dlužen deset tisíc hřiven. A když neměl, čím by zaplatil, kázal jej pán prodati i ženu jeho i děti i všecko, což měl, a zaplatiti. I padl služebník ten před pánem a prosil ho, řka: ‚Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě.' I slitoval se Pán nad služebníkem tím, propustil ho a dluh mu odpustil."

* „Vyšed pak služebník ten, nalezl jednoho ze spolusluhů svých, kterýž mu byl dlužen sto desetníků, a chopiv se ho, hrdloval se s ním, řka: „Zaplať, cos

dlužen!“ Spoluslužebník, padna k nohám jeho, prosil ho, řka: ‚Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě.‘ On pak nechtěl, ale odešel a dal jej do žaláře, dokud by dluhu nezaplatil. Vidouce to spoluslužebníci jeho, velice se zarmoutili a pověděli všecko pánu svému. Tehdy povolal pán nemilosrdného služebníka a řekl jemu: ‚Služebníče nešlechetný! Všecken dluh odpustil jsem tobě, nebs mne prosil; zdaliž jsi i ty neměl se smilovati nad spoluslužebníkem svým, jakož i já smiloval jsem se nad tebou?‘ A hněvaje se, dal jej mučitelům, dokudž by nezaplatil všeho dluhu.“

* „Takť“ — doložil Ježíš — „i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jeden každý bratru svému ze srdcí svých.“

41. Rozeslání sedmdesáti a dvou učedníků.

* Když Ježíš z Galilee zase vstupoval do Judska, vyvolil ke dvanácti apoštolům za pomocníky ještě sedmdesáte dva učedníky a poslal je jako apoštoly po dvou před sebou. A pravil jim: „K d o v á s s l y š í, m n e s l y š í, a k d o v á m i pohrdá, m n o u pohrdá; kdo pak mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mne poslal.“

* Po nějakém čase navrátilo se těch sedmdesáte dva s radostí, řkouce: „Pane, také zlí duchové se nám poddávají při vzývání jména tvého.“ I řekl jim Ježíš: „Z toho se neradujte, že se vám poddávají duchové; ale radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích.“ I zplesal v Duchu svatém a řekl: „Chválím tě, Otče, Pane nebes i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými, a zjevil jsi je maličkým. Pojďtež ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím. Vezměte jho mé na sebe a učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem. Tak naleznete odpočinutí dušem svým; jho mé zajisté jest sladké, a břímě mé lehké.“

42. Přikázání lásky. Milosrdný Samaritán.

Když se Ježíš skrze Judsko ubíral do Jerusalema, přistoupil k němu jeden zákoník a pokoušeje ho, řekl:

„Mistře, co čině život věčný obdržím?“ I otázal se ho Ježíš: „V zákoně co jest psáno? Kterak tam čteš?“ On odpověděl: „Milovati budeš Pána, Boha svého, z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší síly své i ze vší mysli své; a bližního svého jako sebe samého.“ I řekl mu Ježíš: „Právě jsi odpověděl; to čiň a živ budeš!“ Ale on činil se, jako by se mu jednalo o dokonalé poznání zákona, i otázal se tedy: „A kdo jest můj bližní?“

Ježíš řekl: „Člověk jeden šel z Jerusalema do Jericha. Na cestě upadl mezi lotry. Ti ho oloupili i zranili a odešli, odpolu živého zanechavše. I přihodilo se, že kněz jeden šel touž cestou a uzřev jej, pominul. Též i levita, když byl u toho místa a uzřel ho, pominul. Samaritán pak jeden, touž cestou se bera, milosrdenstvím hnut jest, když uzřel zraněného. Přistoupiv, nalil oleje a vína na rány jeho a ovázal je; pak vloživ jej na hovado své, vedl do hospody a tam o něj pečoval. Druhého dne, když dále jíti měl, vyňav dva peníze, dal je hospodáři a řekl: Měj o něj péči a cožkoli nad to vynaložíš, já, když se vrátím, zaplatím tobě. — Kdo z těch tří,“ doložil Ježíš, „zdá se tobě bližním býti tomu, kterýž

upadl mezi lotry?“ Zákoník odpověděl: „Ten, kterýž mu milosrdenství prokázal.“ I řekl jemu Ježíš: „Jdi, i ty čiň podobně.“

43. Maria a Marta.

* Na cestě do Jerusalema dále se bera, vešel Ježíš do městečka Bethanie. Tu přijaly ho dvě sestry, jménem Maria a Marta, do domu svého. Maria, sedíc u nohou Páně, poslouchala pilně slov jeho. Ale Marta byla pečlivá, aby Pána dobře pohostila. Starostliva jsouc, přistoupila k němu a pravila: „Pane, nemáš-li o to péče, že sestra má nechala mne samu sloužiti? Rciž jí, ať mi pomůže!“ Ale Pán odpověděl jí: „Marto, Marto, pečlivá jsi a staráš se o mnohé věci. Jednoho toliko jest potřebí. Maria nejlepší stránku vyvolila, kterážto nebude odjata od ní.“

44. Ježíš dobrý pastýř. Ztracená ovce.

* Přišed Ježíš ke svátkům stánků do Jerusalema, vstoupil do chrámu a učil, řka:

* „Já jsem světlo světa. Kdo mne následuje, nechodí ve tmách, ale bude míti světlo života.“

* „Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř vyvádí ovce své na dobrou pastvu a jde před nimi; a ovce ho následují, nebo znají hlas jeho. Tak následují mne ovce moje; známť své a znajíť mne mé. Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život svůj za ovce své. Ale nájemník, vida vlka, an jde, opouští ovce a utíká. Život svůj dávám za ovce své. Mám pak i jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince. I ty musím přivésti, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.“

* Tato slova Ježíšova líbila se tak, že všecken lid k němu se tlačil, aby ho slyšeli. I přistoupili k němu též nespravedliví celní a jiní známí hříšníci. Nebeská mírnost jeho vábila je k němu. Ale nebylo to vhod fariseům a zákoníkům, kteříž to svými domnělými ctnostmi se pyšnili a oněmi lidmi pohrdali. I reptali, řkouce, že Ježíš hříšníky přijímá. Ale on pověděl jim několik podobenství, aby jich poučil a k poznání přivedl. I promluvil k nim, řka:

„Kdo z vás, jenž má sto ovec, a ztratí-li jednu z nich, nenechá devadesáti devíti na poušti a nejde po té, kteráž se byla ztratila, až ji nalezne? A když ji nalezne, vloží ji na ramena svá a raduje se. A přijda s ní domů, svolá přátele a sousedy, řka jim: Spolu radujte se se mnou, neb jsem nalezl ovci svou, kteráž se byla ztratila. Pravímť vám: Tak bude radost v nebi nad jedním hříšníkem pokání činícím větší, nežli nad devadesáti devíti spravedlivými, kteříž nepotřebují pokání.“

45. Marnotratný syn.

Ježíš pravil dále: „Člověk jeden měl dva syny. I řekl mladší z nich k otci: Otče, dej mi díl statku, kterýž mně přináleží. I dal mu dědictví jeho. Po nemnohých dnech shromáždil mladší syn všecko a odebral se přes pole do daleké krajiny. Tam rozmrhal statek svůj, živ jsa prostopášné. Když byl všecko utratil, stal se hlad veliký v krajině té. I on počal nouzi trpěti. I šel a dal se do služby k jednomu měšťanu krajiny té. Ten jej poslal do dvora svého, aby tam pásl vepře. I žádal nasytiti se mlátem, kterýmž vepře krmili; ale žádný mu ho nedával.“

„Nyní šel sám do sebe a řekl: Jak mnoho nádeníků v domě otce mého má hojnost chleba; já pak zde hynu hladem! Vstanu a půjdu k otci svému a dím jemu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouti synem tvým; učiň mne jako jednoho z nádeníků svých! I vstal a šel k otci svému. Když pak ještě podál byl, uzřel ho otec jeho a milosrdenstvím hnut jsa, přiběhl, padl na hrdlo jeho a políbil ho. I řekl jemu syn: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; jižť nejsem hoden slouti synem tvým. Ale otec nedal mu domluviti, nýbrž řekl služebníkům svým: Rychle přineste roucho nejlepší a oblecte ho; dejte prsten na ruku jeho a obuv na nohy jeho; přiveďte též tele tučné a zabijte, abychom hodujíce, byli veseli. Nebo tento můj syn byl mrtev a zase ožil, byl ztracen a nalezen jest. I počali hodovati.“

„Byl pak syn starší, když se bratr jeho navrátil, na poli. A když s pole se přibližoval k domu, uslyšel veselé

zpívání. I povolav jednoho ze služebníků, otázal se, co by to bylo. On řekl jemu: Bratr tvůj přišel, a otec tvůj rozkázal zabíti tučné tele, že ho zase zdravého uzřel. I rozhněval se bratr starší a nechtěl vejíti. Když to otec uslyšel, vyšel sám k němu a počal ho prositi. Ale syn řekl otci svému: Aj, tolik let sloužím tobě, a nikdy jsem přikázání tvého nepřestoupil, a nikdy jsi mi nedal ani kozlátka, abych s přáteli svými hodovati mohl. Ale

když přišel tento syn tvůj, kterýž promarnil statek svůj s osobami nešlechetnými, rozkázals mu zabíti tučné tele. I odpověděl jemu otec: Synu, ty vždycky se mnou jsi, a všecky věci mé jsou tvé. Nyní pak zajisté bylo slušno hodovati a radovati se, nebo tento bratr tvůj byl mrtev a zase ožil, byl ztracen a nalezen jest.“

46. Bohatec a chudý Lazar.

** Ježíš mluvil dále v podobenstvích, řka: „Byl jeden bohatý člověk, kterýž se obláčel v šarlat a v kment, a hodoval na každý den skvostně. Byl pak také jeden chudý, jménem Lazar, kterýžto ležel u vrat bohatcových, plný jsa

vředů. Žádal nasycen býti z drobtů, kteréž padaly se stolu bohatcova; ale žádný mu jich nedával. Toliko psi přicházeli a lízali vředy jeho. Stalo pak se, že ten chudý umřel. I nesen jest od andělů do lůna Abrahamova. Umřel pak i bohatec a pohřben jest v pekle. Když pak, v mukách jsa, pozdvihl očí svých, uzřel Abrahama vysoko nad sebou, a Lazara v lůně jeho. I zvolal bohatec: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara dolů, ať omočí aspoň konec prstu svého u vodě a ochladí jazyk můj; neb se mučím v tomto plameni. Ale Abraham odpověděl jemu: Rozpomeň se, synu, že jsi přijal dobré věci v životě svém, a Lazar zlé; nyní pak tento se těší, a ty se mučíš. A nad to nade všecko jest mezi námi a vámi veliká propast, takže nemůžeme ani my odtud k vám jíti, ani vy odonud sem přijíti."

** „I řekl bohatec: Tedy prosím tebe, otče, abys aspoň poslal Lazara do domu otce mého, kdež mám ještě pět bratrů, ať jim svědčí o pekle, aby také oni do tohoto místa muk nepřišli. Avšak Abraham odpověděl jemu: Majíť Mojžíše a proroky; těch ať poslouchají. I řekl bohatec: Ach, otče Abrahame, toho nečiní. Ale kdyby kdo z mrtvých k nim přišel, budou pokání činiti. Abraham odpověděl: Jestliže Mojžíše a proroků neposlouchají, neuvěří ani, byť i kdo z mrtvých vstal."

47. Slepý od narození.

Když Ježíš jednoho dne z chrámu šel, uzřel člověka slepého od narození. I otázali se ho učedníci: „Mistře, kdo jest zhřešil, tento-li čili jeho rodičové, že se slepý narodil?" Ježíš odpověděl: „Ani on toho nezavinil, ani jeho rodičové. Stalo se to, aby zjeveni byli skutkové Boží na něm." To pověděv, plivnul na zem a udělal ze sliny bláto, i pomazal tím oči slepého a řekl jemu: „Jdi, umyj se v rybníku Siloe!" I odešel slepý, umyl se a přišel vida.

Když se byli fariseové dověděli o uzdravení jeho, tázali se ho, kterak jsou otevřeny oči jeho. On jim to pověděl. I tázali se ho dále: „Co ty pravíš o tom, kterýž otevřel oči tvé?" On řekl: „Jest prorok." Nyní nechtěli ani věřiti o něm, že slepý byl a že prozřel. Povolali tedy rodičů jeho a otázali se jich: Tento-li jest váš syn, o kterémž vy pravíte, že se

slepý narodil? Kterak pak nyní vidí?“ Odpověděli jim rodiče jeho: „Víme, že tento jest syn náš a že se slepý narodil; ale kterak nyní vidí, nevíme. Ptejte se jeho! Má léta, nechť sám za sebe mluví.“ Ale to řekli proto, že se báli fariseů; nebo tito již se byli usnesli, aby každý, kdož by vyznal Ježiše býti Vykupitelem, vyobcován byl ze společenství Židů.

Fariseové zavolali opět člověka, kterýž byl prve slepý, a řekli jemu: „Kterak ti otevřel oči?“ Odpověděl jim: „Pověděl jsem vám to již, proč to chcete opět slyšeti? Zdaliž chcete i vy jeho učedníky býti?“ I zlořečili jemu a řekli: „Ty buď jeho učedníkem! My pak jsme učedníci Mojžíšovi. Nebo že Bůh mluvil Mojžíšovi, to víme; ale o tomto nevíme, odkud jest.“ I odpověděl jim člověk ten: „Toť jest zajisté divná věc, že vy nevíte, odkud jest; vždyť pak otevřel oči mé. Od počátku světa není slýcháno, aby kdo otevřel oči slepého od narození. Kdyby tento nebyl od Boha, nemohl by nic učiniti.“ Řekli jemu, plni jsouce vzteku: „Všecken jsi se ve hříších narodil, a ty nás učíš?“ I vystrčili jej ven. Ježíš šel mu vstříc a řekl jemu: „Věříš-li ty v Syna Božího?“ On odpověděl: „Kdo jest, Pane,

abych věřil v něho?“ I řekl jemu Ježíš: „I viděl jsi ho, a kterýž mluví s tebou, tenť jest.“ On řekl: „Věřím, Pane!“ A padna, klaněl se jemu.

48. Otče náš. Nezbytný přítel.

Když byl Ježíš Jerusalem zase opustil a na pustém místě se modlil, řekl k němu jeden z učedníků jeho: „Pane, nauč nás modliti se, jakož prve i Jan učil učedníky své.“ I řekl jim Ježíš: „Když se modlíte, modlete se takto: Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvěť se jméno tvé! Přijď království tvé! Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi! Chléb náš vezdejší dejž nám dnes! A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme svým vinníkům! A neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého! Amen.“

† Ježíš dodal ještě: „Dejme tomu, že někdo z vás má přítele, i jde k němu o půlnoci a dí jemu: Příteli, půjč mi tří chlebů; nebo známý můj přišel z cesty ke mně, a nemám, co bych mu předložil. Přítel odpovídá mu ze vnitř: Nečiň mi nevole; dveře jsou již zavřeny, a dítky mé jsou se mnou v pokoji; nemohuť vstáti a dáti tobě. Ale onen venku neustává tlouci. Pravím vám, ač přítel, nedá jemu, vstana proto, že jest přítel jeho; však pro nezbytné volání jeho vstane a dá mu, kolikožkoli potřebuje. I jáť pravím vám: Proste, a bude vám dáno; hledejte, a naleznete; tlucte, a bude vám otevřeno. Nebo každý, kdo prosí, béře; kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno. Kdo pak z vás prositi bude otce za chléb, zdali kámen dá jemu? Aneb za rybu, zdali místo ryby dá jemu hada? Jestliže tedy vy, zlí jsouce, umíte dobré dary dávati dětem svým, čím více Otec nebeský dá ducha dobrého těm, kteříž ho prosí!“

49. Podobenství o bohatém muži.

Ježíš chodil zase po Galilei, důtklivě napomínaje k víře a k pokání. Jednoho dne řekl jemu jeden ze zástupu: „Mistře, rci bratru mému, ať se rozdělí se mnou o dědictví.“ Ježíš odpověděl jemu: „Člověče, zdaliž jsem ustanoven dělitelem dědictví nad vámi?“ Řekl pak všechněm: „Hleďte a vystříhejte se všelikého lakomství! Neboť hojnost statku nezachová a neprodlouží člověku života.“

I vyložil jim to následujícím podobenstvím: „Pole člověka jednoho bohatého“ — pravil — „přineslo hojné úrody. I pře-

mýšlel sám u sebe: Co učiním, neb nemám už místa, kam bych uložil úrody své? Zbořím, pravil sám k sobě, stodoly své a nadělám větších. Pak dím duši své: Nyní máš zásobu velikou na mnohá léta. Odpočívej tedy, jez, pij a hoduj. Ale Bůh řekl jemu: Blázne, této noci požádám duše tvé od tebe. To pak, cos nashromáždil, čí bude? Takť jest," doložil Pán, „když někdo shromažďuje poklady toliko sobě a není bohatý v Bohu."

50. O neúrodném stromě fíkovém.

Již na třetí rok vyučoval Pán Ježíš. Ačkoliv pečoval až do umdlení o spasení Židů, shledával na nich přece pramálo ovoce práce své. Proto pověděl jednou lidu podobenství toto: „Člověk jeden měl fíkový strom, štípený na vinici své. Kdysi přišel, hledaje na něm ovoce, a nenalezl. Řekl pak k vinaři: Aj, tři léta již jsou, co přicházím hledaje ovoce na tom fíku a nenalézám. Vytniž tedy strom! Proč tu darmo zaměstnává místo? Ale vinař odpověděl: Pane, ponechejž ho ještě tohoto léta! Okopám jej a ohnojím. Snad ponese ovoce. Pakliť neponese, potom jej kaž podetnouti."

51. Deset malomocných.

Když se bral Ježíš opět do Jerusalema, potkalo se s ním deset mužů malomocných. Stojíce z daleka, volali: „Ježíši, Mistře, smiluj se nad námi!" I řekl jim: „Jděte, ukažte se kněžím!" Když tedy šli, všickni očištěni jsou. Jeden pak z nich, když uzřel, že očištěn jest, navrátil se, hlasem velikým velebě Boha, i padl na tvář k nohám Ježíšovým, díky čině, a ten byl — Samaritán. Ježíš pak řekl: „Zdaliž jich není deset očištěno? Kdež jest ostatních devět? Není-li nalezen, jenž by se byl navrátil a vzdal chválu Bohu, jediné cizozemec tento?" I řekl očištěnému: „Vstaň a jdi! Víra tvá tě uzdravila."

52. Fariseus a publikán (celný).

Když Ježíš dále se bral k Jerusalemu, přišli k němu někteří, jižto se za spravedlivé měli a jinými pohrdali. I pověděl jim podobenství toto: „Dva muži vstupovali do chrámu, aby se modlili; jeden byl fariseus a druhý publikán. Fariseus, napřed stoje, takto sám u sebe se modlil: Bože, děkuji

tobě, že nejsem jako jiní lidé, jako dráči, nespravedliví, cizoložníci, aneb jako i tento publikán. Já postím se dvakrát za týden a desátky dávám ze všech věcí, kterýmiž vládnu. — Ale publikán, stoje z daleka, nechtěl ani očí k nebi pozdvihnouti, ale bil se v prsy své, řka: Bože, buď milostiv mně hříšnému! Pravímť vám: tento sestoupil do domu svého ospravedlněn, ne pak onen. Nebo každý, kdo se povyšuje, bude ponížen; a kdo se ponižuje, bude povýšen.“

53. Ježíš na slavnosti posvěcení chrámu.

Ježíš přišel k slavnosti posvěcení chrámu do Jerusalema. I obstoupili ho v chrámě Židé a řekli jemu: „Dokud nás držeti chceš v nejistotě? Jsi-li ty Kristus, pověz nám zjevně!“ Ježíš odpověděl: „Již jsem vám to řekl; ale vy mně nevěříte. Skutkové, kteréž já činím ve jménu Otce svého, ti vydávají svědectví o mně. J á a O t e c j s m e j e d n o.“ Při těchto slovech chápali kamení, aby jej kamenovali. I řekl jim Ježíš: „Ve jménu Otce svého ukázal jsem vám mnohé dobré skutky; pro který z těch skutků mne kamenujete?“ Židé odpověděli jemu: „Pro dobrý skutek tebe nekamenujeme, ale pro rouhání, že ty, jsa člověk, děláš se Bohem.“ Ale Ježíš odpověděl jim: „Nečiním-li skutků Otce svého, nevěřte mi. Pakli činím, věřte alespoň skutkům, nechcete-li věřiti mně, abyste poznali a věřili, že Otec ve mně jest, a já v Otci.“ Tedy hledali ho uchopiti. Ale on ušel z rukou jejich a odešel v krajinu za Jordánem.

54. Bohatý mládenec.

† Po nějakém čase vyšel Pánu na cestě vstříc bohatý mládenec a poklekna před ním, otázal se ho: „Mistře, co učiním, abych života věčného došel?“ Ježíš odpověděl jemu: „Chceš-li vjíti do života, ostříhej přikázání!“ I otázal se mládenec: „Kterých pak?“ Ježíš řekl jemu: „Těchto: Cti otce svého i matku svou; nezabiješ; nezcizoložíš; nepokradeš; nepromluvíš křivého svědectví, nýbrž milovati budeš bližního svého, jako sebe samého!“ Mládenec zvolal s radostí: „Všeho toho ostříhal jsem od své mladosti; čehož se mi ještě nedostává?“ Tu pohleděl na něj Ježíš laskavě a řekl jemu: „Jednoho se ti nedostává. Jdi, prodej, co máš, a rozdej to chudým, a budeš míti poklad v nebi; pak přijď zase a následuj mne!“ Uslyšev to mládenec, odešel smuten; neb měl mnoho statku.

55. Odplata věčná. Dělníci na vinici.

Petr byl přislíbením, kteréž Pán bohatému mládenci byl učinil, velice potěšen, i tázal se ho: „Aj, my jsme opustili všecko a šli za tebou; což tedy nám za to bude?“ Ježíš odpověděl: „Amen, pravím vám, vy, kteříž jste následovali mne, budete při vzkříšení, když seděti bude Syn člověka na stolici velebnosti své, i vy seděti na dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelské. A každý, kdož opustí dům svůj, neb bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb manželku, neb děti, aneb pole pro mne: stokrát více za to vezme a životem věčným vládnouti bude.“

Ale aby se nedomnívali, že bude odplata v království nebeském taková, jako rozdávání mzdy na této zemi, přidal k slovům svým následující podobenství: „Podobno jest království nebeské hospodáři, kterýž vyšel na úsvitě, aby najal dělníky na vinici svou. Smluviv pak s dělníky z desetníku na den, poslal je na vinici svou. Okolo hodiny třetí (deváté před polednem) zase vyšel i uzřel jiné, ani stojí na trhu zahálejíce, a řekl jim: Jděte ž i vy na vinici mou! Co bude spravedlivého, dám vám. A oni šli. Při šesté a deváté hodině opět vyšel a učinil též. O jedenácté hodině ještě jednou vyšed, nalezl jiné, ani tu stojí, a řekl jim: Co tu stojíte, celý den zahálejíce? Odpověděli: Žádný nás nenajal. I řekl jim: Jděte i vy na vinici mou! — Když pak byl večer, řekl pán vinice svému správci: Zavolej dělníky a dej jim mzdu jejich, počna od posledních až do prvních. Ti, kteříž byli při jedenácté hodině do práce šli, přišli tedy první a vzali jedenkaždý po jednom desetníku. Když pak i na ty došlo, kteříž první na vinici šli, domnívali se, že více vezmou; ale i oni vzali každý po jednom desetníku. I reptali proti hospodáři, řkouce: ‚Tito poslední jednu toliko hodinu dělali a rovné jsi je učinil nám, kteříž jsme nesli břímě i horko dne.‘ Ale on odpověděl tomu, kterýž za ostatní mluvil: ‚Příteli, nečiním tobě křivdy; zdaliž jsi z desetníku na den nesmluvil se mnou? Vezmi, co tvého jest, a odejdi! Chciť i těm posledním tolik dáti, jako tobě. Aneb nesmím-li se svým učiniti, což chci? Čili oko tvé závistivé jest, že já dobrý jsem?‘ Takť — doložil Ježíš, — budou poslední první a první poslední; nebo mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.“

56. Vzkříšení Lazarovo.

† Dvě sestry v Bethanii, Maria a Marta, měly bratra, jménem Lazara, kteréhož Ježíš velice miloval. Ten se těžce rozstonal. Protož poslaly sestry k Pánu Ježíši a vzkázaly mu: „Pane, ten, kteréhož miluješ, nemocen jest.“ Slyše to Ježíš, řekl: „Nemoc ta není k smrti, ale k slávě Boží, aby oslaven byl Syn Boží skrze ni.“ Ale po dvou dnech řekl učedníkům svým: „Pojďme do Bethanie! Lazar, přítel náš, spí; půjdu tam, abych

jej ze sna probudil.“ I řekli učedníci jeho: „Pane, spí-li, zdráv bude.“ Domnívaliť se, že by o skutečném spaní mluvil. Řekl jim tedy Ježíš zjevně: „Lazar umřel, i raduji se pro vás, že jsem tam před jeho skonáním nebyl, abyste věřili. Ale pojďme k němu!“

† Když Ježíš přišel, ležel Lazar již čtyři dni v hrobě. Mnozí pak příbuzní a známí byli přišli, aby zarmoucené sestry těšili. Ale jakž Marta uslyšela, že Ježíš jde, opustila hosty a vyšla proti Ježíšovi, i řekla jemu: „Pane, kdybys byl ty zde byl, bratr můj nebyl by umřel. Ale i nyní vím, že dá tobě Bůh, čehožkoli požádáš od něho.“ I řekl jí Ježíš: „Vstaneť zase bratr tvůj.“ Marta odpověděla: „Vím, že vstane při vzkříšení v den nejposlednější.“ Však Ježíš řekl jí: „Já jsem vzkříšení i život. Kdo věří ve mne, živ bude, byť by také umřel, a každý, kdo jest živ a věří ve mne, neumře na věky. Věříš-li tomu?“ Odpověděla jemu: „Ovšem, Pane, věřím, že jsi ty Kristus, Syn Boha živého, kterýž jsi na tento svět přišel.“

† Potom odešla do domu, zavolala tiše Marii, sestru svou, a řekla: „Mistr je zde a chce s tebou mluviti.“ Marie vstala rychle a vyšla k Ježíšovi. Když to přátelé, kteříž s ní byli v domě, uzřeli, šli za ní, řkouce: „Jde k hrobu, aby tam plakala.“ Maria pak, jakž přišla k Ježíšovi, padla k nohám jeho, a plačíc řekla jemu: „Pane, kdybys byl ty zde byl, bratr můj nebyl by umřel.“ A Židé, kteříž s ní byli vyšli, plakali též. Vida to Ježíš, pohnul se v duchu, zkormoutil se a řekl: „Kam jste jej položili?“ Řekli jemu: „Pane, pojď a pohleď!“ A Ježíš plakal. Tedy řekli Židé: „Hle, kterak ho miloval!“

† Hrob byl v jeskyni, a kámen byl svrchu položen na ni. Přišed Ježíš k hrobu, řekl: „Zdvihněte kámen!“ I řekla jemu Marta: „Pane, již zapáchá; nebo čtyři dny jest v hrobě.“ Ale Ježíš řekl jí: „Zdaliž jsem tobě neřekl, že, budeš-li věřiti, uzříš slávu Boží?“ Tedy zdvihli kámen. Ježíš pak, pozdvih oči vzhůru k nebi, řekl: „Otče, děkuji tobě, že jsi mne vyslyšel. Jáť jsem věděl, že mne vždycky slyšíš; ale pro zástup, kterýž okolo stojí, jsem to řekl, aby uvěřili, že jsi ty mne poslal.“ Potom zvolal hlasem velikým: „Lazare, pojď ven!“ A hned vyšel, kterýž byl umřel. Měl však ruce a nohy svázané rouchami, a tvář jeho byla obvázaná šatem. Protož rozkázal jim Ježíš: „Rozvažte jej, aby odejíti mohl!“

57. Ježíš předpovídá umučení své a smrt svou. Zachéus.

† Mnozí ze Židů, kteříž byli při vzkříšení Lazarově, uvěřili v Ježíše. Někteří pak z nich odešli k fariseům a pověděli jim, co učinil Ježíš. I sešli se fariseové a zákoníci v radu a pravili: „Co učiníme? Člověk tento činí mnohé divy. Necháme-li ho, všickni uvěří v něho.“ A od toho dne myslili, aby jej zabili. Protož odešel Ježíš do krajiny vedle pouště.

† Ale po šesti dnech řekl ke dvanácti: „Aj, vstupujeme do Jerusalema a Syn člověka vydán bude knížatům kněžským a zákoníkům. I odsoudí jej na smrt a vydají ho pohanům, a tito budou se mu posmívati, i uplvají, ubičují a ukřižují ho; ale třetího dne vstane z mrtvých.“

† Na zpáteční cestě bral se Ježíš k městu Jerichu. I žil tu muž, jménem Zachéus. Ten byl vrchní nad celnými a bohatý. Žádal též viděti Ježíše, nemohl však pro zástup; neb byl maličké postavy. Předběh tedy, vstoupil na strom planého fíku u cesty. A když přišel Ježíš k tomu místu, pohleděl vzhůru na strom a řekl: „Zachée, sestup spěšně dolů; nebo dnes v domě tvém musím zůstati!“ Zachéus sestoupil spěšně dolů a přijal ho s radostí do domu svého. Všickni, kteříž to viděli, reptali, řkouce: „K člověku hříšnému vešel!“ Zachéus pak řekl k Pánu: „Aj, Pane, polovici statku svého dávám chudým, a oklamal-li jsem

koho v čem, navracují to čtvernásob.“ Ježíš odpověděl jemu: „Dnes stalo se spasení domu tomuto; nebo přišel Syn člověka, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo.“

58. Ježíš od Marie pomazán.

† Z Jericha šel Ježíš dále do Bethanie. I připravili mu tam večeři. Lazar seděl též za stolem. Marta posluhovala Pánu. Maria pak přinesla v nádobě alabastrové libru drahého balsámu, vylila jej na hlavu jeho, pomazala jím nohou jeho a otřela je vlasy svými, i naplněn jest všechen dům vůní toho balsámu. Někteří učedníci nelibě to nesli, říkouce: „K čemu jest ztráta tato?“ Jeden pak z nich, Jidáš Iškariotský, řekl: „Proč nebyla tato mast prodána za tři sta desetníků a nebylo dáno chudým?“ To pak řekl, ne že by byl měl zvláštní péči o chudé, ale že lakomec byl a měšec maje, z toho, co do něho pro Ježíše a učedníky jeho jako almužna kladeno bylo, sobě bral. Věda Ježíš, co byli učedníci mluvili, řekl: „Proč rmoutíte ženu tuto? Dobrý zajisté skutek učinila nade mnou; již napřed pomazala těla mého ku pohřbu. Chudé máte vždycky s sebou; mne pak ne vždycky máte. Amen pravím vám: kdežkoli kázáno bude toto evangelium po všem světě, bude vypravováno na památku její i to, co ona učinila nade mnou.“

59. Slavný vjezd Ježíšův do Jerusalema.

* Druhého dne bral se Ježíš z Bethanie do Jerusalema. Když přišel k Betfage, městečku u hory Olivetské, poslal dva učedníky své, řka jim: „Jděte ž do městečka tohoto! Vejdouce tam, hned naleznete oslici přivázanou a oslátko s ní; odvažte ž je a přiveďte ke mně! Řekne-li vám kdo co, rcete jen: Pán jich potřebuje, a hned propustí je.“

* Učedníci šli a nalezli všecko tak, jakož jim byl řekl Ježíš. I přivedli oslátko, vložili na ně roucha svá a Ježíše posadili na ně. Když pak dále jel, shromáždilo se k němu mnoho lidí, kteříž to vesele pokřikovali. Někteří prostírali roucha svá před ním na cestu, a jiní sekali ratolesti se stromů a metali je na cestu. Zástupové pak, kteříž napřed šli i kteří vzadu byli, volali: „Hosanna Synu Davidovu; požehnaný král israelský! Hosanna na výsostech!“ Byli pak v zástupě též někteří fariseové, kteříž to závistí a nenávistí jsouce puzeni, Pána následovali, kamkoli šel. Tito se mrzeli, že lid Pána hlasitým voláním tak slavně vítal, a proto řekli k němu: „Mistře, zakaž

to učedníkům svým!“ Ale on odpověděl jim: „Pravím vám: Budou-li tito mlčeti, kamení bude volati.“

* Čím více se přibližoval Ježíš k městu, tím hlasitěji volali rostoucí zástupové. I naplněno jest předpovědění proroka Zachariáše: „Plesej, Jerusaleme! Aj, král tvůj béře se k tobě jako Spasitel. On jest chudý a sedí na oslátku oslice.“ Ježíš pak rozpomínal se na zatvrzelost obyvatelů města Jerusalema. A proto vida město, plakal nad ním, řka: „Ó, kdybys bylo i ty poznalo, ó město Jerusaleme, a to aspoň v tento den tvůj, co tobě jest ku spasení; ale nyní jest to skryté před očima tvýma! Hle, proto přijdou na tebe dnové, v nichž obklíčí tebe nepřátelé tvoji náspem, a oblehnou tě a zúží tě se všech stran. I porazí tebe i děti tvé na zem a nenechají v tobě kamene na kameni, protože jsi nepoznalo času navštívení svého.“

* Ježíš jel ulicemi Jerusalemskými přímo k chrámu. Se všech stran přicházeli k němu nemocní, slepí a kulhaví, i uzdravoval je. Vidouce to dítky, počaly poznovu radostně volati: „Hosanna Synu Davidovu!“ I rozhněvali se fariseové náramně i řekli Ježíšovi: „Slyšíš-li, co tito praví?“ Ježíš pak odpověděl jim: „I ovšem, že slyším. Ale nikdy-li jste nečetli: Z úst nemluvňátek a požívajících prsy připravil jsi sobě chválu?“

60. Královská svatba a peníz daně.

K večeru navrátil se Ježíš z Jerusalema do Bethanie. Odtud šel následující den zase do města a učil v chrámě. Zpomínaje na vrtkavost a zatvrzelost Židů, pověděl jim podobenství toto: „Podobno jest království nebeské králi, kterýž učinil svatbu synu svému. I poslal služebníky své, aby povolali pozvaných na svatbu. Ale tito nechtěli přijíti. Opět poslal jiné služebníky, řka: Povězte pozvaným: Oběd připravil jsem, všecko jest hotovo; pojďtež tedy na svatbu! Ale oni nedbali a odešli po zaměstnání svém, jiný do dvoru svého a jiný po kupectví svém. Ostatní pak, zjímavše služebníky, bili i zabili je. Uslyšev to král, rozhněval se a poslal vojska svá, aby vražedníky ty zahubili a město jejich zapálili. Tehdy řekl služebníkům svým: Svatba zajisté hotova

jest; ale kteří pozváni byli, nebyli hodni. Protož jděte na veřejné cesty a kterýžkoli naleznete, pozvete na svatbu! Služebníci tak učinili, a naplněno jest večeřadlo hodovníky. I vešel tam král, aby pohleděl na hodovníky. Uzřel pak tam člověka, neoděného rouchem svatebním, i řekl jemu: Příteli, kteraks sem vešel, nemaje roucha svatebního? A on oněměl. Řekl pak král služebníkům svým: Svážíce ruce jeho i nohy, uvrzte jej do temnosti zevnitřní; tamť bude pláč a skřípění zubů.“

Fariseové a zákoníci poznali, že podobenství to jich se dotýče, a hněvali se. Odšedše radili se, jak by Ježíše polapili v řeči, aby měli příčinu k jeho odsouzení. A proto poslali učedníky své s přívrženci Herodovými k němu do chrámu, řkouce: „Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a nedbáš na žádného, nebo nepatříš na osobu lidskou. Protož pověz nám: Sluší-li dávati daň císaři, čili ne?“ Židé totiž nelibě nesli panství římské, domnívajíce se, že by neslušelo, aby oni, jsouce národ vyvolený, pohanům daně platili. Ale Herodes a přívrženci jeho drželi s Římany. Fariseové soudili takto: Řekne-li ano, urazí Židy, odpoví-li však ne, urazí Heroda a Římany. Ježíš pak poznal hned lesť jejich, i řekl jim: „Pokrytci, co mne pokoušíte? Ukažte mi peníz daně!“ Podali mu desetník. I otázal se jich Ježíš: „Čí jest tento obraz i nápis?“ Odpověděli jemu: „Císařův.“ On pak řekl jim: „Dávejtež tedy, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu!“ Uslyševše to, divili se moudrosti jeho, kterouž chytrost jejich zahanbil, a mlčíce odešli.

61. Obět vdovina. Proroctví o zkáze Jerusalema a o skonání světa.

† Ježíš pobyl ještě déle v chrámě. I díval se, kterak lidé metali peníze do pokladnice. Mnozí bohatí dávali mnoho. Mezi jinými přišla také jedna chudá vdova a uvrhla tam dva penízky, což jest halíř. Vida to Ježíš, svolal učedníky své a řekl jim: „Amen pravím vám, tato chudá vdova více obětovala, než všickni ostatní. Nebo všickni ostatní metali do pokladnice z toho, co jim zbývalo; ale tato uvrhla všecko, což měla.“

† Když pak vycházel z chrámu, řekli jemu učedníci jeho, s podivením ukazujíce na krásný chrám: „Mistře, pohleď, jaké to kamení a jaké stavení!“ Ježíš odpověděl jim: „Vidíte-liž všecka ta veliká stavení? Amen pravím vám: nebude tu zů-

staven kámen na kameni.“ Přišedše na horu Olivetskou, posadili se Ježíš i učedníci jeho. Měli pak město i chrám před očima svýma. Hledíce tam, otázali se ho učedníci: „Mistře, pověz nám, kdy se stane, co jsi prve pověděl? A které bude znamení skonání světa?“ Ježíš odpověděl:

† „Když uzříte Jerusalem od vojska obležený, tehdy vězte, že se přiblížilo jeho zpustošení. Tehdáž ať utekou, kdož jsou mimo město v Judsku, na hory, a kdo bude na poli, nevracej se do města, aby vzal roucha svá. Neboť tehdáž bude soužení veliké, jakéhož nebylo od počátku světa až dosavad, aniž kdy bude. Mnozí padati budou od meče, mnozí zjímáni jsouce vedeni budou mezi všecky národy, a Jerusalem bude pošlapán od pohanů, dokudž se nenaplní časové národů.“

† „Prve než se toto stane, přijdou mnozí a řeknou: Já jsem Kristus; a svedou mnohé. Budete slyšeti boje a pověsti o bojích; národ povstane proti národu a království proti království, a bude po rozličných místech mor, hlad a zemětřesení.“

† „Ale tyto všecky věci jsou toliko počátkové bolesti. Nebo brzy potom, až bude evangelium kázáno všem národům po všem světě, slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého, hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati. Na zemi bude soužení národů pro bouři hluku mořského a vlnobití, takže schnouti budou lidé strachem a v očekávání těch věcí, kteréž přijdou na všecken svět. Tehdáž ukáže se znamení Syna člověka na nebi, a všickni obyvatelé zemští uzří Syna člověka přicházejícího v oblacích nebeských s mocí velikou a s velebností. A pošle anděly své s troubami, a oni shromáždí vyvolené jeho ode čtyř větrů, od jednoho konce nebes k druhému. Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.“

(Zkáza Jerusalema, kteráž o 37 let později na vlas se naplnila, je bezpečným rukojemstvím, že i proroctví o skonání světa jistě se naplní.)

62. O desíti pannách a o hřivnách.

† Ježíš pravil dále: „Hleďte, aby nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím, opilstvím a pečováním tohoto života, a aby nepřišel na vás ten den náhle; nebo jako osidlo přijde na všecky, kteříž obývají na zemi.“ Vysvětlil jim to následujícím podobenstvím:

† „Podobno bude království nebeské desíti pannám, kteréžto vzavše lampy své, vyšly proti ženichovi a nevěstě. Pět z nich bylo neopatrných a pět opatrných. Pět neopatrných vzavše lampy, nevzaly s sebou oleje. Ale opatrné vzaly s lampami i olej v nádobách svých. Když pak ženich prodléval, zdřímaly všecky a zesnuly. A o půlnoci stal se křik: Aj, ženich jde; vyjděte proti němu! Tehdy vstaly všecky ty panny a připravovaly lampy své. Řekly pak neopatrné moudrým:

Udělte nám svého oleje, nebo hle, lampy naše hasnou. Ale moudré odpověděly: Nikoli, snad by se ani nám ani vám nedostalo; jděte raději k prodavačům a kupte sobě. Když pak šly kupovat, přišel ženich. Které přihotoveny byly, vešly s ním na svatbu; i zavřeny jsou dveře. Potom pak přišly i ty druhé panny a volaly: Pane, Pane, otevři nám! On však odpověděl: Amen pravím vám, neznám vás. Bděte tedy" — doložil Ježíš — „neb nevíte dne ani hodiny."

† „Bude se tak díti, jako když jeden vznešený člověk šel do ciziny, aby tam království opanoval. Povolal prve služebníků svých a odevzdal jim statek svůj. I dal jednomu pět hřiven, druhému pak dvě a třetímu jednu, každému podle schopností jeho. Těžte hřivnami — pravil jim — dokavadž se nenavrátím, a hned odešel. Tedy ten, kterýž vzal pět hřiven, odešel a těžil jimi, i vydělal jiných pět. Též i ten, kterýž vzal dvě, získal jiné dvě. Ale ten, kterýž vzal jednu toliko hřivnu, šel a zakopal ji v zemi. Po mnohém pak čase navrátil se pán a povolal těch služebníků, aby počet kladli. Tu přistoupil nejprve ten, kterýž byl pět hřiven přijal a podal jiných pět hřiven, řka: Pane! pět hřiven dal jsi mi, aj, jiných pět na to získal jsem. I řekl jemu pán: To dobře, služebníče dobrý a věrný! že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tebe ustanovím: vejdiž v radost pána svého! Nyní přistoupil ten, kterýž byl dvě hřivny vzal, a řekl: Pane! dvě hřivny jsi mi dal a jiné dvě jsem získal. I řekl mu pán: To dobře, služebníče dobrý a věrný! že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem i tebe ustanovím: vejdiž v radost pána svého!"

† „Posléze přistoupil i ten, kterýž byl vzal jednu hřivnu. I řekl: Pane! věděl jsem, že jsi muž přísný. Proto boje se tebe, odešel a skryl jsem hřivnu tvou v zemi. Aj, tu máš, co tvého jest. Pán odpověděl jemu: Služebníče zlý a lenivý! Z úst tvých soudím tebe. Ježto jsi věděl, že jsem muž přísný, měl jsi peníze mé dáti penězoměncům, a já přišed, byl bych vzal, což mého jest, s užitkem. Potom obrátil se pán k přistojícím a rozkázal jim, řka: Vezměte od něho hřivnu a dejte ji tomu, kterýž má deset hřiven! Nebo každému, kdož něco vyzískal, bude více dáno, aby v hojnosti měl; tomu pak, kdo ničeho nevytěžil, bude odňato i to, co mu svěřeno bylo. Služebníka pak neužitečného uvrzte do temnosti zevnitřní; tamť bude pláč a skřípění zubů."

63. O posledním soudu a věčném oddělení.

** Když byl Pán Ježíš učedníky své napomenul, aby se k poslednímu soudu náležitě připravovali, mluvil o soudě samém takto: „Když přijde Syn člověka v slávě své, a všickni andělé s ním, tehdy se posadí na trůně veleb-

nosti své. Shromážděni budou před něj všickni národové, i rozdělí je od sebe, jako pastýř odděluje ovce od kozlů. Ovce postaví na pravici své, kozly pak na levici.“

* „Tehdy řekne on, král nebeský, těm na pravici své: Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa; nebo lačněl jsem, a dali jste mi jísti; žíznil jsem, a dali jste mi píti; hostem jsem byl, a přijali jste mne; nah jsem byl, a přioděli jste mne; v žaláři jsem byl, a navštívili jste mne; nemocen jsem byl, a přišli jste ke mně. Tehdy tázati se budou spravedliví: Pane, kde jsme to vše učinili tobě? I odpoví jim král: Amen, pravím vám, cožkoli jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.“

* „Těm na levici pak řekne: Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho; neboť jsem lačněl, a nedali jste mi jísti; žíznil jsem, a nedali jste mi píti; hostem jsem byl, a nepřijali jste mne; nah jsem byl, a neoděli jste mne; nemocen a v žaláři jsem byl, a nenavštívili jste mne. Tehdy tázati se budou i ti na levici: Pane, kdy jsme tě viděli lačného neb žíznivého aneb hostě nebo nahého neb nemocného aneb v žaláři, a neposloužili jsme tobě? On pak odpoví jim: Amen, pravím vám, čehož jste neučinili jednomu z bratřích mých nejmenších, ani mně jste neučinili. — I půjdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.“

Poslední slavnost velikonoční. Utrpení a smrt Páně

64. Beránek velikonoční a umývání nohou.

* Prvního dne veliké noci, v kterýž beránek velikonoční býval zabíjen, přistoupili učedníci k Ježíšovi, řkouce: „Kde chceš, abychom připravili tobě beránka velikonočního?“ I řekl Petrovi a Janovi: „Jděte do města; tam potká vás člověk, džbán vody nesa. Jděte za ním a kamžkoli vejde, tu rcete pánu domu: Mistr vzkazuje tobě: Kde jest večeřadlo mé, kde bych jedl beránka s učedníky svými? A on vám ukáže večeřadlo veliké, tam nám při-

pravte.“ Šli tedy a nalezli, jakož jim byl pověděl Ježíš, a připravili beránka. Když pak byl večer, přišel Ježíš, posadil se za stůl se dvanácti učedníky svými a řekl: „S toužeností žádal jsem tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl. Pravím vám: Od této doby nebudu ho jísti, dokudž se nenaplní v království Božím.“

* Po jedení pak beránka velikonočního vstal, složil svrchní roucho své a vzal bílý šat, i přepásal se. Potom nalil vody do měděnice, aby umýval nohy apoštolů a utíral je šatem. Když u Petra počátek učiniti chtěl, zvolal Petr: „Pane, ty mi chceš nohy mýti?“ Ježíš odpověděl jemu: „Co já činím, ty nevíš nyní, ale zvíš potom.“ I řekl Petr: „Na věky nebudeš mi nohou mýti!“ Ježíš pak odpověděl jemu: „Neumyji-li tebe, nebudeš míti dílu se mnou.“ Tu zvolal Petr: „Pane, tomu-li tak, umyj mi netoliko nohy, ale i ruce i hlavu.“

* Když byl Ježíš všem apoštolům nohy umyl, vzal zase svrchní roucho své, posadil se opět za stůl a řekl: „Když já, Pán a Mistr, umyl jsem vám nohy, i vy máte jeden druhého nohy umývati; příklad zajisté dal jsem vám, abyste, jakož jsem já činil vám, tak i vy činili.“

65. Ježíš ustanovuje nejsvětější Svátost oltářní a předpovídá zradu Jidášovu.

Pán Ježíš vzal chléb před ním ležící ve svaté a velebné ruce své, pozdvihl očí k nebesům, k Bohu Otci svému všemohoucímu, a díky čině jemu, žehnal chléb a dával učedníkům svým, řka: „Vezměte a jezte; totoť jest tělo mé, kteréž za vás vydáno bude.“ Tolikéž vzal i kalich s vínem, a opět díky činil, žehnal a dal jej učedníkům svým, řka: „Vezměte a pijte z toho všickni; toť jest krev má, krev nového zákona, kteráž za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů. To čiňte na mou památku!“

** Brzy potom zkormoutil se Ježíš v duchu a řekl: „Amen, amen, pravím vám: Jeden z vás mne zradí.“ I zarmoutili se všickni, vzhlédali na sebe vespolek a počali

se tázati jeden po druhém: „Zdali já jsem to, Pane?“ On pak odpověděl jim: „Jeden ze dvanácti, kterýž se mnou omáčí rukou v jedné míse, tenť mne zradí. Syn člověka sice jde na smrt, jakož psáno jest o něm; ale běda člověku tomu, skrze něhož zrazen bude. Lépe by jemu bylo, aby se byl nenarodil.“

** Jan, kteréhož Ježíš obzvláštně miloval, seděl za stolem nejblíže u Ježíše. Tomu tedy pokynul Petr, aby

se zeptal, kdo by to byl, o němž praví. Protož on přichýliv se na prsa Ježíšovi, řekl jemu tiše: „Pane, kdo jest ten?“ I odpověděl Ježíš: „Ten jest, komuž já podám omočeného chleba.“ A omočiv chléb, podal ho Jidášovi Iškariotskému. Když pak on to sousto snědl, vešel do něho ďábel. I vstal, šel k Ježíšovi a tázal se: „Zdali já jsem to, Mistře?“ Ježíš odpověděl jemu: „Ty jsi řekl. Co učiniti chceš, učiň spěšně!“ A hned vyšel Jidáš, aby zradu vykonal; neboť již se byl smluvil s předními farisei a staršími lidu, že jim Ježíše za třicet stříbrných zradí. Když byl vyšel, řekl Ježíš: „Nyní oslaven budeť Syn člověka a Bůh v něm.“

66. Ježíš předpovídá, že ho Petr zapře, a loučí se s apoštoly svými.

** „Synáčkové," — mluvil Ježíš laskavě dále — „ještě maličko jsem s vámi. Na rozloučenou dávám vám nové přikázání: Milujtež se vespolek, jakož já jsem miloval vás. Po tomť všickni poznají, že jste moji učedníci, budete-li míti lásku jedni k druhým." I ulekl se Petr Šimon a řekl: „Pane, kam jdeš?" Odpověděl pak jemu Ježíš: „Kam já jdu, nemůžeš ty nyní za mnou jíti." I řekl Petr: „Proč nemohu nyní za tebou jíti? I život svůj položím za tebe." Ale Ježíš odpověděl jemu: „Šimone, Šimone! aj, satan žádal o vás, aby vás směl tříbiti jako pšenici; ale já jsem prosil za tebe, aby nezhynula víra tvá, a ty někdy obrátě se, potvrzuj bratří svých. Ale této noci se všickni pohoršíte nade mnou; nebo psáno jest: Bíti budu pastýře, a rozprchnou se ovce stáda." Tu zvolal Petr: „Byť pak se všickni pohoršili nad tebou, já ť se nikdy nepohorším. Pane, hotov jsem s tebou i do žaláře i na smrt jíti." Ježíš pak odpověděl jemu: „Ty chceš se mnou na smrt jíti? Amen, pravím tobě, ještě této noci, prve než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš!"

† Slova Ježíšova zarmoutila apoštoly. A proto je těšil, řka jim: „Nermoutiž se srdce vaše! V domě Otce mého jsou mnozí příbytkové, a nyní jdu, abych vám tam připravil místo. Potom zase přijdu a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já. Cestu tam víte." I řekl Tomáš: „Pane, kterak můžeme cestu věděti?" Ježíš odpověděl: „Já jsem cesta a pravda i život. Žádný nepřichází k Otci, než skrze mne. Ale že tam jdu, prositi budu Otce, a jiného utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy. Ten Utěšitel, Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, naučí vás všem věcem a připomene vám všecko, cožkoli jsem mluvil vám. Pokoj zůstavuji vám, pokoj můj dávám vám; ne jako svět dává, já dávám vám. Již nebudu s vámi mnoho mluviti, nebo přichází kníže tohoto světa. Kdybych sám nechtěl, nevyřídil by sice nic proti mně; ale stane se to, aby poznal svět, že miluji Otce a činím, což mi Otec přikázal. Vstaňte, pojďme!" To pověděv, říkal chvalozpěv, jakož obyčej byl po večeři velikonoční a vyšel s apoštoly na horu Olivetskou.

* *
*

† Na cestě pravil Ježíš: „Já jsem vinný kmen pravý, a Otec můj jest vinař. Každou ratolest, kteráž ve mně nenese ovoce, odejme; každou pak, kteráž nese ovoce, očistí, aby více ovoce nesla. Zůstaňtež ve mně, a i já zůstanu ve vás. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé. Ale jako ratolest nemůže nésti ovoce sama ze sebe, nezůstane-li při kmeni: tak ani vy, leč zůstanete-li ve mně; nebo beze mne nemůžete ničeho učiniti. Kdo nezůstane ve mně, bude jako ratolest uříznut a uschne; uschlou ratolest pak seberou, uvrhnou na oheň, a ona shoří.“

* *
*

† Po chvíli pozdvihl Ježíš očí svých k nebi a řekl: „Otče, přišlať jest hodina! Já jsem tě oslavil na zemi, dokonal jsem dílo, kteréž jsi mi dal, abych je činil. A nyní oslaviž i mne ty, Otče, slávou, kterouž jsem měl u tebe, prve nežli byl svět. Oznámil jsem jméno tvé těmto učedníkům svým. Oni poznali, že jsem od tebe vyšel, a uvěřili, žes ty mne poslal. Já nyní za ně prosím, Otče svatý, abys je zachoval od zlého. Posvětiž jich: nebo jakož jsi ty m n e poslal na svět, i já je posílám do světa. Neprosím pak toliko za ně, ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich uvěří ve mne: aby všickni jedno byli, jako my jedno jsme. Otče, chci, aby kde jsem já, i oni se mnou byli, kteréž jsi mi dal, aby viděli slávu mou, kterou jsi mi dal, neb jsi mne miloval před ustanovením světa.“

67. Smrtelná úzkost Ježíšova na hoře Olivetské.

Ježíš bral se nyní s apoštoly svými přes potok Cedron na horu Olivetskou. I vešel s nimi do zahrady dvora, Getsemany*) nazvaného. U vchodu řekl jim: „Posedťtež tuto, a já odejdu tamto a pomodlím se!“ Toliko Petra, Jakoba a Jana pojal Ježíš s sebou dále do zahrady. Tu počal se rmoutiti a teskliv býti, i řekl: „Smutnáť jest duše má až k smrti! Pozůstaňtež tuto a modlete se se mnou!“ A poodšed maličko, co by mohl kamenem dohoditi, padl na tvář svou a modlil se, řka: „Otče můj, jestli možné, odejmi kalich tento ode mne; však ne má, ale tvá vůle staň se!“

Po té modlitbě Ježíš vstal a šel k těm třem učedníkům; ale oni spali pro zármutek. I zbudil je a řekl Petrovi: „Šimone, spíš? Takliž jste nemohli jediné hodiny

*) Viz na mapě plán města Jerusalema!

bdíti se mnou? Bděte ž a modlete se, abyste nevešli v pokušení! Duch zajisté hotov jest, ale tělo jest mdlé.“ Pak odešel po druhé a modlil se: „Otče můj, nemůže-li tento kalich minouti mne, než abych jej pil, staň se vůle tvá!“ A po chvíli navrátil se k učedníkům a nalezl je, ani opět spí. Nechav jich, zase odešel a modlil se po třetí touž modlitbu. Nyní přišla naň úzkost smrtelná, i učiněn jest pot jeho jako krůpěje krve tekoucí na zemi. On pak modlil se déle a vroucněji. I ukázal se jemu anděl s nebe, posiluje ho.

Potom přišel po třetí k učedníkům svým a řekl jim: „Spěte ž již a odpočívejte! Přišlať hodina, v kterouž Syn člověka vydán bude v ruce hříšných. Vstaňte, pojďme! Hle, zrádce přichází.“

68. Ježíš jat.

Když Ježíš ještě mluvil, přišel Jidáš a s ním zástup veliký s lucernami, s pochodněmi, s meči a kyji. Jidáš dal

jim již dříve znamení, an řekl: „Kteréhož políbím, tenť jest, toho se chopte!“ Jakž tedy uzřel Ježíše, hned přistoupiv k němu, řekl: „Zdráv buď, Mistře!“ a políbil jej.

I řekl jemu Ježíš: „Příteli, nač jsi přišel? Jidáši, políbením zrazuješ Syna člověka?“ Potom šel Ježíš zástupu vstříc a otázal se jich: „Koho hledáte?“ Odpověděli jemu: „Ježíše Nazaretského.“ I řekl jim Ježíš: „Jáť jsem.“ Těmi slovy jako bleskem jsouce omráčeni, postoupili nazpět a padli na zemi. Když leknutí poněkud bylo pominulo, otázal se jich Ježíš opět: „Koho hledáte?“ Oni pak odpověděli: „Ježíše Nazaretského!“ I řekl jim Ježíš: „Pověděl jsem vám, že já jsem; jestliže tedy mne hledáte, nechtež těchto, ať odejdou!“ Tedy vztáhli naň ruce.

* Vidouce pak to učedníci, řekli: „Pane, máme-liž bíti mečem?“ A Petr vytrhl hned meč svůj a udeřiv služebníka knížete kněžského, jemuž jméno bylo Malchus, uťal pravé ucho jeho. Ale Ježíš řekl Petrovi: „Schovej meč svůj do pošvy. Zdaliž mníš, že by mi Otec můj na prosbu mou neposlal nesčíslných andělův? Ale kterak by se naplnila Písma?“ Když pak se dotkl ucha Malchova, uzdravil jej. Potom podal jim rukou svých k svázání. I svázali jej. Tehdy učedníci všickni, opustivše ho, utekli.

69. Ježíš před Annášem a Kaifášem.

** Zástup vedl Ježíše k Annášovi, kterýž byl test tehdejšího nejvyššího kněze Kaifáše a i sám byl dříve nejvyšším knězem. Ten se tázal Ježíše o učednících jeho a o jeho učení. Ježíš odpověděl jemu: „Já zjevně jsem učil; ptej se těch, kteříž mne slýchali.“ Když to pověděl, udeřil ho jeden ze služebníků pěstí v tvář, řka: „Takliž odpovídáš nejvyššímu knězi?“ I odpověděl jemu Ježíš: „Mluvil-li jsem zlé, vydej svědectví o zlém; pakli dobře, proč mne tepeš?“

** Annáš poslal Ježíše svázaného ke Kaifášovi, kdež se byla mezitím všecka vysoká rada sešla. I hledali nejvyšší kněží a všecka rada nějakého svědectví proti Ježíšovi, aby ho na smrt vydali, ale nenalezli. Neboť mnozí, penězi jsouce uplaceni, mluvili sice křivé svědectví proti němu, ale svědectví jejich se nesrovnávala. Naposledy přišli ještě dva falešní svědkové, řkouce: „Tento řekl: Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti.“ Než i jejich svědectví si v mnohém odporovalo. Tehdy povstav

nejvyšší kněz, postoupil v prostřed a otázal se Ježíše: „Nic neodpovídáš na to, co tito proti tobě svědčí?“ Ale Ježíš mlčel. Opět řekl jemu nejvyšší kněz: „Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boha požehnaného?“ — I odpověděl Ježíš: „Já jsem, a uzříte Syna člověka sedícího na pravici moci Boží a přicházejícího v oblacích nebeských.“ Tehdy roztrhl nejvyšší kněz roucho své a řekl: „Což ještě potřebujeme svědků? Nyní jste sami slyšeli rouhání jeho: co se vám zdá?“ Oni pak zvolali: „Hoden jest smrti!“

70. Petrovo zapření. Jidášovo zoufání.

** Petr a Jan šli za Ježíšem z daleka až dovnitř síně nejvyššího kněze. Prostřed síně byl oheň, u něhož se služebníci zhřívali; nebo bylo zima. Petr posadil se k nim, aby viděl konec soudu. V tom přišla vrátná a popatřivši naň, řekla: „I tys byl s Ježíšem Nazaretským.“ Petr se ulekl a pravil: „Nikoli, neznám ho.“ A kohout zazpíval. Po malé chvíli řekl jeden ze služebníků, ukazuje na Petra: „Zajisté i tento jest z učedníků jeho.“ Petr opět zapřel, řka: „Neznám člověka toho.“ Později přišli jiní, říkouce: „Jistě i ty z nich jsi, neboť jsi Galilejský; řeč tvá tebe známa činí.“ Ale Petr opět zapřel a počal se proklínati a přisahati, že by neznal člověka toho. A hned kohout po druhé zazpíval. V tom obrátil se Pán a pohleděl na Petra. I rozpomenul se Petr na slova, kteráž byl řekl jemu Ježíš: „Ještě této noci, prve než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš.“ A vyšed ven, plakal hořce.

** V noci byli soudní sluhové v síni u Ježíše na stráži. Až do rána posmívali se jemu. I plivali na tvář jeho, tepouce ho pěstmi. A zakrývajíce obličej jeho, dávali mu políčky a zášijky, úsměšně říkajíce: „Hádej nám, Kriste, kdo jest, kterýž tebe udeřil?“ A mnoho jiného, rouhajíce se, mluvili proti němu.

** Když bylo ráno, shromáždila se opět vysoká rada a poznovu odsoudila Ježíše na smrt. Vida to Jidáš, želel svého ďábelského zločinu. I šel, aby zase navrátil knížatům

kněžským a starším lidu oněch třiceti stříbrných, i řekl jim: „Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou!“ Ale oni odpověděli: „Co nám do toho? ty viz!“ I povrh stříbrné v chrámě a v zoufalství odešed, osidlem se oběsil.

71. Ježíš před Pilátem a Herodem.

** Vysoká rada nesměla žádného odsouzeného usmrtiti bez přivolení římského vladaře. Proto vedli nyní nejvyšší kněží a starší lidu Ježíše svázaného před radní dům vladaře Piláta. On pak vyšel k nim ven a stoje na místě vyvýšeném, ptal se jich: „Jakou žalobu vedete proti člověku tomuto?“ Odpověděli jemu: „On převrací národ náš a brání daně dávati císaři; praví se býti Kristem králem.“ I vešel Pilát opět do radního domu a povolav Ježíše, otázal se ho: „Ty-li jsi král židovský?“ Ježíš odpověděl: „Ano, já jsem král; ale království moje není z tohoto světa.“ I vyšel Pilát opět k nejvyšším kněžím a starším a řekl jim: „Já žádné viny nenalézám na tom člověku.“ Ale oni stáli na svém, řkouce: „Bouří všecken lid od Galilee až do Jerusalema.“ Na žalobu tu neodpověděl Ježíš ani slovem. Pročež řekl jemu Pilát: „Neslyšíš-li, co tito proti tobě svědčí?“ Ale Ježíš mlčel, takže se Pilát podivil.

** Že o Galilei řeč byla, tázal se Pilát, byl-li by Ježíš rodem Galilejský. A když mu přisvědčili a on tedy zvěděl, že by byl z moci Herodovy, poslal jej k Herodovi, kterýž také právě k slavnosti byl do Jerusalema přišel. Herodes radoval se velmi, že Ježíše pozná; nebo byl mnoho o něm slyšel, a nadál se, že nějaký div od něho uzří. Proto se ho tázal mnohými řečmi, ale Ježíš jemu ničeho neodpovídal. I pohrdl jím Herodes s dvořany svými a k posměchu dal jej obléci v bílé královské roucho, a tak ho odeslal zase k Pilátovi.

72. Ježíš bičován, trním korunován a na smrt vydán.

** Pilát nahlížel, že nejvyšší kněží a starší lidu toliko ze závisti vydali Ježíše k soudu. Byl pak obyčej, že vladař na den slavný velikonoční propouštěl lidu jednoho z vězňů,

za kteréhožkoli prosili. A měl tehdáž vězně znamenitého, buřiče a vražedníka, jménem Barabáše. Toho tedy postavil podle Ježíše a řekl k shromážděnému lidu: „Kterého chcete, abych vám propustil? Barabáše-li, čili Ježíše?“ Domnívalť se, že za nevinného Ježíše prositi budou. Ale popouzen a štván byv knížaty kněžskými a staršími, vzkřikl spolu veškeren zástup: „Ne toho, ale Barabáše nám propusť!“ Pilát řekl jim, chtěje propustiti Ježíše: „Ale což

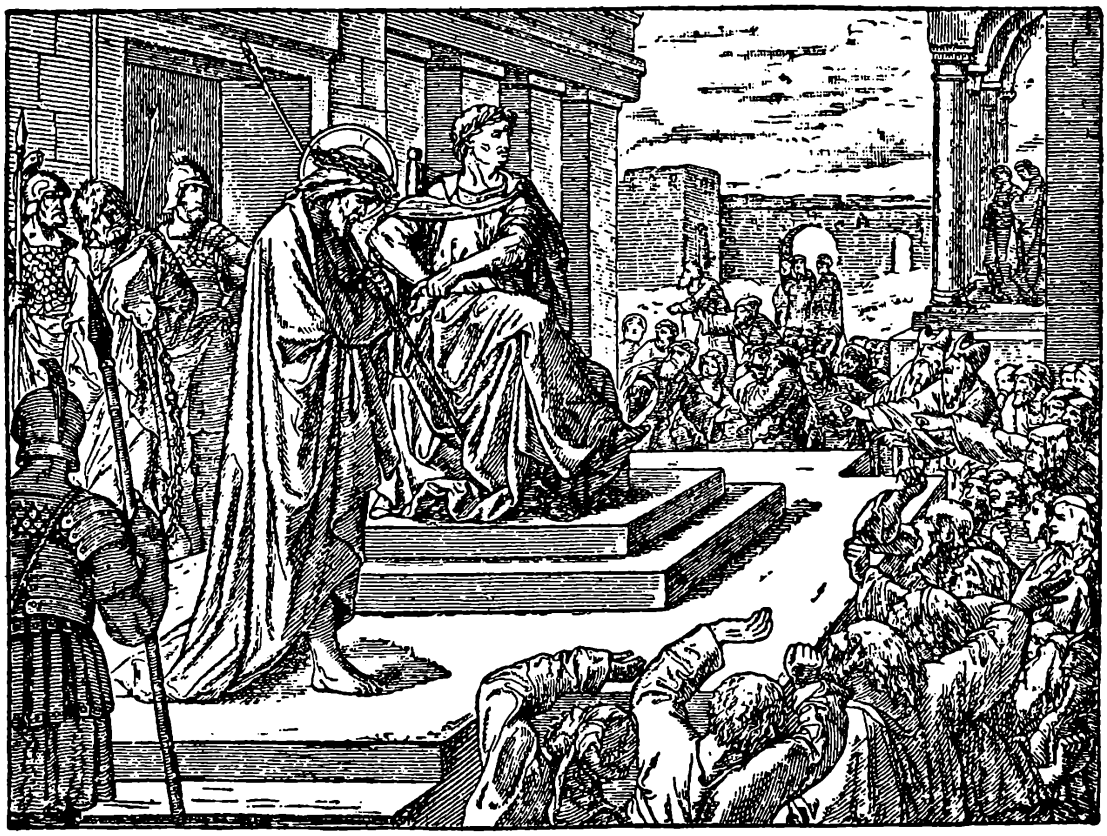

učiním s králem židovským?“ I zvolali všickni: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“ Pilát pak řekl jim: „I co zlého učinil? Já žádné viny smrti nenalézám na něm; protož dám ho potrestati a pak ho propustím.“ Rozkázal tedy, aby Ježíše uvedli do radního domu.

Žoldnéři svolali hned celou rotu. I svlekli Ježíše a obnaženého přivázali k sloupu, a řemeny i metlami mrskajíce, bičovali jej. Pak jej přioděli na posměch pláštěm šarlatovým a spletše korunu z trní, vtlačili ji na hlavu jeho. V pravou ruku jeho dali místo žezla třtinu. A klekajíce před ním, posmívali se jemu, říkouce: „Zdráv buď, králi židovský!“ Jiní plivali na něho, dávali mu

políčky, brali mu třtinu z ruky a bili jí o hlavu jeho, tím hlouběji zarážejíce trní do čela jeho.

** Když Ježíš tak hrozně ztrýzněn byl, domníval se Pilát, že Židé, až ho uzří, k útrpnosti pohnuti budou. I rozkázal tedy, aby Ježíš opět vyveden byl. Tedy vyšel Ježíš, nesa trnovou korunu a plášť šarlatový. Pilát ukázal ho Židům, řka: „Ejhle, člověk!“ Ale zástup vzkřikl: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“ Spolu pak dotírali nejvyšší kněží a starší na Piláta, volajíce: „Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův; nebo každý, kdo se činí králem, protiví se císaři.“ I ulekl se Pilát. Vzav vodu, umyl ruce své před lidem, řka: „Nevinenť jsem já krví spravedlivého tohoto: vy vizte!“ Všecken pak lid zvolal: „Krev jeho na nás i na naše dětí!“ Tedy propustil jim Barabáše, ale Ježíše vydal jim, aby byl ukřižován.

73. Ježíš nese těžký kříž. Ukřižován jest.

Nyní pojali Ježíše žoldnéři, svlekli s něho plášť a oblekli ho opět v roucho jeho, i vložili kříž na ramena jeho. Nesa sobě těžký kříž, kráčel Ježíš ulicemi Jerusalemskými k místu popravnému, na horu Kalvarii čili Golgathu, t. j. na horu lebek. Vedeni pak byli s ním i dva lotři k ukřižování. Ježíš klesl několikráte pod těžkým břemenem kříže k zemi. Proto přinutili žoldnéři nějakého Šimona Cyrénského, tudy jdoucího, aby nesl kříž za ním.

** Za Ježíšem šel veliký zástup lidu. Byly tu též některé nábožné ženy, kteréžto plakaly a kvílily ho. Ježíš obrátil se k nim a řekl: „Dcery jerusalemské, neplačtež nade mnou, ale samy nad sebou plačte a nad svými dětmi! Nebo přijdou dnové, v nichžto říkati budou horám: Padněte na nás! a pahrbkům: Přikryjte nás! Nebo poněvadž na zeleném dřevě toto činí, což bude na suchém?“

Když byli Ježíše dovedli na horu Kalvarii, podali mu žoldnéři vína smíšeného s myrrhou a se žlučí; ale Ježíš nechtěl píti. Potom svlekli roucha s těla jeho, a přibili jej na kříž. S ním ukřižovali i ty dva lotry, jednoho na pravici a druhého na levici.

** Tu pněl tedy Syn Boží na dřevě kříže mezi nebem a zemí, a krev jeho stékala na zem. Byl obnažen i neměl ani, kam by sklonil hlavy své. Jediné, co měl, roucha jeho, rozdělili sobě žoldnéři, o sukni pak jeho, poněvadž byla nesešívaná, nýbrž setkaná, metali losy.

74. Posledních sedm slov Páně a smrt jeho.

* Mnozí z těch, kteříž okolo kříže chodili, rouhali se Ježíšovi, a potřásajíce hlavami úsměšně říkali: „Ha, ty, kterýž rušíš chrám Boží a ve třech dnech jej zase zděláváš,

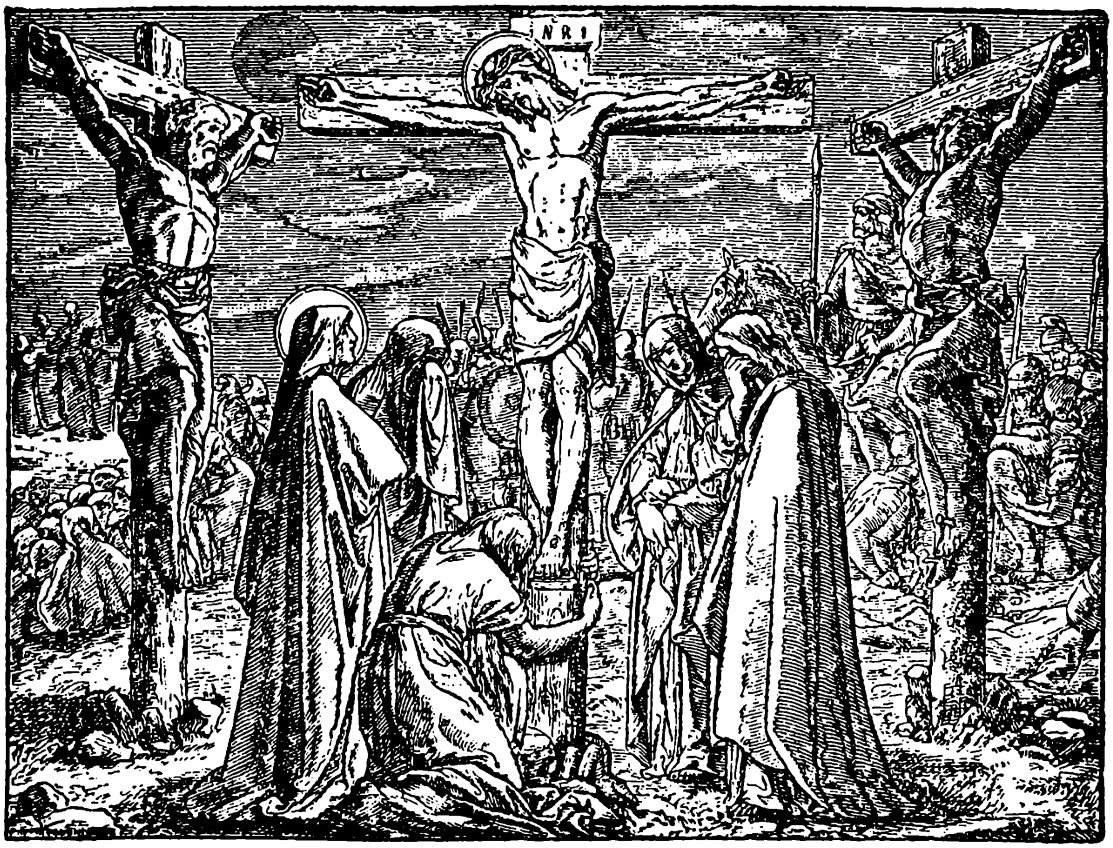

spomoz sobě samému! — Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!“ Podobně posmívali se i nejvyšší kněží a zákoníci i starší, řkouce: „Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže. Jestliže jest král israelský, ať nyní sestoupí s kříže, a uvěříme jemu.“ Ale Ježíš modlil se, řka: „Otče, odpusť jim; neboť nevědí, co činí!“

* I jeden z těch, kteříž s ním ukřižováni byli, rouhal se jemu, řka: „Jsi-li ty Kristus, pomoziž sobě i nám!“ Druhý pak domlouval tomuto, řka: „Ani ty se Boha nebojíš? My

zajisté trpíme, co jsme zlými skutky svými zaslouţili; ale tento nic zlého neučinil.“ A obrátiv se k Ježíši, prosil: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého.“ Ježíš odpověděl jemu: „Amen, pravím tobě, ještě dnes budeš se mnou v ráji.“

Blízko kříže stála matka Ježíšova, jejíž srdce meč bolesti pronikl, a miláček jeho, učedník Jan. Uzřev je Ježíš, řekl k matce své: „Hle, syn tvůj!“ A k Janovi: „Hle, matka tvá!“ A od té hodiny přijal Jan matku Boží k sobě.

* Když bylo poledne, stala se tma veliká po vší zemi a trvala tři hodiny. Ku konci zatmění přiblížila se poslední hodinka Ježíšova. Trpěl nesmírné bolesti; aby pak kalich utrpení cele vyprázdnil, neposiloval ho již více ani Otec jeho nebeský vnitřní útěchou. V těchto mukách přehroznych zvolal Ježíš hlasem velikým: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil!“

Po chvíli řekl Ježíš: „Žízním!“ A hned vložil jeden voják houbu plnou octa na yzop a podal ji ústům jeho. Když přijal Ježíš ocet, řekl: „Dokonáno jest!“

Pak zvolal hlasem velikým: „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého!“ To pověděv, naklonil hlavy a skonal.

** V témž okamţení roztrhla se opona chrámová na dvě půle, od vrchu aţ dolů, země se třásla a skály se pukaly. Hrobové se otvírali a mnohá těla svatých vstala a ukázala se v Jerusalemě. Setník a vojáci, kteříž ostříhali Ježíše, vidouce to, báli se velmi. „Zajisté“ — praviti — „člověk tento byl spravedlivý. Syn Boží byl on!“ I veškeren zástup těch, kteříž tu stáli, zhrozivše se, bili se v prsa a mlčky navracovali se do Jerusalema.

75. Ježíš do hrobu položen.

* Aby těla odpravených nezůstala v sobotu slavnosti velikonoční na kříži, přišli vojáci a zlámali hnáty obou lotrů. Když pak přišli k Ježíšovi, uzřeli ho již mrtvého

i nezlámali ani jedné kosti jeho. Ale aby se o smrti jeho ujistili, otevřel jeden z vojáků bok jeho svým kopím, a hned vyšla krev a voda.

K tajným učedníkům Ježíšovým náležel i Josef z Arimathie, muž bohatý a znamenitý člen rady. Když byl večer, šel on směle k Pilátovi a prosil o tělo Ježíšovo. Pilát daroval mu tělo. On a Nikodém sňali tedy tělo s kříže a obvinuli je čistým plátnem s vonnými věcmi. Josef měl blízko místa, kdež byl Ježíš ukřižován, zahradu;

v té byl hrob nový, v skále vytesaný. Tu položili Ježíše. Ke dveřím pak hrobovým přivalili veliký kámen.

** Druhého dne sešli se nejvyšší kněží a fariseové k Pilátovi a pravili: „Ten svůdce řekl ještě živ jsa: Po třech dnech zase vstanu. Rozkaž tedy ostříhati hrobu až do třetího dne, aby snad učedníci jeho nepřišli, neukradli ho a neřekli pak lidu: Vstalť jest z mrtvých!“ I dal jim Pilát stráž. Šli tedy a osadili hrob strážnými. Mimo to zapečetili i kámen.

Oslavení Ježíšovo.

76. Ježíšovo zmrtvýchvstání.

Nastalo ráno třetího dne. I stalo se náhle zemětřesení veliké. Touž dobou vyšel Ježíš živý a slavný z hrobu. A zároveň sestoupil anděl s nebe. I odvalil kámen a posadil se na něm. Tehdy zděsili se strážní a padli na zem jako mrtví. Jakž se byli opět zpamatovali, povstali a dali se na útěk do města.

** K večeru před tím nakoupily některé nábožné ženy vonných věcí, aby pomazaly Ježíše. Záhy ráno šly pak ke hrobu. Na cestě pravily vespolek, smutny jsouce: „Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových?“ Ale přišedše ke hrobu, uzřely kámen odvalený. Vešly tedy do hrobu, však nenalezly tam těla Pána Ježíše. I zarmoutily se velmi. Najednou však uzřely dva anděly v rouše skvoucím. I ulekly se. Ale anděl na pravici řekl jim: „Nebojte se! Ježíše hledáte Nazaretského, ukřižovaného? V s t a l ť j e s t, není ho tuto. Jděte a povězte to učedníkům jeho, zvláště pak Petrovi!“ I šly rychle a s radostí velikou, aby to učedníkům zvěstovaly.

77. Ježíš se zjevuje Marii Magdaleně a Petrovi.

* Se ženami byla též Maria Magdalena. Ona však nevešla do hrobu. Ale jak uzřela kámen odvalený, běžela do města, aby to učedníkům zvěstovala. Pak se navrátila ke hrobu a plačíc, vešla tam. I ona uzřela ty dva anděly, kteřížto řekli jí: „Ženo, co pláčeš?“ Odpověděla jim: „Vzali Pána mého a nevím, kde ho položili.“ To když řekla, obrátila se zpátkem a uzřela Ježíše, an stojí před ní, ale nepoznala ho; domnívalať se, že by to byl zahradník. Proto pravila k němu: „Pane, vzal-lis ty jej, pověz mi, kdes ho položil!“ I promluvil k ní Ježíš svým obyčejným, jí známým hlasem, řka: „Maria!“ Tedy poznala ho a padši k nohám jeho, zvolala: „Ó Mistře!“ Ježíš pak řekl jí: „Jdi k bratřím mým a pověz jim: Brzy vstoupím k Otci svému a k Otci vašemu a k Bohu svému a k Bohu vašemu.“ To pověděv, zmizel. — Toho též dne ukázal se Ježíš také Šimonovi Petrovi.

78. Ježíš se zjevuje dvěma učedníkům do Emaus jdoucím.

Odpoledne ukázal se Ježíš dvěma učedníkům, jdoucím do Emaus. Jdouce rozmlouvali vespolek o tom, co se v posledních dnech bylo událo s Ježíšem. Nenadále připojil se k nim Ježíš v podobě cizincově; avšak nepoznali ho. I řekl k nim: „Které jsou to řeči, jež rozmlouváte vespolek, a proč jste tak smutni?“ Jeden z nich, jménem Kleofáš, odpověděl: „Což jsi ty jediný z tolika příchozích do Jerusalema, jenž nevíš, co se tam stalo těchto dnů?“ Vyprávěli pak, že se nadáli od Ježíše vykoupení lidu israelského, ale že vydán byl k smrti kříže. I odpověděl jim: „Ó zpozdilí! Jak mnoho času jest potřebí, abyste uvěřili všemu, co proroci předpověděli! Zdaliž nemusel Kristus toho trpěti a tak vjíti do slávy své?“ A počav od Mojžíše, vykládal jim všecka místa prorocká, kteráž v Písmě svatém o něm napsána jsou. Mezi tím přiblížili se k městečku. Ale Ježíš dělal se, jako by chtěl dále jíti. I prosili jej, řkouce: „Zůstaň s námi, neb se připozdívá a slunce se chýlí již k západu.“ I vešel s učedníky do domu. A když seděl s nimi za stolem, vzal chléb, dobrořečil,

lámal a podával jim. V touž dobu otevřeny jsou oči jejich, a poznali ho. Ale on zmizel s očí jejich. Když se byli poněkud zpamatovali, pravili s radostí vespolek: „Zdaliž srdce naše nehořelo v nás, když na cestě mluvil k nám a otvíral nám Písma?“

Téhož ještě večera vrátili se spěšně do Jerusalema a vypravovali, co se jim stalo na cestě a kterak Pána poznali v lámání chleba. Apoštolé byli shromážděni v jednom

večeřadle, jehož dveře pro strach před Židy byli zavřeli. S radostí poslouchali zprávu oněch dvou učedníků a zvěstovali jim, že se Pán ukázal již také Petrovi.

79. Ježíš zjevuje se všechněm apoštolům a ustanovuje svátost pokání.

Když apoštolé ještě shromážděni byli v onom večeřadle v Jerusalemě a vespolek rozmlouvali, přišel Ježíš zavřenými dveřmi a stoje prostřed nich, řekl jim: „Pokoj vám! Já ť jsem, nebojte se!“ Oni pak zděšeni a přestrašeni jsouce, domnívali se, že by ducha viděli. I řekl jim: „Vizte ruce mé i nohy mé, žeť já jsem to. Dotýkejte

se a vizte! Duch zajisté nemá těla a kostí, jako mne míti vidíte!“ To pověděv, ukázal jim ruce i nohy své i bok svůj. Když pak oni ještě pochybovali, ptal se jich: „Máte-li tu něco k jídlu?“ I podali jemu kus pečené ryby a chleba s medem. A když pojedl před nimi, co zbylo, navrátil jim. Potom pravil k nim opět: „Pokoj vám! Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“ Pak dechl na ně a řekl jim: „Prijměte Ducha svatého! Kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, kterýmž je zadržíte, zadržány jsou.“

** Ale Tomáš nebyl s nimi. Proto řekli jemu později ostatní apoštolé: „Viděli jsme Pána.“ On pak nechtěl tomu uvěřiti a pravil: „Leč uzřím v rukou jeho bodení hřebů, a vpustím prst svůj v místo hřebů, a ruku svou vložím v bok jeho, neuvěřím.“ Po osmi dnech byli apoštolé opět shromážděni, a Tomáš s nimi. I přišel Ježíš opět zavřenými dveřmi, i stál prostřed nich a řekl: „Pokoj vám!“ Potom pravil Tomášovi: „Viz ruce mé a vlož prst svůj sem! Vztáhni též ruku svou a vpusť ji v bok můj; a nebuď nevěřící, ale věřící!“ I padl před ním Tomáš na kolena a zvolal: „Pán můj a Bůh můj!“ Ale Ježíš řekl jemu: „Že jsi mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi; blahoslavení, kteří nevidí a přece věří.“

80. Ježíš odevzdává Petrovi nejvyšší úřad pastýřský.

** Jakož byl Pán rozkázal, odešli apoštolé z Jerusalema do Galilee. Tu se jim zjevil Ježíš jednoho dne u jezera Genezaretského, požehnal jejich lovu ryb a jedl s nimi. Když pak poobědvali, otázal se Šimona Petra: „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mne více, nežli tito?“ Petr odpověděl: „Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji.“ I řekl jemu Ježíš: „Pasiž beránky mé!“ Potom řekl po druhé: „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mne?“ Petr odpověděl jemu: „Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji.“ A zase rozkázal jemu Ježíš, řka: „Pasiž beránky mé!“ I řekl k němu po třetí: „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mne?“ I zarmoutil se Petr, protože se ho Ježíš po třetí tázal, a odpověděl jemu: „Pane, ty víš všecko: ty víš

také, že tebe miluji.“ Na to řekl jemu Ježíš: „Pasiž ovce mé! — V pravdě pravím tobě, v mladosti své opasoval jsi se a chodívals, kam jsi chtěl. Ale když zestárneš, vztáhneš ruce své, a jiný tě opáše a povede, kam ty nechceš.“ To pak pověděl, znamenaje, kterou by smrtí měl Petr oslaviti Boha.

* Potom odešlo jedenácte apoštolů na horu, kamž jim byl uložil Ježíš. Byloť pak s nimi více než pět set

učedníků. I zjevil se Ježíš viditelně před očima všechněch. Uzřevše ho, padli na tváře své a klaněli se jemu. Potom navrátili se do Jerusalema s radosti velikou.

81. Zaslíbení Ducha svatého. Druhé rozeslání apoštolů. Nanebevstoupení Páně.

** Takovým způsobem zjevil se Ježíš po svém umučení učedníkům svým ještě častěji a mluvíval s nimi o království Božím, t. j. pověděl jim všecko, čeho ke zřízení a spravování církve jeho třeba bylo.

Čtyřicátého dne po svém zmrtvýchvstání ukázal se Ježíš v Jerusalemě všem apoštolům naposledy. I přikázal

jim, aby z Jerusalema neodcházeli, ale aby očekávali seslání Ducha svatého. „Po málo dnech“ — pravil k nim — „sestoupí Duch svatý na vás, a od něho přijmete moc, abyste mohli o mně svědectví vydávati v Jerusalemě a ve všem Judsku i Samařsku až do posledních končin země.“

To pověděv, vyvedl je na horu Olivetskou. Tu řekl jim: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi; protož jdouce, učte všecky národy,

křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám. A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“

** „Kdo uvěří a bude pokřtěn, spasen bude; kdo pak neuvěří, bude zatracen. Kdož uvěří, divy činiti budou. Ve jménu mém budou zlé duchy vymítati, novými jazyky mluviti, hady bráti, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim. Na nemocné budou ruce vzkládati, a tito uzdraveni budou.“

Pak pozdvihl rukou svých a dal jim požehnání. V tom, když jim žehnal, pozdvižen jest vzhůru před očima jejich, a výš a výše nesl se od nich, i vstoupil do nebe a posadil se na pravici Boží.

** Učedníci upřeným zrakem hleděli za Pánem, i když oblak jej byl vzal s očí jejich. A hle, ukázali se jim dva andělé v rouše bílém, kteřížto jim řekli: „Muži galilejští, co tu stojíte, hledíce do nebe? Tento Ježíš, kterýž nyní vzat jest s očí vašich do nebe, tak jednou opět přijde.“ To slyšíce apoštolé padli a klaněli se Ježíšovi. Pak navrátili se do Jerusalema, chválíce a velebíce Boha.

* Ještě mnoho jiného učinil Pán Ježíš, což není psáno v evangeliích; neboť — dí sv. Jan — kdyby mělo všecko psáno býti, nemohl by ani svět těch knih obsáhnouti. Toto pak napsáno jest, abychom uvěřili, že Ježíš jest Syn Boží, a abychom věříce, život měli ve jménu jeho.

Část druhá.

Skutkové apoštolští a děje prvotné církve.

82. Volba apoštola Matěje. Seslání Ducha svatého.

Když se byli apoštolé navrátili s hory Olivetské do Jerusalema, vstoupili do vrchní síně domu, kdež obyčejně přebývali. Tu pak trvali s Marií, matkou Ježíšovou, a s mnohými jinými ženami a učedníky po deset dní jednomyslně na modlitbě. Jednoho z těchto dnů povstav Petr, řekl, že na místě Jidáše, zrádce, musí nový apoštol zvolen býti. I modlili se k Bohu za osvícení. Potom vyvolili bohumilého učedníka, jménem Matěje, i přičten jest k jedenácti apoštolům.

Desátého dne po nanebevstoupení Páně konali slavnost letnic. I byli všickni spolu ve večeřadle. Pojednou stal se zvuk s nebe, jako přicházejícího prudkého větru, a naplnil všecken dům. Ohniví jazykové posadili se na hlavu jednoho každého z nich. I naplněni jsou všickni Duchem svatým, a počali mluviti rozličnými jazyky.

** Tehdáž byli v Jerusalemě Židé ze všelikých národů, přišedše na svátky. Když uslyšeli ten hřmot, přiběhli s mnohými obyvateli Jerusalemskými v udivení před dům apoštolů. S užasnutím slyšel jeden každý apoštoly mluviti svým mateřským jazykem, i zvolali: „Zdaliž nejsou to všickni, kteříž mluví, Galilejští? Kterak tedy slyšíme

od nich my jeden každý mateřský jazyk svůj? I co to má býti?“ Jiní pak, posmívajíce se, pravili: „Sladkého vína plni jsou tito!“

** Tu vyšel Petr s ostatními apoštoly z domu, pozdvihl hlasu svého a pravil: „Tito nejsou zajisté opilí, jakož vy se domníváte; ale zde se naplnilo, což dávno předpovědíno jest skrze proroka Joela: Budeť v posledních dnech, praví Pán, vyleji Ducha svého na všeliké tělo. Muži israelští, slyšte slova tato: Vy jste Ježíše Nazaretského, kteréhož Bůh mezi vámi oslavil mocnými skutky, zázraky a znameními, skrze ruce bezbožných na kříž přibili a usmrtili. Ale Bůh ho vzkřísil. Toho my všickni svědkové jsme. A on povýšen jsa na pravici Boží, vylil nyní Ducha svatého na nás, jakož sami vidíte a slyšíte. Protož neomylně jisté jest, že Bůh učinil Ježíše Krista Spasitelem i Pánem všeho světa.“

Tato řeč dotkla se jako meč srdcí jejich. I tázali se mnozí Petra a ostatních apoštolů zkroušeně: „Bratří, což máme činiti?“ Petr odpověděl jim: „Čiňte pokání, a pokřtíti se dej jeden každý ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů; pak přijmete i vy Ducha svatého.“ Na tato slova dalo se pokřtíti v ten den okolo tří tisíc duší. Trvali pak v učení apoštolském, v společném slavení večeře Páně a na modlitbách. Na každý den scházeli se jednomyslně v chrámě, chválíce Boha, a byli v lásce u všeho lidu. Pán pak rozmnožoval na každý den počet jejich.

83. Uzdravení chromého od narození. Petr a Jan před nejvyšší radou.

† Jednoho dne vstupovali Petr a Jan do chrámu. Ke dveřím pak chrámovým nošen, býval na každý den nějaký muž chudý, od narození chromý a již přes čtyřicet let starý, aby za almužnu prosil vcházející do chrámu. I prosil též Petra a Jana. Petr odpověděl: „Zlata a stříbra nemám; ale co mám, to tobě dám. Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a choď!“ A ujav jej za ruku pravou, pozdvihl ho. Žebrák, hned vyskočiv, vešel s oběma apoštoly do chrámu, chvále Boha.

† Všecken lid naplněn jest úžasem a hrůzou, i běželi za apoštoly. Vida to Petr, promluvil k lidu: „Muži israelští, co se tomu divíte? Anebo co na nás hledíte, jako bychom my svou mocí byli učinili, aby tento chodil? Bůh otců našich oslavil

Syna svého Ježíše, kteréhož vy jste zabili. Víra ve jméno jeho dala tomuto celé zdraví, jakož všickni vidíte. Vím pak, že jste toliko z nevědomí o život připravili svatého a spravedlivého. Protož čiňte nyní pokání a obraťte se, aby shlazeni byli hříchové vaši.“ I uvěřili mnozí a pokřtěno jest jich pět tisíc.

† Když pak apoštolé k lidu ještě mluvili, přišli kněží a strážní chrámu, i vztáhli na ně ruce a vsadili je do žaláře. Druhého pak dne shromáždili se nejvyšší kněží a starší, a když přivedeni byli apoštolé, tázali se jich: „Jakou mocí, aneb ve kterém jménu jste to učinili?“ I odpověděl Petr: „Známo buď všechněm vám i všemu lidu israelskému: Skrze jméno Pána našeho Ježíše Krista, kteréhož jste vy ukřižovali a jehož Bůh vzkřísil z mrtvých, stojí tento před vámi zdráv. Ježíš jest jen kámen, kterýž zavržen jest od vás stavitelů, kterýž však učiněn jest hlavou úhelní. A není v žádném jiném spasení; nebo není jiného jména pod nebem daného lidem, skrze kteréž bychom měli spaseni býti.“

† Soudcové rozkázali pak dvěma apoštolům ven vyjíti ze shromáždění a radili se vespolek, řkouce: „Co učiníme s těmito lidmi? Zajisté zázrak zjevný učiněn jest skrze ně; víť to celý Jerusalem, a my toho nemůžeme zapříti. Ale aby se to více nerozhlašovalo v lidu, s pohrůžkou přikažme jim, aby s žádným člověkem o Ježíšovi ani slova více nemluvili.“ A povolavše dvou apoštolů opět do shromáždění, přikázali jim důtklivě, aby nikoli neučili více ve jménu Ježíšově. Ale Petr a Jan odpověděli neohroženě: „Suďte sami, zdali by to spravedlivé bylo, abychom vás více poslouchali, nežli Boha? Nelzeť nám nemluviti toho, co jsme viděli, a slyšeli.“ Na to jim soudcové ještě více pohrozili, ale pak je propustili; báliť se lidu, proto jich netrestali.

84. Ananiáš a Safira.

* Petr a Jan, jsouce propuštěni, pověděli věřícím, co se bylo stalo. Tito, uslyševše to, pozdvihli jednomyslně hlasu svého k Bohu a řekli: „Dejž, ó Pane, služebníkům svým, aby směle a svobodně hlásali slovo tvé a činili divy a zázraky skrze jméno nejsvětějšího Syna tvého Ježíše!“ A když se takto modlili, zatřáslo se místo, na kterémž byli shromážděni, a všickni naplněni jsou zvláštním darem Ducha svatého, aby neohroženě slovo Boží hlásali, jakož i duchem svornosti. I byli všickni jedno srdce a jedna duše. Nuzného nebylo mezi nimi; nebo ku prospěchu chudých prodávali bohatší, co jim zbývalo, pole i domy, přinášeli peníze za ně stržené apoštolům, kteříž je pak nuzným udíleli, jakž jednomu každému potřebí bylo.

* I jistí manželé, jménem Ananiáš a Safira, prodali pole své a ukryli lstivě něco peněz, kteréž byli utržili. Ostatek pak Ananiáš přinesl a položil k nohám apoštolů. Však Petr řekl jemu: „Ananiáši! Proč jsi dopustil ďáblu, že svedl srdce tvé, abys lhal Duchu svatému a lstivě ujal částku peněz za pole? Zdaliž jsi nemohl nechati sobě pole svého, a když prodáno bylo, zdaliž nebyly peníze v moci tvé? Proč jsi se tedy odhodlal k takovému skutku? Neselhal jsi lidem, ale Bohu!“ Uslyšev Ananiáš tato slova, padl na zem a v tu chvíli zemřel. I pojala bázeň veliká všech přítomných. Někteří pak mládenci, kteříž tu byli, vzali mrtvého a vynesše ho ven, pochovali.

* Asi po třech hodinách přišla i Safira, nevědouc, co se bylo stalo. I řekl jí Petr: „Pověz mi, ženo, za tolik-li jste pole prodali?“ A ona odpověděla: „Ano, za tolik.“ I řekl jí Petr: „I co jste se umluvili, abyste pokoušeli Ducha Páně? Hle, ti, kteříž pochovali muže tvého, jsou již přede dveřmi a vynesou i tebe.“ Po těchto slovech padla i ona náhle před nohy jeho a skonala. Mládenci vešli a vynesli ji i pochovali vedle muže jejího. I připadla bázeň veliká a hrůza na všecky věřící i na každého, kdož to slyšel.

85. Dvanácte apoštolů v žaláři. Rada Gamalielova.

† Skrze ruce apoštolů, obzvláště pak sv. Petra, dály se nesčíslné zázraky, takže na ulice vynášeli nemocné na ložích anebo na nosidlech, aby, když by šel Petr okolo, aspoň stín jeho zastínil je, a tím aby uzdraveni byli od nemocí svých. Proto též den co den více se rozmáhalo množství mužů i žen, věřících v Pána. I rozkázal nejvyšší kněz všech dvanácte apoštolů zjímati a do žaláře vsaditi. Ale v noci přišel anděl Páně i otevřel dveře žalářní, vyvedl je ven a řekl: „Jděte do chrámu a hlásejte lidu slova života!“ Vešli tedy na úsvitě do chrámu a učili zástupy.

† Vysoká rada se zhrozila, uslyševši, že apoštolové v chrámě vyučují. I byli z rozkazu vysoké rady znovu zjímáni a přivedeni. Nejvyšší kněz řekl jim: „Zdaliž jsme vám přísně nepřikázali, abyste v tom jménu více neučili? A aj, naplnili jste všecken Jerusalem učením svým.“ Odpověděl Petr ve jménu všech apoštolů: „Více sluší poslouchati Boha než lidí.

Bůh otců našich vzkřísil Ježíše, kteréhož jste vy usmrtili, a povýšil ho za Kníže a Spasitele, aby Israel pokání činil a odpuštění hříchů došel.“ Uslyševše to, pukali se hněvem a myslili apoštoly zabíti. Ale tu povstal v radě jeden zákona učitel, jménem Gamaliel, vzácný u všeho lidu, a rozkázal apoštolům, aby na malou chvíli ven vyšli. Pak pravil: „Pilně se rozmyslete, co chcete učiniti. Odstupte od těchto lidí. Nebo jestliže pouze z lidí jest dílo jejich, rozpadneť se; pakli z Boha jest, nebudete ho moci rušiti. Hleďte, abyste snad neodporovali samému Bohu.“ Všickni mu přisvědčili. Ale přece rozkázali apoštoly zmrskati; potom jim opět co nejpřísněji přikázali, aby nikoli více nemluvili ve jménu Ježíšově, a propustili je. Oni pak šli z toho shromáždění, radujíce se, že hodni učiněni jsou trpěti pohanění pro jméno Pána Ježíše. A nepřestávali na každý den v chrámě i po domech učiti a zvěstovati radostné poselství o Kristu Ježíši.

86. Vyvolení jáhnů. Štěpán, první mučedník.

* Když se byl počet věřících velmi rozmnožil, stalo se, že některé vdovy při rozdělování almužny zanedbány byly. Protož dvanácte apoštolů, svolavše všecko množství učedníků, řekli: „Není slušné, abychom my, opouštějíce hlásání slova Božího, pečovali o rozdělování almužny. Protož, bratří, vybeřte ze sebe sedm mužů dobré pověsti a plných Ducha svatého i moudrosti; ty pak ustanovíme nad tou prací.“ I líbila se ta řeč všemu množství a vyvolili Štěpána, muže plného víry a Ducha svatého, Filipa a ještě pět jiných. Ty postavili před apoštoly, kteřížto se nad nimi modlili a ruce na ně vzkládali.

** Štěpán, pln jsa milosti a síly, činil veliké divy a zázraky v lidu. I povstali učenci židovští z rozličných vysokých škol proti němu a hádali se s ním. Ale nemohli odolati moudrosti jeho a Duchu, kterýž mluvil z něho. Tím zahanbeni jsouce, náramně se rozlítili, i zbouřili lid proti němu a sběhše se, chytili jej a vlekli před nejvyšší radu. Tam přivedli též křivé svědky, kteříž řekli: „Člověk tento nepřestává mluviti slov rouhavých proti svatému městu i proti zákonu.“ Všickni, kteříž seděli v radě, hněvivě upřeli oči své na Štěpána; ale tvář jeho skvěla se nevinností a zmužilostí jako tvář andělova. I počal výslech. Štěpán, odpovídaje na otázku nejvyššího

kněze, ukazoval všem přítomným, jak otcovsky se Bůh o lid israelský po všecky časy staral, ale i kterak nevděčný lid jemu vždycky se protivil. Řeč svou skončil beze strachu těmito slovy: „Vy tvrdošíjní a neobřezaných srdcí a uší. Vy se vždycky protivíte Duchu svatému: jakož činili otcové vaši, tak i vy činíte. Otcové vaši pronásledovali proroky a zabili ty, kteříž předzvěstovali příchod Spasitelův; vy pak jste jej samého zradili a zavraždili.“

** Slyšíce to rozvzteklili se náramně a skřípěli zuby na něho. On pak, pln jsa Ducha svatého, pohleděv do nebe, řekl: „Vidím nebesa otevřená a Syna člověka stojícího na pravici Boží.“ Ale oni, vzkřikše hlasem velikým, zacpali uši své, obořili se jednomyslně na něj a vyvrhli ho z města, aby ho ukamenovali. Na místě popravném svlekli katané roucha svá a složili je u nohou mládence, kterýž slul Šavel. Potom kamenovali Štěpána. On pak modlil se, řka: „Pane Ježíši, přijmi ducha mého!“ A poklek na kolena, zvolal hlasem velikým: „Pane, nepokládej jim toho za hřích!“ Když to pověděl, usnul v Pánu.

87. Svaté biřmování.

Komorník královny mouřenínské.

* Po smrti svatého Štěpána přišlo veliké pronásledování na církev v Jerusalemě. Zvláště pak Šavel hubil církev; vcházelť do domů věřících, jímal muže i ženy a vodil je do žaláře. Proto se dali mnozí učedníci z Jerusalema na útěk, a rozprchli se po všech krajinách judských a samarských; tu chodili, všude hlásajíce radostné poselství o Ježíši Kristu. Jáhen Filip přišel do města Samaří, kázal tam učení Kristovo a uzdravil mnoho šlakem poražených, chromých a posedlých. Obyvatelé města měli z toho radost velikou, i poslouchali pilně slovo Boží, uvěřili v Ježíše a dali se pokřtíti. Když to apoštolé v Jerusalemě uslyšeli, poslali k nim Petra a Jana. Tito přišedše, modlili se nad nimi, aby i oni nyní přijali Ducha svatého. Pak vzkládali na ně ruce, a oni přijali Ducha svatého.

† Když byli ti dva apoštolé ještě kolkolem kázali evangelium, navrátili se do Jerusalema. Ale Filipovi ukázal se anděl a řekl jemu: „Vstaň a jdi na cestu, kteráž vede od Jerusalema do Gázy.“ Filip šel. A hle, touž cestou jel skvostný vůz, na němž seděl vzácný mouřenín, nejvyšší komorník královny Ethiopské. Byl v Jerusalemě, aby se tam Bohu klaněl, a nyní navracoval se domů. Cestou četl Isaiáše proroka. Puzen jsa Duchem Božím, pospíšil Filip za vozem a drže se vozu, slyšel komorníka, an čte slova: „Jako ovce k zabití veden bude a jako beránek před tím, kterýž ho střiže, oněmí a neotevře úst svých.“ Filip pozdravil čtoucího i řekl: „Rozumíš-li, co čteš?“ Komorník odpověděl: „I kterak mohu rozuměti, nikoho nemaje, kdož by mi to vyložil?“ I prosil Filipa, aby vstoupil a sedl k němu. I počal Filip od těch slov Písma a zvěstoval jemu radostné poselství o Ježíši Kristu.

† Mezitím přijeli k jedné vodě, a komorník zvolal s radostí: „Aj, tuť voda! Co překáží, abych nebyl pokřtěn?“ Filip odpověděl: „Věříš-li celým srdcem, může se to státi.“ Komorník zvolal: „Věřím, že Ježíš Kristus jest Syn Boží!“ a rozkázal vůz zastaviti. I sestoupili oba do vody a Filip pokřtil komorníka. Když pak opět vystoupili z vody, odvedl náhle Duch Páně Filipa, a komorník neviděl ho více. I poznal v tomto zázračném zmizení ruku Boží, a pln jsa radosti, bral se dále cestou svou.

88. Šavlovo na víru obrácení (léta asi 37 po narození Krista Pána).

** Šavel ještě zuřil pomstou a dychtil po vraždění učedníků Páně. I šel k samému nejvyššímu knězi a od něho si vyžádal písemného plnomocenství do Damašku, aby tam všecky muže i ženy, kteříž se přidrželi učení Ježíšova, směl zjímati a svázané do Jerusalema přivésti. Když pak byl na cestě a již se přibližoval k Damašku,

aj, najednou obklíčilo jej světlo s nebe. Oslepen byv září nebeskou a jako bleskem poražen, padl na zemi. V touž dobu uslyšel hlas řkoucí: „Šavle, Šavle, proč se mi protiviš?“ On řekl: „Kdo jsi, Pane?“ Tento odpověděl: „Já jsem Ježíš, jemuž ty se protiviš.“ I otázal se Šavel, třesa se a žasna: „Pane, co chceš, abych činil?“ A Pán odpověděl jemu: „Vstaň a jdi do města! tam bude tobě pověděno, co činiti máš.“ I vstal Šavel se země; ale otevřev oči, nic neviděl, neboť byl oslepl. Tedy pojavše ho průvodčí jeho za ruce uvedli jej do Damašku k jistému Judovi. I byl tu tři dni nevida, a nejedl ani nepil, ale modlil se ustavičně.

** V Damašku žil jeden učedník Páně jménem Ananiáš. I řekl k němu Pán u vidění: „Ananiáši, vstaň a jdi do ulice, kteráž slove Přímá a hledej v domě Judově muže Tarsenského, jménem Šavla; nebo aj, modlí se.“ Ananiáš odpověděl: „Pane, slyšel jsem od mnohých o tom muži, kterak mnoho zlého činil svatým tvým v Jerusalemě. A i sem přišel s mocí od knížete kněžského, aby zjímal všecky, kteříž vzývají jméno tvé.“ Ale Pán řekl jemu: „Jdi jen, neboť on jest mi nádobou vyvolenou, aby zvěstoval jméno mé před pohany i králi i syny izraelskými, a já ukáži jemu, jak mnoho on musí pro jméno mé trpěti.“ Šel tedy Ananiáš a vložil ruce své na Šavla, čili na Pavla, neb tak se jmenoval po obrácení svém, i řekl: „Milý bratře, Pán Ježíš, jenž se tobě ukázal na cestě, poslal mne k tobě, abys zase prohlédl a naplněn byl Duchem svatým.“ A hned spadly s očí jeho jako šupiny; a zase viděl, i vstal a pokřtěn jest. Potom kázal hned ve škole, že Ježíš jest Syn Boží.

89. Cesta knížete apoštolův Petra. Eneáš a Tabitha (asi l. 39 po nar. Páně).

Církev měla zase nějaký čas pokoj. I vydal se Petr na cestu a procházel obce křesťanské po veškeré Palestině a utvrzoval je u víře.

Na své cestě přišel také do města Liddy. Tu byl člověk šlakem poražený, jménem Eneáš, kterýž od osmi let na loži ležel. Tomu řekl Petr: „Eneáši, Ježíš Kristus uzdravuje tebe, vstaň!“ A on hned vstal. I obrátili se všickni obyvatelé toho města k Pánu.

Nedaleko Liddy bylo město Joppe. Tu bydlila jedna učednice, jmenem Tabitha. Ta byla velmi dobročinná k chudým, ale roznemohla se a umřela. I poslali učedníci z Joppe k Petrovi, prosíce, aby k nim přišel. Když pak přišel do města a vstoupil do síně, kdež mrtvá ležela, obstoupily ho všecky vdovy města a plačíce, ukazovaly jemu šaty, kteréž jim Tabitha byla udělala. To Petra pohnulo, i poklekl na kolena a modlil se. Pak obrátiv se k tělu, řekl: „Tabitho, vstaň!“ I otevřela oči; Petr podal jí ruky své, a ona vstala. Pověst o tomto zázraku rozhlásila se hned po všem městě

a okolí, a mnozí uvěřili v Pána. Petr pak zůstal ještě za delší čas v Joppě.

90. Obrácení pohana Kornelia. Křesťanská obec v Antiochii (asi léta 40. po Kristu).

† V Cesarei, městě u Středozemského moře, bydlel římský setník, jménem Kornelius. On žil nábožně a bohabojně se vším domem svým, dával lidu mnohé almužny a modlil se k Bohu bez přestání. Když se jednoho dne opět vroucně modlil, uzřel anděla Božího, an k němu vešel a řekl: „Korneli! Modlitby tvé a almužny vstoupily před Boha. Pošli některé muže do Joppe a povolej nějakého Šimona, kterýž má příjmí Petr. Ten tobě poví, co bys měl činiti.“ Když byl anděl zmizel, poslal Kornelius hned tři nábožné muže do Joppe.

† Tu vystoupil Petr druhého dne o poledni, když jeho domácí jídlo strojili, na plochou střechu domu. A když se tu modlil, připadlo naň vytržení mysli. I uzřel nebe otevřené a sestupující veliké prostěradlo, v němž byla všeliká zvířata čtvernohá a zeměplazové i ptactvo nebeské. Spolu pak uslyšel hlas s nebe, řkoucí: „Vstaň, Petře, bij a jez!“ I odpověděl Petr: „Odstup to, Pane! Neboť jsem nikdy nic obecného a nečistého nejedl.“ A hlas opět řekl: „Co Bůh očistil, ty neprav býti nečistým.“ To se stalo po třikráte, a vidění zmizelo.

† Když Petr sám u sebe přemýšlel, jaké by to bylo vidění, řekl mu Duch Boží: „Aj, tři muži hledají tebe. Protož vstaň, sejdi dolů a jdi s nimi, nic nepochybuje; neboť já jsem je poslal.“ Když pak Petr dolů sešel, nalezl muže, kteříž posláni byli od Kornelia. Hned druhého dne šel s nimi a některými učedníky do Cesarey ku Korneliovi, od něhož uslyšel, že se jemu anděl zjevil, i co mluvil. Nyní poznal Petr smysl onoho podivného vidění, kteréž viděl, že totiž i pohané, jež doposud za nečisté byl pokládal, do církve Ježíšovy přijati býti mají. I hlásal s radostí Korneliovi a shromážděným u něho pohanům učení Ježíšovo. A když Petr ještě mluvil, sestoupil pojednou Duch svatý na všecky přítomné pohany. S užasnutím slyšel je Petr i průvodčí jeho, ani mluví jako apoštolé o slavnosti letnic, jazyky cizími a velebí Boha. „Zdali může kdo,“ zvolal Petr, „zabrániti vody, aby nebyli pokřtěni tito, kteříž Ducha svatého přijali, jako i my?“ I rozkázal je pokřtíti ve jménu Pána Ježíše Krista.

† Bylo pak i na jiných místech zvěstováno evangelium pohanům; zvláště v Antiochii, bývalém hlavním městě syrském, skrze Pavla a společníka jeho Barnabáše. Tam se rozmohl počet věřících tak, že tu od pohanů zvláštním jménem nazváni jsou, a sice **křesťané** po Zakladateli a Pánu svém.

91. Petr v žaláři (asi l. 42. po Kristu).

Herodes Agrippa, vnuk onoho Heroda, kterýž dal zavražditi pacholata betlemská, opanoval veškerou zemi židovskou. Hledaje přízeň Židů, sužoval učedníky Páně. I rozkázal stíti apoštola Jakoba, bratra Janova. A vida, že se to líbilo Židům, dal i Petra do žaláře vsaditi a ostříhati čtvernásobnou stráží; každá pak sestávala ze čtyř vojáků. Neboť chtěl jej po velikonoci vyvésti na popravu. Ale církev modlila se bez přestání za svého vrchního pastýře. Již nastala poslední noc přede dnem, v kterýž měl odpraven býti. Petr spal mezi dvěma vojáky, svázán jsa dvěma řetězy; ostatní pak vojáci byli přede dveřmi, ostříhajíce jich. Najednou postavil se anděl Páně vedle Petra, a světlo nebeské zaskvělo se v žaláři. Anděl zbudil Petra a řekl: „Vstaň rychle!“ Petr vstal a hned spadli řetězové s rukou jeho. I řekl jemu anděl: „Opásej se, přivaž obuv svou a pojď za mnou!“ Petr učinil tak, ale nevěděl, pravda-li jest, co se dálo, čili pouhý sen. I šli a prošedše skrze první i druhou stráž, přišli k bráně železné, kteráž vede do města. Ta se jim sama otevřela. Vyšedše přešli spolu jednu ulici a tu anděl náhle zmizel s očí jeho. Tu přišel Petr sám k sobě a řekl: „Nyní vím v pravdě, že poslal Pán anděla svého a vytrhl mne z ruky Herodovy.“

Potom přišel k domu Markovu, kdež se byli mnozí křesťané shromáždili a modlili se. Když tloukl na dveře, vyšla děvečka, jménem Róde, aby poslechla, kdo by byl. Jakž poznala hlas Petrův, zapomněla pro radost otevříti dveře, ale vběhši, zvěstovala, že Petr stojí u dveří. Však oni neuvěřili, nýbrž řekli: „Co tě napadá? Máš-li zdravý rozum?“ Ale ona tvrdila, že tak jest. Oni pak řekli: „Jeho anděl bude to.“ Když pak Petr nepřestával tlouci, vyšli a otevřevše, užasli se vidouce, že opravdu on to jest. Ale ještě více se podivili, když jim vypravoval, kterak jej Pán skrze anděla vyvedl ze žaláře. Když pak nastal den, byl nemalý rozbroj mezi vojáky strážnými. Nemohliť pochopiti, kam by se byl Petr poděl. Herodes vyslechnuv je, kázal je odvésti a potrestati.

Než Herodes nepřečkal dlouho ukrutné pronásledování církve. Odebrav se do Cesarey, posadil se tu jednoho dne, oblečen jsa v královské roucho na trůně, aby cizí vyslance

přijal. Když předstoupili, měl k nim řeč. Lid pak, chtěje se mu lichocením zavděčiti, pokřikoval: „Jako Bůh mluvíš a ne jako člověk!“ I poslouchal to se zalíbením. Však náhle ranil jej anděl Páně. Červi počali ho sežírati, až posléz v hroznych bolestech vypustil ducha svého.

92. První apoštolská cesta svatého Pavla (l. 45—48 po Kristu).

Duch svatý rozkázal duchovním představeným křesťanské obce v Antiochii: „Oddělte mi Pavla a Barnabáše k dílu, ku kterémuž jsem je ustanovil.“ I postili a modlili se, vzkládali na ně ruce a propustili je k hlásání evangelia. A nyní započal Pavel veliké dílo obrácení pohanských národů. Všude kázal nejprve Židům. Ale poněvadž oni podávané jim spasení zavrhovali, obrátil se k pohanům. Z těchto poslouchali mnozí slova jeho radujíce se, i uvěřili a velebili Boha. A tak se rozšiřovala církev Ježíšova na každý den.

Nejprve plavili se Pavel a Barnabáš na ostrov Cypr, do vlasti Barnabášovy. Když zchodili veškeren ostrov, všude kážíce, povolal jich vladař, jménem Sergius Pavel, k sobě, žádaje od nich též slyšeti slovo Boží. Byl pak u něho Žid, jménem Barjesu, čarodějník a falešný prorok. Ten se jim protivil a hleděl vladaře odvrátiti od víry. Tedy Pavel, naplněn jsa Duchem svatým, pohleděv na něj, řekl: „Ó synu ďáblův, plný vší lsti a vší chytrosti, nepřestáváš-li převraceti cest Páně přímých? Nyní hle, ruka Páně nad tebou. Budeš slepý, nevida slunce až do času.“ A hned připadla na čarodějníka mrákota a tma; hmataje vůkol, hledal, kdo by mu ruky podal. Uzřev vladař zázrak ten, uvěřil učení Páně.

Z Cypru plavili se na jih do Malé Asie. Tu přišli mimo jiné též do Antiochie v Pisidii. Pavel kázal v den sobotní ve škole o Ježíši ukřižovaném, kterýž z mrtvých vstal, a skrze něhož jediné doufati můžeme odpuštění hříchů a život věčný. Řeč ta se líbila, i prosili Pavla, aby druhou sobotu zase mluvil. Když pak v ten den se sešlo téměř všecko město, pohané i Židé, k slyšení slova Božího, naplněni jsou Židé závistí. Odporovali tomu, co Pavel pravil, rouhajíce se. I řekli jim Pavel a Barnabáš: „Vámť jsme musili nejprve hlásati slovo Boží. Ale poněvadž je zamítáte a sebe za ne-

hodné soudíte věčného života, obracíme se k pohanům.“ Pohané zaradovali se, slyšíce slova ta, a učení Páně rozšiřovalo se po vší krajině. Ale Židé vzbudili vzbouření proti Pavlovi a Barnabášovi, i vyhnali je z končin svých.

Tito pak, vyrazivše prach s nohou svých na ně, přišli po nějakém čase do Lystry v Lykaonii. Pavel počal tu hned pod širým nebem kázati pohanskému lidu. Mezi posluchači byl též muž od narození chromý. Uzřev ho Pavel a vida, že by víru měl, řekl velikým hlasem: „Postav se přímě na nohy své!“ A muž ten vzchopil se a chodil. I zvolal lid, divě se: „Bohové v podobě lidské sestoupili k nám!“ Měli pak Barnabáše pro jeho vysokou postavu za nejvyššího boha Jupitera, a Pavla pro jeho výmluvnost za Merkura, boha výmluvnosti. A již vedl kněz Jupiterův s lidem býky s věnci, aby jim obětoval. Když to Pavel a Barnabáš zpozorovali, roztrhše v zármutku roucha svá, vyběhli mezi lid, volajíce: „Muži, co to činíte? I my jsme smrtelní lidé, jako vy. Zvěstujeme vám, abyste se od těchto marností modlářských obrátili k Bohu živému, kterýž učinil nebe i zemi i moře i všecko, což v nich jest. Ačkoli za předešlých věků nechával všech národů choditi po cestách jejich, nenechal sebe bez osvědčení, dobře čině s nebe, dávaje deště a úrodné časy, naplňuje pokrmem a utěšením srdce naše.“ I uvěřili mnozí slovu Božímu. Než někteří Židé, přišedše z měst, kdež Pavel již byl kázal evangelium, popudili zástupy proti němu. Vzbouřivše se, kamenovali Pavla i vytáhli jej za město, domnívajíce se, že umřel. Kteříž z města byli uvěřili, přišli a obstoupili jej, plačíce ho. On pak vstal a vešel s nimi zase do města.

Když byl Pavel a Barnabáš též v Derbe hlásali evangelium, navrátili se do měst, kterýmž prve kázali. I napomínali učedníků k stálosti u víře a zřídili jim v jedné každé obci starší, t. j. kněží, postíce i modlíce se a vzkládajíce na ně ruce. Posléze navrátili se zase do Antiochie a vypravovali, jak veliké věci Bůh skrze ně učinil, a že všechněm otevřel dveře víry.

93. Církevní sněm v Jerusalemě (asi l. 50. po Kristu).

* Někteří učedníci, ze Židů na víru obrácení, přišli z Judska do Antiochie a pravili tu křesťanům: „Nebudete-li

ostříhati též zákona Mojžíšova a nebudete-li se obřezovati, nemůžete býti spaseni.“ Pavel a Barnabáš hned povstali proti učení tomu. Ale aby úplné jistoty nabyli, uzavřeli, předložiti otázku tu všechněm apoštolům v Jerusalemě k rozhodnutí. Za tou příčinou posláni jsou Pavel a Barnabáš do Jerusalema.

* Když přišli do Jerusalema, sešli se apoštolové a starší ke společné poradě. V shromáždění tom Petr, povstav, řekl: „Bratří! Vy víte, že mne Bůh vyvolil, abych pohanům evangelium kázal. A Bůh, jenž zná srdce, neučinil žádného rozdílu mezi námi a nimi, dav jim Ducha svatého, jako i nám. Protož nyní, proč pokoušíte Boha, vzkládajíce na hrdlo učedníků jho těžké a zbytečné? Věřímeť, že i bez tohoto jha skrze milost Pána Ježíše Krista spaseni budou, jako my.“ Podobně mluvil i apoštol Jakob. I usnesli se apoštolové a všeckno shromáždění na tom, aby křesťanům Antiochenským napsáno a posláno bylo rozhodnutí, že zákon Mojžíšův křesťanů se více netýká. Rozhodnutí toto začíná památnými a významnými slovy: „*V i d ě l o* (*l í b i l o*) *s e D u c h u s v a t é m u i n á m*, žádného více na vás břemene nevzkládati.“

94. Druhá apoštolská cesta sv. Pavla (l. 51.—55. po Kristu).

Po nějakém čase vydal se Pavel poznovu na apoštolskou cestu. I zchodil bez oddechu S y r i i a téměř všechny končiny Malé Asie, totiž: C i l i c i i, L y k a o n i i, F r y g i i, G a l á c i i, B i t h y n i i, M y s i i. Posléze přišel do T r o a d y. Tu nevěda, kam by měl ještě jíti, měl v noci vidění. Muž nějaký v obleku macedonském stál před ním a prosil ho, řka: „Přijď do Macedonie a pomoz nám!“ A jakž mu Bůh to vidění ukázal, hned plavil se Pavel a průvodčí jeho S í l a s, L u k á š a T i m o t h e u s přes moře k břehům evropským, i dostali se šťastně do F i l i p p i, jednoho z předních měst macedonských.

Pavel kázal hned první sobotu učení Ježíšovo. Mezi posluchači byla též jedna bohabojná žena, jménem L y d i a, prodavačka šarlatu. Té otevřel Bůh srdce, že pozorna byla na to, co Pavel pravil, a pokřtíti dala sebe i domácí své.

Brzy pak povstala bouře proti apoštolům. Když totiž Pavel a Sílas jednou zase šli k modlení, potkala se s nimi nějaká děvečka, mající věštího ducha, kteráž předpovídáním budoucích věcí veliký užitek přinášela pánům svým. Ta jdouc za nimi, volala bez přestání: „Tito lidé jsou služebníci Nejvyššího a zvěstují vám cestu spasení.“ I obrátil se Pavel a řekl zlému duchu: „Přikazuji tobě ve jménu Ježíše Krista, abys vyšel od ní.“ A hned ji duch opustil. Však páni její, vidouce, že odešla naděje zisku jejich, chytivše Pavla a Sílu, vedli je před úředníky a žalovali na ně, řkouce: „Tito muži bouří naše město.“ I sběhl se proti nim veškeren lid a úředníci kázali je metlami mrskati a svázané do nejhlubšího žaláře vsaditi.

O půlnoci pak, když Pavel a Sílas se modlili a Bohu chválu zpívali, stalo se náhle veliké zemětřesení. Všecky dveře žalářní hned se otevřely a okovy všech spadly. Strážný žaláře procitiv ze sna a vida dveře žalářní otevřeny, ulekl se náramně. Domnívaje se, že vězňové utekli, vytrhl v zoufání meč svůj a chtěl se zabíti. Ale Pavel vzkřikl naň hlasem velikým: „Nečiň sobě nic zlého; vždyť jsme tu všickni.“ I zhrozil se strážný žaláře. Požádav světla, vešel k Pavlovi a Sílovi, a třesa se, padl jim k nohám i řekl: „Povězte, co mám činiti, abych byl spasen?“ Odpověděli jemu: „Věř v Pána Ježíše a budeš spasen ty a dům tvůj.“ I pojal jich v tu hodinu do obydlí svého, umyl rány jejich, a pokřtěn jest téže noci on i všickni domácí jeho. Když se rozednilo, poslali vrchní města služebníky k žalářníkovi, aby vězně propustil. Ale když služebníci se navrátili, řkouce, že Pavel a Sílas římští měšťané jsou, ulekli se velice a přišedše, odprosili jich a vyvedli je ze žaláře.

Když pak Pavel a společníci jeho byli učedníky navštívili a jich potěšili, odebrali se do rozličných měst macedonských. Odtud přišel Pavel do Athén, nejslovutnějšího města země řecké. Vida město modloslužbě oddané, rozhorlil se v duchu, i kázal na náměstí o pravém Bohu a Synu jeho, Ježíši Kristu. Přišli pak též někteří mudrci a vedli jej do Areopágu, na hlavní veřejné místo města, žádajíce zvěděti, jaké by bylo učení jeho. Tedy Pavel, vstoupiv prostřed volného shromáždění, řekl: Muži athénští! Procházeje město a prohlížeje modly

vaše, nalezl jsem také oltář, na kterémž napsáno jest: ‚Neznámému Bohu.‘ Toho tedy, kteréhož vy ctíte neznajíce, já zvěstuji vám. Bůh, kterýž učinil svět i všecko, což jest na něm, Pán nebes i země, nebydlí v chrámech rukou lidskou udělaných; aniž si dává sloužiti lidskýma rukama, jakoby něčeho potřeboval, ježto on dává všechněm život i dýchání i všecko. On učinil z jednoho člověka všecko pokolení lidské a vyměřil lidem na zemi v jistých časech a na jistých místech přebývání jejich, aby jej hledali, ačkoli není daleko od jednoho každého z nás. Nebo v něm živi jsme a hýbáme se i trváme, jakož i někteří z vašich básníků pravili: ‚Jeho zajisté i pokolení jsme.‘ Jsouce tedy pokolení Boží, nemámeť se domnívati, že by božství podobné bylo zlatu neb stříbru neb kamení, dílům lidského umění a důmyslu. Bůh sice prohlédal časy té nevědomosti; ale nyní zvěstuje lidem, aby všickni všudy pokání činili. Neboť uložil den, v kterémž souditi bude veškerou tvář zemskou skrze muže, kteréhož k tomu ustanovil a tím osvědčil všechněm, že ho vzkřísil z mrtvých.“ Ale uslyševše o vzkříšení z mrtvých, někteří se posmívali; jiní pak řekli: „Budeme tě o tom po druhé slyšeti.“ A tak vyšel Pavel z prostředku jejich. Někteří však uvěřili.

Z Athén přišel Pavel do K o r i n t h u. I tu také potkal se u Židů, jimž nejprve kázal, s velikým odporem. Protož řekl jim: „Krev vaše budiž na hlavu vaši; já, prost jsa vší viny, půjdu od této chvíle k pohanům.“ I mluvil pak k pohanům v Korinthu, a mnozí uvěřili a byli pokřtěni. Pobyv pak tu půl druhého léta, přeplavil se do Asie a navrátil se přes E f e s u s do Antiochie.

95. Třetí apoštolská cesta svatého Pavla (l. 55.—58. po Kristu).

Pavel, pobyv některý čas v Antiochii, opět procházel velkou část Malé Asie a přišel pak do E f e s u, hlavního města té části Asie, kteráž Římanům poddána byla. Nalezl tu dvanácte učedníků i ptal se jich: „Zdaliž jste přijali Ducha svatého?“ A oni odpověděli: „Ba, ani jsme neslyšeli, že jest Duch svatý.“ Pavel tázal se dále: „Jakým křtem tedy pokřtěni jste?“ Odpověděli jemu: „Křtem Janovým.“ I řekl Pavel: „Jan křtil lid toliko křtem pokání, napomínaje jich,

aby věřili v toho, kterýž měl po něm přijíti, to jest v Ježíše Krista.“ To uslyševše, dali se pokřtíti ve jménu Pána Ježíše. Když pak Pavel n a n ě v z k l á d a l r u c e, p ř i š e l n a n ě D u c h s v a t ý.

Pavel kázal v Efesu po dvě léta, takže všickni obyvatelé římské části Asie učení Páně poznali. I nemalé divy činil Bůh skrze ruce svatého apoštola, takže i šátky a pásky s jeho těla na nemocné kladli a tito uzdraveni byli. Podivením a svatou bázní pojati jsou všickni, kteříž to viděli. Mnozí uvěřili a přicházeli, v y z n á v a j í c e z k r o u š e n ě s k u t k y s v é. Z těch pak, kteříž byli pověrečných umění hleděli, snesli mimo to mnozí knihy své a spálili je před očima všech. Cena jejich shledána jest okolo 20.000 tolarů.

V ten čas stalo se veliké vzbouření proti Pavlovi a společníkům jeho. Zlatník jeden, jménem D e m é t r i u s, dělal ze stříbra malé obrazy slavného chrámu bohyně Diany a měl z toho nemalý zisk, sám i dělníci jeho. Svolav je i ty, kteříž byli podobného řemesla, řekl: „Víte, že tímto řemeslem zisku nabýváme. Nyní pak také vidíte a slyšíte, že tento Pavel netoliko v Efesu, ale téměř po vší Asii odvrací lid od ctění bohyně Diany, pravě: To nejsou bohové, kteříž bývají rukama uděláni.“ Uslyševše to, naplněni jsou hněvem a vzkřikli: „Veliká jest Diana Efesských!“ A všecko město naplněno jest rozbrojem. Úprkem hnali se všickni do divadla, kdež obecní schůzky bývaly. Uchopivše též dva společníky Pavlovy, táhli je tam. Pavel pak chtěl jíti mezi lid, aby vzbouření upokojil, ale nedopustili toho učedníci jeho. Konečně se podařilo vladařům města moudrými slovy upokojiti zástupy.

Po tom se odebral Pavel opět do Macedonie a do Řecka. Ubíraje se pak nazpět do Asie, přišel zase do T r o a d y. I pobyl tam sedm dní. V n e d ě l i s h r o m á ž d i l i s e t a m v š i c k n i k ř e s ť a n é na jedné velké síni, kdež bylo mnoho světel, k slavení svatých tajemství, a Pavel kázal. Maje pak nazejtří odejíti, prodlil řečí až do půlnoci. Jeden pak mládenec, jménem E u t y c h i u s, sedě na okně, spadl, jsa přemožen snem, s třetího ponebí dolů a zdvižen jest mrtvý. K němuž Pavel dolů sestoupiv, vzkřísil jej zase k životu.

Odtud vydal se Pavel dále na cestu přes ostrovy Lesbos, Chios a Sámos do M i l é t u. Sem povolal Pavel představených

církve efesské a srdečně se s nimi loučil. Připomenuv jim své věrné apoštolské působení mezi nimi, pravil dále: „Puzen jsa od Ducha svatého jdu nyní do Jerusalema, nevěda, co se mi v něm má přihoditi. To jenom osvědčuje mi Duch svatý od města k městu, že okovy a soužení očekávají mne v Jerusalemě. Ale nic se toho všeho neštítím, aniž jest mi tak drahý život můj, jen když dokonám povolání své, zvěstovati evangelium milosti Boží. Já vím, že neuzříte více tváře mé. Buďtež tedy bedliví sebe i všeho stáda, v němž to Duch svatý ustanovil vás biskupy, abyste spravovali církev BožÍ, kteréž sobě dobyl krví svou. Já vím, že po mém odchodu vejdou mezi vás vlci hltaví. A z vás samých povstanou muži, jenž budou mluviti převrácené věci, aby obrátili učedníky po sobě. Protož bděte, majíce v paměti, že jsem po tři léta, dnem i nocí, nepřestával s pláčem napomínati jednoho každého z vás. A nyní poroučím vás Bohu a milosti Toho, kterýžto mocen jest vzdělati a dáti dědictví všem svatým.“ To pověděv, klekl na kolena svá a modlil se s nimi se všemi. I stal se pláč veliký ode všech a padajíce Pavlovi na hrdlo, líbali jej. Nejvíce se rmoutili nad tím, že by neměli více tváře jeho uzříti.

96. Poslední osudy svatých apoštolův.

Když Pavel do Jerusalema přišel, vzbouřili rozhořčení Židé lid proti němu. I vztáhli naň ruce, a vsazen jest do žaláře. Po dvouletém vězení plavil se do Říma, aby od císaře souzen byl. Nebo když byl Pavel při výslechu k císaři se odvolal, řekl mu vladař: „K císaři ses odvolal, k císaři půjdeš!“ Na cestě do Říma stala se bouře na moři a loď se u ostrova Melity ztroskotala, ale Pavel zázračně zachráněn jest. Pobyv v Římě celá dvě léta co vězeň, opět na svobodu propuštěn jest, i prošel zase mnohé krajiny, hlásaje o království Božím.

Také ostatní apoštolové zvěstovali učení Ježíšovo, činíce divy i zázraky, v rozličných končinách země. Petr pak jakožto hlava církve navštěvoval veškeré obce křesťanské a potvrzoval věřících ve víře. K tomu cíli odebral se již před Pavlem do Říma, do předního města tehdejšího světa, a zřídil tam

biskupské sídlo své. Ze svých cest k rozličným obcím navrátil se vždycky zase do tohoto města i měl tu zvláště za posledních let života svého stálé sídlo své.

Přídavek.

Petr a ostatní apoštolé po všech místech ustanovili biskupy, kteřížto co pastýři místo nich věřící spravovati a to, co od nich před tolika svědky byli slyšeli, tolikéž ústním kázáním beze změny podávati měli svým nástupcům. Zároveň pak sepsali někteří z apoštolů a učedníků z vnuknutí Ducha svatého některé věci pro sebe, aneb pro jednotlivé vzdálené osoby nebo obce, kteréžto spisy církev poznenáhla spojila ze svaté uctivosti v jedinou knihu — Písmo svaté Nového zákona.

*Mezi tím nastal apoštolům čas odchodu z tohoto světa. Dříve však učení Ježíšovo zpečetili krví svou. Okolo léta Páně 67. přišel Pavel zase do Říma a umřel tu za času císaře Nerona, kterýž ukrutně pronásledoval křesťany, spolu s kníže*tem *apoštolů svatým Petrem smrtí mučednickou. Pavel, jsa římský měšťan, byl mečem sťat; Petr pak, jakž mu Pán Ježíš byl předpověděl, ukřižován, a sice hlavou dolů, poněvadž se nehodným býti soudil, aby tak na kříži pněl, jako Pán a Mistr jeho. Jakob starší byl již mnohem dříve (l. P. 42.) sťat z rozkazu Herodova. Podobně skonali i všickni ostatní apoštolé smrtí mučednickou až na svatého Jana. Tento miláček Páně přebýval po smrti a slavném nanebevzetí blahoslavené Panny Marie nejvíce v Efesu, odkudž křesťanské osady v Malé Asii navštěvoval. Později, za času císaře Domiciána, byl v Římě do kotle vařícího oleje hozen, a když v něm bez pohromy zůstal, byl na pustý ostrov vyobcován. Později opět na svobodu byv propuštěn, navrátil se zase do Efesu. Pohnutlivé jest, co se tu o něm vypravuje. Když totiž pro vysoké stáří do shromáždění křesťanů k službám Božím choditi více nemohl, ale od učedníků na rukou tam nošen býval, pozdravil věřících pokaždé slovy: „Dítky, milujte se vespolek!“ Některé pak křesťany to omrzelo, že v každém shromáždění táž slova*

slyšeli, otázali se ho: „Učiteli, proč pak vždycky říkáš totéž?“ I odpověděl jim: „Jestiť to přikázání Páně, a jestli jste jen toho dobře ostříhali, dostiť jest.“ Posléze asi l. P. 100 i on skonal blaze v Pánu.

Odchod apoštolů byl pro veškerou církev velikým hořem. Nebo skrze ně vzrostla církev ze seménka hořčičného s podivnou rychlostí v mohutný strom, kterýž celé země zastínil. Než ani nyní nebyla církev opuštěna. Biskupové na základě svatých apoštolů s neúnavnou horlivostí stavěli dále, a byli s kněžstvem jim podřízeným i s věřícími od nástupce Petrova, sv. Otce čili papeže v Římě, hájeni proti všemu jedu bludného učení a v nezvratné jednotě udržováni proti všemu dělení a různění. Takovým způsobem již se ukazovala světu ona jedna, svatá, katolická a apoštolská církev, kteráž, byvši na skále Petrově založena, pod ochranou Ježíše Krista a opatrováním Ducha svatého nyní již devatenácte věků pevně stojí, a přese všecky nájezdy pekelných mocností trvati bude až do skonání světa. Byla sice pronásledována, ale krev mučedníků stávala se semenem nových křesťanů. Po bouři dával jí Bůh a opět jí dá vítězství. Blahoslavený tedy, kdož s ní jsa spojen, s ní v Ježíše, požehnaného Syna Božího, věří, v něj doufá a jemu všelikerými dobrými skutky slouží. Až Pán opět přijde s mocí velikou a velebností, uzná jej za svého a uvede s sebou do života věčného. Tam bude patřiti tváří v tvář Páně, jenž počátek i konec, na trůně velebnosti jeho, se všemi svatými bude pak jemu se kořiti a jej chváliti a velebiti na věky věkův.